Sfântul Sfinţit Mucenic Irineu al Lyonului

Aflarea şi respingerea falsei cunoaşteri

sau

Contra ereziilor

Volumul 1

Teologie pentru azi
Bucureşti
2007

Sfântul Sfinţit Mucenic Irineu al Lyonului

Aflarea şi respingerea falsei cunoaşteri

sau

Contra ereziilor

Traducere din limba engleză, introducere şi note de
Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruş

Teologie pentru azi

Bucureşti
2007

Traducerea s-a făcut din limba engleză, după ediţia Irenaeus, *Against Heresies*, din colecţia *The Ante-Nicene Fathers. The Writings of the Fathers down to A.D. 325*, edited by the Rev. Alexander Roberts, D. D., and James Donaldson, L.L.D., editorii americani retipărind ediţia de la Edinburgh, Volumul 1, p. 640-1175.

Am avut la dispoziţie ediţia computerizată a Sage Software Albany, Oregon, 1996.

Simţirea autenticităţii credinţei şi râvna pentru apărarea ei

Motivul care ne-a determinat să traducem această lucrare dumnezeiască şi să remarcăm diferite nuanţe ale cărţii *Contra ereziilor* a Sfântului Irineu al Lyonului a fost acela al prezentării unui Sfânt Părinte, care, la prima vedere, îşi pierde timpul cu tot felul de nebuni şi cu tot felul de erezii hilare, dar care, la o privire mai profundă a lucrurilor, face un lucru neapărat pentru credincioşii vremii lui, dar şi pentru credincioşii tuturor timpurilor: ne dă un răspuns iluminativ în probleme teologice şi practice greu de înţeles pentru mulţi.

Dacă ereziile gnostice cu care s-a luptat ierarhul nostru erau o perdea de fum pentru ochii contemporanilor săi, problematica eterodoxă a timpului nostru este o adevărată halucinaţie macrosocială, căreia credem că trebuie să îi alocăm mult mai multă atenţie în teologia pe care o scriem.

Dacă majoritatea contemporanilor noştri sunt *căzuţi în istorie* şi stau bine mersi, fără conştiinţă şi scrupule pentru ceea ce fac, creştinii trezvitori ai zilelor noastre sunt marginalizaţi cumva de puhoiul îndoctrinaţilor postmoderni, care îşi trăiesc viaţa la maximum, în agonia lor spre veşnica moarte. Trăim stingher şi stingheriţi de tot felul de asperităţi. De aceea tendinţa multora dintre noi e să fugă, să se dezlipească de cei mândrii, care nu cunosc voia Domnului şi să nu li se cunoască adevărata identitate interioară.

Pare imposibil să lupţi cu toată lumea pentru a apăra autenticitatea credinţei ortodoxe. Însă cartea de faţă ne arată, că munca enormă de deparazitare de idei rele, eterodoxe, este necesară acelora, care vor să afle viaţa veşnică, chiar dacă nu se schimbă lumea peste noapte, pentru că această carte sau altele ca ea s-au scris sau se pot scrie.

Sfântul Irineu se lupta cu idei, noi ne luptăm astăzi cu relativizarea tuturor ideilor, cu băşcălia demenţială la adresa celor mai sfinte certitudini şi realităţi, cu dorinţa omenirii de

a se sinucide într-un fel anume, mai lent sau cu viteză maximă.

Ca preot ne dăm seama, că uneri e ridicol să vorbim despre Dumnezeu, despre realitatea dumnezeiască a mântuirii noastre, despre viaţa veşnică, în faţa unor oameni, care nu mai cred nici că există ei înşişi sau că ei au vreo valoare. Sau, să cerem ceva de la contempornaii noştri atâta timp, cât ei nu se mai cred nici măcar oameni cu simţăminte minimale, darămite maximale, ca cele ale credinţei noastre.

Şi, cu toate acestea, trebuie să mărturisim credinţa ortodoxă cu lux de amănunte, trebuie să o predăm cu toată dragostea şi frica de Dumnezeu cu care am primit-o de la înaintaşii noştri şi, spre care ne-a luminat Dumnezeu, pentru ca să fim de folos urmaşilor noştri.

Sfântul Irineu a scris această carte cu dragoste şi cu conştiinţă pentru un prieten al său, pentru un singur cititor. Nu ne dă nici numele său în carte. Însă, ce prieten a fost acela şi ce dragoste trebuie să fi avut faţă de acest om, pentru care a scris o asemenea carte, plină de cunoaştere a Scripturii şi de înţelepciune, cât şi de râvnă pentru dreapta credinţă?

Am iubit şi am respectat acest dumnezeiesc efort al său. Am tradus cartea cu bucurie şi cu mult folos, fiind învăţat de preaiubitul nostru Ierarh lucruri valoroase din Tradiţia de început a Bisericii. Prea Sfinţia sa ne-a predat gândul apostolic, modul de a gândi al Sfinţilor Apostoli şi al Sfinţilor Ierarhi de la începuturile Bisericii, cât şi starea de spirit a creştinilor de atunci, care erau asaltaţi de tot felul de filosofii eteroclite şi de secte orgolioase.

Aveţi în faţa dumneavoastră o carte esenţială pentru *Teologia Dogmatică*, pentru *Istoria Bisericii*, pentru *Istoria Religiilor* şi un manual bogat de *Sectologie* pe care, citindu-l, veţi deprinde gustul pentru normalitate, pentru autenticitatea credinţei şi pentru continuitatea şi trăirea vieţii duhovniceşti a Bisericii.

Bucureşti,
11 iunie 2007.

Nota introductivă la ediţia americană

Sfântul Irineu (120-202 d. Hr.)

1. Viaţa Sfântului Irineu

Această introducere cu profil istoric vrea să ne familiarizeze cu spaţiul apusean al Bisericii. Ne găsim pe malul Ronului unde, pentru aproape un secol, misiunea creştină a fost înfloritoare.

Între Marsilia şi Smirna, pare-se că exista un drum comercial rapid iar Sfântul Policarp trimite pe Sfântul Pothinus în Galia celtică, ca primul evanghelist al acestui teritoriu.

El se stabileşte la Lyon, unde Irineu se uneşte cu el, pe atunci Irineu fiind preot, deoarece Pothinus fusese învăţăcelul lui Policarp, ca şi acela.

Aici, sub „bunul Aureliu", cum era în mod rău numit, adică pe la 177 d. Hr., se iscă o persecuţie teribilă, ai cărei Sfinţi Mucenici de la Lyon şi Vienne au rămas în istorie cu litere de aur.

Cât a durat persecuţia aceasta, Irineu era trimis la Roma cu scrisori de protest, împotriva unei noi molime eretice, însă, e foarte probabil, ca tot el să fi fost acela, care a destăinuit suferinţele acestor Sfinţi Mucenici, ce şi-au mărturisit crezul lor.

Dar la Roma el a găsit o altă cangrenă a lumii de atunci şi anume erezia montanistă, erezie condusă de însuşi Eleutherus, episcopul Romei şi tot aici a întâlnit un vechi prieten al şcolii Sfântului Policarp, care îmbrăţişase erezia valentiniană.

Şi nu ne îndoim, că această vizită a devenit de-a lungul întregii sale vieţi, bătălia lui Irineu împotriva

ereziilor, care, ca şi astăzi, asemenea lăcustelor, mănâncă recolta Evangheliei.

Însă trebuie să notăm aici faptul, că departe de a fi „mamă şi stăpână" a Bisericilor apusene, Roma este îndatorată în acest secol unei misiuni greceşti venită din sudul Galiei, ce evanghelizase Asia Mică şi Lyonul este curăţit de tendinţele eretice ale episcopului Romei. Creştinătatea ante-niceeană şi Biserica în întregime apărea sub amprentă grecească, după cum a şi funcţionat până la sfârşitul perioadei Sfintelor Sinoade Ecumenice, pe când creştinătatea latină, când a apărut, a fost de sorginte africană şi se percepe ca venind de la Roma, numai începând cu Evul Mediu şi în timpul modernităţii.

Întorcându-se la Lyon, autorul nostru îl găseşte pe venerabilul Pothinus adormit, pentru că acela se sfârşise ca Sfânt Mucenic, în timpul persecuţiei păgâne.

În mod natural, Sfântul Irineu devine succesorul său. Când emisarii ereziei au început să îl urmărească pe acesta şi au început să semene păcătoasele lor obiceiuri şi doctrinele lor scrântite, cu ajutorul unor „femei proaste", abia începea marea muncă a vieţii sale.

El cercetează cu atenţie acele păreri ale minţii omeneşti, asemenea unui filosof înţelept, şi cercetând toate acestea a început o clasificare şi o descriere a lor, făcând din această muncă minuţioasă un ajutor şi pentru alţii, ca şi ei să poată fi de neînvins şi întăriţi, faţă de cei care vine împotriva lor.

Operele sale, câte ni s-au mai păstrat sunt, pentru noi, din această cauză, adevărate monumente de fidelitate faţă de Hristos. Încurajările Sfinţilor Pavel, Petru şi Iuda, acele solemne avertismente[1], acum, se dovedesc a fi nişte profeţii. Şi astfel nu ne mai miră faptul, că Marele Apostol „noaptea şi ziua, şi cu lacrimi", vestea mai dinainte, avertizând Bisericile, despre „lupii cei răi", care au făcut ravagii şi mai mari.

Şi, dacă şochează cumva pe vreun tânăr cercetător epoca primilor ani feciorelnici ai creştinătăţii, găsind o astfel de stare de lucruri, atunci îl rog să reflecte asupra unui

---

[1] Cu siguranţă, că e vorba despre sfaturile împotriva ereticilor.

singur lucru, cum că toate au fost prorocite de Hristos Însuşi, Care a arătat răutatea şi puterea nefastă a adversarilor.

„Şi vă vor urî pe voi”, a zis Stăpânul. Şi duhul care lucrează în „fiii neascultării”, acum a început să se manifeste.

Teribilele viziuni ale Apocalipsei încep să se realizeze. Şi a început să devină evident faptul, ce înţeles avea în vedere „Împăratul păcii”, când a arătat că misiunea Sa „nu aduce pacea, ci sabia”.

La scurt timp, a devenit un fapt comun, că Biserica de acum, de pe pământ, este una „luptătoare”. Căci, în acelaşi timp, a fost decantată profunda înţelepciune din comentariul apostolic, în care se spunea: „Trebuie să fie între voi erezii ca cei, care sunt probaţi, să fie cunoscuţi”.

Aşa că, în dumnezeiasca iconomie a purtării Sale de grijă, s-au îngăduit toate aceste forme de erezie, care au infestat Biserica dar, pe de alte parte, le-au făcut să îşi exprime învăţăturile lor fundamentale, care au atras asupra lor blamul celor credincioşi.

Astfel că mărturia primară a adevărului a fost fixată şi detaliată, fiind stabilit limbajul catolic al Ortodoxiei, care a fost definit şi dezvoltat iar bornele credinţei au fost foarte bine indicate pentru veacurile viitoare.

Şi un exemplu izbitor al acestei dumnezeieşti purtări de grijă a lui Dumnezeu este acela, că Roma a recunoscut şi a mărturisit această decădere a sa în mod foarte evident şi nu numai, când a primit reproşurile venite din partea lui Irineu.

Şi ea a acceptat aceste reproşuri ca ceva foarte sănătos şi, în acelaşi timp, necesar, încât erezia lui Eleutherus şi duhul lui Diotrephes asimilat de Victor, a făcut posibile noi reforme de aici încolo, şi, deşi ne aflam în zilele unui negru pontificat despotic, a existat o mărturie foarte categorică împotriva multiplelor erezii pe care le exprima Roma.

Sfântul Ilarie şi alţi Părinţi galicani au găsit un puternic exemplu în Irineu, prin credincioasele sale cuvinte de mustrare şi prin îndemnurile sale, de a se împotrivi Romei, care era căzută, ca şi în zilele noastre.

Cu toată absurditatea, intolerabilă pentru mulţi, a gnosticismului, acesta a obţinut mulţi discipoli şi s-a dovedit un adversar cu care trebuia să te lupţi şi nu să-l dispreţuieşti,

văzând lumina ca o realitate a minţii omeneşti păgâne şi care profesa „cunoaşterea” şi „filosofia”.

Astfel că, munca lui Irineu a fost îndoită. Pe de o parte, a trebuit să arate, în mod explicit, că este imposibil de confundat *gnosticismul* cu *creştinismul* şi, în acelaşi timp, trebuia să facă imposibil de supravieţuit aceste monstruoase sisteme, ca ele să nu învie din nou.

Aşa că sarcina lui a fost una de a se adresa intelectului, însă niciodată duhul nu s-a unit cu Scriptura mai cu atâta răbdare în expunere şi n-a avut mai mult succes ca acum.

Căci Iulian Apostatul a descoperit gnosticismul doar citind cărţile lui şi l-a socotit destul de puternic ca să se potrivească cu scopurile sale.

Fiindcă întreaga istorie a gnosticismului găsită la Irineu a dus la reînvierea păgânismului în timpul lui Iulian, deşi el avea multe repartiţii. Irineu demonstrase unitatea esenţială, care există între vechea mitologie şi sistemele de filosofie păgână. Dacă ceaţa şi malaria aceasta a apărut odată cu ziua stelei şi, în mod obscur, şi s-a înmulţit cu repeziciune, autorul nostru arată pe larg, că ea vrea să fie identică cu iradierea, care vine de la Soarele dreptăţii şi cu suflarea Sfântului Duh, care îi luptă pe ei de-a pururi.

Episcopatul lui Irineu s-a distins tocmai prin această muncă „cu timp şi fără timp” pentru evanghelizarea sudului Galiei şi pare-se, că de aici a trimis misionari şi în alte regiuni, a acelei părţi de lume, pe care noi o numim azi sub numele de *Franţa*. În ciuda păgânismului şi a ereziei, el a refăcut Lyonul ca cetate creştină. Aici s-a retras Marcu înaintea teribilei sale pedepse, lăsând regiunile de dincolo de Pirinei.

Dar numele de făcător de pace pe care îl poartă s-a concretizat foarte bine în unitatea Bisericii. Frumosul concordat între Răsărit şi Apus, prin care Policarp şi Anicet încheiase disputa, a fost din nou încălcat de Victor, papă al Romei. Acesta era un spirit turbulent, care nu accepta compromisurile predecesorilor săi. Irineu protestează împotriva lui într-un duh catolic şi nu e de acord cu temperamentul impetuos al aceluia.

La Sinodul ecumenic de la Niceea, regula prin care se observă Paştele a fost, în mod definit, concepută pentru întreaga Biserică. La acest fericit rezultat, fără îndoială, o contribuţie mare a avut-o exemplul strămoşului Irineu. Fericitul făcător de pace a supravieţuit acestui mare triumf, pentru scut timp numai, sfârşindu-şi viaţa sa, ca un adevărat Păstor, cu mii de ucenici în turma sa, în masacrul din 202, început de ticălosul împărat Sever.

Referitor la cartea aceasta pe care o publicăm, ea este una dintre cele mai preţioase cărţi, care ne-au rămas din antichitatea primară a creştinismului. În primul rând, ea are drept scop o trecere în revistă şi o respingere a multiplelor forme pe care le-a luat erezia gnostică, cu precădere în ultima parte a celui de-al doilea secol. Şi, în al doilea rând, ea este o expunere şi o apărare a credinţei ortodoxe.

2. Cuprinsul cărţii

În vederea acestui plan, autorul împarte lucrarea sa în 5 cărţi.

Prima carte conţine o scurtă descriere a credinţelor pe care le profesau diverse secte eretice, ocazie cu care face scurte remarci ilustrative a acelor absurdităţi, în confirmarea adevărului pe care îl opunea acelora.

În a *doua sa carte*, Irineu purcede la o extinsă campanie de demolare a acelor erezii, pe care deja le explicase şi argumentele sale, de o mare întindere, se constituie în principala sa raţiune de lucru.

În celelalte *trei cărţi* el derulează învăţăturile revelate, în opoziţie cu punctele de vedere ale învăţaţilor gnostici. În argumentaţia sa, el citează şi comentează multe versete din Scriptură, făcând numeroase afirmaţii interesante referitoare la regula credinţei şi, cel mai important lucru, este evidenţierea învăţăturilor şi, la fel de bine, şi a practicilor Bisericii, din cel de al doilea secol creştin.

Poate că există şi un lucru regretabil în lucrarea sa, faptul că o mare parte din lucrare, Irineu o cheltuieşte pentru

a explica multiplele speculaţii ale gnosticilor[2]. Nu era nimic mai absurd, probabil, decât acele lucruri imaginate de vreo fiinţă raţională. Câţiva oameni ingenioşi şi învăţaţi s-au străduit să împace teoriile străine ale acelora cu principiile raţiunii, ca spre exemplu episcopul Kaye. Dar acesta remarca: „o greutate mai mare sau o sarcină mai greu de promis nu poate fi concepută"[3].

Obiectul fundamental al speculaţiilor gnostice a fost, fără îndoială, să soluţioneze două mari probleme ale tuturor filosofiilor religioase: justificarea existenţei răului şi concilierea finitului cu infinitul. Dar aceste teorii ale lumii vechi nu au avut mare succes în misiunea lor, decât prin succesorii lor din epoca modernă. Căci aceştia şi-au pierdut mulţi neuroni în a-şi imagina, cum şi-au construit cei din vechime sistemele lor nepotrivite şi ridicole, deoarece folosindu-se de Scriptură, aceştia au trădat-o prin cele mai extravagante erori.

Ca atare, răbdarea cititorilor e greu pusă la încercare atunci, când urmăresc pe autorul nostru, cum răspunde acelor absurdităţi, explicând şi respingând speculaţiile gnostice.

Acest lucru se simte, cu precădere, la începutul celei de a doua cărţi, care are ca principal scop expunerea şi contracararea diverselor sisteme eretice.

Însă capriciile minţii umane, melancolice în esenţa lor, nu sunt niciodată desfiinţate de învăţătură. Şi, în relaţie cu aceia, care stau înaintea noastră, prin intermediul acestei lucrări, noi avem nu numai satisfacţia de a deveni familiari cu acele curente, care prevalau în timpurile de demult, ci obţinem şi o valoroasă informaţie despre Biserica primară,

---

[2]Editorii pun problema stilului scriitoricesc din punctul de vedere al contemporanilor lor, uitând că acest compendiu de cărţi nu a fost scris pentru ei şi nici nu a vizat o problemă minoră. Apare de multe ori această dorinţă ingrată a postmodernităţii, de a vrea ca toţi scriitorii trecutului, să fii avut un stil transsecular, deşi scrierile lor sunt marcate, tot la fel de profund, de contextul istoric, ca şi cele de dinaintea lor.
Consider că e o cerinţă non-personalistă aceea de a cere o carte fără amprenta celui care a scris-o şi, în acelaşi timp, o gratuitate copilărească, care nu are nimic de-a face cu cercetarea teologică ştiinţifică. Un text teologic e bun nu pentru că stilul său *îmi place* sau e *la modă*, ci în măsura în care e veridic, în măsura în care spune adevărul ortodox şi îl argumentează foarte bine.

[3] *Cf.* Episcopul Kaye, *Istoria Bisericească din secolele II şi III*, p. 524.

care nu a pactizat cu schemele filosofice ale acelor eretici, lucru pe care nu trebuie să-l facem nici noi, cei de astăzi.

Însă nu sunt puţine nici paginile, în care cititorul găseşte lucruri aproape ininteligibile[4]. Şi, din păcate, mult mai comprehensibile, decât aceia, care s-au confruntat cu originalul.

Tocmai de aceea am inserat şi noi această notă introductivă, pentru a explica lucruri, care ni se par speciale. Însă am gândit, că merită să elucidăm o mare parte dintre acele locuri obscure referitoare la gnostici, lucru pe care, în varii forme, l-am făcut de-a lungul acestei lucrări.

Din această cauză, noi nu am dat informaţii referitoare la originea, istoria şi fazele succesive al gnosticismului. Cei care doresc astfel de date, pot să consulte cărţile lui Neander şi Baur, ambii germani sau să lectureze pe Dr. Buron în engleză, cu articolul *Observaţii preliminare a sistemului gnostic*, aşezat ca prefaţă la ediţia lui Harvey a operei lui Irineu.

Marea lucrare a lui Irineu, pe care o traducem acum, pentru prima dată în engleză este, din păcate, nu foarte lungă în original. Textul de aici a devenit astfel, numai acuplându-l cu vechea versiune latină, cu excepţia unei mari părţi din prima carte, care ni s-a păstrat în originalul grecesc, şi format din numeroasele citaţii făcute de Ipolit şi Epifanie.

Ambele texte sunt încă foarte incerte. Numai trei manuscrise ale lucrării se cunosc în prezent. Alte manuscrise s-au folosit la veche ediţie făcută de Erasmus. Însă manuscrisele lui Erasmus s-au pierdut sau au dispărut într-un mod regretabil.

Una dintre marile noastre dificultăţi a fost aceea, pe care dintre texte să le adoptăm pentru prima carte? Multitudinea variantelor, actuale sau conjuncturale, au fost folosite numai, când a fost vorba de un lucru special ca importanţă. După ce textele au fost culese, în acord cu cea mai bună raţiune cu privire la ele, a rămas numai munca de traducere.

---

[4] Greutatea aceasta e a fiecărui cititor, care nu e familiarizat cu tematica discutată. Şi cititorul român, care se limitează doar la această traducere a mea, fără să mai ştie şi alte lucruri despre Sfântului Irineu, bineînţeles, că nu va înţelege prea multe.

Dar şi traducerea a creat probleme. Irineu, în originalul grecesc, este un scriitor foarte obscur. Uneori el scrie remarcabil de clar şi de concis dar, pe de-a-ntregul, stilul său este atrăgător şi prolix. În versiunea latină apar toate dificultăţile originalului, devenind o lucrare cu un caracter foarte neîngrijit.

De fapt, a trebuit să facem o retraducere conjecturală, din greceşte, pentru a obţine o idee vagă despre ce a vrut să scrie autorul.

Dodwell presupune, că versiunea latină a fost făcută cam la sfârşitul secolului al IV-lea. Dar Tertulian, se pare, că a folosit-o. Noi credem, mai degrabă, că ea exista la începutul secolului al III-lea. Autorul versiunii latine însă este necunoscut, dar el era, cu siguranţă, puţin calificat pentru această lucrare.

În ceea ce ne priveşte, ne-am dat străduinţa să fim foarte apropiaţi de traducere, pe cât a fost posibil, dar nu am întâlnit, decât puţine pasaje, care să creeze probleme de înţelegere.

Irineu şi-a luat o mare durere asupra sa discutând diversele sisteme eretice. Modul său de expunere şi critica lui este, în general, foarte eficace. Este limpede, că el poseda o mare putere de asimilare şi că are o adâncă înrădăcinare în învăţăturile Scripturii.

Nu sunt rare momentele, când el îşi manifestă indulgenţa printr-un fel de umor sarcastic, prin care protestează împotriva nebuniei şi a impietăţii ereticilor.

Însă, de multe ori, el dă expresie la opinii foarte personale. Spre exemplu, îşi imaginează că Domnul nostru trăieşte într-un om bătrân şi că preoţii Săi îmbrăţişează pe cineva de 10 ani. Un lucru ca acesta, şi altele de acest fel din judecăţile lui Irineu sunt, în mod evident, false[5]. Dar opera sa conţine o vastă expunere a Scripturii, în opoziţie cu sistemele fanteziste, care existau în vremea sa.

Noi cunoaştem doar puţine date din viaţa lui Irineu. Se presupune, în general, că s-a născut în Smirna sau în împrejurimile oraşului, în Asia Minor.

---

[5] Nu ştiu însă la ce pasaje face referire.

Harvey crede că s-a născut, probabil, în Siria şi numai copilăria şi-a petrecut-o la Smirna. El însuşi ne spune (III, 3, 4), că a fost, în tinereţe, apropiat a lui Policarp, ilustrul episcop al Smirnei.

Această informaţie este o cheie, care ne poate furniza o dată de naştere a lui Irineu. Dodwell presupune că s-a născut mai devreme de anul 97 d. Hr., dar acest lucru e clar o greşeală. În general, este desemnat drept an al naşterii sale, un an, undeva între 120 şi 140 d. Hr.

E lucru cert, că Irineu a fost episcop de Lyon, în Franţa, în ultimul sfert al secolului al II-lea. Perioada exactă sau circumstanţele hirotonirii sale nu pot fi determinate.

Eusebiu declară[6], că Irineu a fost, pe când era preot, cu o scrisoare, împreună cu alţi membrii ai Bisericii din Lyon, înainte ca să înceapă persecuţia, la Eleuteriu, între 182-188 d. Hr., pentru că Victor s-a urcat pe tronul Romei în 189.

Acest nou episcop al Romei a luat măsuri foarte aspre, pentru a forţa uniformizarea, în întreaga Biserică, a sărbătorii pascale.

În acord cu această severitate a lui Victor, Irineu i-a trimis o scrisoare (din care ne-a mai rămas numai un fragment), avertizându-l, că dacă persistă pe calea pe care el a luat-o, va sfâşia Biserica în multe facţiuni. Scrisoarea lui a avut rezultatul scontat şi chestiunea a fost discutată mult mai temperat, în final, fiind clarificată la Sinodul de la Niceea.

Întregul titlu al lucrării lui Irineu, pe care ni-l dă Eusebiu[7] şi este indicat frecvent şi de autorul însuşi, este: *Aflarea şi respingerea falsei învăţături*, dar, în general, o citām drept: *Împotriva ereziilor*. Irineu a scris şi alte mici tratate: *O epistolă către Florinus*, din care, un fragment, e păstrat la Eusebiu, un tratat numit *Ogdoada lui Valentinian*; o carte dedicată controversei pascale numită: *Schisma*, o alta numită: *Cunoaşterea*.

Se presupune, că Irineu a murit în 202 d. Hr. Se pare, că declaraţia lui Ieronim despre moartea martirică a lui Irineu, repetată adesea de scriitorii următori, nu ar fi

[6] *Istoria bisericească*, v. 4.
[7] Idem, v. 7.

credibilă, pentru că nici Tertulian şi nici Eusebiu, nici alte autorităţi mai înainte, nu ne-au dat această menţiune[8].

Prima ediţie a cărţii a fost, aşadar, tipărită în 1526 de Erasmus. Până în 1571 s-a retipărit de mai multe ori *in folio* şi *in octavo*.

Toate aceste ediţii conţin numeroase neglijenţe conţinute de versiune latină şi au deposedat cartea lui Irineu de 5 capitole în întregime.

Acest lucru a fost suplinit de ediţia Feuardent, profesor de teologie la Paris, care a publicat-o în 1575. Astfel a fost retipărită de încă 6 ori.

Gallasius, ministrul Genevei, a primit un text al cărţii, care conţinea şi prima porţiune din textul grecesc din opera lui Epifanie.

Astfel, în 1702, aceasta a devenit ediţia lui Grabe, un învăţat prusian, care s-a stabilit în Anglia. Ediţia lui a fost publicată la Oxford şi conţine considerabile adiţionări ale textului grecesc.

La 10 ani după această apariţie editorială, apare importanta ediţie pariziană a monahului benedictin Massuet. Această ediţie a fost retipărită la Veneţia, în 1724, în două volume *in folio* şi, apoi, la Paris într-o ediţie *in octavo*, de către abatele Migne, în 1857. O ediţie germană a fost publicată de Stieren la 1853.

În 1857 a fost scoasă ediţia de la Cambridge, de reverendul Wigan Harvey, în două volume *in folio*.

Două principale caracteristici are această ediţie: adiţionează noile fragmente greceşti din recenta descoperire a *Filosofumenei* lui Ipolit şi *fragmentele siriene* ale textului grecesc al lui Irineu, care fac parte din colecţia nitriacă a manuscriselor siriene, aflate în Muzeul Britanic.

Aceste fragmente sunt considerate interesante, pentru că rectifică neclarităţile versiunii latine, acolo unde ele sunt ininteligibile. Ediţia lui Harvey va fi folosită constant în notele, care însoţesc traducerea noastră.

---

[8] Acest sistem critic nu cred că stă în picioare. Dacă cineva nu e discutat în istorie, cu un anumit aspect, asta nu înseamnă că acel lucru nu s-a întâmplat. Chiar dacă nu am ştii poziţia Sfintei Biserici despre Sfântul Irineu, cu privire la moartea sa, nu suntem de acord cu motivaţia, pentru care se neagă un amănunt, pentru că alţi autori nu au discutat despre el.

CARTEA I

Prefaţă

1. Întrucât anumiţi oameni lasă adevărul la o parte şi aduc cuvinte mincinoase şi genealogii deşarte (Tit 3, 9)[9], care, după cum zice Apostolul, sunt „mai degrabă certuri, decât buna luminare, care este în credinţă” (I Tim. 1, 4) şi, prin aceste înţelegeri construiesc planuri rele, drumuri „credibile” pentru acele minţi fără experienţă şi care cad în plasa lor, eu m-am simţit constrâns, dragul meu prieten[10], să compun tratatele următoare, pentru a expune şi a contracara maşinaţiile lor.

Acei oameni, care falsifică cărţile lui Dumnezeu, se arată pe ei înşişi a fi răi interpreţi ai cuvintelor bune ale Revelaţiei. Ei răstoarnă credinţa multora, prin demersul lor, sub pretenţia unei învăţături superioare, de la Cel, Care înconjoară şi împodobeşte universul; dacă, într-adevăr, ei au ceva mai mult sau sublim de arătat, decât Dumnezeu, Care a creat cerul şi pământul şi toate lucrurile care sunt în ele.

Prin înţelegeri aparent veridice şi cuvinte, care par plauzibile, aceştia ispitesc, în mod viclean, pe cei simpli cu înţelegerea, care întreabă despre sistemul lor de gândire. Însă nu e nicidecum greu să-i distrugi, când ei iniţiază pe aceia în păreri necredincioase şi pline de blasfemii, ca acelea despre Demiurg. Căci şi numai acestea singure sunt neputincioase şi, referindu-ne la ele, putem să distingem falsitatea de adevăr.

---

[9] Toate cuvintele greceşti, inserate în text şi inexistente în textul sursă, pe care l-am tradus, vin ca să fundamenteze multe *cuvinte cheie* din traducerea noastră. Ele au fost preluate din ed. Sancti Irenaei, Episcopi Lugdunensis, *Libros quinque adversus haereses*, edidit W. Wigan Harvey, S. T. B., tom. I, Ed. Cantabrigiae, Typis Academicis, M. DCC. LVII (1857). Vom cita această ediţie: *Gr. 1, p.* La fel, trimiterile scripturale le-am preluat, parţial, tot din această ediţie.

[10] Aşadar cărţile sunt dedicate unui bărbat, unui intim al Sfântului Irineu şi scopul lor e de a expune şi a contracara învăţăturile eretice ale momentului.

2. Căci, într-adevăr, eroarea nu este niciodată o simplă diformitate[11], numai dacă, fiind astfel expusă, va fi, prin aceasta, uşor de găsit.

Ci este împodobită viclean, într-o haină atractivă, aşa încât, prin forma exterioară, face să pară mai adevărată lipsa de experienţă (oricât de ridicolă ar părea această expresie), decât adevărul însuşi[12].

Cineva, mult mai înalt decât mine în cunoştinţă, a zis foarte bine, referindu-se la acest lucru, că „o bună imitaţie a sticlei turnate, sfidează cel mai preţios rubin sau smarald (care sunt preţuite foarte mult de către unii), numai dacă nu cade sub ochii unuia, capabil să testeze şi să expună contrafacerea. Însă, ce persoană lipsită de experienţă poate să discearnă cu uşurinţă prezenţa alamei, când ea este amestecată cu argintul?”.

Aşadar, datorită neglijenţei mele, aceştia au răpit, deşi ca nişte oi, care erau, de fapt, lupi, pe cei care nu au înţeles adevăratul caracter al acestor oameni, fiindcă pe afară ei se îmbrăcau cu blană de oaie (faţă de care Domnul ne-a învăţat să ne ferim) şi fiindcă limbajul lor semăna cu al nostru, dar sentimentele lor erau diferite, – eu am considerat de datoria mea (după ce am citit câteva *Comentarii*, aşa cum le numesc ei, din cele ale ucenicilor lui Valentin, şi după ce m-am familiarizat eu însumi cu credinţele lor, prin relaţii personale cu câţiva dintre ei) să ţi le dezvălui şi ţie, prietenului meu, aceste prevestitoare de rău şi profunde *taine*, care nu au făcut să cadă prin ele orice minte, fiindcă nu toţi sunt suficient de *curaţi* ca minţile lor.

Şi fac aceasta, pentru ca tu să obţii o cunoaştere cu referire la aceste lucruri, încât să poţi să le întorci toate

---

[11] Literal: *o goală diformitate*. În erezii, erorile nu sunt explicite, vrea să ne spună Sfântul Irineu, nu sunt erori chiar aşa de evidente unele, ci îmbracă tot felul de nuanţe ale adevărului, însă negând adevărul. Aceasta e pericolul insinuat în cadrul lor: că nu sunt, multe dintre ele, negaţii evidente ale adevărului. Trebuie să decelezi binele de rău, pentru a condamna o eroare, o erezie.

[12] Adevărul contrastează în mod evident cu minciuna, atunci când minciuna este scoasă din rochia excitantă pe care o poartă. Când minciuna e goală, adevărul iese în evidenţă în mod hotărât. Dar, când perversitatea minciunii epatează în fecioria adevărului, minciuna pare o doamnă, când ea este o prostituată.
Prostituţia minciunii trebuie arătată cu degetul, pentru ca adevărul lui Dumnezeu să rămână singura expresie credibilă. Această imagine a minciunii, care se îmbracă în forme apetisante este foarte revelatoare şi folosirea ei de către Sfântul Irineu îşi atinge ţinta fără greş.

explicaţiile lor, cu cele pe care tu le-ai dobândit, şi să îi rogi pe ei să evite asemenea abis de nebunie şi blasfemie (*abyss of madness and of blasphemy*) împotriva lui Hristos.

Intenţionez astfel, pe cât voi putea eu de bine, cu concizie şi claritate, să prezint opiniile acelora, care acum răspândesc erezia. Şi mă refer, în special, la ucenicii lui Ptolemeu, a căror şcoală poate fi descrisă ca un mugur reieşit din aceea a lui Valentin.

Şi doresc, ca după puţina mea putere, cu înţelegerile furnizate de cele spuse de către ei să arăt, cât de absurde şi de neconforme cu adevărul sunt propriile lor declaraţii. Şi nu fac aceasta ca şi când aş fi exersat în ale scrierii sau ale oratoriei, ci simţămintele mele mă îndeamnă să-ţi fac cunoscute, ţie, şi tuturor prietenilor tăi, acele învăţături, care au fost ţinute în taină până acum, dar care, în cele din urmă, prin bunătatea lui Dumnezeu, au fost date la lumină, „pentru că nu e nimic, care să nu fie descoperit, nici nu există o taină, care să nu fie până la urmă cunoscută" (Mat. 10, 26).

3. Însă, să nu te aştepţi de la mine, care am trăit între celți[13] [un limbaj elevat] şi care am deprins, în mare parte, un dialect barbar şi fără valenţe retorice (pe care nu le-am învăţat niciodată) sau vreo compoziţie excelentă (pe care n-am practicat-o nicicând) sau vreo frumuseţe şi putere de convingere a stilului (pentru care eu nu pretind că le am)[14].

Dacă tu vei accepta, cu duh binevoitor, ceea ce eu ţi-am scris cu acelaşi duh, adică în mod simplu, cu adevărat şi în modul meu propriu, atunci tu însuţi (care eşti mult mai în stare decât mine), vei putea lărgi acele idei pe care eu ţi le trimit, (acum ele existând, numai în seminţele lor principale) şi prin înţelegerea lor detaliată, vei dezvolta întreaga lor înţelegere, pe care eu ţi-am spus-o pe scurt şi, pe care, poţi

---

[13] Adică în *Galia celtică* sau în *Galia latină*. A se vedea: http://en.wikipedia.org/wiki/Gaul.

[14] Întotdeauna este admirabilă smerenia Sfinţilor, care nu-şi atribuie niciun merit, nicio frumuseţe, nicio înţelepciune, dar le au din plin. Reperele lor de comparaţie sunt prea mari şi de aceea, ei spun, că sunt foarte umili şi neştiutori în comparaţie cu ceea ce simt şi percep ca, fiind desăvârşire în stilul literar şi în oratorie. Asta nu înseamnă, că ei nu ştiu să scrie sau că valenţele lor literare sunt pipernicite, ci dimpotrivă, că ei văd, în comparaţie cu scriitorii megalomani, carenţe în modul lor literar de a scrie, pe care nu le recunosc ceilalţi, pentru că sunt foarte străluciţi, prin harul lui Dumnezeu dat lor.

să o prezinţi cu putere înaintea prietenilor tăi, adică lucrurile pe care eu le-am rostit cu slăbiciune.

În cele din urmă, eu (cu mulţumire pentru dorinţa ta statornică, pentru informaţiile privitoare la credinţele acelor persoane) am semănat fără durere, nu numai cu referire la acele învăţături cunoscute de tine, ci ţi-am furnizat şi arătat pe de-a-ntregul falsitatea lor, în aşa fel încât, după harul dat ţie de către Domnul să dovedeşti, că eşti un serios şi eficient învăţător al altora[15], căci oamenii nu pot prea mult să înţeleagă, în mod convingător, sistemele acestor eretici, pe care acum voi începe să ţi le descriu.

[15] Învăţătorii trebuie să aibă cunoştinţe serioase prin care să-şi argumenteze convingerile sau pe baza cărora să se instruiască în dreapta credinţă. Contrar acelora care nu pun mare preţ pentru pregătirea la predică, Sfântul Irineu vorbeşte despre nişte predicatori foarte bine informaţi, cu informaţii detaliate, sistematizate, despre subiectele pe care le tratează.
Bineînţeles că harul lui Dumnezeu e cel care ne ajută mereu, dar Dumnezeu pune în funcţiune pe om, pornind de la lucrurile pe care le ştiu deja predicatorii. A miza numai pe Dumnezeu avem de-a face cu un monofizitism predicatorial în locul sinergismului divino-uman al Ortodoxiei.
Pledez, ca şi Sfântul Irineu, pe munca susţinută, atentă, disciplinată a predicatorului, la care Dumnezeu adaugă har. De fapt predica începe acasă, înainte de predică, când predicatorul ortodox se gândeşte, în rugăciune, sub asistenţa lui Dumnezeu, la ceea ce va vorbi.
Amvonul, vorbirea liberă impune o preluare a pulsului mulţimii şi o schimbare de sens vizibilă, o adaptare la auditoriu, dar ea nu se poate face fără o temeinică instrucţie în subsidiar, despre tema pe care o avem.

Capitolul 1

Ideile absurde ale ucenicilor lui Valentin despre origine, nume, ierarhii şi emanaţiile conjugale ale fanteziştilor lor eoni, amestecate cu pasaje din Scriptură şi adaptate la opiniile lor.

1. Astfel ei susţin, că în înălţimea nevăzută şi inefabilă, adică deasupra a tot ce există ca perfecţiune, preexistă un Eon, pe care ei îl numesc *Întâiul Început* [Προαρχὴν][16], *Întâiul Tată* [Προπάτορα][17] şi *Abisul* [Βυθὸν][18] şi pe care îl prezintă ca fiind invizibil şi incomprehensibil.

Etern şi nenăscut, el rămâne prin nenumărabile cicluri de existenţă într-o profundă tihnă şi nemişcare. Alături de el există *Gândirea* [Ἔννοιαν][19], pe care ei o numesc şi *Har* [Χάριν][20] sau *Linişte* [Σιγὴν][21].

Abisul a determinat apariţia din sine a începutului tuturor lucrurilor şi a depozitat întreaga sa creaţie (care s-a petrecut prin diseminare) în Gândire, care este contemporană sieşi şi unde s-a depozitat totul ca într-un pântece.

Astfel, Gândirea, primind această sămânţă, şi devenind grea, a născut *Mintea* [Νοῦν][22], care era asemănătoare şi egală cu cea care a produs-o pe ea şi care era singura capabilă să cuprindă măreţia Tatălui ei.

Pe această Minte ei o numesc *Unul-Născut* [Μονογενῆ][23], şi *Tată*, şi *Începutul a toate*. Împreună cu ea, a fost produs şi *Adevărul* [᾿Αλήθειαν][24].

---

[16] Gr. 1, p. 8.
[17] Ibidem.
[18] Ibidem.
[19] Ibidem.
[20] Idem, p. 9.
[21] Ibidem.
[22] Ibidem.
[23] Ibidem.
[24] Ibidem.

Acestea patru constituie Primul şi Primul-născut al tetradei pitagoreice, care a fost denumit de către ei ca rădăcină a tuturor lucrurilor.

Pentru că avem Abisul şi Liniştea, Mintea şi Adevărul. Şi Unul-Născut a înţeles scopul pentru care el a fost adus la existenţă şi a scos din sine Cuvântul şi Viaţa, fiind tatăl tuturor celor care au venit după el, şi iniţiatorul şi constructorul Plenitudinii.

Din unirea Cuvântului şi a Vieţii, aceştia au adus la existenţă Omul şi Biserica şi astfel s-a format prima-născută dintre Ogdoade[25], rădăcina şi substanţa tuturor lucrurilor, numită după cele patru nume, adică după numele Abisului, al Minţii, al Cuvântului şi al Omului.

Fiecare dintre aceştia sunt hermafrodiţi, după cum urmează: Întâiul Tată a fost unit, prin conjuncţie, cu propria sa Gândire, Unul-Născut cu a sa Minte, Cuvântul cu Viaţa şi Omul cu Biserica.

2. Aceşti eoni au fost produşi din slava Tatălui şi dorind, prin propriul lor efort, au făcut câte un alt obiect, prin emanaţii înţelese ca şi conjuncţii.

Cuvântul şi Viaţa, după ce au produs Omul şi Biserica, au creat alţi 10 eoni, al căror nume sunt următoarele: *Adâncul* [Βύθιος] şi *Amestecarea* [Μίξης], *Nepieritorul* [᾽Αγήρατος] şi *Unirea* [᾽Ενώσις], *Firescul* [Αυτοφυὴς] şi *Plăcerea* [῾Ηδονὴ], *Nemişcatul* [᾽Ακίνητος] şi *Amestecul* [Σύγκρασις], *Unul Născut* [Μονογενὴς] şi *Fericirea* [Μακαρία][26].

Aceştia sunt cei 10 eoni, care sunt declaraţi a fi produşi de către Cuvânt şi Viaţă. Şi la ei se adaugă alţi eoni, ai Omului însuşi, împreună cu Biserica, care a produs 12 eoni, al căror nume sunt următoarele: Mângâietorul şi Credinţa, Paternitatea şi Nădejdea, Maternitatea şi Iubirea, Inepuizabilul şi Unirea, Bisericescul şi Fericirea, Dorinţa şi Înţelepciunea.

3. Aceştia sunt al treilea fel de eoni în sistemul eronat al acestor oameni. Ei sunt descrişi ca fiind învăluiţi, ca să

[25] *Ogdoada*, cf. http://eternal-egypt.xhost.ro/sist.htm, este sistemul de 8 divinităţi grupate în perechi.

[26] Toate numele sunt cf. Gr. 1, p. 11.

spun aşa, în tăcere, şi nu sunt cunoscuţi de niciunul, cu excepţia învăţătorilor care îi profesează.

Mai mult, ei declară că această Plenitudine nevăzută şi spirituală a acestor trei grupe, se divid într-o Ogdoadă, într-o Decadă[27] şi în Dodecadă[28].

Şi pentru această raţiune afirmă, că aceasta este „Mântuitorul" – pe care nu au plăcerea să Îl numească „Domnul" [Κύριον][29] – şi care nu a fost văzut public pe durata a treizeci de ani de zile (Lc. 3, 23), ci a stabilit tainele acestor eoni.

Ei spun, că acele trei categorii de eoni sunt cel mai vizibil indicate în parabola muncitorilor trimişi în vie. Pentru că, câţiva sunt trimişi la primul ceas al zilei, alţii la al 3-lea ceas, alţii la al 6-lea, alţii la al 9-lea ceas şi alţii tocmai la al 11-lea ceas (Mt. 20, 1-6).

Acum, dacă noi adăugăm numărul ceasurilor menţionate aici, suma totală a lor va fi de *treizeci*: pentru că unu, plus trei, plus şase, plus nouă, plus unsprezece, dacă sunt adunate, formează *treizeci*.

Şi, în legătură cu aceste ceasuri, ei şi-au fixat aceşti eoni, menţionând că ele sunt *mari* şi *minunate* şi *taine negrăite*, care sunt speciale prin dezvoltarea lor funcţională.

Şi la fel procedează, când ei găsesc orice în multitudinea lucrurilor pe care le conţin Scripturile, prin care pot adapta şi acomoda speculaţiile lor pe această bază.

---

[27] Formată din 10 divinităţi.
[28] Formată din 12 divinităţi.
[29] Gr. 1, p. 12.

Capitolul al 2-lea

Întâiul-Tată a fost cunoscut numai de către Unul-Născut. Ambiţie, tulburare şi pericol prin căderea Înţelepciunii. Dezordonatele ei progenituri. Ea este restaurată de Margine. Producerea lui Hristos şi a Sfântul Duh, în sensul completitudinii eonilor. Modul de producere a lui Iisus.

1. Ei au început să ne spună nouă, că Întâiul-Tată din schema lor de credinţă a fost cunoscut numai de către Unul-Născut, care a ieşit din el.

Cu alte cuvinte numai Mintea, pe când toate celelalte erau invizibile şi incomprehensibile. Şi, după cele ce spun ei, Mintea singură îşi găsea plăcerea în contemplarea Tatălui şi bucuria în ceea ce considera incomensurabila măreţie a sa dar, în acelaşi timp, medita la cum se poate comunica restului de eoni măreţia Tatălui, dezvăluindu-le lor, cât de extins şi mare este Tatăl şi cum este el fără de început, fiind mai presus de cuprindere şi de aceea cu neputinţă de a fi văzut.

Dar, în concordanţă cu voinţa Tatălui, Mintea îl restrângea pe el, fiindcă a fost planul său, ca să-i conducă pe ei toţi la o cunoaştere, mai înainte propusă, a Întâiului-Tată şi a creat, prin intermediul lor, o dorinţă de a cunoaşte natura sa[30].

În acest fel, tot restul eonilor, într-un mod tăcut, au dorit să vadă pe Autorul existenţei lor şi să contemple Prima Cauză, care nu are un început.

2. Dar graba de a avansa s-a sprijinit pe aceea, că eonul, care era cel mai în urmă dintre toţi şi cel mai tânăr din Dodecadă, care a reieşit din Om şi Biserică, pe numele lui Înţelepciunea, a suferit pasiunea[31] din partea îmbrăţişării consortului ei: Dorinţa.

---

[30] A Întâiului Tată.

[31] Apare ideea de „sexualitate" divină. Viaţa divină în sistemul gnostic al lui Valentin se deformează la apariţia concupiscenţei intra-eonice. Hermafroditismul eonilor presupune, din start, o cădere la un moment dat.

Şi această pasiune, prima apărută între aceia, care erau uniţi cu Mintea şi Adevărul, a trecut, prin contagiune, şi la ceilalţi eoni degeneraţi, care au acţionat sub o pretinsă dragoste dar, în realitate, ei erau influenţaţi de o anumită îndrăzneală, fiindcă nu au făcut, asemenea Minţii, ca să se bucure de o comuniune perfectă cu Tatăl.

Această pasiune, spun ei, consistă într-o dorinţă de a căuta natura Tatălui, pentru că ea doreşte[32], după ei, să fie cuprinsă în măreţia ei[33].

Când ea nu poate să-şi atingă sfârşitul ei, doreşte astfel acest lucru într-un mod imposibil, ajungând implicată într-o agonie extremă a minţii, pe de o parte, pentru vasta profunzime a ei iar, pe de altă parte, pentru felul de negăsit al naturii Tatălui.

Şi, în acest fel, dragostea ei l-a purtat pe el, ea întinzându-se întotdeauna pe sine înainte, existând pericolul ultim de a fi absorbită de dulceaţa lui şi să se dizolve în esenţa lui absolută, numai dacă ea nu se întâlnea cu Puterea, care ţine toate şi nu se păstrau amândouă, afară de negrăita măreţie.

Această putere ei o numesc *Margine* [῞Ορον]. Prin aceasta, spun ei, ea[34] s-a restrâns şi a suportat. Şi aceea, trăind dificultatea de a se rupe de el, s-a întors la sine, a fost convinsă, că Tatăl este incomprehensibil şi că a fost purtată afară din planul ei original şi îndepărtată, de această pasiune, care a ieşit din ea, prin copleşitoarea influenţă a admiraţiei proprii[35].

Interesant e că această *cădere* se produce *din iubire* sau *prin iubire*. Dacă Sfânta Treime este personală şi presupune iubirea inter-personală ca realitate veşnică şi în acelaşi timp păstrarea individualităţii personale, fără distrugerea fiinţei una, în sistemul lui Valentin, iubirea distruge legătura dintre eoni, pe care nu îi leagă unitatea de fiinţă, ci numai unitatea de relaţie cu predecesorii, pentru că devine o pasiune, care distruge comuniunea perfectă.

[32] Înţelepciunea.

[33] A naturii Tatălui.

[34] Înţelepciunea.

[35] Înţelepciunea începe să greşească tocmai din dorinţa de a cuprinde natura Tatălui. Iubirea pentru Tatăl este aşa de puternică încât Înţelepciunea este ameninţată de pericolul depersonalizării. Dulceaţa Tatălui, a fiinţei lui e o adevărată plasă disolutivă, pentru că Înţelepciunea trebuie să iasă, prin Margine, în afara acestei influenţe posesive, pentru a recunoaşte imposibilitatea cunoaşterii Tatălui şi gestul de ieşire din condiţia proprie.
Iubirea care exagerează apare, aşadar, în prim-plan. Iubirea, care se extinde până la a-i produce Înţelepciunii conflicte la nivelul minţii, este o iubire îndrăzneaţă.

3. Dar alţii dau o altă descriere fabuloasă a pasiunii şi a *restaurării Înţelepciunii*. Ei spun, că Înţelepciunea a fost angajată într-o imposibilă şi impracticabilă tentaţie, fiind scoasă afară, ca o substanţă amorfă, pentru că feminitatea ei naturală o face capabilă să producă.

Când ea s-a privit pe sine, primul său sentiment a fost acela de a se supăra, pentru imperfecţiunea pe care o avea această generare şi îi era frică să nu se sfârşească propria ei existenţă.

Mai apoi ea a pierdut orice comandă asupra sa şi a trăit cea mai mare perplexitate, atunci când a dorit să descopere cauza tuturor lucrurilor acestora şi ce drum să apuce, ca să descopere *ce este fericirea*.

Fiind foarte mult hărţuită de aceste pasiuni, Înţelepciunea şi-a schimbat mintea şi a dorit să se reîntoarcă iarăşi la Tatăl.

Dar când a încercat să facă acest lucru, i-a slăbit elanul şi a devenit un rugător al Tatălui. Ceilalţi eoni, Mintea îndeosebi, au implorat şi ei pe Tatăl împreună cu ea şi au declarat, că substanţa materială a fost făcută la început din neştiinţă şi supărare, din frică şi tulburare.

4. Tatăl a produs aceste naşteri. Mai întâi propriul său chip, adică pe Unul-Născut, numit mai sus Margine, pe care l-a făcut fără conjuncţie masculino-feminină.

Pentru aceasta Tatăl a fost în conjuncţie cu Liniştea şi, în comparaţie cu alte dăţi, el s-a arătat mai presus de feminitate şi masculinitate.

Excepţionala apariţie a Puterii, face din Înţelepciune o entitate divină redusă ca individualitate dacă, fără aceasta, Înţelepciunea putea să fie absorbită de fiinţa Tatălui.

Tatăl, în sistemul gnostic, este prezenţa cea mai misterioasă dar şi cea mai tentantă. Iubirea, o facultate deci, poate fi mult mai puternică decât persoana, iar fiinţa divinităţii supreme, poate elimina alte personalităţi inferioare ei prin absorbţie directă.

Greşeala însă tempereazã modul fiinţial al Înţelepciunii. Dacă nu greşea, Înţelepciunea nu ştia ce impact are Tatăl asupra ei, care îi este statutul propriu şi, în acelaşi timp, cât de importantă e conexiunea cu alţi eoni, pentru a nu fi desfiinţată ca individualitate.

Iubirea şi greşeala se disculpă reciproc: iubirea, pentru că duce la conştientizare şi greşeala, pentru că duce la asumarea propriei condiţii de existenţă. Şi *conştientizarea* şi *asumarea* statutului propriu fac ca Înţelepciunea să se întoarcă înapoi, fără nicio reducere a importanţei proprii.

Această *Margine* mai este numită Συλλυτρωτὴν[36]/ Răscumpărător [*Cruce* şi *Răscumpărător*], Eliberator, Delimitare şi Restaurator.

Şi, prin această Margine, ei declară că Înţelepciunea a fost purificată şi întărită, când a fost restaurată propria ei conjuncţie.

Pentru că ideea ei înnăscută era să aibă propriul său drum, departe de tot ce înseamnă pasiune, pentru a rămâne, în mod sigur, cu Plenitudinea. Dar acest gând al ei interior a fost separat cu pasiune de Margine, care l-a tăiat şi expulzat din acest cadru.

Gândul ei înnăscut a fost, fără îndoială, o substanţă spirituală, având din tendinţa naturală a unui eon dar, în acelaşi timp, era neconturat, fără formă, fiindcă nu primise nimic. Din acest lucru, se zice că Unul-Născut a fost o fiinţă imbecilă şi o producţie feminină[37].

5. După ce această substanţă[38] a fost scoasă afară din Pleromă / Plenitudinea eonilor şi mama şi-a restaurat propria ei conjuncţie, ei ne-au spus că Unul-Născut, acţionând în acord cu prevederea prudentă a Tatălui, a dat naştere unei alte perechi conjugale, a lui Hristos şi a Duhului Sfânt (ultimul dintre eoni, Duhul Sfânt, intrând într-o situaţie dezastruoasă similară cu cea prin care a trecut Înţelepciunea), cu scopul de a fortifica şi întări Plenitudinea şi care, în acelaşi timp, completează numărul eonilor.

Hristos, pe care ei îl propovăduiesc, are natura sa potrivit conjuncţiilor lor[39], şi aceştia gândească, că ei posedă o cuprindere a Unuia-Născut, care îi face să fie îngâmfaţi. El le-a spus lor, ceea ce cuprinde cunoaşterea Tatălui, adică ceea ce nu poate înţelege şi cuprinde nimeni, nu mai spun să

---

[36] *Cf.* Gr. 1, p. 18.

[37] Se poate înţelege, că structura naturală a divinităţilor prezentate aici era hermafroditismul şi, că în afara lui, orice fiinţă era neîmplinită. Fără sexualitatea divină nu se produceau lucruri durabile. Unul-Născut al gnosticilor, un atac de fapt la Întruparea Domnului, este imbecil, pentru că e făcut numai de partea feminină, fără conjuncţie cu masculinitatea. Cu alte cuvinte, Hristos e denigrat după ei, pentru că nu s-a născut firesc, ci suprafiresc, acest lucru găsindu-l ca „irelevant” din punct de vedere ontologic.

[38] Substanţialismul filosofic de care facem atâta caz, presupune întoarcerea la esenţa primordială a lucrurilor individuale. Aici el poate fi văzut cu mare precizie.

[39] Adică Hristos e născut pe cale „naturală”.

vadă şi să audă cineva, cu excepţia numai, când el e cunoscut exclusiv de Unul-Născut însuşi.

Iar raţiunea care odihneşte aceşti eoni este posesia existenţei veşnice, care se găseşte în acea parte a naturii Tatălui, care este incomprehensibilă, pe când raţiunea originii lor şi formarea lor a fost lăsată ca să fie cuprinsă cu privire la Tatăl, adică prin Fiul său. Hristos, care a fost astfel produs, revelează acele lucruri prin ei[40].

6. Însă Sfântul Duh, gândesc aceştia, a dat mulţumire, la început, pentru toată transmiterea egalităţii dintre ei şi care îi făcea să fie într-o adevărată odihnă[41].

Aceştia ne-au spus nouă, că eonii erau constituiţi egali, atât după formă, cât şi după simţire şi că toţi erau ca şi Mintea şi Cuvântul, ca şi Omul şi Hristos.

Eonii feminini erau toţi asemenea Adevărului şi Vieţii, a Duhului şi a Bisericii. Astfel că toţi, când au fost creaţi, au fost aduşi într-o stare de odihnă perfectă, mai târziu aceia spunându-ne, că acele fiinţe înalţă cu mare bucurie laude Întâiului-Părinte, care se împărtăşeşte şi el de o exaltare enormă.

Astfel, afară de marea mulţumire, pentru binefacerea imensă pe care le-a făcut-o lor Tatăl întregii Plenitudini a eonilor, i-a făcut pe aceştia, cu o singură voinţă şi dorinţă, şi împreună cu Hristos şi Duhul Sfânt, să determine pe Tatăl tuturora, să pecetluiască prin adeziunea sa, aducerea tuturor la o singură realitate în sine, de o mare frumuseţe şi preţiozitate.

Şi unind contribuţiile tuturora, prin îndemânarea tuturor, s-a realizat, întru onoarea şi slava Abisului, întâia şi cea mai perfectă frumuseţe, o adevărată stea a Plenitudinii şi fructul perfect, al cărui nume este *Iisus*.

---

[40] Prin aceşti eretici. Valentinienii vedeau astfel toate acele zeităţi hermafrodite, adică un fel de „puteri” ale fiinţei lui Dumnezeu, care, de altfel, nu pot fi cunoscute, pentru că fiinţa lui Dumnezeu, a Tatălui, este incomprehensibilă. Dar Fiul, Hristos, vine şi spune despre cosmogonia simplităţii multiple a divinităţii, lucruri care sunt comprehensibile pentru oameni. Distincţia între *cognoscibil* şi *incognoscibil* rămâne valabilă, numai că *incognoscibilitatea* presupune procese evolutive, sexuale, care depreciază ideea de *Desăvârşire*.

[41] *Desăvârşirea* este *expresia egalităţii* între eoni. Dar *egalitatea* lor e aparentă, atâta timp cât unii sunt masculini iar alţii feminini şi atâta timp cât există discrepanţe „morale” între eoni.

Aceştia vorbesc de Mântuitorul şi Hristos, dar şi de patronimicele *Cuvântul* şi *Al tuturor*, fiindcă el a fost format prin contribuţia tuturor.

Şi noi credem, că această cinste pe care aceştia i-o aduc lui, face din Îngeri fiinţe asemenea, după natură, cu Iisus, pentru că au fost creaţi simultan, pentru ca să fie apărătorii / slujitorii Săi.

Capitolul al 3-lea

Texte ale Sfintei Scripturi folosite de aceşti eretici în sprijinul opiniilor lor

1 Este evident rolul pe care ei îl dau Plenitudinii şi pe care aceasta îl ocupă. Acele calamităţi, care decurg din pasiune, cuprind tocmai numele pe care îl au eonii şi care erau la un pas de a fi absorbiţi în substanţa universală, prin curioasa ei căutare la Tatăl[42].

Această pasiunea a consolidat poziţiile acestor eoni, drept condiţii agonice, în Margine, Cruce, Răscumpărător, Eliberator, Delimitare şi Restaurator.

Astfel că, în comparaţie cu ultima generaţie de eoni, numiţi *Hristos* şi *Duhul Sfânt*, ambele generaţii au fost produse de către Tatăl, după pocăinţa Înţelepciunii şi, în al doilea rând, Hristos, (pentru care, la ei, e încă *Mântuitor*) şi-a datorat fiinţa sa, prin împreuna-contribuţie a eonilor.

Aceştia ne-au spus, că învăţătura aceasta nu e deschis mărturisită din cauză, că nu sunt toţi capabili de a o primi. Fiindcă a fost o revelare mistică a Mântuitorului, prin înţelegerea parabolelor, pentru cei care sunt în stare să le înţeleagă. Şi această înţelegere o vom da în cele ce urmează.

Al treilea rând de eoni sunt indicaţi (după cum noi deja am arătat) prin cei treizeci de ani, despre care, spun ei, Domnul nu a vorbit deschis, ci numai prin parabola muncitorilor trimişi în vie.

Pavel spune, zic ei, foarte frecvent şi clar despre eoni şi despre ordinele lor, când spune: „Toate generaţiile de eoni ale Eonului” [43].

Însă noi spunem altceva, când dăm mulţumire, pronunţând „acum şi în vecii vecilor” (Efes. 3, 21), [aceasta] fiind foarte departe de „eonii” acelora. Şi astfel, oriunde apare cuvântul *Eon* sau *eoni*, ei [spun, că] fac referiri la *fiinţele lor*.

---

[42] Se referă la fiinţa Tatălui.

[43] Era vorba de o transliterare a expresiei din limba greacă, interpretată tendenţios.

2. Cât priveşte producţia celor 12 eoni, ea este indicată prin faptul că Domnul a fost de 12 ani (Lc. 2, 42 sqq.), când El a avut discuţia cu învăţătorii Legii şi prin alegerea celor 12 Apostoli (Lc. 6, 13), pentru că aceşti eoni sunt 12 la număr.

Alţi 18 eoni sunt dezvăluiţi în acest fel prin faptul, că Domnul, după ei, a vorbit cu Ucenicii Săi, 18 luni după Învierea Sa din morţi.

De asemenea ei afirmă, că cei 18 eoni sunt indicaţi în mod strict de primele două litere ale numelui Său, adică de *iota* şi *ita*[44].

În această manieră, ei spun că eonii sunt subliniaţi de litera *iota*, cu care începe numele Său, pentru că din acest motiv, ne-au spus că Mântuitorul nostru a afirmat: „O iotă sau un punct nu vor trece până ce totul nu va fi împlinit" (Mt. 5, 18).

3. Ei merg şi mai departe de atât spunând, că pasiunea care e discutată în cazul celor 12 eoni o găsim în apostazia lui Iuda, care a fost unul din cei 12 Apostoli şi în aceea că Hristos a suferit 12 luni. Pentru că, în opinia lor, Hristos a continuat să predice doar un singur an după Botezul Său.

Acest lucru ar mai fi indicat *în mod clar* şi de femeia care suferea de 12 ani de scurgerea de sânge. După ce ea a suferit timp de 12 ani de zile a fost vindecată de venirea Mântuitorului, când s-a atins de marginile veşmântului Său.

Şi atunci, când Domnul a întrebat: „Cine s-a atins de Mine?" (Mc. 5, 30), El a învăţat pe Ucenicii Săi, spun ei, taina eonilor şi vindecarea acelui eon, care a fost suferind.

Pentru că ea a fost bolnavă 12 ani de zile, acest lucru reprezintă, că puterea acelei esenţe, de care s-a vorbit, a fost constrânsă de sine şi a curs într-o imensitate, numai când ea s-a atins de veşmântul Fiului, adică a Adevărului, care face parte din prima Tetradă, după cum se spune despre el, ea dizolvându-se în esenţa generală din care făcea parte.

Ea s-a oprit curând şi a încetat, nu după mult timp, şi suferinţa. Pentru că puterea care a venit din Fiul (şi pe care ei o numesc cu termenul de *Margine*), a vindecat-o şi a separat-o de patima din ea.

[44] Se referă la numele *Iisus* în limba greacă.

4. Pe deasupra mai afirmă, că Mântuitorul este arătat ca derivând din toţi eonii şi ar fi în Sine tot ce reprezintă acest verset: „fiecare bărbat care deschide pântecele” (Lc. 2, 23; Ieş. 13, 2). Pentru că El, fiind oricine, deschide pântecele, ca ideea înnăscută de care suferea acel eon, când a fost exclus din Plenitudine.

Vom vorbi acum despre a doua Ogdoadă. Despre aceasta li se pare, că a vorbit *în mod clar* tot Pavel, când a zis: „Şi El este toate lucrurile” (Gal. 3, 11); şi iarăşi: „Toate lucrurile sunt El şi El este toate lucrurile” (Rom. 11, 36); şi mai departe: „În El locuieşte toată plinătatea dumnezeirii” (Col. 2, 9); şi: „Toate lucrurile sunt strânse împreună de Dumnezeu, în Hristos” (Efes. 1, 10). Astfel interpretează ei şi alte locuri din Scripturi.

5. Mai departe, ei arată că Marginea lor, pe care ei îl numesc în diferite feluri, are două facultăţi: una de a ţine şi alta de a separa, în aşa fel, încât el sprijină sau susţine şi atunci e *Cruce*, dar tot el poate fi cel care divide, împarte şi atunci e *Margine*.

Astfel reprezintă pe Mântuitorul ca având şi el tot facultăţi îndoite: prima, puterea de a susţine, când El a zis: „Cine nu-şi ea crucea sa şi nu vine după Mine, nu poate fi ucenicul Meu” (Lc. 14, 27); şi iarăşi: „Ia-ţi crucea şi urmează-Mi Mie” (Mc. 10, 21); dar şi puterea de a separa, când El a zis: „Eu nu am fost trimis să aduc pacea, ci sabia” (Mt. 10, 34).

Ei amintesc şi de ce a zis Ioan[45] despre aceste lucruri mai înainte: „El are vânturătoarea[46] în mâna Sa şi va curăţa aria Sa şi va aduna grâul în hambarul Său, dar pleava o va arde cu foc nestins” (Lc. 3, 17).

Şi prin aceste cuvinte El ar fi spus ceva despre facultăţile Marginii. Dar această vânturătoare[47] ei o tâlcuiesc ca fiind vorba despre Cruce, care distruge, fără îndoială, toate obiectele materiale, asemenea plevei arse de

[45] Sfântul Ioan Botezătorul.
[46] E vorba despre cuvântul „fan”, care printre multe alte semnificaţii, are şi o semnificaţie agricolă, desemnând o maşină de vânturare, de triere a cerealelor.
[47] Ediţia BOR 1988 vorbeşte de: *lopată*. Ideea de *despărţire*, de *separare* este evidentă în ambele accepţiuni.

foc, dar curăţeşte, în acelaşi timp, pe toţi cei care sunt mântuiţi, după cum face vânturătoarea cu grâul.

Mai mult ei afirmă, că Apostolul Pavel însuşi a făcut această menţiune despre *cruce* în următoarele cuvinte ale sale: „Cuvântul crucii este nebunie pentru cei care pier, dar pentru noi, cei care ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu" (I Cor. 1, 18). Şi iarăşi: „Iar mie să nu îmi fie a mă lăuda, decât numai în crucea lui Hristos, prin care lumea este răstignită pentru mine şi eu pentru lume" (Gal. 6, 14).

6. Astfel, pentru aceea pe care ei îi dau numele de *Plenitudine* şi pe care o consideră *creatoarea universului*, se străduiesc (căci ei asta fac), ca să adapteze cuvintele bune ale Revelaţiei, propriilor lor invenţii rele.

Şi aceasta o fac nu numai cu scrierile Evangheliştilor şi ale Apostolilor (căci doresc să scoată învăţătura pe care ei o propovăduiesc, prin astfel de interpretări perverse şi expuneri înşelătoare), ci şi cu Legea şi Prorocii, care conţin multe parabole şi alegorii, care pot fi înţelese în diferite feluri, după modul de exegeză pe care ei îl folosesc.

Şi unii dintre ei, cu multă dibăcie, adaptează asemenea părţi din Scriptură cu propriile lor plăsmuiri (*figments*), trăgând pe creduli către adevărul acelora, care nu păstrează neclintit, credinţa întru unul Dumnezeu, Tatăl Atotţiitorul şi în unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu.

Capitolul al 4-lea

Despre transmiterea, prin intermediul ereticilor, a formării lui Ahamot/ a Înțelepciunii și despre nașterea lumii văzute din propria ei tulburare

1. Următoarele sunt schimbările pe care ei mi le-au povestit despre ce s-a petrecut în afara Plenitudinii.

Entimema, prin care Înţelepciunea locuia deasupra, pe care o denumesc şi *Ahamot* (᾿Αχαμὼθ)[48], a fost schimbată de către Plenitudine, împreună cu pasiunea ei, despre care ei îmi relataseră, bineînţeles ca despre ceva *real*, că devenise creatoare de violenţă, în acele locuri ale întunericului şi ale nimicului, în care ea fusese surghiunită.

Ea fusese exclusă din lumină şi Plenitudine şi era fără formă şi fără chip, ca o fiinţă nedeplin formată, din cauză că nu primise nimic din partea părţii bărbăteşti.

Dar lui Hristos, care locuia în înălţime, i s-a făcut milă de ea şi s-a coborât pe sine până la cruce, dându-i astfel o înfăţişare [Înţelepciunii], dar numai în ceea ce priveşte firea, fără să îi dea şi minte.

Fiind săvârşite acestea, el şi-a recăpătat propria lui influenţă şi s-a reîntors, părăsind Ahamotul, fapt pentru care ea devine sensibilă la suferinţa ei şi trăieşte austeritatea existentă în Plenitudine, putând fi influenţată de dorinţa celor mai bune lucruri, prin care ea poseda, într-un anume fel, darul nemuririi, lăsat ei de Hristos şi de Duhul Sfânt.

Tocmai de aceea ea are două nume – Înţelepciunea după tatăl ei (pentru că Înţelepciunea se spune, că este a tatălui ei) şi Duhul Sfânt, din cauza Duhului, care este tot timpul cu Hristos.

Obţinând astfel o înfăţişare, deopotrivă şi raţiune, şi fiind imediat părăsită de către Cuvânt, care a fost în mod nevăzut prezent în ea, adică de Hristos, ea s-a străduit să descopere acea lumină, care a fost părăsită de către ea, însă

---

[48] *Cf.* Gr. 1, p. 31, n. 3, e vorba despre un cuvânt ebraic sau siriac, care denumește Înțelepciunea.

nu a avut niciun rezultat acţiunea ei, după cum fusese prevenită de către Margine.

Pentru că Margine se opunea desăvârşirii ei pe mai departe, ea a exclamat „Iao” (᾽Ιαώ)[49]: după cum spun ei, acest cuvânt derivă din naşterea primordială.

Şi când ea nu a putut trece de Margine, din cauza acelei pasiuni în care ea era implicată şi fiindcă era singura rămasă pe-afară[50], atunci se resemnează prin tot felul de variante pe care le impunea această pasiune care o cuprinsese, suferind durerea, pe de o parte, pentru că ea nu îşi obţinuse obiectul plăcerii sale iar, pe de altă parte, din cauza fricii, ca să nu-şi piardă şi propria ei viaţă, după cum pierduse, deja, lumina, din cauza căreia, prin urmare, trăia o mare stare de uluire.

Toate acele sentimente erau împreunate însă cu neştiinţa. Şi această neştiinţă a ei nu era aidoma mamei sale, a primei Înţelepciuni, un eon care degenerase din cauza pasiunii, ci trăia o opoziţie înnăscută faţă de cunoaştere. De aceea a căzut peste ea acest *alt fel* de pasiune, adică dorinţa de a se reîntoarce la cel, care i-a dat viaţă.

2. Acest buchet de pasiuni ei îl numesc drept *substanţa* din care a fost formată această lume. Pentru că din dorinţa ei de a se reîntoarce la cel care i-a dat viaţă, fiecare suflet de pe pământ şi care e Demiurgul însuşi[51], derivă din origini.

---

[49] Idem, p. 33.

[50] Afară de Plenitudine, de divinitatea multipersonală pe care o reprezenta aceasta.

[51] După cum se spune aici, sistemul religios gnostic vedea în fiecare om o întrupare a divinităţii dar, pe de altă parte, lumea a fost creată dintr-o fiinţă respinsă din contextul interior al divinităţii multiforme, deci dintr-o fiinţă renegată, în speţă, din Înţelepciune.

Inconsistenţa logică a acestei declaraţii, probabil, prea puţin conta. Ceea ce era important era găsirea unui mod de a explica lumea, care să conţină în ea contrariile existenţei: binele şi răul, frica şi bucuria, liniştea şi tulburarea.

Cosmogonia gnostică, pe când traduceam acest text, m-a dus cu gândul la realitatea interioară a unui poet, care compune poeme pe fondul unei lumi pervertite, a unor sentimente confuze. Binele pierdut îl transformă într-o idilică aducere aminte a armoniei pierdute iar starea de furie şi de nesiguranţă, devine, în poem, zbuciumul pe care lumea îl trăieşte.

Poetul, ca şi creaţia cosmogonică, catapultează o realitate pe care o trăieşte confuz, nesigur. Tocmai de aceea, înduioşarea credinciosului sau a cititorului apare la auzul faptului, că lumea a reieşit din suferinţa divinităţii, că lacrimile ei au devenit apă şi din zâmbetul ei lumina zilei şi a nopţii.

Dar *înduioşarea* aceasta e creată artificial, pentru că drama divinităţii e de fapt drama omului care a compus cosmogonia şi problema religioasă e un poem, care revendică

Toate celelalte lucruri îşi au începutul din frica şi supărarea ei. Pentru că din lacrimile ei s-a format tot ceea ce înseamnă apă, din zâmbetul ei tot ceea ce străluceşte şi din necazul şi uluirea sa toate lucrurile trupeşti ale acestei lumi.

Pentru că într-un singur moment, spun ei, ea a plâns şi s-a jelit, pentru că era lăsată singură în mijlocul întunericului şi a nimicului, pe când, în al doilea moment, gândindu-se la lumina pe care ea a părăsit-o, aceasta s-a umplut de bucurie şi a râs, apoi iarăşi ea a fost năpădită de frică sau în alte momente, s-a scufundat în consternare şi tulburare.

3. Dar ce reiese din toate acestea? Că nu e lumina tragedia ce te scoate afară, ci fantezia fiecărui om, dintre cei care îşi propun să explice, în acest fel, iarăşi şi iarăşi, din ce fel de pasiune şi din ce elemente existente a apărut începutul a toate.

Căci mie mi se pare că ei au un gând bun, când nu sunt înclinaţi să înveţe toate aceste lucruri în public, ci numai celor care sunt în stare să plătească un mare preţ, ca să atingă astfel de „taine profunde”.

Pentru că acele învăţături nu sunt în întregime aidoma cu acelea, despre care Domnul a zis: „În dar aţi primit, în dar să daţi” (Mt. 10, 8).

Ci, dimpotrivă, ele sunt confuze şi prevestitoare de rău şi aceste „taine profunde”, se dau numai în urma unei grele osteneli, pentru că sunt dobândite printr-o dragoste falsă.

Pentru că cine nu precupeţeşte niciun efort ca să le posede, numai dacă ar învăţa din cele zise, nu ar afla cum că lacrimile entimemei eonului, care a devenit pasional, mările şi fluviile, râurile şi orice altă substanţă lichidă au derivat din origini; şi că lumina a izbucnit din zâmbetul ei; şi că din

---

o stare existenţială confuză şi în niciun caz nu propune *o stare originară* de existenţă.

Cosmogoniile sau teogoniile vechilor religii păgâne propun poeme ale omului scindat interior, un mod pervers de a elucida problemele existenţei, dar folosind o sensibilitate telurică, care câştigă teren, tocmai pentru că e o lirică care nu derivă din adevărul dumnezeiesc, ci dintr-o autonomă percepţie a divinităţii şi a omului.

Omul postmodern resimte cu plăcere astfel de interpretări fanteziste, tocmai pentru că îi propun o escaladare a adevărului şi a prezenţei lui Dumnezeu. E vorba despre o dorinţă de a visa „frumos”, chiar dacă această frumuseţe fadă este doar o utopie onirică.

consternarea şi tulburarea ei s-au format făpturile acestei lumi?

4. Şi simt, de aceea, cum eu însumi contribui la unele probleme pe care le dezvoltă sistemul lor. Pentru că atunci când înţeleg că apele sunt în parte dulci, ca izvoarele, râurile şi torentele de apă dar, pe de altă parte, sărate, ca acelea din mări, eu mă gândesc că toate acele ape nu au putut deriva din lacrimile ei, pentru că acelea au numai calitatea de *a fi sărate*.

Şi de aceea mi se pare clar că apele, care sunt sărate, să fie singurele care derivă din lacrimile ei. Dar e posibil ca ea, în intensa ei agonie şi uluire, să fi fost acoperită de transpiraţie.

Şi, în acest fel, urmând datelor de la ei, noi putem înţelege că izvoarele şi râurile şi toate apele dulci ale lumii, se datorează acestui fapt.

Dar e greu să credem, pentru că noi cunoaştem că toate lacrimile au aceeaşi calitate. Căci atât apa dulce, cât şi cea sărată provine din aceleaşi lacrimi. E mult mai uşor să presupunem, că unele din acestea provin din lacrimile ei, pe când altele din transpiraţia ei.

Şi în acest fel sunt în lume ape fierbinţi sau nesuportabile prin natura lor, lucru care ne face să ghicim originea pe care o au, adică cum au apărut şi de unde. Acestea sunt câteva consecinţe din ipotezele lor.

5. Ei continuă prin a spune, că atunci, când mama Ahamot a trecut prin toate acele mici pasiuni şi a scăpat cu mare greutate din ele, ea s-a întors implorând lumina, pe care o părăsise, adică pe Hristos.

El însă se reîntorsese în Plenitudine şi, probabil, nefiind doritor ca să se coboare din nou la ea, i-a trimis ei pe Mângâietorul, adică pe Mântuitorul.

Acesta fiind înzestrat cu toată puterea de la Tatăl, care i-a dăruit toate sub stăpânirea sa, adică eonului despre care s-a zis, că „prin el toate lucrurile, văzute şi nevăzute s-au creat, ca şi tronurile, domniile şi stăpânirile" (Col. 1, 16).

El a fost trimis doar ei, împreună cu îngerii care îi sunt contemporani. Şi aceştia relatează că Ahamot, plină de evlavie, s-a arătat pe sine, la început, plină de umilinţă, dar

că în momentul, când ea a privit la toate înzestrările lui, ea a căpătat putere din prezenţa lui şi a fugit să îl întâmpine.

Atunci el i-a dăruit ei înfăţişare, adică atenţia înţelegerii şi a vindecat-o de pasiuni, separându-le pe acelea de ea, dar nu într-atât, încât să le trimită departe de gândire în întregime.

Pentru că nu e posibil ca ele să fie eliminate în acest fel, pentru că au luat deja fiinţă şi putere din posedarea unei existenţe indestructibile.

Dar el a putut să o despartă de ele şi să le alunge iar intrarea, cât şi condensarea lor, i-a dat puterea să le prefacă în *pasiuni netrupeşti* din *lucruri neorganizate*.

Astfel, prin acest procedeu, le-a dat pasiunilor o fiinţă şi o formă, devenind structuri concrete şi corporale, în sensul că e formată din două substanţe: una rea, rezultată din pasiune şi alta subiectivă, provenită din suferinţă, care a produs reîntoarcerea ei.

Şi, în acest fel, în acord cu acest ideal ipostaziat, ei spun că Mântuitorul a creat lumea în mod virtual. Dar când Ahamot s-a eliberat de pasiunea ei, ea s-a uitat cu încântare la vederea orbitoare a îngerilor, care era cu el şi în extazul său, concepându-i pe ei.

Și aceştia ne-au spus nouă, că ea a adus la existenţă o nouă fiinţă, pe de o parte, după chipul ei dar, pe de altă parte, o fiinţă spirituală, după imaginea însoţitorilor Mântuitorului.

Capitolul al 5-lea

Formarea Demiurgului şi descrierea lui. El este creatorul tuturor lucrurilor din afara Plenitudinii

1. Astfel, aceste trei feluri de existenţă există, după ei, care au fost acum formate: adică una din pasiune, ca în cazul materiei, a două din convertire / reîntoarcere, ca în cazul animalului şi a treia, cea pe care Ahamot a născut-o, care era spirituală, aceasta din urmă trebuind să-i ceară acesteia să le dea acelora întruchipare.

Dar această fiinţă spirituală nu putea să facă aceasta din cauza existenţei sale spirituale. Din cauză că avea aceeaşi natură cu Ahamot.

De aceea, ea şi-a cerut sieşi să dea formă substanţei animalelor, care a provenit din propria ei convertire/ întoarcere şi care o dusese departe de lumina învăţătoare a Mântuitorului.

Şi aceştia spun că ea e prima întruchipare a firii animalice din cel care este Tatăl şi Împăratul tuturor lucrurilor, cât şi dintre acelea care sunt de aceeaşi fire cu el, adică a firii animalelor, pe care ei o numesc „din partea dreaptă” iar cele, care vin din pasiune şi din materie, ei le numesc „din partea stângă”.

Şi aceştia afirmă că el a creat toate lucrurile care au venit la existenţă după el, fiind în mod secret instruit pentru aceasta de mama sa.

Şi pe această nouă creatură ei o numesc Mitropator (Μητροπάτορα)[52], Fătă Tată, Demiurg şi Tată, spunând că el este Tatăl firilor din partea dreaptă, adică al animalelor, dar şi Demiurgul / Creatorul celor din partea stângă, adică al materiei, fiind astfel regele tuturor.

Pentru că ei spun că această entimemă, dorinţa de a face toate lucrurile în cinstea eonilor, a format chipurile acelora sau că Mântuitorul a făcut aceasta prin intermediul ei.

[52] *Cf.* Gr. 1, p. 42.

Şi ea, în chipul nevăzutului Tată, a ţinut taina ei din Creator. Însă el în chipul Fiului unul-născut şi al îngerilor şi al arhanghelilor a creat, prin sine, chipurile celorlalţi eoni.

2. De aceea spun aceştia, că el a fost creat drept Tată şi Dumnezeu a toate celor din afara Plenitudinii, fiind creatorul tuturor animalelor şi substanţelor materiale.

Pentru că el a făcut aceasta, despărţind acele două lucruri a căror existenţă era confuză şi a făcut trupurile din substanţe netrupeşti, creând lucruri cereşti şi pământeşti şi devenind Tatăl sau Demiurgul tuturor lucrurilor materiale şi a animalelor, a celor din partea dreaptă aşadar, cât şi acelor din partea stângă, a luminii cât şi a lucrurilor grele, a celor care sunt deasupra cât şi a celor de dedesubt.

El a creat 7 ceruri, deasupra cărora, spun ei, este Demiurgul[53]. Şi astfel ei îl numesc pe el cu termenul de *Evdomada* (᾿Εβδομάδα)[54] şi pe mama lui, pe Ahamot, cu titlul de *Ogdoada* (᾿Ογδοάδα)[55], păstrând pentru unul-născut şi pentru prima Ogdoadă, denumirea de *Plenitudine*.

Cele 7 ceruri, spun ei, sunt mentale şi vorbesc despre ele ca despre îngeri, referindu-se la Demiurg ca la un înger purtător al asemănării lui Dumnezeu şi, în acest fel, se străduiesc să spună că Paradisul, situat deasupra celui de al treilea cer, este a celor patru îngeri care au puterea, din care Adam şi-a luat calităţile reale, pe când acesta discuta cu sine însuşi.

3. Ei continuă ideea şi spun, că Demiurgul îşi imagina că el creează toate acele lucruri de la sine dar, în realitate, el a creat toate în conjuncţie / în împreunare cu puterea creatoare a lui Ahamot.

---

[53] Ideea celor *7 ceruri* e foarte interesantă, pentru că ea apare atât în mitologia păgână a diferitelor popoare, dar şi în cazuri de înşelări demonice recente.

O femeie îmi povestea despre existenţa a 7 sau a 10 ceruri văzute de un ortodox în vedere „dumnezeiască”, printr-o complicată elucubraţie de idei.

În vorbirea populară, a te simţi bine cu cineva sau pentru împlinirea unui vis, se traduce prin: „sunt în al 9-lea cer de fericire”.

De unde până unde avem ideea de atâtea ceruri în mentalitatea de azi? Ne interesează, pe noi, postmodernii, numărul cerurilor sau doar preluăm idei păgâne şi le dezvoltăm după cum ne taie capul? Această problemă merită atenţia noastră.

[54] *Cf.* Gr. 1, p. 44.

[55] Ibidem.

El a creat cerurile, deşi le-a ignorat. A creat pe om, deşi nu a cunoscut oamenii. El a adus lumină pământului, deşi nu a cunoscut pământul.

În acest fel ei declară, că el a nu a cunoscut formele tuturor lucrurilor pe care el le-a făcut şi nu le cunoştea, deşi însăşi existenţa lui era în propria sa mamă, ci îşi imagina doar că el singur a creat toate lucrurile.

Mai departe ei spun, că această mamă a sa, a creat această înţelegere în mintea lui, din cauză că ea dorea să aducă în el posedarea acelui caracter, prin care el să fie izvorul şi mintea propriei sale esenţe şi regula absolută a oricărui fel de creaţie.

Pe această mamă ei o numesc Ogdoada, Înţelepciunea, Pământul, Ierusalimul, Sfântul Duh şi, cu un apelativ masculin: Domnul. Locul ei este unul indeterminat, pare-se deasupra Demiurgului, dar în afara Plenitudinii, care e sfârşitul.

4. Astfel îşi reprezintă aceştia toate lucrurile materiale, ca şi când ar fi formate din trei pasiuni, adică din frică, supărare şi tulburare, adică, conform cu rostirile lor, au apărut cele care urmează: trupurile animalelor sunt formate din frică şi din convertire / întoarcere.

Demiurgul e descris de ei ca datorându-şi propria sa apariţie din convertire. Existenţa tuturor celorlalte trupuri ale animalelor ei le atribuie fricii, adică şi sufletele animalelor iraţionale, cât şi ale fiarelor sălbatice, cât şi ale oamenilor[56].

Şi, din această cauză, el, Demiurgul, este incapabil să recunoască vreo fiinţă spirituală, fapt pentru care îşi imaginează că e Dumnezeu însuşi şi, din această cauză, e cunoscut prin profeţi : „Eu sunt Dumnezeu şi nu este nimeni în afară de mine”[57] (Is. 46, 9).

---

[56] E interesant că gnosticii valorizau frica şi o vedeau ca pe un principiu dual: materialo-spiritual. Trupurile şi sufletele au apărut din frică. Dar ce fel de frică e aceasta, care poate naşte lucruri atât de disparate? În acelaşi timp ea naşte şi suflete dar şi trupuri şi cel care le creează nu poate să le distingă.

[57] Demiurgul e arătat ca un *neştiutor*, pentru ca să demonstreze de ce Dumnezeu are nevoie de Proroci. În sistemul gnostic, aşadar, Dumnezeu nu ştie să diferenţieze creaţia sa. Mai mult decât atât, nu ştie nici dacă e Dumnezeu sau nu şi profeţii nu sunt decât cei care îi mint pe oameni, că există numai un singur Dumnezeu, când Dumnezeu însuşi nu ştie dacă e Dumnezeu sau dacă mai există Dumnezei în afară de el.

Mai departe ei învaţă că duhurile rele provin din supărare. Astfel, răul, pe care ei îl numesc *Cosmocrator* (Κοσμοκράτορα)[58], adică Stăpânitorul lumii, alături de demoni şi îngeri şi de orice altă fiinţă rea spirituală din cele care există, îşi au izvorul existenţei lor în afara lor[59].

Ei îl prezintă pe Demiurg ca fiind fiul mamei lor, adică a lui Ahamot şi pe Cosmocrator, ca o creatură a Demiurgului.

Cosmocrator cunoaşte cele care sunt deasupra lui, fiindcă este un spirit rău, dar Demiurgul este un ignorant în această privinţă, deoarece este pur şi simplu un animal[60].

Mama lor, Ahamot, locuieşte deasupra cerurilor, adică într-o locuinţă intermediară, Demiurgul în locurile cereşti, adică în cele 7 ceruri, pe când Cosmocratorul în lumea noastră.

Din nou apare ideea, că elementele trupeşti ale lumii, după cum am remarcat deja, vin din tulburare şi din neorânduială, adică din ce mai ruşinoasă sursă.

Astfel pământul a răsărit din starea ei de toropeală[61], apa din agitaţia pe care a produs-o frica ei, aerul din

---

Totul e amestecat. *Neştiinţa divină* fiind atât de înmărmuritoare, nu le dă oamenilor nicio şansă de cunoaştere a lumii sau a lui Dumnezeu.

Dumnezeul gnostic e un Dumnezeu fără conştiinţă de sine, un Dumnezeu care merge pe probabilisme sau care îşi inventează o existenţă într-un mod anapoda.

Şi oamenii, ei, ce să mai creadă despre ei înşişi? Cum acţionează o antropologie deformată asupra vieţii oamenilor, când Dumnezeu nu are precizie ideatică?

Analizele făcute pe teologiile vechilor religii, ne dă de înţeles faptul, că atunci nu era prea bine precizat rolul lui Dumnezeu şi al omului şi relaţiile dintre ei sau că aceste relaţii nu erau fireşti. Cercetarea ideilor religioase şi a practicilor religioase păgâne ne poate arăta foarte explicit inconsistenţa dintre *ce se spunea că e omul* şi *ce simţea omul că e*.

[58] *Cf.* Gr. 1, p. 47.

[59] În comparaţie cu învăţătura ortodoxă, unde răul a provenit şi provine din voinţa contrară a creaturilor şi nu a fost creat de Dumnezeu şi nu reprezintă o fiinţă de sine stătătoare ci se constituie în deformarea, prin voinţă contrară, a fiinţei proprii, creată bună de către Dumnezeu, în sistemul gnostic răul e *o fiinţă în sine* sau *o existenţă* creată astfel de către Dumnezeu.

Şi când răul e un dat primordial, bineînţeles că fiinţele create nu pot suporta consecinţele răului lor, pentru că răul reprezintă propriul lor mod de a fi.

Gnosticii ipostaziau răul sau îl dezlegau de legătura lui cu alegerea umană.

[60] Răul e ridicat deasupra binelui sau a celui care creează lumea, ajungându-se la ideea că lumea nu e raţională ci iraţională şi răul e mai „inteligent” decât binele, pentru că răul poate privi „mai sus” decât binele.

Constituţia lumii în desinenţă gnostică e o lume a haosului, o lume iraţională, în care răul şi frica joacă un rol mai mare decât virtutea sau persoana umană. Informaţia bombă e aceea că Demiurgul e un animal şi un animal a creat lumea.

[61] Se referă la Ahamot, mama lumii.

consolidarea supărării ei, pe când focul a fost produs de moarte şi corupţie, care se află în toate elementele, deşi ei învaţă că neştiinţa a fost ascunsă în cele trei pasiuni.

5. Având astfel formată lumea, el [Demiurgul], deşi crease din pământ o parte din om, nu l-a învăţat pe acesta că vine din pământ secetos, ci dintr-o substanţă nevăzută, formată din materie fluidă şi care permite unirea, şi după aceea, el închide acest proces, suflând în el partea animală a naturii sale.

Pentru aceasta cel de al doilea[62] l-a creat pe om după chipul şi asemănarea sa. Într-adevăr, partea materială a fost foarte aproape de aceea[63].

Dar merge prea departe imaginea în care, Dumnezeu este de aceeaşi substanţă cu omul. Pe de altă parte, s-a zis aici „animal" cu privire la asemănare, deşi substanţa lui a fost numită *duh de viaţă*, fiindcă vine dintr-o suflare duhovnicească.

După toate acestea, el a făcut, spun ei, ca să se dezvolte peste el un strat de piele, şi prin aceasta ei înţeleg simţurile exterioare ale trupului[64].

6. Mai departe ei spun, că Demiurgul însuşi nu ştia că el a ieşit din mama sa Ahamot, care l-a născut ca urmare a neîntreruptelor sale contemplaţii ale acelor îngeri, ce însoţeau pe Mântuitor şi care erau, ca şi ea, de natură spirituală.

Aceasta a preluat acest avantaj al neştiinţei în propria sa progenitură, fără ca el să ştie acest lucru, în sensul că, fiind inoculat în acest suflet animal, care purcedea din sine şi fiind purtat într-un pântece material, mai apoi a crescut, în mod treptat, în putere, ajungând, la scurt timp, să aibă o minte desăvârşită.

Astfel am să trec ca şi ei peste faptul că, fără vreo cunoaştere a unei părţi din Demiurg, omul a fost format de suflarea lui, printr-o purtare de grijă de nedescris, devenind

---

[62] Demiurgul.

[63] Pe care o descriu gnosticii. Sfântul Irineu vrea să spună aici că e adevărat, că Dumnezeu a făcut trupul omului din pământ.

[64] Din crearea omului în variantă gnostică observăm că el este eminamente *materie*. *Chipul* şi *asemănarea* sunt, de fapt, atribute ale animalului numit *Demiurg*.

un om duhovnicesc, prin suflarea simultană primită de la Înţelepciune.

Şi astfel el[65] a fost neştiutor, pentru că el nu îşi cunoaşte modul cum a venit la existenţă. Această venire la viaţă ei o numesc *Biserica*, ca un tip / simbol a Bisericii cereşti[66].

În concluzie, după ei, el este din neamul oamenilor, din care ei au fost concepuţi, având suflet animal din Demiurg, trupul său din pământ, partea sa trupească din materie şi omul spiritual din mama Ahamot.

---

[65] Demiurgul. După cum se poate observa, fraza de deasupra e interpretarea gnostică a Întrupării Fiului lui Dumnezeu. Cu alte cuvinte, Fiul lui Dumnezeu, prin întrupare, „nu mai ştie" că e Dumnezeu şi află pe măsură ce creşte în înţelepciune. Poziţia gnostică vine în atingere sau e continuată de către teoriile protestante de mai târziu, care văd *o privare* de atotştiinţa Sa la Fiul lui Dumnezeu întrupat.

[66] Literal: de de-a supra.

Capitolul al 6-lea

Cele trei componente ale omului născocite de aceşti eretici. Dumnezeu creează inutilităţi pentru ei. Trebuie să ne gândim şi la alţii. Despre abandonurile morale ale acestora.

1. Aceştia spun că există trei feluri de substanţe şi că acestea sunt *materiale* (adică fac parte dintre „cele din partea stângă”).

Acestea sunt, cu necesitate, trecătoare, adică nu pot să primească vreun avânt al nestricăciunii. Fiecare existenţă animală însă (care sunt numite, ca fiind dintre cele care sunt „în partea dreaptă”) e înţeleasă de către ei ca fiind, în acelaşi timp, materială şi spirituală şi că posedă ambele înclinaţii pe care le are.

Partea spirituală e descrisă de ei ca plecând la sfârşitul omului, pentru că, fiind aici unită cu cel care este un animal, poate să îşi asume forma [pe care o are], ambele elemente fiind, în acelaşi timp, subiectul aceleiaşi discipline.

Acest lucru numesc ei „sarea” şi lumina lumii”[67] (Mt. 5, 13, 14). Substanţa animală are nevoie de un exerciţiu pentru a-şi înţelege simţurile trupeşti.

Şi, din această cauză, ei spun că lumea a fost creată astfel, pentru că şi Mântuitorul a venit [îmbrăcat] tot în substanţa animală (pe care a primit-o prin liberă voinţă) şi prin aceasta El a putut să ne mântuiască.

Pentru că aceştia afirmă, că El a primit primele intenţii ale acelora pe care El i-a mântuit, din care Ahamot, care era de esenţă spirituală, era diferit de El şi care a fost investit de Demiurg cu un Hristos animal, pentru că a primit o dispensă aparte, formată dintr-un trup cu o natură animală, deşi formată într-un mod de negrăit, astfel încât să fie văzut şi atins şi în stare să îndure suferinţa.

În acelaşi timp, ei refuză să accepte că El Şi-a asumat ceva material, adică natura Sa umană, pentru că fără aceasta nu este posibilă mântuirea[68].

---

[67] Se referă la disciplina, am putea să-i spunem „ontologică” a omului, aceea de a fi trup şi suflet şi de a se accepta ca atare.

Mai departe, aceştia susţin că distrugerea tuturor lucrurilor va avea loc[69], când tot ceea ce este duhovnicesc va avea forma şi desăvârşirea prin cunoaştere iar prin aceasta ei înţeleg drept „om duhovnicesc”, pe cel care a căpătat înţelepciunea desăvârşită a lui Dumnezeu şi a fost iniţiat de către aceia în tainele lui Ahamot. Aşa se numesc pe sine persoanele [care iniţiază în mistere].

2. Aşadar, omul animal este instruit în lucruri animalice. Fiecare om este mântuit prin lucrările acelora şi printr-o credinţă puternică, când omul nu a dobândit încă înţelepciunea desăvârşită.

Ei spun că noi, cei ai Bisericii, suntem acele persoane [care nu avem această înţelepciune desăvârşită]. Tocmai de aceea, aceştia susţin că noi avem nevoie de fapte bune, pentru că altfel este imposibil să ne mântuim.

Dar pe ei înşişi se cred că sunt, fără îndoială, mântuiţi şi posedă mântuirea, nu în sensul că ei o stăpânesc, ci pentru că ei sunt duhovniceşti prin firea lor[70].

Însă, e imposibil ca firea trupească să se împărtăşească de mântuire (mai ales, dacă noi suntem incapabili să o primim), după cum e imposibil ca firea divină (prin care ei îşi înţeleg propria lor persoană) să cadă sub puterea păcatului sau a oricăror alte acţiuni cu care ei sunt indulgenţi.

Căci precum aurul, când e introdus în murdărie îşi pierde din frumuseţea sa, dar îşi păstrează calităţile proprii, murdăria neavând puterea să strice aurul, tot la fel, afirmă ei, nu pot nici ei pierde ceva prin suferinţa inimii sau nu-şi pot

---

[68] Întruparea lui Dumnezeu Cuvântul, asumarea firii omeneşti în ipostasul Să cel veşnic, este începutul mântuirii noastre. Fără acest prim pas, urmat de celelalte fapte mântuitoare ale lui Hristos, nu putem vorbi despre mântuirea noastră.

[69] O replică gnostică a transfigurării lumii înainte de Judecata finală.

[70] După cum observăm, gnosticii îşi arogau *o îndumnezeire* prin natura umană, fără aportul lui Dumnezeu. Ei îşi considerau ontologia *de alt grad* decât a muritorilor de rând şi considerau că sunt *de altă fire*, net superioară celor a creştinilor.
Cu alte cuvinte, orice ar fi făcut pe plan personal sau social ei erau *deja mântuiţi*, aportul faptelor umane sau al harului şi al credinţei fiind eludat definitiv. Deci avem aici *o îndumnezeire prin naştere* sau *o transmitere de natură perfectă*, din generație în generație, fără vreo legătură cu opera de mântuire a lui Hristos.

pierde firea lor duhovnicească, oricare ar fi faptele trupeşti în care ei ar fi implicaţi[71].

3. Dar aceştia trec peste faptul că „cel mai desăvârşit" dintre ei, cum aceştia afirmă fără frică, sunt toţi aceia care au fapte negate de Scriptură, atunci când ea zice: „toţi cei care vor face astfel de lucruri, nu vor moşteni Împărăţia lui Dumnezeu" (Gal. 5, 21).

Căci spre exemplu ei nu au nicio mustrare de conştiinţă referitoare la mâncărurile din carne sacrificate idolilor, imaginându-şi că nu pot avea în acest fel niciun contact cu spurcăciunea.

Dar la orice urâtă prăznuire în cinstea idolilor, aceştia sunt primii care se adună şi păcătuiesc prin aceea, că unii dintre ei nu se ţin departe de spectacolele sângeroase, care sunt urâte atât de Dumnezeu cât şi de oameni şi în care gladiatorii ori se bat cu animale sălbatice ori se luptă câte doi, unul împotriva altuia.

Alţii dintre aceştia se lasă pradă poftelor trupeşti cu cea mai mare lăcomie, deoarece susţin că lucrurile trupeşti sunt permise datorită naturii trupeşti pe care o avem, pe când lucrurile duhovniceşti sunt date celor care sunt duhovniceşti.

Pe când alţii gândesc, în afara învăţăturii, după cum în mod frecvent ne mărturisesc acele femeie, care au fost atrase de către ei şi care s-au reîntors mai apoi la Biserica lui Dumnezeu, cunoscând astfel ele însele toate erorile lor pe de-a-ntregul.

Alţii, în mod deschis şi fără să roşească, au devenit foarte îndrăgostiţi de anumite femei, seducându-le pe acelea şi despărţindu-le de soţii lor şi căsătorindu-se cu ele.

Alţii au pretins la început că vor trăi cu totul în simplitate cu femeile lor, ca şi cu nişte surori[72], dar s-a

---

[71] Firea umană era, după ei, ceva care nu prezintă *schimbări* sau *alterări*. Gnosticii refuzau orice dinamism al firii dar şi orice pervertire a ei, de unde tragem concluzia că nu acceptau, pentru ei înşişi, o contaminare de păcatul originar.
Comparaţia cu aurul însă, cu un metal, nu este proprie pentru firea umană. Firea umană suferă transformări atât în bine cât şi în rău.
Părintele Dumitru Stăniloae, într-un admirabil articol dedicat Prea Curatei Stăpâne, spunea că păcatul este „o slăbire a naturii umane în adâncurile ei ontice…o modificare a firii în lăuntrul ei", *cf.* Pr. Prof. D.[umitru] Stăniloae, *Învăţătura despre Maica Domnului la ortodocşi şi catolici*, în rev. *Ortodoxia*, II (1950), nr. 4, p. 562.
[72] Din acest fragment rezultă faptul că exista ideea de *căsătorie duhovnicească* între soţi, adică fără relaţii sexuale.

dovedit cu timpul, că ei aveau alte gânduri, pentru că surorile au născut copii, împreună cu presupuşii lor „fraţi”.

4. Aşadar, aceştia comit tot felul de fapte reprobabile şi impietăţi şi apoi vin la noi şi se prezintă ca cei mai neştiutori şi nevrednici oameni (deşi frica de Dumnezeu este cea care ne apără de toate păcatele, care se gândesc că există pe această lume), pe când ei se înalţă pe sine şi se cred desăvârşiţi şi „aleşi”.

Căci ei spun că noi primim în mod gratuit harul, de aceea se va lua din nou de la noi[73] (Mc. 4, 25; Lc. 19, 26). Însă, dacă ei au harul printr-o primire specială, acesta se pogoară de sus peste ei, într-un mod nespus şi în mod nedescris se uneşte cu aceştia.

Tocmai de aceea trebuie să-ţi dai o mai mare silinţă în ceea ce îi priveşte. Şi, mai ales, trebuie să ştii că orice cale este potrivită pentru aceia, care practică o unire cu misterele.

Ei pot să te convingă să crezi în acelea, folosind adesea cuvintele, de altfel foarte adevărate: „Oricine din lume, care iubeşte o femeie ca să obţină o împreunare cu ea, nu este din adevăr şi nu va dobândi adevărul. Însă oricine se căsătoreşte cu o femeie, nu va dobândi adevărul, dacă va cădea sub puterea poftei”.

Şi pentru aceste lucruri ei ne spun nouă, că aceia pe care ei îi numesc „animale” şi îi descriu ca fiind *lumeşti*, trebuie să practice înfrânarea şi faptele bune, căci prin acestea pot obţine măsura căii de mijloc, încă pentru cei care sunt recunoscuţi drept „duhovniceşti şi desăvârşiţi”, aceste lucruri nu sunt absolut necesare.

Dar cei care nu sunt conduşi ca aceia, care intră în Plenitudine, vor fi aruncaţi afară ca nişte oameni slabi, nestatornici şi rupţi de desăvârşire.

---

[73] Harul ni se dă gratuit, e adevărat, prin Sfântul Botez, dar pe el nu îl mai simțim decât pentru neîngrijirea noastră de cele duhovniceşti.
Iată ce spunea Sfântul Ioan Gură de Aur în acest sens: „vrednicia, odată dăruită din iubire de oameni – adică înfierea, sfinţenia, harul Duhului – nimeni nu ne-o mai poate răpi vreodată, afară doar de suntem delăsători…După ce am primit harul lui Dumnezeu, totul depinde de noi şi de râvna noastră, (ca) să arătăm o bună dispoziţie faţă de cele dăruite nouă, (şi) ca să ne facem vrednici de daruri şi mai mari”, *cf.* Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cateheze baptismale*, trad. din limba greacă veche de Pr. Marcel Hancheş, Ed. Oastea Domnului, Sibiu, 2003, p. 91.

Capitolul al 7-lea

Mama lui Ahamot, când toate odraslele ei vor fi desăvârşite, va intra în Plenitudine, împreună cu toţi oamenii care vor fi duhovniceşti. Demiurgul, împreună cu oamenii animal vor trece la calea de mijloc. Toţi oamenii trupeşti vor merge la pieire. Părerile lor blasfematorii împotriva întrupării celei adevărate a lui Hristos din Fecioara Maria. Părerile lor înţelese ca profeţii. Prostia Demiurgului.

1. Când toate odraslele ei vor ajunge desăvârşite, ei mărturisesc că mama lor Ahamot va trece de la starea aceasta intermediară şi va intra în Plenitudine şi toate vor avea drept mire pe Mântuitorul, care s-a născut din toţi Eonii, putând astfel avea loc o unire între Mântuitorul şi Înţelepciunea, care este Ahamot.

Astfel, aceia sunt *mire* şi *mireasă* şi *cămara de nuntă* este întregul spaţiu al Plenitudinii. Apoi seminţele spirituale vor fi aruncate în sufletele lor animale devenind duhuri inteligente şi, într-un mod irezistibil şi nevăzut, vor intra înăuntrul Plenitudinii şi vor fi miri şi mirese asemenea acelor Îngeri, care slujesc pe Mântuitorul.

Demiurgul însuşi va trece în locul bunicii sale Înţelepciunea, într-un loc intermediar. În acest loc de mijloc vor locui sufletele adormite ale drepţilor, însă nu va fi admisă nicio natură animală în Plenitudine.

Când vor avea loc toate aceste lucruri care sunt descrise aici, va fi un foc, care va apare în întreaga lume şi o va aprinde şi la fel şi pe oameni.

Acesta va distruge toate câte există şi va nimici orice fel de existenţă. Ei afirmă că Demiurgul nu a ştiut niciunul dintre aceste lucruri mai înainte de venirea Mântuitorului.

2. Mai există însă şi unii care susţineau, că el a produs pe Hristos, ca pe propriul său fiu, dar dintr-o natură animală şi această menţiune i-a fost făcută de către proroci.

Acest Hristos a trecut prin Maria ca un jet de apă printr-un canal şi apoi, el [Demiurgul], a descins asupra Lui,

sub formă de porumbel, la Botez, căci Mântuitorul aparţine Plenitudinii şi a fost format prin combinarea tuturor eforturilor celor care locuiesc în muşuroi precum furnicile.

El a existat într-o formă spirituală căci purcede din Ahamot. Tocmai de aceea ei susţin, că Domnul nostru şi-a păstrat numele de Primul-născut şi statutul de component al primei tetrade, dar a fost compus şi din cele patru substanţe, rămânând spiritual, pentru că El a avut chipul lui Ahamot.

Prin cele care a fost animal, [Mântuitorul] a fost făcut de Demiurg printr-o dispensă specială, pentru că a fost format ca om, dar cu o înfăţişare de negrăit.

Dar în cele ce este Mântuitorul nostru, toate acestea vin din aceia că porumbelul s-a coborât peste El[74]. De aceea El a fost liber de orice suferinţă, pentru că nu era posibil ca El să sufere, fiind incomprehensibil şi invizibil[75].

Şi pentru această raţiune, Duhul lui Hristos, care a locuit peste El, l-a părăsit când a ajuns în faţa lui Pilat[76].

Mai departe, ei susţin că El, cu toate că nu putea fi văzut, a primit de la mama sa Ahamot să fie un subiect al suferinţei.

Căci, dacă nu se întâmpla acest lucru, era imposibil ca El, o fiinţă spirituală şi nevăzută să fie Demiurgul Însuşi. Şi tocmai de aceea, spun ei, acest Hristos animal, format în mod tainic, printr-o dispensă specială, a trecut prin suferinţă, căci mama putea să arate, prin el, un tip al lui Hristos şi anume, cel prin care el se coboară până la Cruce şi împărtăşindu-se de forma lui Ahamot, adică în ceea ce

---

[74] Cu alte cuvinte, Hristos nu e pentru ei Dumnezeu şi om odată cu întruparea Sa din Prea Curata Fecioară, ci, prin naştere, primeşte numai umanitatea iar la Botez S-a coborât peste El divinitatea Fiului, numită de ei: *Mântuitorul*.

Sistemul gnostic nega întruparea reală a Fiului lui Dumnezeu, vorbea despre o naştere *aparentă* a Sa din Prea sfânta Fecioară şi de o unire *morală* sau *simbolică*, în sens nestorian, a divinităţii cu umanitatea în persoana lui Hristos.

[75] Hristos ca om putea să sufere pentru că era simplu om pentru ei. Dar Mântuitorul nu putea să sufere pentru că El locuia, în mod nevăzut, în Hristos, fiind incomprehensibil pentru oameni.

Se observă foarte uşor faptul că Mântuitorul era, de fapt, Sfântul Duh. Suferinţa lui Hristos îi revine umanităţii dar nu există o relaţie de unire ipostatică a umanităţii şi a divinităţii în persoana lui Hristos. Mântuirea nu e posibilă pentru că nu există o unire reală între Dumnezeu şi om.

[76] Acest amănunt fantastic habar am pe ce se poate baza. Există vreo scriere apocrifă care spune acest lucru? Sau suferinţa lui Hristos şi cuvintele Sale pe cruce sunt interpretate în sensul *părăsirii* lui Hristos de către divinitatea Sa?

priveşte substanţa ei. Şi, prin aceasta, ei declară că toate aceste lucruri au corespondent cu cele care se petrec sus[77].

3. Mai mult decât atât, ei susţin că acele suflete, care posedă seminţele lui Ahamot, sunt superioare celorlalte şi că sunt iubite cu mai mare dragoste de către Demiurg decât toate celelalte, deşi el nu cunoaşte adevărata cauză a existenţei lor, ci numai imaginile pe care le are prin favoarea lor.

Tocmai de aceea ei afirmă, că prin aceste suflete, Demiurgul, cu ajutorul Prorocilor, a aşezat pe preoţi şi pe regi. Şi de aceea multe lucruri au fost spuse prin cele văzute de către Proroci, care au fost înzestraţi cu o înaltă natură transcendentă.

Mama însă a spus mai multe decât lucrurile dezvăluite de sus, atât prin ei dar şi prin sufletele care au fost formate prin Demiurg. Pentru aceasta ei împart profeţiile în diferite clase, conferindu-le, o parte, mamei, o a doua progeniturilor ei şi o a treia parte Demiurgului.

În acest mod, aceştia afirmă că Iisus a spus câteva lucruri sub influenţa Mântuitorului, altele sub influenţa mamei, altele sub influenţa Demiurgului şi pe care noi le vom arăta mai departe în lucrarea noastră.

4. Demiurgul, în timpul când nu ştia acele lucruri, care erau mult mai înalte decât sine, a fost surprins de anunţurile făcute prin intermediul Profeţilor, dar le-a tratat pe ele cu dispreţ, atribuind cele zise unei singure cauze sau la mai multe în acelaşi timp: fie duhului profetic, care are puterea să le anunţe sau oamenilor sau unui sfat viclean al celor de jos.

De aceea a rămas ignorant până la apariţia Domnului. Dar ei relatează că atunci, când Domnul a venit, Demiurgul a învăţat toate acele lucruri de la El şi bucurându-se de toate cele auzite s-a unit, cu bucurie, cu El.

Aceşti amintesc că Demiurgul este centurionul menţionat în Evanghelie, care s-a adresat Mântuitorului cu cuvintele: „pentru că şi eu am soldaţi şi servitori sub

---

[77] Se referă la ceea ce se petrece în ceruri, în sistemul ceresc gnostic.

ascultarea mea; şi tot ceea ce eu le spun, ei le face" (Mt. 8, 9 şi Lc. 7, 8)[78].

Tocmai de aceea Demiurgul va continua să administreze lucrurile acestei lumi cât este nevoie şi cât e potrivit să o facă şi, în mod special, el îşi exercită o mare grijă faţă de Biserică.

În acelaşi timp el influenţează cunoaşterea celor care s-au pregătit pentru el şi anume, el putând să obţină locuirea, în ei, a mamei.

5. Ei concep trei feluri de oameni: duhovniceşti, trupeşti şi animalici, reprezentaţi de Cain, Abel şi Set.

Există astfel trei naturi, care nu pot locui mult într-o persoană, dar constituie diferite feluri de oameni.

Cei trupeşti sunt, bineînţeles, în stare de stricăciune.

Cei animalici, dacă pot să aleagă ceva mai bun, ei repauzează în locul intermediar, dar dacă aleg ceva şi mai rău, ei merg spre distrugerea lor.

Despre cei duhovniceşti aceşti spun, că sunt seminţele prime semănate de Ahamot, ei fiind disciplinaţi şi hrăniţi de el, fiind, pe de o parte, sufletele curate şi care au atins perfecţiunea (deşi, prin ele însele, sunt slabe) şi care vor fi miresele Mântuitorului, ca şi Îngerii, dar ale căror suflete animale vor trebui să se odihnească pentru veşnicie împreună cu Demiurgul în locul intermediar[79].

Dar ei împart şi sufletele animale între ele, pentru că unele sunt *bune* iar altele sunt *rele*. Cele *bune* devin astfel pentru că sunt capabile să primească sămânţa duhovnicească

---

[78] E debusolant modul de exegeză al Scripturii făcut de către gnostici. Amănuntele de care ei se legau sunt din cele mai insolite, dar ei le arogă o interpretare surprinzătoare.

În acest pasaj observăm că centurionul nu numai că are un simbolism aparte, fapt foarte adevărat într-o citire duhovnicească a Sfintei Scripturi, dar el este chiar Demiurgul.

Demiurgul însă are o ştiinţă imperfectă. El ştia mai puţin decât ştiau Profeţii iar Hristos vine ca să îl înveţe pe Demiurg lucruri pe care el nu le ştia. Ierarhia cerească gnostică este ascendentă şi surprinde tocmai prin aceea că divinităţile sunt mult mai neştiutoare, uneori, decât oamenii din subordinea lor.

[79] Dacă Hristos e, de fapt, Mântuitorul şi *un om* născut din Prea Curata Fecioară şi omul duhovnicesc are sufletul spiritual, locuind împreună cu Mântuitorul, atunci sufletul animal este cu Demiurgul pentru veşnicie. Separaţia dintre divinitate şi umanitate în Hristos se găseşte şi la nivel uman, pentru că omul e tripartit: trup, suflet animal şi suflet duhovnicesc. La rândul său sufletul animal este bun sau rău.

iar cele *rele* sunt, prin natura lor, incapabile să primească această sămânţă.

Capitolul al 8-lea

Cum au pervertit valentinienii Scripturile pentru ale servi drept suport al propriilor lor opinii neevlavioase

1. Astfel, cu sistemul lor, care nu are nimic din ceea ce au prezis Prorocii sau din gândirea Domnului sau din ceea ce au crezut Apostolii, tocmai cu acesta se laudă ei în faţa tuturora, afirmând că au prin acesta *o cunoaştere desăvârşită*.

Însă ei au strâns în cadrul său[80], puncte de vedere din alte surse decât Scripturile [creştine]. Ca să folosesc un proverb cunoscut, ei se străduiesc să ţeasă funii din nisip, dorind să conexeze lucrurile nesigure[81] ale straniilor lor păreri cu parabolele Domnului, cu zicerile Profeţilor şi cu cuvintele Apostolilor, pentru a nu părea că schema lor [filosofică] nu are un suport.

În acest fel ei tratează cu indiferenţă sensul [adevărului] şi legătura cu Scripturile şi stau foarte departe prin opiniile lor [de acestea], dezmembrând şi distrugând adevărul[82].

Prin luarea unor pasaje şi prin îmbrăcarea lor într-o altă formulă, părut nouă, scoţând astfel un lucru din altul [anterior], aceştia înşală pe mulţi prin reaua lor artă[83] de a

---

[80] Al sistemului teologic gnostic.

[81] Literal: probabile.

[82] Colajul de adevăr şi minciună din orice sistem teologic eretic nu face decât să ucidă adevărul, aspectul holistic al adevărului. Nu e de ajuns să existe pe ici pe colo câte o fărâmă de adevăr, ci adevărul trebuie spus integral, fără diminuare, fără o ciumpăvire a lui.

Sfântul Irineu atenţionează foarte bine aici că adevărul este dezmembrat în sistemul gnostic, pentru că se iau bucăţi de adevăr, la întâmplare şi se unesc cu minciuna crasă.

Degeaba spun şi ereticii părţi de adevăr, bucăţi de adevăr în scrierile lor, dacă, pe de altă parte, ei distrug omogenitatea adevărului, totalitatea lui.

Adevărul, în concluzie, poate fi distrus prin omiterea unor părţi din el sau prin amestecarea lui cu minciuna.

[83] *A fi eretic* înseamnă, până la urmă, a poseda o mare şi satanică „artă" a disimulării, a manipulării de tot felul. Toate ereziile se bazează ori pe combinarea adevărului cu minciuna ori pe texte înţelese în afara contextului lor.

Manipularea oamenilor nu se face cu adevărul, ci cu adevărul diminuat, cu adevărul în care se insinuează, mai puţin evident pentru mulţi, dimensiunea satanică a minciunii.

Se strecoară minciuna în teritoriul adevărului şi adevărul începe să fie folosit pentru a se ajunge la o altă închinare, străină de Biserica lui Dumnezeu şi de adevărata

adapta cărţile descoperirii[84] Domnului cu propriile lor opinii.

Această manieră de lucru însă este una prin care se transformă o imagine frumoasă a unui rege, construită foarte ingenios de un artist, asemenea unei bijuterii preţioase, în ceva asemenea faptului, când se face acelaşi lucru de către un om, care ia toate pietrele nestemate, le rearanjează şi le pune la un loc [dar nu în forma acelui rege frumos], ci a unui câine sau a unei vulpi şi aceasta într-un mod mediocru de execuţie.

De aceea, a susţine şi a vrea să fie crezută această imagine, drept imaginea unui *rege*, care a fost construită de un artist ingenios, formată din nestemate, care au fost admirabil puse la un loc de primul artist, formând imaginea unui rege, dar care apoi a fost transformată de un altul într-o formă de câine şi fără să preţuiască nestematele, se va dovedi, că acesta a fost făcut de un ignorant, care nu a înţeles că trebuie să facă o imagine a unui rege, ci s-a decis să facă din ele ceva mizerabil, asemenea unei vulpi, dintr-o imagine frumoasă a unui rege.

Or în acelaşi fel se comportă şi aceste persoane, care peticesc, de comun acord, vechile fabule ale femeilor. Și ei doresc prin aceasta ca să ne tragă, cu putere, prin propriile lor legături, cuvinte, expresii şi parabole, oriunde s-ar găsi ele şi să le adapteze revelaţiilor lui Dumnezeu, care nu au la bază [niciun fel de] ficţiuni.

Noi am afirmat deja acest lucru, când ei vorbesc de cele care provin din interiorul Plenitudinii.

2. Şi repet faptul, că toate acelea care ies din Plenitudinea lor, ei urmează să facă din ele lucruri acomodate cu Scripturile.

De aceea afirmă, că Domnul a venit la plinirea vremii în lume ca să îndure suferinţa şi, prin acest sfârşit, El a putut arăta astfel pasiunea / patima, care a cuprins ultimul eon şi a putut, prin sfârşitul Său, să anunţe încetarea acelei tulburări care apăruse între eoni.

---

sfinţenie. În mod cât se poate de nedrept, se folosesc cuvintele lui Dumnezeu pentru a se instiga la păcat, la sinucidere, la erezie sau la ură.

[84] Literal: oracolele Domnului.

Mai departe, fata de 12 ani, fiica conducătorului sinagogii[85] (Lc. 8, 41 sqq), când Domnul S-a apropiat de ea şi a înviat-o, aceasta a fost un tip al lui Ahamot, cel care este Hristosul lor şi prin extinderea de sine a acesteia, dăruie forme şi pe care ei le percep drept *lumina* care o abandonează pe ea.

Însă acest Mântuitor al lor apare din Ahamot[86], când e în afara Plenitudinii, printr-un fel de avort. Și pentru acesta afirmă ei, că a spus Pavel în Epistola către Corinteni: „ Şi la ultimul dintre toţi, El mi S-a arătat şi mie, ca unuia născut prematur" (I Cor. 15, 8).

În alt loc iarăşi se revine la Mântuitorul, care însoţeşte pe Ahamot şi se declară despre el în aceeaşi epistolă, atunci când spune [87]: „O femeie se cuvine să poarte acoperământ (veil) pe capul ei, din cauza Îngerilor" (I Cor. 11, 10) [88].

Acum, acest Ahamot, când Mântuitorul vine de la ea, aduce cu sine un văl cu care îşi acoperă smerenia, după cum a făcut şi Moise, când şi-a pus un văl peste faţă.

Astfel ei afirmă că patimile pe care ea le-a îndurat sunt arătate de Domnul pe cruce.

Când El a zis: „Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, de ce M-ai părăsit?" (Mt. 27, 46), El ar fi arătat, în mod explicit, că Înţelepciunea a fost pustiită[89] de lumină şi a fost reţinută de Margine, de la care s-a avansat în continuu.

Chinul său a fost arătat, atunci când Domnul a zis: „Sufletul Meu este plin de supărare, până la moarte" (Mt. 26, 38), frica sa prin cuvintele: „Tată, dacă e posibil, fă să treacă de la Mine paharul acesta!" (Mt. 26, 39) şi uimirea sa, când El a zis: „Şi ce voi spune, nu ştiu" (In. 12, 27).

---

[85] Fiica lui Iair.

[86] Literal: ea. Am vrut să fie mai lizibil înţelesul frazei.

[87] Se referă la Sfântul Pavel.

[88] În *NKJ* (New King James, Version 1982) se stipulează varianta: „un simbol al autorităţii pe capul ei". În ed. *BOR 1988*: „semn de supunere asupra capului ei". În *LUO* (Luther Bibel, ed. 1912), „să aibă semnul puterii pe capul ei". *Ed. Cornilescu*: „să aibă pe cap un semn al stăpânirii ei". În *SCR* (Scrivener 1894 NT): „să aibă puterea pe capul ei".
În ultima variantă, poate avea următoarele interpretări: autoritatea, dreptatea, libertatea, capacitatea, puterea divină, hotărârea puterii etc. Cf. *UBS* (un dicţionar grecesc) avem în discuţie, în cazul lui I Cor. 11, 10, un semn subiectiv al autorităţii bărbatului asupra femeii.

[89] Părăsită.

3. Şi de asemenea aceştia învaţă că Domnul a arătat, că sunt trei feluri de oameni şi anume: *trupeşti*, când El a fost întrebat de acela: „Ce să fac ca să-Ţi urmez Ţie?” (Lc. 9, 57) [și El i-a răspuns:]„Fiul omului nu are unde să-Şi culce capul” (Lc. 9, 58); *animalici*, când El a spus celui care declara: „Eu vreau să îţi urmez Ţie, dar lasă-mă mai întâi să îmi iau la revedere de la cei din casa mea” (Lc. 9, 61): „Nu poate un om, care pune mâna pe plug să se uite înapoi, pentru că nu e potrivit pentru Împărăţia cerurilor” (Lc. 9, 62).

Pe aceşti oameni ei îi declară *o clasă umană intermediară*, deşi ei fac aceasta gândind, că profesează un lucru măreţ, care lărgeşte numărul celor *drepţi*, deşi refuză să-I urmeze Lui, pentru că sunt copleşiţi de iubirea de avuţii şi nicidecum de *o bogăţie a desăvârşirii*.

Dar şi oameni *duhovniceşti*, când El a zis: „Lasă pe morţi să-şi îngroape morţii lor, apoi mergi şi predică Împărăţia lui Dumnezeu” (Lc. 9, 60) şi când El a zis către Zaheu vameşul: „Grăbeşte-te şi te coboară, căci în ziua aceasta trebuie să locuiesc în casa ta” (Lc. 19, 5).

Aceştia spun despre ei înşişi că aparţin clasei *oamenilor duhovniceşti*.

Astfel parabola aluatului, pe care femeia l-a ascuns în trei măsuri de făină (Mt. 13, 33) este pentru ei o referire la cele trei clase de oameni.

Conform învăţăturii lor, femeia este Înţelepciunea iar cele trei măsuri de făină sunt cele trei feluri de oameni, adică oamenii *duhovniceşti*, *animalici* şi *trupeşti*. Aluatul este Mântuitorul Însuşi.

Dar şi Pavel s-ar referi – după ei – la cele trei categorii de oameni, adică *trupeşti*, *animalici* şi *duhovniceşti*, atunci când zice: „Ca cei trupeşti aşa sunt cei trupeşti” (I Cor. 15, 48), alt loc: „Dar omul animalic nu primeşte lucrurile Duhului” (I Cor. 2, 14) şi altul: „Cel duhovnicesc este cel care judecă toate lucrurile” (I Cor. 2, 15).

Referitor la versetul „Omul animalic[90] nu primeşte lucrurile Duhului”, ei afirmă că acest lucru s-a spus despre Demiurg, care, ca fiinţă animală, nu-şi cunoaşte mama, care este [de esenţă] spirituală şi nici progeniturile ei şi nici eonii Plenitudinii.

Mântuitorul ar fi primit primele fructe ale celor care au fost mântuiţi de către El, după cum declară şi Pavel, atunci când afirmă: „Şi dacă primele fructe sunt sfinte, şi ceilalţi sunt de asemenea sfinţi” (Rom. 11, 16).

Ei învaţă că expresia „primele fructe” arată pe cei care sunt *duhovniceşti* iar „ceilalţi”[91] sunt *Biserica celor animalici*, cei pe care El Şi i-a asumat şi pe care i-a unit[92] cu Sine, dacă El este *aluatul*.

4. De altfel, Ahamot s-a rătăcit de Plenitudine şi a primit forma de Hristos şi a urmat Mântuitorului, căci ei spun că aceasta a fost indicat, atunci când El a zis, că a venit după oaia cea pierdută[93] (Lc. 15, 4 sq).

Aceştia explică faptul, că *oaia cea rătăcită* înseamnă *mama* lor, adică Biserica, care a semănat. *Rătăcirea* ei înseamnă numai că ea *a stat afară* de Plenitudine, într-o stare de multe pătimiri, din care ei derivă această origine a ei.

Femeia care îşi mătura casa şi a găsit monedele (Lc. 15, 8 sq) este pentru ei Înţelepciunea cea de sus, care şi-a uitat entimema, pe care, după puţin timp, şi-a redescoperit-o, pentru că toate lucrurile au fost curăţite de către venirea Mântuitorului.

Cauza acestei curăţiri este, după ei, reintrarea în Plenitudine.

Ei spun că Simeon, „care a luat pe Hristos în mâinile Sale şi a dat slavă lui Dumnezeu, şi a zis: Acum, Doamne, eliberează pe robul Tău în pace, după cuvântul Tău” (Lc. 2, 28-29) a fost un tip al Demiurgului, care la venirea

---

[90] Eu aş fi tradus „the animal man” tot ca om trupesc, cum de fapt avem în traducerile noastre scripturale. Dar ei fac distincţie netă între *omul trupesc* şi cel *animalic*, care nu pare să aibă conotaţia negativă, pe care o are pentru noi.
[91] O traducere contextuală a lui „lump”, pe care nu puteam să o traduc cu „grămadă”.
[92] Literal: I-a amestecat cu Sine.
[93] Literal: oaia care a greşit, care a păcătuit.

Mântuitorului a învăţat să-ţi schimbe locul şi să dea mulţumire Adâncului (τῷ Βυθῷ)[94].

Ei adaugă că prin Ana, despre care se spune în Evanghelie că era o Profetesă şi care, după 7 ani trăiţi cu soţul ei şi-a petrecut restul vieţii în văduvie (Lc. 2, 36 sq), atunci când L-a văzut pe Mântuitorul şi L-a recunoscut şi a vorbit de El tuturor, a fost cel mai evident indicată Ahamot, care a privit puţin pe Mântuitorul cu Îngerii Săi şi a locuit tot restul timpului în locul intermediar, aşteptându-L pe El până va veni din nou, ca să îi dea înapoi pe propriul ei consort.

Numele ei este de asemenea arătat de Mântuitorul când El a zis: „A fost găsită dreaptă înțelepciunea de către toți fiii ei" (Lc. 7, 35).

La fel şi Pavel a zis: „Căci noi spunem înţelepciunea celor care sunt desăvârşiţi" (I Cor. 2, 6).

Prin aceste cuvinte ei cred că Pavel vorbeşte despre unirea cu Plenitudinea, arătând că aceasta înseamnă *a fi una*.

La asta cred ei că se referă Pavel, când vorbeşte despre unirea conjugală în această viaţă, exprimată de el prin cuvintele: „Aceasta este Taină mare, dar eu zic în Hristos şi Biserică" (Efes. 5, 32).

5. Mai departe, ei învaţă că Ioan, Ucenicul Domnului, vorbeşte despre prima Ogdoadă. Ei spun că Ioan, ucenicul Domnului a dorit să arate modul de apariţie al tuturor lucrurilor, explicând că Tatăl a creat totul, El fiind astfel un principiu cert [al creaţiei], că din Acesta este Fiul Unul-Născut, a cărui existenţă exprimă deopotrivă şi faptul că este Fiul Unul-Născut dar şi Dumnezeu, întru Care Tatăl, într-un mod seminal, a creat toate lucrurile.

Prin Cuvântul au fost create [toate] şi întru el întreaga substanţă a eonilor, cărora Cuvântul însuşi le-a dat fiecăruia forma lor.

Însă atfel tratează el[95] prima origine a tuturor lucrurilor. Căci el vine şi vorbeşte, după adevăr, în învăţătura lui despre începuturi. Fiindcă totul vine din Dumnezeu [Tatăl] şi din Cuvântul.

---

[94] Gr. 1, p. 74.
[95] Sfântul Ioan Evanghelistul.

Căci astfel spune el: „Întru început a fost Cuvântul şi Cuvântul era către Dumnezeu şi Dumnezeu era Cuvântul. Acesta era dintru început către Dumnezeu" (In. 1, 1-2).

Astfel, mai înainte de toate, distingem acestea trei: Dumnezeu, fiinţa şi Cuvântul, care la el[96] sunt unite, fiindcă a arătat cum se produce una dintre ele, adică Fiul şi Cuvântul şi se poate arăta în acest fel unirea lor unul cu altul şi cu Tatăl.

Pentru că „*începutul*" este în Tatăl şi este al Tatălui, pe când *„Cuvântul"* este întru început şi al începutului.

Astfel, cu adevărat, s-a spus de către el: „Întru început era Cuvântul", pentru că El era în Fiul „şi Cuvântul era către Dumnezeu", pentru că El era începutul „şi Cuvântul era Dumnezeu", desigur, pentru că este Unul-născut al lui Dumnezeu şi Dumnezeu.

„Acesta era dintru început către Dumnezeu": această propoziţie arată succesiunea producerii.

„Toate lucrurile prin El s-au făcut şi fără El nimic nu s-a făcut" (In. 1, 3), pentru că Cuvântul a fost autorul modelării şi al începuturilor tuturor eonilor /veacurilor, care au venit întru existenţă după El.

Dar „ce s-a făcut întru El", spune Ioan, „este viaţa" (In. 1, 4). Aici el indică iarăşi o unire, pentru că toate lucrurile, spune el, au fost făcute de către El, dar în Cel care era viaţa.

Astfel Acesta, Care este întru El, este cel mai apropiat în relaţie cu El, decât toate lucrurile, care au fost făcute de către El şi aceasta, pentru că exista mai înainte împreună cu El şi este manifestat de către El.

Dar şi la acestea el adaugă: „şi viaţa era lumina oamenilor" (Ibidem), menţionând astfel pe Om şi indicând deopotrivă şi Biserica, prin aceea că a folosit numai un singur nume şi prin aceasta a arătat legătura pe care o au ambii termeni, în virtutea unirii lor, pentru că Omul şi Biserica apar din Cuvânt şi din Viaţă[97].

[96] Se referă tot la autorul celei de-a patra Evanghelie.

[97] Sfântul Irineu încă dezvăluie doctrina gnostică şi prezintă modul în care aceştia corupeau teologia ioaneică.

De aceea, el numeşte Viaţa *lumină* a oamenilor fiindcă ei sunt luminaţi de către ea, pentru că îi formează şi le dă puterea să se manifeste.

Acest lucru îl spune şi Pavel în cuvintele: „pentru că tot ceea ce se dezvăluie este lumină” (Ef. 5, 14).

De aceea şi Viaţa a fost manifestată şi cerută în acelaşi timp de Om şi Biserică, pentru că ea este considerată lumina lor.

Astfel Ioan ar fi revelat prin aceste cuvinte şi despre celelalte lucruri, adică despre a doua tetradă: Cuvântul, Viaţa, Omul şi Biserica.

Căci mai înainte el indicase prima tetradă iar în discursul Mântuitorului s-a spus că toate lucrurile din Plenitudinea cea mai presus de toate a primit formă din El, deoarece El este fructul deplin al Plenitudinii.

Pentru aceasta a zis Mântuitorul: „lumina care luminează în întuneric, aceasta nu a fost cuprinsă [de către el] (In. 1, 5).

Pentru că atunci când El împărţea forma tuturor lucrurilor, care şi-au avut originea în suferinţă (passion), El nu a fost cunoscut de către ele.

De aceea El se numeşte pe sine Fiul şi Adevărul şi Viaţa şi „Cuvântul trup s-a făcut, a cărui slavă”, spune Ioan, „noi am văzut-o şi slava Lui e ca a Unuia-născut (pentru că i-a fost dată Lui de către Tatăl), plin de har şi de adevăr” (In. 1, 14).

Însă Ioan spune pe deplin acestea:

„Şi Cuvântul trup S-a făcut şi a locuit împreună cu noi şi noi am văzut slava Sa, slavă ca a Unuia-născut din Tatăl, plin de har şi de adevăr” (Ibidem).

Însă pentru ei prima tetradă e distinctă şi ea e cuprinsă din Tatăl, Harul, Unul-născut şi Adevărul. În acest fel ei spun că Ioan a vorbit despre prima Ogdoadă, aceasta fiind mama tuturor eonilor, Ogdoada primă fiind formată din Tatăl, Harul, Unul-născut, Adevărul, Cuvântul, Viaţa, Omul şi Biserica.

Acestea toate sunt punctele de vedere ale lui Ptolemeu.

Capitolul al 9-lea

Respingerea hulitoarelor interpretări ale acestor eretici

1. Prietenul meu, după cum vezi, metoda pe care aceşti oameni o întrebuinţează pentru a înşela pe alţii e aceea de a abuza de Scripturi, prin aceea că se străduiesc să facă din ele un suport pentru propriul lor sistem.

Din acest motiv eu am ales, mai întâi, ca să-ţi prezint modul lor de exprimare, pentru ca tu să poţi înţelege foarte bine modurile lor de înşelare şi răutatea erorii lor.

Şi, în primul rând, dacă Ioan ar fi intenţionat să descriere prima Ogdoadă, el ar fi prezentat-o după modul în care ea se produce şi, fără îndoială, că începea cu prima tetradă care exista, după cum fac ei, căci ea este cea mai venerabilă şi după aceea o descriau pe a doua, bineînţeles cu numele în ordinea lor, ordinea Ogdoadei putând fi expusă imediat şi nu după un anumit interval de timp, ca în cazul când uiţi ceva pe moment, apoi ţi-l aduci aminte, ci el a făcut la sfârşitul tuturor o referire la prima tetradă.

În al doilea rând, dacă el dorea să indice unirile lor, cu certitudine că nu omitea numele Bisericii, după cum, atunci când se fac referiri la alte uniri, el nu se referă la eoni (ca, spre exemplu, la Biserică), ci a păstrat o uniformitate a întregului.

Iar dacă ar fi enumerat unirile celelalte, el ar fi anunţat şi pe mireasa Omului şi nu ne-ar fi lăsat fără a ne prezice numele ei.

2. Însă eroarea acestei prezentări este evidentă. Căci atunci când Ioan vorbeşte despre Dumnezeu Atotputernicul şi despre Iisus Hristos, Cel Unul-născut, prin Care toate s-au făcut, el declară că Acesta este Fiul lui Dumnezeu, adică Unul-născut, Făcătorul tuturor lucrurilor şi că Acesta este adevărata lumină, Care luminează pe tot omul, pentru că e Creatorul lumii şi de aceea El a venit întru ale Sale, căci a devenit trup şi a locuit printre noi.

Însă aceşti oameni, printr-un mod uşor de expunere, pervertesc aceste declaraţii, în primul rând, prin aceea că vorbesc de un alt Unul-Născut, care, potrivit lor, se numeşte *Începutul* (᾿Αρχὴν)[98].

De asemenea, vorbesc şi de un alt Mântuitor, de un alt Cuvânt, care e fiul Unuia-născut şi de un alt Hristos, produs pentru a restabili Plenitudinea.

Aşa că smulg din adevăr[99] orice cuvânt care poate fi citat şi vorbesc despre un avantaj rău al numelor, căci transferă totul la propriul lor sistem [teologic].

De aceea, în acord cu ei, toţi termenii folosiţi de către Ioan nu fac menţiune la Domnul Iisus Hristos.

Iar, dacă numele de Tată, Har, Unul-Născut, Adevăr, Cuvânt, Viaţă, Om şi Biserică le luăm în acord cu părerile lor şi astfel ne referim la prima Ogdoadă, atunci, în ceea ce învaţă Ioan, nu avem nici pe *Iisus* şi nici pe *Hristos*.

Dar dacă Apostolul nu a vorbit deloc despre unirile acelora[100], ci s-a referit la Domnul nostru Iisus Hristos, Cel care a fost mărturisit drept *Cuvântul lui Dumnezeu*, atunci mărturia lui este evidentă.

Căci suma mărturisirilor sale despre Cuvântul a fost redată anterior şi el spunea acestea: „Şi Cuvântul S-a făcut trup şi a locuit printre noi”.

Dar, conform părerilor acestora, Cuvântul nu S-a făcut trup, ca noi toţi, fiindcă El nu a ieşit niciodată din Plenitudine, ci Mântuitorul a devenit *trup*, trup format printr-o dispensă specială, mai presus decât toţi eonii şi la o dată mult mai târzie decât Cuvântul.

3. Însă învaţă, tu, om nebun, că Iisus, Care a suferit pentru noi şi Care a locuit printre noi este Însuşi Cuvântul lui Dumnezeu.

Căci, dacă oricare dintre eoni ar fi devenit trup pentru mântuirea noastră, ar fi fost puţin probabil ca Apostolul să spună altceva.

---

[98] Gr. 1, p. 82.

[99] Aici „adevăr” înseamnă suma tuturor adevărurilor revelate de către Dumnezeu. Ereticii iau bucăţi din Sfânta Scriptură şi din Sfânta Predanie şi le răstălmăcesc, le falsifică. A tăia în bucăţi adevărul Bisericii şi a folosi numai ce-ţi convine înseamnă a denatura osatura integrală, divino-umană a Bisericii.

[100] Ale persoanelor din Ogdoada filosofică.

Dar dacă Cuvântul Tatălui, Care S-a coborât este Acelaşi cu Cel care S-a înălţat [la cer] (Efes. 4, 10), adică El, Fiul Unul-născut al lui Dumnezeu, Care, după buna plăcere a Tatălui, a devenit trup pentru iubirea de oameni, atunci Apostolul, în mod sigur, nu a vorbit despre nimeni altcineva sau despre vreo Ogdoadă, ci numai despre Domnul nostru Iisus Hristos.

Potrivit lor însă Cuvântul nu a devenit nicidecum trup. Ei afirmă că Mântuitorul Şi-a asumat un trup animal, format în concordanţă cu o dispensă specială, cerută de o providenţă negrăită şi astfel a devenit văzut şi palpabil.

Trupul din care a fost format odinioară Adam de către Dumnezeu a fost scos din ţărână şi acest lucru a declarat Ioan, că a devenit Cuvântul lui Dumnezeu.

Însă, pentru aceştia, primul şi unul-născut al Ogdoadei a fost făcut din nimic. Deoarece Cuvântul şi Unul-născut şi Viaţa şi Lumina şi Mântuitorul şi Hristos şi Fiul lui Dumnezeu şi Cel care a devenit trup pentru noi au provenit din unul şi acelaşi lucru, Ogdoada, care a fost construită, care a fost creată din piese false.

Şi dacă distrugi această construcţie, atunci întregul lor sistem se scufundă în ruină, fiindcă e un sistem [teologic] format dintr-un vis fals, într-un anume fel de existenţă, care creează o mare leziune Scripturilor şi pe care ei şi-au creat anumite opinii.

4. Iar alegerea unui set de expresii şi de nume luate la întâmplare, de ici şi de colo din Scriptură, după cum au făcut ei şi despre care am vorbit deja, le transformă [pe toate] din ceva *normal* în ceva *fără niciun sens*.

Căci au ajuns până într-acolo, unde şi-au format tot felul de opinii fanteziste, pe care au dorit să le sprijine cu poeme luate din Homer. Însă atât de ignorantă este imaginea formată de către ei, încât Homer este, în acest stadiu, format numai din versuri care susţin opiniile lor, fiindcă l-au schimbat după cum şi-au dorit.

Şi mulţi se conduc, în mod regulat, după aceste versuri, încât devine îndoielnic Homer, pentru că multe sunt compuse de către ei.

În asemenea mod sunt luate pasaje, ca spre exemplu, cel în care Hercule a fost trimis de Evristeus la câinele din regiunile infernului.

Şi vom cita aceste versuri homerice, pentru ca să nu existe nicio obiecţie în ceea ce priveşte ilustrarea lor de către ei:

„Acestea zicând, l-a trimis acolo unde este casa aceluia, care geme adânc” (*Odiseea*, X, 76).

„Eroul Hercule era familiar cu marile fapte” (*Odiseea*, XXI, 26).

„Evristeus, fiul lui Stenelus, descindea din Perseu” (*Iliada*, XIX, 123).

„Căci el putea aduce prin Erebus câinele mohorât al lui Pluto” (*Iliada*, VIII, 368).

„Şi el înainta asemenea unui leu crescut la munte, care e sigur pe puterea lui” (*Odiseea*, VI, 130).

„A trecut repede prin oraş împreună cu toţi prietenii săi” (*Iliada*, XXIV, 327).

„Deopotrivă fecioare şi tineri şi cei mai bătrâni dintre oameni” (*Odiseea*, XI, 38).

„Plângeau pentru el cu amărăciunea aceluia, care se îndreaptă spre moarte” (*Iliada*, XXIV, 328).

„Dar Mercur şi ochii albaştrii ai Minervei îl conduceau pe el” (*Odiseea*, XI, 626).

„Pentru că ea cunoştea mintea fratelui ei, că e muncită de mâhnire” (*Iliada*, II, 409).

Acum eu aş întreba pe orice om întreg la minte: nu ne călăuzesc aceste versuri şi celelalte, la ceea ce a gândit Homer, decât la ceea ce vorbesc ei, cu referire la subiectul pe care îl discutăm?

Cel care a cunoscut operele homerice va recunoaşte versurile ca atare, însă nu şi subiectul discutat de către ei.

Ei cunosc că unele dintre versuri se referă la Ulise, altele la Hercule, altele la Priam, Menelaus sau Agamemnon.

Însă, dacă el ia acestea toate şi le repune în poziţiile lor iniţiale, atunci distruge creaţia literară aflată în discuţie.

În acelaşi fel este şi acela care păstrează neschimbat, în inima sa, canonul adevărului[101] (τὸν κανόνα τῆς ἀληθείας)[102], pe care l-au primi la Botez. Căci acela va recunoaşte, fără îndoială, numele, expresiile şi parabolele luate din Scripturi, însă nu le va înţelege şi nici nu le va folosi blasfemic, cum fac acei oameni.

Căci cel care va vrea să cunoască mărgăritarul cel de preţ (Mt. 13, 46), nu va dori să primească pe omul înşelător, ca pe cineva asemenea regelui.

Însă, când el restituie fiecărei expresii citate propria sa identitate şi se fixează înăuntru trupului adevărului, atunci ea se cearcă şi se dovedeşte fără vreun alt fundament, [pentru că aceste expresii false au fost] născocite de aceşti eretici.

5. Dar, dacă acesta se dovedeşte a fi unul, care doreşte să dea o lovitură finală acestei expuneri, atunci este debil mintal. Căci unul ca acesta, urmând această farsă până la sfârşit, îşi câştigă încă un alt motiv pentru a răsturna [adevărul].

Iar noi îl judecăm pe unul ca acesta, ca pe unul din afară[103], mai întâi de toate, pentru că ţinem cont că părinţii acestei farse[104] diferă unii de alţii, după cum au fost inspiraţi de diferitele duhuri ale fărădelegii[105].

Şi aceste lucruri formează o dovadă evidentă, că adevărul proclamat de Biserică este neschimbător şi că teoriile acelor oameni sunt doar o ţesătură de neadevăruri.

---

[101] Mărturisirea de credinţă făcută la Sfântul Botez.
[102] Gr. 1, p. 87-88.
[103] Din afara Bisericii lui Hristos, care vrea să corupă dreapta credință.
[104] Acestei teologii eretice de care se ocupă cartea de față.
[105] De demoni. Tocmai de aceea fiecare biserică eretică are o teologie antagonică, pentru că ereziile sunt minciuni care se bat cap în cap sau amestecul de minciună și adevăr este inconsistent.

Capitolul al 10-lea

Unitatea credinţei Bisericii de pe întregul pământ

1. Biserica, deşi împrăştiată pe întregul pământ, chiar până la marginile pământului, a primit de la Apostoli şi de la Ucenicii acelora această credinţă[106]:

[Ea crede] întru unul Dumnezeu, Tatăl Atotputernic, Făcătorul cerului, al pământului şi al apelor şi al tuturor lucrurilor care sunt întru ele (F. Ap. 4, 24); şi întru unul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Care S-a întrupat pentru mântuirea noastră; şi întru Sfântul Duh, Care a mărturisit prin Proroci voia lui Dumnezeu, cât şi venirea, naşterea din Fecioară, pătimirea, învierea Sa din morţi, înălţarea la cer cu trupul a iubitului Iisus Hristos, Domnul nostru şi venirea Sa din ceruri întru slava Tatălui, ca „să adune toate lucrurile întru una” (Efes. 1, 10) şi învierea cu trupul a întregului neam omenesc, pentru ca lui Iisus Hristos, Domnul, Dumnezeul, Mântuitorul şi Împăratul nostru, după voinţa Tatălui celui nevăzut, „fiecare genunchi să I Se plece, al celor cereşti, al celor pământeşti şi al celor de dedesubt şi pe acesta să-L mărturisească toată limba” (Filip. 2, 10-11); şi că Acesta va judeca pe toţi, căci El poate trimite „răutatea spirituală” (Efes. 6, 12) şi pe îngerii care au căzut şi au devenit apostaţi, împreună cu necredincioşii, nedrepţii,

---

[106] *Unitatea* credinţei creştine nu e în disonanţă cu *universalitatea* ei. Credinţa ortodoxă e unitară în ciuda extinderii ei planetare, pentru că se păstrează nealterat adevărul şi puterea de viaţă făcătoare a adevărului.

Extensia exterioară, universală, a Bisericii trebuie să coexiste cu *extensia interioară* a universalităţii Bisericii, în care fiecare credincios să simtă că trebuie să-şi asume întregul adevăr de credinţă dar şi întreaga problematică a vieţii creştine din toate timpurile şi toate locurile.

Nu e de ajuns să ştii ce se întâmplă numai în ţara ta, ci trebuie să ştii şi ce se întâmplă şi în alte ţări ortodoxe, pentru că asta înseamnă *grijă de universalitatea* şi de *unitatea credinţei*.

Traumele Bisericii nu sunt exclusiv locale, ci ecumenice. Când suferă o parte a Bisericii suferă întregul ei corp, deşi nu prea suntem conştienţi de acest lucru. Ce am primit de la Sfinţii Părinţi aceea trebuie să continuăm. Ceea ce Biserica a înţeles şi a experiat neîntrerupt aceea exprimă unitatea noastră în credinţa în Sfânta Treime. Universalitatea credinţei, aşadar, nu este reală, atâta timp cât cuprinsul credinţei nu este păstrat în mod nealterat.

oamenii răi şi fără nicio legătură cu credinţa, în focul cel veşnic[107].

Însă, Hristos poate, cu ajutorul harului Său, să dea nemurirea celor Drepţi şi Sfinţi şi celor care au împlinit poruncile Sale şi au trăit în dragostea Sa. Căci aceia, de la început, au alergat creştineşte şi acelora care, prin pocăinţa lor, pot să se înconjoare cu slava cea veşnică.

2. Ce am observat deja e aceea că Biserica a primit această predicare şi credinţă, deşi ea este răspândită pe toată faţa pământului.

Însă de ea se ocupă, ca şi cum ar fi o singură casă, pe care are grijă să o păstreze. Ea crede aceste lucruri[108] [ale credinţei], numai dacă este un singur suflet şi o singură inimă. Și mărturiseşte acestea şi le învaţă şi noi le avem în mâinile noastre într-o perfectă armonie, numai dacă ea le posedă ca o singură gură.

Căci, deşi limbile pământului sunt împărţite, totuşi este important că Tradiţia este *una* şi *aceeaşi* [peste tot] [109].

Bisericile, care au apărut în Germania (Γερμανίαις)[110], nu cred şi nu transmit mai departe ceva diferit. Nici acelea din Spania (᾿Ιβηρίαις), Franţa (Κελτοῖς) sau din Răsărit (τὰς ἀνατὸλας), Egipt (Aἰγύπτῳ), Libia (Λιβύῃ)[111] sau cele care se află în partea de mijloc a lumii[112].

---

[107] Sfântul Irineu mărturiseşte eternitatea Iadului. În această frază observăm că poziţia sa teologică exclude, din principiu, vreo discuţie despre purgatoriu sau apocatastază.

[108] Biserica lui Dumnezeu.

[109] Biserica, spune Sfântul Irineu, e una şi are o singură Tradiţie, adică un singur mod de a vedea lucrurile. Unitatea ei stă în fidelitatea ei experimentală faţă de adevărul primar.

Adevărul Bisericii este experiat cu fiecare generaţie de credincioşi, dar dacă aceia nu îl limitează sau nu îl falsifică, experienţa lor e deplină, pentru că e o experiere a întregului credinţei prin harul necreat.

Dacă chipul lui Hristos e Cel mărturisit de Sfinţii Apostoli şi de urmașii lor şi confirmat de Sinoadele Ecumenice şi de Sfinţii Părinţi atunci stăm în legătură directă cu Hristos şi El e cu noi şi în noi.

Comuniunea cu Hristos Cel real este comuniunea cu acceptarea lui Hristos Cel nefalsificat peste veacuri. Dacă mărturia despre Hristos e cea autentică atunci nimic și nimeni nu poate opri acceptarea ei şi relaţia vie cu El.

[110] Gr. 1, p. 92.

[111] Idem, p. 93.

[112] Se referă la geografia cunoscută în timpul său. Dacă atunci exista unitatea credinţei în Apus, astăzi Apusul e, în majoritatea lui, eretic. Durerea ereziei Apusului nu poate fi stinsă din inima celor care Îl iubesc pe Dumnezeu. Nu pot să mă bucur

Căci după cum soarele, care e o creaţie a lui Dumnezeu, este unul şi e văzut la fel pe întregul pământ, tot la fel şi predicarea adevărului a strălucit peste tot şi a luminat pe toţi oamenii, care au dorit să cunoască adevărul.

Căci niciunul dintre întâistătătorii Bisericilor (ταῖς Ἐκκλησίαις προεστώτων)[113], oricât de înalt dar al elocinţei ar fi avut, nu a învăţat alte învăţături diferite de acestea – căci niciunul nu e mai mare decât Stăpânul lor – iar, pe de altă parte, cel care are neajunsuri în puterea de argumentare produce o leziune puternică Tradiţiei[114].

Căci credinţa fiind una şi aceeaşi, nu-l lasă pe cel care este capabil de o mare desfăşurare a discursului să aducă adăugiri şi nici să înlăture o porţiune cât de mică [a adevărului].

3. Şi aceasta nu se întâmplă pentru că oamenii au o putere de înţelegere mai mică sau mai mare, ci pentru că orice schimbare în cele ale credinţei şi orice şi-ar imagina ei vorbeşte despre alt Dumnezeu, în afară Aceluia, Care a conceput, creat şi providenţiază acest univers – dacă Acesta nu e suficient pentru ei – sau vorbesc despre alt Hristos sau un alt Unul-Născut.

Dar acest lucru[115] implică şi aceea că, cineva poate mai mult decât un altul să scoată înţelesul despre care vorbesc parabolele şi să-l acomodeze învăţăturilor generale

---

deplin pe pământ, când mă gândesc că mulţi fraţi de-ai mei nu-L cunosc pe Dumnezeul Cel adevărat şi nu-I slujesc Lui în dreapta credinţă.

[113] Gr. 1, p. 94.

[114] Tezaurul Tradiţiei nu trebuie numai păstrat ca un bibelou scump, pus în rafturi şi în muzee, ci el trebuie transmis, el trebuie făcut cunoscut. Dar ca să exprimi adevărul Tradiţiei trebuie să fii versat în cele ale Teologiei şi nu numai un trăitor al ei.
Disocierea dintre Teologie şi viaţa duhovnicească nu e proprie unui creştin ortodox autentic. Aşa se face că Sfântul Irineu atenţionează, că e nevoie de o exprimare clară a Tradiţiei, pentru a nu produce răni în receptarea totală a învăţăturii Bisericii.
Învăţătorii actuali ai Bisericii trebuie să fie oameni Sfinţi, cu o mare pregătire teologică şi cu o vastă experienţă, pentru ca să poată exprima, cât de cât, adâncul imens al credinţei noastre. Nu trebuie să ne culcăm pe-o ureche, crezând că lucrurile, care au fost înţelese ieri foarte bine sunt şi astăzi la fel de evidente.
Metodele de lucru în teologie şi exprimarea adevărului credinţei trebuie să fie în pas cu mentalitatea omului postmodern, a omului de astăzi, pentru ca să putem fi înţeleşi cumva.
Atâta timp cât ne este frică să acceptăm adevărul zilei noastre şi nu ne modelăm pe aşteptările celui din faţa noastră vom vorbi şi vom scrie foarte steril. Vom fi ascultaţi dacă vom ajunge să tragem semnalul de inimă, de care omul are nevoie sau pe care îl aştepta, uneori, fără ca să-şi dea seama.

[115] O mai mare putere de înţelegere a lucrurilor credinţei.

ale credinţei şi poate, aşadar, să exprime, cu o şi mai mare claritate, lucrarea şi voia lui Dumnezeu referitoare la mântuirea omului.

Acesta poate arăta că Dumnezeu are multă durere pentru îngerii apostaţi, care au păcătuit, cât şi pentru oamenii neascultători şi să spună de ce este numai un singur Dumnezeu, Care a făcut pe cele trecătoare, cât şi pe cele veşnice, pe unele cereşti iar pe altele pământeşti şi înţelege pentru ce raţiune Dumnezeu, deşi nevăzut, S-a manifestat pe Sine prin Proroci, nu sub o singură formă, ci în mod diferit, după fiecare persoană în parte.

El poate arăta de ce au fost mai multe Legăminte şi nu unul, care să fi fost dat firii omeneşti, să înveţe care au fost caracteristicile fiecărui Legământ în parte, să caute pentru ce raţiune „Dumnezeu a închis pe orice om în necredinţă, ca El să poată să-Şi arate mila Sa faţă de toţi" (Rom. 11, 32), să descrie cu mulţumire pe cele referitoare la cum a devenit trup Cuvântul lui Dumnezeu (In. 1, 14) şi cum a suferit, să relateze de ce venirea Fiului lui Dumnezeu a avut loc în acel timp, adică spre sfârşitul lumii şi nu la începutul ei, să dezvăluie ce e conţinut în Scripturi cu privire la cele referitoare la sfârşit şi la lucrurile care vor veni, să nu tacă despre modul cum a creat Dumnezeu şi pe păgâni, pe care i-a mântuit de la pierzare, cât şi pe urmaşii de un trup cu ei şi i-a făcut părtaşi Sfinţilor, să propovăduiască despre aceea că „acest trup muritor va fi îmbrăcat întru nemurire şi acest trup stricăcios se va îmbrăca în nestricăciune" (I Cor. 15, 53), să spună de ce a zis Dumnezeu: „Acesta este un popor care nu a fost un popor şi este iubită cea care nu a fost iubită" (Os. 2, 25 / Rom. 9, 25), şi în ce sens a zis El: „ mai mulţi sunt copiii celei singure, decât ai celei care are bărbat" (Is. 54, 1 / Gal. 4, 27)[116].

[116] În ultimele 3 fraze ale textului, Sfântul Irineu vorbeşte despre adevăratul înţelegător al credinţei creştine şi, implicit, despre adevăratul ei interpret.
Predicatorul ortodox autentic e acela care cunoaşte lucrurile adânci şi nu numai pe cele de suprafaţă, care răspunde unor întrebări complicate şi care cer o mare experienţă.
Modul de verificare al omului duhovnicesc e aceea că el răspunde la nişte întrebări, care depăşesc cu mult orice ştiinţă teologică rudimentară. Niciun om, care nu cunoaşte pe Dumnezeu din experienţă, nu poate răspunde la întrebările grele referitoare la interpretarea Scripturii şi la probleme concrete de viaţă.

Căci referitor la astfel de lucruri şi la altele de acest fel, Apostolul exclamă: „O, adâncul bogăţiei, al înţelepciunii şi al cunoaşterii lui Dumnezeu! Cât sunt de neînţelese judecăţile Lui şi căile Lui cât sunt de nepătruns!” (Rom. 11, 33).

Dar ingeniozitatea celor spuse mai sus nu se găseşte în aceasta. Căci niciunul nu va găsi, în Creatorul şi Proniatorul lumii, imaginea unei entimeme a unui eon căzut, care este mama eonilor şi a sa şi nu va continua să proclame o poveste aşa de blasfemică.

Căci nu consistă dumnezeirea în aceasta, în care el va găsi o imagine falsă, a unei fiinţe deasupra a tot ce există, a Plenitudinii, care uneori are treizeci iar alteori un incomensurabil trib de eoni, conform cu acei învăţători ce sunt săraci de adevărata înţelepciune dumnezeiască, pe când întreaga Biserică are una şi aceeaşi credinţă pe întregul pământ, după cum noi am spus deja.

Semnul că cineva cunoaşte pe Dumnezeu e acela că spune lucruri, care nu pot fi citite nicăieri integral, dar pe care le găseşti împânzite peste tot, în adâncimile de har şi de înţelegere ale vieţii sfinte a Bisericii.

Capitolul al 11-lea

Opiniile lui Valentin, împreună cu acelea ale ucenicilor săi şi ale altora

1. Aşadar, să cercetăm acum şi opiniile inconsistente ale acelor eretici (căci există doi sau trei dintre ei), care nu agreează tratarea unor asemenea puncte, dar sunt asemănători în lucruri şi nume, deşi dau la iveală opinii, în mod reciproc, discordante.

Primul dintre ei, Valentin (Οὐαλεντῖνος), care a prelucrat învăţăturile ereticilor numiţi „gnostici”, are o particularitate interesantă în şcoala sa, învăţând următoarele:

El afirmă că există cu certitudine o Diadă, care nu poate fi exprimată prin niciun nume și că una dintre părţile ei numindu-se *Negrăitul*, pe când, cealaltă parte: *Tăcerea*.

Dar din această Diadă s-a produs o alta, formată, pe de o parte, din Tatăl iar, pe de altă parte, din Adevăr.

Din această Tetradă a reieşit Cuvântul şi Viaţa, Omul şi Biserica.

Acestea opt formează prima Ogdoadă. Mai departe el spune că din Cuvânt şi Viaţă s-au născut 10 puteri, pe care noi le-am amintit mai înainte.

Dar din Om şi Biserică au reieşit 12, una dintre ele separându-se de restul şi căzând din condiţia sa originară şi aceasta a produs restul universului.

El presupune că două fiinţe, care se numesc Marginea, una din ele avându-şi locul în Adânc şi alta în Plenitudine, prin divizare, au creat eonii din Tatăl cel necreat, pe când alţii s-au separat de mama lor din Plenitudine.

Hristos nu a fost produs de eoni, prin intermediul Plenitudinii, ci a fost născut de o mamă, care a fost exclusă din Plenitudine, în virtutea căreia el şi-a adus aminte cele mai bune lucruri, dar nu fără o anumită umbră.

El a fost o fiinţă de parte bărbătească, având un întuneric puternic în sine, pe care îl va restitui Plenitudinii, însă mama sa, fiind de partea umbrei şi căzând din firea sa spirituală, a născut un alt fiu, al cărui nume era Demiurgul,

al cărui nume înseamnă conducătorul suprem al tuturor lucrurilor, care sunt create de către el.

Acesta adaugă şi aceea că, înainte de Demiurg a existat şi o altă putere, amănunt prin care el se aseamănă cu cei care, în mod fals, sunt chemaţi *gnostici* (γνωστικοῖς)[117] şi despre care noi am vorbit deja.

Uneori, acesta susţine că Iisus a fost născut din cel care a fost separat de mama lor şi s-a unit cu restul, adică din Desăvârșire, pe când, alteori, că acesta a reieşit din cel care s-a întors în Plenitudine, adică din Hristos.

De multe ori acesta îl derivă[118] din Om şi Biserică. El declară că Duhul Sfânt a fost produs din Adevăr, pentru că acesta a cercetat şi născut eonii, intrând în mod nevăzut în ei şi, în acest fel eonii, au fost înrădăcinaţi în adevăr.

2. Secundus (Σεκοῦνδος)[119] afirmă că prima Ogdoadă consistă din Tetrada de dreapta şi de cea de stânga şi învaţă că una dintre ele este numită „lumină" pe când, cealaltă, „întuneric".

Acesta susţine că puterea care le-a separat de restul şi le-a făcut să cadă, nu provine direct din cei treizeci de eoni, ci din urmaşii acelora.

3. Există însă altul, care a schimbat învăţătura tuturor la un loc şi care se luptă ca aceasta să ajungă, cumva, mult mai sublimă, adică să obţină un fel de înţelepciune înaltă, fapt pentru care explică prima Tetradă în felul următor:

Există, cu certitudine, un Început al începuturilor, care a existat înainte de toate lucrurile, mai presus de toate cele gândite şi care se pot grăi şi numi, pe care eu o numesc *Unitatea*.

Împreună cu Unitatea există o putere, pe care e o numesc *Unicitatea*. Acestea două, Unitatea şi Unicitatea, fiind una, au produs (aparte de toţi ceilalţi, care formează o singură emanaţie) fiinţa tuturor lucrurilor, o inteligentă, nenăscută şi nevăzută fiinţă, care s-a numit, de la început, „Monada".

---

[117] Gr. 1, p. 101. Adică *cunoscători*. Ei se considerau niște oameni *unici*, pentru că se considerau a fi posesorii unor *revelații speciale*.

[118] Pe Iisus.

[119] Gr. 1, p. 101.

Cu această Monadă coexista o putere de aceeaşi esenţă, care poartă numele de Unu. Aceste puteri, adică Unitatea, Unicitatea, Monada şi Unul, au produs cealaltă parte a eonilor.

4. Huu! Ptiu! Nu avem mai tragice exclamaţii faţă de o asemenea poveste plină de îndrăzneală, care inventează nume şi apoi el le etalează fără să roşească. Căci a inventat un sistem de nume fals pentru povestea lui.

Căci acesta spune, că există un Început cert, mai înainte de a fi toate lucrurile, şi acesta e mai presus de toate cele gândite, al cărui nume este Unitatea.

Şi iarăşi, cu Unitatea coexistă o putere numită Unicitatea. Aceste declaraţii sunt cea mai mare dovadă, că el mărturiseşte lucruri, care au fost inventate de către sine şi că a dat nume la întreagă schema sa de lucruri, schemă ce nu fusese sugerată, mai întâi, de către nimeni.

De aici se observă, că acesta e unul care a avut o mare îndrăzneală să inventeze aceste nume şi, că prin apariţia lui în lume, adevărul a fost răstălmăcit.

Dacă nu era el, nici alţii nu se ocupau cu un asemenea subiect, stabilind nume cam în aceeaşi manieră, după cum urmează:

Există, cu certitudine, un Început, care e minunat, mai presus de tot ceea ce se poate gândi, o putere care există înainte de oricare altă substanţă şi care se află peste tot în univers.

Dar înainte de aceasta exista o putere, pe care eu o numesc Dovleacul şi împreună cu Dovleacul o altă putere, pe care o pot numi Cea-mai-mare-golătate.

Dovleacul şi Golătatea, care erau, de fapt, una, au produs (deşi nu în mod simplu, ci separat de ceilalţi) un fruct, ce nu poate fi văzut din nicio parte, care este comestibil şi delicios, fruct care s-a numit *Castravete*.

Împreună cu acest Castravete exista o putere de aceeaşi esenţă, pe care eu o pot numi *Pepene galben*.

Aceste puteri, adică Dovleacul, Cea-mai-mare-golătate, Castravetele şi Pepenele galben au produs multitudinea cealaltă de *pepeni galbeni* deliraţi de către Valentin.

Dacă folosim acest fel de a vorbi al lor, atunci putem să transformăm universul în prima Tetradă iar dacă cineva atribuie numele potrivit dorinţei acestuia, atunci acela va face în aşa fel, încât să nu adoptăm aceste nume. Căci dacă sunt cu mult mai credibile decât ale altora, atunci nu e bine să le folosim şi să le înţelegem astfel cu toţii?

5. Sunt alţii însă, care au numit prima şi întâi-născuta Ogdoadă, prin următoarele nume: primul e Începutul începuturilor, apoi Neînţelesul, în al treilea rând Neînceputul, în al patrulea Nerostitul.

Din primul, din Începutul începuturilor a fost produs primul şi cel de pe al cincilea loc, adică Începutul. Din Neînceput, al doilea şi al şaselea loc, adică Nedespărțitul.

Din Neînceput, apare cel de pe al treilea şi al şaptelea loc, adică Nenumitul. Din Nerostit, apare cel de pe al patrulea şi al optulea loc, Cel-fără-de-neam.

Aceştia formează Plenitudinea primei Ogdoade. Ei susţin şi aceea, că aceste puteri au fost anterioare Adâncului şi Liniștii şi că ei pot să fie mai perfecţi decât perfecţiunea şi mai deştepţi decât toţi gnosticii la un loc.

Faţă de astfel de inşi poţi, pe drept, exclama: „O, voi sofişti uşuratici!”. Și, de asemenea, referitor şi la Adâncul însuşi, pentru care există multă dispută între ei.

Şi aceasta, pentru că unii spun că Adâncul nu are soţie şi că nu e nici bărbat şi nici femeie, ca, de fapt, niciunul dintre ei.

Alţii însă, dimpotrivă, spun că Adâncul este hermafrodit (ἑρμαφροδίτου)[120], adică şi bărbat şi femeie în acelaşi timp.

Mai sunt şi alţii care spun, că Liniştea e soţia Adâncului, căci numai aşa ar fi putut forma *prima unire* (πρώτη συζυγία)[121].

---

[120] Idem, p. 108.
[121] Ibidem.

Capitolul al 12-lea

Învăţăturile urmaşilor lui Ptolemeu şi ale lui Colorbasus

1. Urmaşii lui Ptolemeu însă, spun că Adâncul are două consoarte, care poartă numele a două calităţi şi anume: *Gândirea* şi *Voinţa*.

Şi ei spun aceasta, căci el mai întâi a gândit să nască ceva şi apoi a pus şi în practică ceea ce a gândit.

De aceea cele două calităţi sau puteri, Gândirea şi Voinţa, au avut raporturi afectuoase între ele şi de aici au reieşit Unul-născut şi Adevărul.

Acestea două au căpătat chipul celor două calităţi ale Tatălui – adică reprezentări văzute ale celor nevăzute – Mintea sau Unul-Născut al Voinţei şi Adevărul al Gândirii iar chipul rezultat din Voinţă a fost masculin, pe când cel din Gândire a fost feminin.

Astfel, Voinţa a devenit o facultate a Gândirii şi, aceasta din urmă, a continuat să tânjească după procreare. Dar ea nu putea să nască de la sine după cum dorea. Însă, când puterea Voinţei a venit peste ea, atunci Gândirea a scos imediat pui, pentru că era asemenea unei cloşti.

2. Aceste fiinţe fantastice (asemenea Iovelui lui Homer, care e reprezentat ca trecând peste un somn neliniştit, de noapte, în care a inventat planuri pentru a-l onora pe Ahile şi pentru a distruge numărul mare de greci) nu-ţi pot părea, dragul meu prieten, a avea o mai mare înţelepciune, decât a Celui ce este Dumnezeul universului.

El, căci în curând vom spune cele gândite şi despre El, a făcut cele pe care le-a dorit. Şi ceea ce El a dorit numaidecât, pe acelea le-a şi gândit, pe care le-a dorit.

Căci atunci, când El gândeşte ceva şi doreşte acel ceva în acelaşi timp. Și când doreşte ceva, atunci îl gândeşte, căci El e toată gândirea, voinţa, mintea, lumina, ochii, urechile, fiind unicul izvor desăvârşit al tuturor lucrurilor bune.

3. Aceia dintre ei, care sunt consideraţi mult mai iscusiţi decât persoanele, care au fost deja menţionate, spun că prima Ogdoadă nu a fost produsă în mod gradual, ci că un

eon a fost trimis de un altul şi că toţi eonii sunt aduşi la existenţă de Întâiul Tată şi de Gândirea sa.

Colorbasus[122] însă, afirmă, ca unul sigur pe sine, că *a asistat* la naşterea lor. După el şi ucenicii săi aceştia au apărut în felul următor: Omul şi Biserica, care nu au fost produşi, pe când ceilalţi vin din Cuvânt şi Viaţă.

Dar unul dintre ei spune, dimpotrivă, că din Om şi Biserică a rezultat Cuvântul şi Viaţa.

Acest lucru ei îl exprimă şi în altă formă: Când Întâiul Tată a gândit să producă ceva, el a produs numele Tatălui. Dar fiindcă ceea ce a produs el a fost adevărat, acestuia i-a pus numele: *Adevărul*.

Iar când el a dorit să se reveleze, atunci a fost numit *Omul*. În sfârşit, când acesta a produs pe cei pe care îi gândise mai înainte, aceia au fost numiţi *Biserica*.

Omul, prin cuvânt, a dat naştere Cuvântului, Cuvântul devenind primul său fiu. Viaţa se alătură Cuvântului şi avem astfel cristalizată prima Ogdoadă.

4. Însă aceştia au dispute serioase în ceea ce-l priveşte pe Mântuitorul. Pentru că unii afirmă că el a fost format mai presus decât toţi, pe când alţii afirmă, că el a fost numit Cel Dorit, fiindcă întreaga Plenitudine s-a bucurat întru el pentru preaslăvirea Tatălui.

Mai sunt şi unii care adaugă că el a fost produs de cei 10 eoni, singurii care au reieşit din Cuvânt şi din Viaţă şi că din acest motiv el a fost numit *Cuvânt* şi *Viaţă*, rezervându-şi astfel aceste nume cereşti. Alţii însă afirmă că el a luat fiinţă din cei 12 eoni, care au reieşit din Om şi Biserică şi că din această cauză el e cunoscut ca *Fiul Omului*, deoarece are descendenţa din Om.

Unii zic că el a fost produs de Hristos şi de Duhul Sfânt, care au fost născuţi pentru apărarea Plenitudinii şi că din această cauză el a fost numit *Hristos*, deşi şi-a păstrat apelativul Tatălui, de care a fost născut.

---

[122] Numele acestuia e dat de către Sfântul Epifanie al Salaminei, pentru că în textul Sfântului Irineu apare numai…*el*. Informație *cf.* Idem, p. 111, n. 5. Tot de aici aflăm că Sabelie a continuat gândirea lui *Colorbasus*, după cum apare numele acestuia în grafie latină.

Alţii însă dintre ei declară că Întâiul Tată al tuturor, Întâiul Început şi Întâia Minte este numit *Om* şi că acesta este misterul cel mai profund.

Căci Puterea, care e mai presus de toţi ceilalţi şi care strânge toate în cuprinderea sa este numit *Om*, adică Fiul Omului, care îşi zice sieşi: *Mântuitorul*.

Capitolul al 13-lea

Înşelătoarea ştiinţă şi practicile ticăloase ale lui Marcu

1. Există printre ereticii aceştia şi un anume Marcu, care se laudă că e mai îmbunătăţit decât învăţătorul său. Acesta însă e un adept desăvârșit al înşelătoriilor magiei şi prin acestea înşeală pe mulţi bărbaţi şi nu mai puţine femei, unindu-i pe aceia cu sine, ca unul care ar poseda cea mai mare înţelepciune şi desăvârşire şi care ar fi primit cea mai mare putere din înălţimea nevăzută şi neajunsă.

Aşa i se pare lui că e, deşi, în realitate, nu e decât un înaintemergător al lui Antihrist (Mt. 24, 24). Şi acesta s-a unit cu matrapazlâcurile lui Anaxilaus, adică în cele ale magiei celei înşelătoare, căci asta fac, şi este privit ca fiind unul prost şi nebun, de cei care fac „minuni" de acest fel.

2. Acesta pretinzând că sfinţeşte potire pline cu vin şi rostind o îndelungată rugăciune, le spune, de fapt, că le dă o culoare roşie, adică Harul, care e unul dintre acele lucruri ce sunt mai presus de toate lucrurile, după care le dă din sângele său într-o cupă, pe care a binecuvântat-o el iar cei care sunt prezenţi sunt bucuroşi să guste din această cupă, pentru că ei cred, că prin aceasta, Harul pe care l-au primit prin acest magician, va putea să curgă şi în ei.

După aceasta el face amestecul şi pentru cupele femeilor, dorind ca cele „sfinţite" de către el să fie consumate în faţa sa.

Când toate acestea se termină, el aduce o altă cupă şi mai mare, decât cea cu care a înşelat pe femei că a „sfinţit" ce este în ea şi pune din ceea ce „a sfinţit" pentru femei, în cea pe care a pus-o în faţa lui, pronunţând următoarele cuvinte:

„Pot ca Harul ce este înaintea tuturor lucrurilor şi care transcende toată cunoaşterea şi tot ce se poate grăi, să îl fac să fie deplin înăuntrul tău şi să se înmulţească în tine cunoştinţa lui, asemenea grăuntelui de muştar semănat în tine, ca într-un pământ bun".

Ceilalţi repetă şi ei aceste cuvinte şi, la îndemnul unei jalnice femei nebune, el pare a fi un făcător de minuni, când

potirul cel larg pe care îl are înainte dă la iveală unul mai mic şi care se revarsă, pentru că e prea plin. Prin alte câteva trucuri de acest fel acesta amăgeşte pe foarte mulţi şi aceştia îl urmează.

3. Acestea însă cred că par îndeajuns de multe, pentru ca să înţelegi că acest om este posedat de un demon, care i se pare un spirit familiar, deoarece el e capabil să prorocească şi împuterniceşte şi pe alţii, făcându-i pe deplin părtaşi „Harului" său prorocesc.

El e devotat, mai ales, femeilor şi acestea sunt pentru el ca o bună-mireasmă. Ele sunt îmbrăcate elegant şi au o mare avere, fapt pentru care el caută, în mod frecvent, ca acestea să fie împreună cu el, adresându-se către ele în acest mod seducător:

„Sunt dornic să te fac părtaşa *Harului* meu, căci Tatăl tuturor mă face să văd încontinuu îngerii dinaintea feţei Sale (Mat. 18, 10).

Acum locul îngerului tău este al nostru şi suntem de aceea datori să devenim una. Primeşte mai întâi din mine şi de la mine darul *Harului*.

Împodobeşte-te ca o mireasă care îşi aşteaptă mirele, pentru ca să fii cât mai bine pregătită, pentru ceea ce sunt eu şi eu sunt ceea ce tu vrei.

Aprindeţi ochiul de lumină din camera de nuntă. Primeşte de la mine un soţ şi fii afectuoasă cu el, după cum doreşti ca el să fie primit de către tine. Iată harul vine peste tine: deschideţi gura şi proroceşte!".

Iar dacă vreo femeie îi replică: „Niciodată n-am profeţit, nici nu ştiu cum să profeţesc!", acesta, într-un mod cuceritor, în secunda următoare, începe o invocaţie pentru a-și ului victima deja înşelată şi spune către ea: „Deschide-ţi gura, vorbeşte ceea ce vine în tine şi astfel vei profeţi".

Iar aceea, fiind plină de slavă deşartă şi entuziasmată de aceste cuvinte şi având sufletul emoţionat de speranţa care i se deschide înainte, începe să „profeţească", inima ei bătându-i violent de atâta emoţie.

Și astfel ajunge să atingă o mare îndrăzneală şi e inutil să mai spunem, că se petrec în acest timp şi alte lucruri şi mai fără sens decât acestea.

Dar acestea se petrec, după cum era de aşteptat, într-un suflet gol, care se înfierbântă.

Referitor la acest lucru, cineva mai mare decât mine a observat, că sufletul este îndrăzneţ şi neruşinat, când se înfierbântă cu aere în van.

De acum încolo ea va crede că e o *profetesă* şi îi va mulţumi lui Marcu, pentru că i-a împărtăşit şi ei din „Harul” lui. De aceea va face eforturi să-l răsplătească pe acesta, nu numai printr-un dar din averea sa (de unde el strânge o mare avere), ci şi prin docilitatea ei faţă de el, dorind să fie în multe feluri *unită* cu el, căci prin acestea ea poate deveni *una cu el*.

4. Dar, deja, câteva din cele mai credincioase femei, care au frică de Dumnezeu şi care nu sunt amăgite şi care n-au fost niciodată (deşi el şi-a dat toată silinţa ca să le seducă, ca şi pe restul, cu faptul că *vor proroci*), îl resping şi îl detestă pe acesta, şi se retrag înapoi de la o asemenea companie nefericită a „descoperitorilor”.

Şi ele fac aceasta, pentru că şi-au dat seama că darul prorociei nu a fost dat unui om ca Marcu, care e un vrăjitor, ci că acesta se dă numai acelora, cărora Dumnezeu le trimite harul Său, pentru a avea dumnezeiasca putere a prorociei.

De aceea Prorocii vorbesc *unde* şi *cum* doreşte Dumnezeu şi nu când Marcu le porunceşte să o facă. Căci aceste porunci sunt cea mai mare şi mai înaltă autoritate, decât care alta nu există, deoarece primele legi de odinioară, cât şi cele mai recente au fost date în acest fel.

Însă, dacă Marcu sau oricine altcineva, porunceşte să se facă acest lucru, aceştia sunt învăţaţi să se obişnuiască cu sărbătorile lor, în care aceştia îşi joacă soartă şi în legătură cu acest rezultat, ei poruncesc unii altora să prorocească, dând predicţii care sunt în armonie cu propriile lor dorinţe.

Şi aceştia îl urmează, ca pe unul care porunceşte cu cea mai mare şi mai înaltă autoritate, chiar şi decât Duhul prorocesc, deşi el este doar un om şi acest lucru e imposibil.

Dar acele duhuri cărora le poruncesc astfel de oameni şi care vorbesc când aceştia doresc sunt pline de dorinţe pământeşti şi care te slăbănogesc.

Sunt obraznice şi neruşinate, trimise de către Satana pentru a ispiti şi a pierde pe cei care nu sărbătoresc acea

credinţă deplină, pe care ei au primit-o de la început de la Biserică.

5. De altfel, acest Marcu prepară filtre şi leacuri de dragoste (φίλτρα καὶ ἀγώγιμα), prin care necăjeşte pe unele dintre acele femei, dacă nu pe toate, din cele care s-au înapoiat la Biserica lui Dumnezeu[123]. Și acest lucru se întâmplă în mod frecvent.

Cineva dintre ele a recunoscut şi a mărturisit faptul, că au fost pângărite de către el şi că de aceea sunt pline de o pasiune înflăcărată pentru el.

Un exemplu trist s-a petrecut cu un bărbat asiatic, unul dintre diaconii noştri, care l-a primit pe Marcu în casa sa. Soţia lui, o femeie remarcabil de frumoasă, a căzut victimă acestui vrăjitor, deopotrivă cu mintea şi cu trupul ei şi, pentru o lungă perioadă de timp, a călătorit împreună cu el.

În sfârşit, când nu cu puţine dificultăţi, fratele[124] a întors-o pe ea, aceasta a trebuit să facă o mare mărturisire publică, unde a plâns şi s-a zbuciumat pentru pângăririle pe care ea le-a suportat de la vrăjitor.

6. Câţiva dintre ucenicii lui, care practică şi ei aceleaşi vrăji, au amăgit multe femei prostuţe şi le-au pângărit. Dar ei mărturisesc despre sine că sunt „desăvârşiţi" şi că niciunul nu se poate compara cu ei în ceea ce priveşte vastitatea cunoaşterii lor, deşi aceasta nu au spus-o nici Pavel şi nici Petru şi nici un altul dintre Apostoli.

Aceştia mai spun, că ei cunosc mai mult decât toţi oamenii şi că numai ei sunt plini de cea mai mare cunoaştere, a cărei putere este negrăită.

Pe aceasta, spun ei, au obţinut-o din cea mai înaltă putere posibilă şi că ei sunt liberi în ceea ce priveşte respectul faţă de acest act, fapt pentru care ei cer să nu ne fie teamă nimănui de nimic.

---

[123] Dacă plecau din sectă, cu alte cuvinte, se răzbunau pe ele. Acest șantaj sentimental și psihologic e practicat și astăzi de către anumite formațiuni religioase, când foștii adepți vin la Ortodoxie.
Îi urmăresc, îi amenință, caută să îi timoreze, pentru că nu înțeleg că trebuie să îi lase pe oameni să aleagă. E vorba de o îndoctrinare cu forța, pentru interese meschine.

[124] Diaconul, soţul ei.

Tot aceştia mai spun, că din cauza „răscumpărării” care le-a fost date, ei nu pot fi înţeleşi şi nici nu pot fi judecaţi.

Însă, dacă îi întreabă cineva şi un alt lucru, aceştia nu sunt în stare decât să repete acelaşi cuvinte simple, deşi ei se bucură de faptul că sunt „răscumpăraţi”:

„O, tu, cel care eşti veşnicul Dumnezeu şi tainică şi veşnică Linişte, prin care îngerii, care stau continuu în faţa Tatălui, te-au introdus şi condus pe tine, ca să dobândeşti înfăţişarea celor de sus! Căci aceasta e cea mai mare îndrăzenală, care însuflţeşte mintea.

Adică atunci când răspunzi bunătăţii Întâiului Tată, care ne creează pe noi ca imagini ale sale, având mintea atentă numai la lucrurile cereşti, ca şi când am fi într-un vis, vâzând, pe de o parte, pe judecător şi, în acelaşi timp, avocatul, care îmi spune să mă apăr.

Însă tu fiind cunoscut de amândoi, arăţi cauzele celui care te judecă, dacă există în realitate aşa ceva”.

Când Mama a auzit aceste cuvinte, ea a pus peste ei casca homerică a lui Pluto şi aceştia au devenit nevăzuţi şi au putut astfel să scape. Iar când a luat-o de pe ei, aceasta a putut să-i conducă în cămara nupţială şi i-a lăsat acolo ca să se împreuneze.

7. Acestea sunt, aşadar, cuvintele şi faptele, pe care aceştia le-au făcut în regiunea noastră a Ronului, înşelând astfel multe femei (II Tim. 3, 6), care au acum conştiinţele însemnate ca şi cu un fier înroşit[125].

---

[125] Conştiinţele vii, lucide se pătrund de fiecare păcat pe care îl fac. Ele nu se ruşinează numai de păcatele socotie drept „mari” de foarte mulţi, ci de orice păcat. Mai ales când e vorba de păcate în lanţ, de păcate făcute din amăgire demonică, cu atât mai mult aceste conştiinţe sunt îndurerate şi trăiesc o stare de mare smerenie şi ruşinare de sine.
Sfântul Irineu vorbeşte aici de *conştiinţe înseamnte de ruşine* ca şi cum ar fi însemnate cu fierul înroşit în foc. Toţi ştiau că ele au păcătuit şi de aceea, acele femeie sufereau şi mai mult.
Luciditatea conştiinţei însă e un mare dar de la Dumnezeu. Ca să îţi vezi păcatele îţi trebuie harul lui Dumnezeu şi o recunoaştere nemincinoasă a lor în fiinţa ta şi o încercare totală, definitivă de a lupta şi a scăpa de acele păcate.
Conştiinţa vie e o conştiinţă vâlvâietoare, trepidantă, mereu atentă la ce se întâmplă în viaţa ta. Focul conştiinţei e dragostea de Dumnezeu şi de aproapele, care se manifestă prin aceea că doreşte să facă numai bine.
Când nu faci binele pe care îl vrea Dumnezeu, atunci conştiinţa ta trăieşte drama celui care se vede murdar, pătat, noroit de propriile sale atitudini neevlavioase. Când

Câteva dintre ele au făcut mărturisire publică[126] pentru păcatele lor, însă altele s-au ruşinat să facă aceasta şi, într-un mod tăcut, acestea au deznădăjduit că mai pot obţine viaţa lui Dumnezeu[127] (Efes. 4, 18).

De aceea, câteva dintre ele, au căzut în apostazie pe deplin. Sunt însă şi unele care au ezitat să aleagă una dintre aceste două căi şi, de aceea, cu ele s-a împlinit proverbul: „nici afară, dar nici înăuntru”, rămânând astfel cu fărâmitura de înţelepciune pe care o au copiii.

---

conştiinţa ta este vie, atunci nimic din ceea ce trăieşti tu şi cei din jurul tău şi din întreaga lume nu-ţi sunt indiferente.

[126] Spovedanie publică.

[127] Avem aici o mărturie extraordinară despre rolul Sfintei Spovedanii. Spovedania te face să trăieşti din nou viaţa lui Dumnezeu, intimitatea cu Dumnezeu. Scopul ei nu este de a te scăpa numai de păcate, ci mai ales e acela de a te face să simţi iarăşi sau şi mai mult, harul lui Dumnezeu în tine însuţi. Spovedania nu e o contabilizare a păcatelor, cum e crezută de către mulţi dintre noi, ci drumul spre Dumnezeu, spre acea intimitate frumoasă, dumnezeiască, încântătoare, prin care orice om care se pocăieşte, e primit iarăşi şi iarăşi la Dumnezeu sau Îl simte pe El, viu şi nespus de frumos, în fiinţa lui. Spovedania e o venire la Dumnezeu, o întâlnire în adevăratul ei statut a fiecăruia dintre memebrii discuţiei: Dumnezeu ascultă cu dragoste pe cel ce se pocăieşte cu dragoste de El iar preotul stă între dragostea faţă de Dumnezeu şi dragostea faţă de om, pentru ca să se bucure de faptul că fiul a venit la Tatăl său şi Tatăl primeşte pe fiu cu multă şi nespusă dragoste şi iertare dumnezeiască. Nimeni nu pleacă de la această dicuţie de taină a spovedaniei la fel cum era, ci preotul se bucură de fiul său duhovnicesc iar fiul duhovnicesc se bucură de iubirea negrăită a lui Dumnezeu şi trebuie să se bucure şi de înţelecpciunea şi frumuseţea cugetării duhovnicului său, care trebuie să fie omul lui Dumnezeu. Dacă nu avem duhovnici Sfinţi vom pleca de la spovedanie cu inima amară, pentru că Dumnezeu ne iartă, iar slujitorii Lui nu ne înţeleg. Duhovnicul nu trebuie să uite niciodată că el este expresia milei lui Dumnezeu şi nu judecătorul de la cazuri penale.

Capitolul al 14-lea

Despre diversele teorii ale lui Marcu şi ale altora. Teoriile referitoare la litere şi silabe.

1. Acest Marcu a declarat, că numai el singur este primul receptacul al lui Colorbasus cel Tăcut, fiindcă el este primul născut, care a rezultat din Entimema pierdută.

Acesta declară că infinita exaltare a Tetradei coboară peste sine, din locul cel nevăzut şi indescriptibil, în forma unei femei (pentru că lumea nu putea să apară decât, dacă venea într-o formă bărbătească) şi îi arată numai lui propria sa fiinţă şi originea tuturor lucrurilor, care nu au fost mai înainte revelate niciunui dumnezeu sau om.

Şi această declaraţie a sa el o face în următorii termeni: Există o primă fiinţă, care nu îşi are originea [în alta şi care e fiinţa de neînţeles a Tatălui.

Aceasta nu este formată dintr-o substanţă materială, nici nu e bărbat sau femeie, însă doreşte să producă tot ce este inefabil în el şi doreşte aceasta cu toate că este nevăzută.

El îşi deschide gura sa şi scoate afară pe Cuvântul, asemenea lui şi acesta stă lângă el. Tatăl îi arată acestuia tot ceea ce este el şi acesta[128] a fost făcut tot în mod nevăzut.

Despre faptul cum acesta, Cuvântul, şi-a rostit numele, se spun următoarele:

El a rostit primul cuvânt din toate câte s-au zis, căci el a fost începutul a toate câte sunt şi această cuvântare a fost cuprinsă în patru cuvinte.

El a adăugat o a doua cuvântare şi aceasta a fost formată tot din patru cuvinte. După aceasta a urmat o a treia, care cuprindea zece cuvinte.

În cele din urmă el a rostit a patra cuvântare a sa şi aceasta era compusă din 12 cuvinte. În toate acestea el şi-a vestit întregul său nume, în cuprinsul a 30 de cuvinte şi în alte patru cuvântări distincte de acestea.

[128] Cuvântul.

Fiecare din aceste elemente au cuvinte, caractere, pronunţie, forme şi imagini aparte şi nu există niciuna dintre ele, care să primească o altă formă diferită de aceste elemente.

Dar nici nu există niciunul, care să cunoască acestea sau să încerce să le vestească apropiaţilor săi din acestea, fiindcă fiecare dintre imaginile acelea, au propia lor semnificaţie în compoziţia întregului nume.

Căci fiecare dintre ele este o parte din întreg iar imaginile au propriul lor sunet, reprezentând întregul nume şi nu îşi pierd propriul sunet, dacă propria lor exprimare, păstrează până şi bogăţia celui mai mic dintre elemente.

Acest învăţător declară că restaurarea tuturor lucrurilor va avea loc, când toate acestea, amestecându-se într-o singură literă, vor exprima unul şi acelaşi sunet.

El îşi imaginează că simbolul acestei cuvântări se poate găsi în cuvântul *Amin*, pe care noi îl prounţăm în comun[129].

Diversele sunete, continuă el, sunt cele care dau formă acestui eon, care este fără substanţă materială şi nenăscut şi acestea sunt formele pe care Domnul le-a numit *îngeri*, care stau mereu în faţa Tatălui.

2. Aceste elemnte componente ale numelor, despre care am vorbit, sunt comune şi pe acestea el le numeşte *eoni*, însă şi *cuvinte*, *rădăcini*, *seminţe*, *deplinătăţi* şi *rezultante*.

La acestea el adaugă, că toate acestea şi tot ce este particular la fiecare dintre ele este aceea că sunt înţelese ca având în conţinutul lor numele *Bisericii*.

Toate aceste elemente, până la ultimele dintre cuvinte exprimă rostirea şi acest glas care rezultă din exprimare dă naştere la elemente proprii, care au însă chipul celorlalte elemente.

Acesta afirmă şi faptul că, toate lucrurile pământeşti au fost făcute într-o anumită ordine fiecare şi că unele au precedat pe altele în venirea lor la existenţă.

De asemenea crede că fiecărei litere, atunci când a fost rostită, i-a urmat ceva din cele ce s-au zidit şi silabele au creat, fiecare dintre ele, un mod de existenţă, în sensul că au

---

[129] Vrea să spună: în context liturgic.

făcut ca ceva să fie deplin, dar că sunetul lor rămâne înăuntrul lor, chiar dacă acestea sunt aruncate afară.

Însă despre elementul din fiecare literă, care prin această pronunţie specială coboară spre cele de jos, acesta afirmă că el consistă din 30 de litere iar fiecare dintre aceste litere conţin în sine alte litere şi astfel se formează numele format din aceste litere, care este exprimat.

La rândul lor şi acelea sunt exprimate prin alte litere, şi aşa mai departe, încât sunt o multitudine de litere ce pot fi exprimate într-un număr nelimitat de moduri.

Şi poţi să înţelegi acest lucru mult mai clar din exemplul următor: cuvântul „delta”[130] conţine cinci litere, adică d, e, l, t şi a.

Aceste litere sunt scrise prin intermediul altor litere şi aşa la nesfârşit.

Dacă ne întrebăm asupra conţinutului cuvântului „delta”, se deschid multe opţiuni, pentru că literele în continuu dau naştere la alte litere şi se urmează unele pe altele, într-o constantă succesiune.

Căci ce poate fi mai rapid decât aceea, ca un cuvânt să se scufunde într-un ocean de litere! Şi dacă una dintre litere poate fi folosită la infinit în alte cuvinte, atunci consideră că mulţimea literelor devin *nume*.

De aici vine ideea că Tăcerea lui Marcu a fost gândită de către noi ca un Întâi Tată compus. De aici el trage concluzia că Tatăl, cunoscându-şi incomprehensibilitatea propriei sale naturi, a creeat acele elemente pe care i-a numit *eoni* şi a căror putere constă din modul cum au fost enunţaţi, fiindcă niciunul dintre ei nu este capabil, prin sine, ca să exprime întregul.

3. De aici se înţelege cum Tetrada explică acele lucruri, care pentru el sunt *prostii*, atunci când zice:

Eu doresc să îţi arăt Adevărul însuşi, pentru că eu l-am născut pe el în cele de sus. Căci tu poţi mai mult decât toţi să vezi acest lucru, fără vreun văl şi să înţelegi frumuseţea lui, căci poţi mai mult decât toţi să vorbeşti despre el şi să admiri înţelepciunea lui.

---

[130] Se referă la cuvântul grecesc, care exprimă litera δ.

Căci eu sunt Stăpânitorul tuturor, Alfa şi Omega iar gâtul lui sunt β şi ψ, pe când umerii şi mâinile sale sunt γ şi ξ, sânii săi sunt δ şi φ, diafragma lui sunt ε şi υ, spatele lui sunt ζ şi τ, pântecele lui sunt η şi σ, coapsele lui sunt θ şi ρ, genunchii lui sunt ι şi π, picioarele lui sunt κ şi ω, gleznele lui sunt λ şi χ, tălpile lui sunt μ şi ν.

Acesta este trupul Adevărului, după spusele acestui vrăjitor, format din aceste elemente, adic compus din literele enumerate.

Şi el numeşte compusul acesta *Om* şi spune că acesta este izvorul oricărei vorbiri şi începutul tuturor sunetelor şi al expresiilor, care nu se pot rosti şi gura tăcută a Tăcerii.

Pentru el acestea reprezintă *trupul* Cuvântului. Dar tu însă, înălţându-ţi mintea la cele de sus, ascultă din gura însăşi a Cuvântului, pe cele care Acesta ni le dă în dar de la Tatăl.

4. Când Tetrada a spus aceste lucruri, Adevărul a privit către sine şi aceasta deschizând gura ei, a rostit un cuvânt.

Acest cuvânt a fost un nume şi numele pe care noi îl cunoaştem că s-a spus şi pe care îl tot rostim, a fost: *Iisus Hristos*.

După ce Tetrada a rostit acest nume, ea a reintrat în starea ei de nerostire[131].

Şi, cum Marcu aştepta să vadă dacă mai spune ceva, Tetrada a revenit şi a zis:

„Ai gândit că poţi să dispreţuieşti acest cuvânt, pe care l-ai auzit din gura Adevărului. Dar acest cuvânt, pe care l-ai auzit şi crezi că îl înţelegi, nu este un nume vechi.

Tu deţii numai sunetul lui, însă nu cunoşti şi puterea pe care o are. Căci *Iisus* este nu nume simbolic aritmetic, format din şase litere[132] şi e cunoscut de toţi aceia, care se numesc *ai Lui*.

Dar acesta este între eonii Plenitudinii celei formate din multe părţi, dar are altă formă şi înfăţişare [decât ei], şi este cunoscut de către toţi [Îngerii], şi aceia sunt în unire

[131] Literal: în tăcere.
[132] În limba ebraică.

intimă cu El, căci acele fiinţe preaînalte sunt întotdeauna cu El.

5. Astfel ştii, că cele 45 de litere pe care tu le-ai înţeles sunt emanaţii simbolice ale celor trei puteri, care sunt conţinute în numărul acelor elemente mai sus enumerate.

Pentru tine acestea sunt pasibile de numărare. Dar există nouă litere tainice, care formează chipul Tatălui şi pe al Adevărului şi acestea nu se pot spune, pentru că natura lor nu poate fi nicidecum exprimată.

Dintre acestea, semivocalele reprezintă Cuvântul şi Viaţa, fiindcă ele sunt la mijloc între consoane şi vocale, beneficiind de ambele statute.

Vocalele sunt reprezentate de Om şi de Biserică, căci cuvântul pleacă de la om şi se extinde apoi la toţi. Sunetul cuvântului e împărtăşit după aceia fiecăruia în parte.

Astfel Cuvântul şi Viaţa posedă 8 litere, Omul şi Biserica 7 litere, Tatăl şi Adevărul 9 dintre ele. Însă, deşi numărul de littere care aparţine fiecărei grupe este inegal, Cel care S-a pogorât de la Tatăl şi a avut o trimitere specială din partea celui de care s-a separat, pentru a reafirma ceea ce are fiecare, adică unitatea cu Plenitudinea, a dat tuturor să fie egali, dezvoltându-şi puterea în toţi, aşa încât o singură putere a început să curgă prin toţi.

Căci acesta, deşi avea numai şapte litere, a primit puterea şi celei de a opta şi cele trei grupe au dobândit iarăşi numărul lor, devenind, cu toţii, Ogdoade.

Cele trei, reunite acum, au constituit numărul de 24. Cele trei elemente, despre care el declară că există în conjuncţie cu cele trei puteri şi care au ajuns să formeze o unire de şase, făcând parte din cei 24, au fost împărţite în patru de cuvântul inefabilei Tetrade, reieşind acelaşi număr cu câte sunt de fapt.

Aceste elemente au fost înţelese a fi ale lui Hristos, deşi nici acestea nu pot fi exprimate. Ele însă au dorit să fie cu cele trei puteri, care seamănă cu El, care este nevăzut”.

El spune că acele litere, pe care noi le numim „litere duble” sunt chipul chipurilor acelor elemente şi dacă le adăugăm pe acelea la cel 24 de litere, prin forţa nalogiei, ele formează un număr de 30 de litere.

6. Acesta mai adaugă, că rezultatul acestei însoţiri şi analogia făcută a fost asemenea imaginii Aceluia, Care, după 6 zile, s-a urcat în munte împreună cu ceilalaţi trei[133] (Mt. 17, 1; Mc. 9, 2) şi astfel, devenind cel *unul* al *şaselea*, a intrat şi a fost conţinut de Hebdomad, deşi El era slăvitul Ogdoadei şi a conţinut în sine întregul număr de elemente, care au purces din Cel de sus, Care este Alfa şi Omega.

Într-un mod evident, acestea s-au văzut, atunci când El a fost botezat. Astfel numărul celor de sus este de 801 elemente.

Şi, din acest motiv, a spus Moise că omul a fost alcătuit în şase zile; şi iarăşi, potrivit acestui mod de a gândi[134], el a fost unul al zilei a şasea, căci el a fost pregătit [să apară atunci] şi chiar dacă omul a apărut ultimul, pentru mântuire el a fost primul pregătit şi de aceea, ca şi începutul, şi sfârşitul s-a pregătit la ceasul al şaselea, căci atunci a fost El răstignit pe lemn.

De aceea, această fiinţă perfectă, adică Mintea, cunoscând că numărul 6 are puterea de a forma şi a regenera[135], a declarat că fiii luminii, care au fost regeneraţi pentru că au fost de asemenea şi creaţi de către El, Îl face pe el să apară ca Semn, în conformitate cu numărul acesta. El a declarată şi aceea că, literele duble conţin numărul Semnului, pentru că Semnul, când se alătură celor 24 de elemente, completează numărul celor 30 de litere.

7. El se slujeşte de acesta ca de un instrument propriu, căci, după cum spune Marcu despre Tăcere, puterea celor 7 litere poate fi revelată, conform faptului că un act este independent de voinţa lui Ahamot.

Ea spune[136]:

„Consider că acest Semn, care e de faţă, este cel care a fost format după primul Semn şi care a fost împărţit în două şi a rămas, de fapt, pe afară.

Cel care, prin puterea şi înţelepciunea sa, l-a produs din sine, i-a dat viaţă în această lume şi i-a dat să aibă 7

[133] Se referă la urcarea pe muntele Taborului a Mântuitorului Hristos, însoţit de către cei trei Sfinţi Uncenici ai Săi, ca să Se schimbe la faţă înaintea lor.
[134] Al gnosticului Marcu şi nu al Bisericii lui Dumnezeu.
[135] În sensul de a *mântui*.
[136] Adică *Tăcerea*.

puteri, după asemănarea puterii Hebdomadului (Ἑβδομάδος)[137] şi, din această cauză, s-a format astfel, pentru că este sufletul tuturor celor văzute.

Şi el a folosit această lucrarea a sa, ca pe una formată după propria sa voinţă şi s-a oprit aici, căci chiar dacă imagini ca acestea nu pot fi pe deplin imitate, ele sunt supuse mamei entimemelor.

Şi astfel, primul cer a pronunţat pe α, următorul pe ε, al treilea pe η, al patrulea, fiind la mijlocul lui 7, a pronunţat cea mai mică dintre litere, adică pe ι, al cincilea cer pe ο, al şaselea pe υ, al şaptelea, ca a patra literă de la mijloc, pe ultima şi cea mai elegantă, adică pe ω".

Pe acestea le-a spus Tăcerea lui Marcu, vorbind despre împărţiri fără niciun sens, care nu au în ele nici cea mai mică fărâmă de adevăr dar, pe care le spune cu multă îndrăzneală.

„Şi aceste puteri", adaugă ea, „fiind toate, în mod simultan, unite unele cu altele se îmbrăţişează reciproc, dând la iveală slava lui, pe care ele o produc. Iar slava aceasta, care îşi face simţită prezenţa, este trimisă mai sus, adică Întâiului Tată".

La acestea ea adaugă, că „sunetul acestei închinări depline adie pământul, pentru că vine de la Creatorul şi Părintele tuturor celor care sunt pe pământ".

8. Pentru ca să dovedească aceste lucruri, el aduce ca mărturie cazul copiilor nou-născuţi, care plâng imediat ce aceştia ies din pântece, scoţând sunete formate din literele semnalate mai sus.

Prin această „dovadă" el spune, de fapt, că cele 7 puteri slăvesc pe Cuvântul şi acestea se află în sufletul nou-născuţilor care plâng.

De aceea, crede el, a spus David: „Din gura pruncilor şi a celor ce sug Mi-am pregătit Mie laudă" (KJV: Mt. 21, 16 / BOR 1988, Ibidem)[138]. Și iarăşi: „Cerurile vestesc[139] slava lui Dumnezeu" (KJV: Ps. 19, 1 / BOR 1988: Ps. 18, 1).

---

[137] Gr. 1, p. 141. *Cf.* Idem, p. 141, n. 4, *Heb(v)domadul* e o altă denumire a Demiurgului.

[138] Locul acesta citează Ps. 8, 2, arătând că aici e vorba de o profeţie mesianică.

[139] Literal: o declară. Cerurile sunt o declaraţie a înţelepciunii şi a frumuseţii lui Dumnezeu. Însă nu o declaraţie oarecare, ci una conformă cu prezenţa Sa reală în creaţia Sa şi cu prea minunata Sa măreţie.

Însă să trecem peste acestea[140], căci atunci când sufletul este cuprins de necazuri şi de dureri, el scoate din sine câte un „Of!”, în cinstea literei în cauză, arătând că sufletul este înrudit cu cele de sus, care pot recunoaşte durerea şi trimite aceluia uşurare.

9. Dar acestea se pot spune în legătură cu toate numele, care sunt formate din cele treizeci de litere iar Adâncul, care a primit propria sa formă din literele acestui nume, ca, de altfel, şi *trupul* Adevărului, care, amândouă formează un număr de 12 litere[141], sunt, de fapt, ambele, formate din două litere iar vocea care s-a auzit vorbind, fără ca ea să fie auzită de către toţi, face ca în referirea la o analiză a acestor nume, aceste două nume să nu pot să fie exprimate în cuvinte iar despre sufletul lumii şi al omului, potrivit acestui plan, care sunt după imaginea celor de sus, el nu afirmă decât nişte opinii fără niciun sens.

Mai rămâne acum, ca eu să-ţi relatez, cum Tetrada i-a arătat acestuia[142], cum din nume derivă o putere egală în fiecare număr.

Şi astfel, prietenul meu, nimic din ceea ce am înţeles din discuţia pe care am avut-o cu el, nu rămâne necunoscut şi de către tine. Prin aceasta, întrebarea ta, după cum mi-am propus, va fi satisfăcută pe deplin.

Oricine vrea să Îl slăvească pe Dumnezeu, trebuie să adâncească cunoaşterea creaţiei Sale şi pe cât vom cunoaşte mai mult măreţia lucrării lui Dumnezeu, vom vedea câtă minunată lucrare a pus Dumnezeu în faţa noastră. Nu e de ajuns să admiri, trebuie să şi cunoşti, ca să te minunezi pe deplin, până în adâncurile fiinţei tale.
De aceea, Dumnezeu ne trimite la cunoaştere, la dezvoltarea ştiinţei şi a tehnologiei prin care se observă măreţia Lui în creaţia Sa. El ne îndeamnă să-L cunoaştem prin ceea ce ne-a pus înainte şi prin propia noastră fiinţă. În măsura în care ne vom apropria de descifrarea atentă a substraturilor lumii, vom observa că Dumnezeu e prezent în toţi şi în toate şi că e minunat întru ochii noştri curăţiţi de patimi şi luminaţi de înţelepciune sfântă.

[140] Adică să nu mai dăm replica unor nerozii de acest fel, pentru că vor mai fi şi altele pe parcursul acestui discurs polemic. Sfântul Irineu continuă chiar în această frază cu o altă citaţie, în care, în mod bizar, se credea că suspinul nostru, oful nostru are o echivalenţă cerească şi de aceea ni se dă uşuarea de durere.

[141] În citaţia grecească a acestor două nume proprii.

[142] Lui Marcu.

Capitolul al 15-lea

Tăcerea îi relatează lui Marcu despre modul în care au luat naştere cele 24 de elemente şi despre Iisus. Expunerea acestor absurdităţi

1. Astfel a anunţat, atotînțeleapta Tăcere, naşterea celor 24 de elemente, după cum mi-a spus el:

„Cu Cel Singur coexista numai Unitatea, din care au ieşit două fiinţe – pe care noi le înţelegem, că erau dintre cele de sus – şi anume Unul şi Doi, care au adăugat alte două fiinţe, devenind patru, căci doi plus doi fac patru.

La acestea patru s-au mai adăugat încă două, ajungându-se la numărul de şase fiinţe. De aici încolo, din acestea şase s-au format cvadrupluri, ajungându-se la numărul de 24 de fiinţe.

Numele primei triade, care se înţelege că e cea mai *sfântă* şi pentru care nu există capabilitatea de a fi exprimată în cuvinte, e cunoscută numai de către Fiul iar Tatăl cunoaşte şi el, cine sunt membrii care o compun.

Celelalte nume însă, care sunt rostite cu *respect*, *credinţă* şi *evlavie*, după cum spune Marcu, sunt De Nerostitul şi Tăcerea, Tatăl şi Adevărul.

Astfel numărul desăvârşit al tetradei compune cele 24 de litere, căci numele De Nerostitului are 7 litere[143], Tăcerea 5 litere[144], Tatăl cinci litere[145] iar Adevărul are 7 litere[146]. Dacă toate acestea sunt puse la un loc, adică 2 ori 7 şi 2 ori 5, avem numele complet de *24*.

În aceeaşi manieră, putem vorbi şi despre cea de a doua tetradă, formată din Cuvânt şi Viaţă, din Omul şi Biserica, ajungându-se tot la acelaşi număr de elemente.

---

143 În limba greacă: Ἄῤῥητος, *cf.* Gr. 1, p. 145.

144 Deși are patru litere în text: Σιγὴ, *cf.* Ibidem. Însă în Idem, p. 145, n. 2 aflăm, că forma folosită de Sfântul Irineu era Σειγὴ și nu Σιγὴ, ca în textul de acum și de aceea erau cinci și nu patru litere. Tot aici ni se spune faptul că, la fel, forma veche a lui Χριστὸς era Χρειστὸς de unde Tacitus a transliterat această formă ca: *Chrestus*.

145 Πατὴρ, *cf.* Ibidem.

146 ᾿Αλήθεια, *cf.* Ibidem.

Numele Mântuitorului însă, pe care noi îl pronunţăm ca Iisus, are 6 litere[147]. Dar numele Său de nerostit conţine 24 de litere.

Numele de Hristos dat Fiului cuprinde 12 litere[148], dar ceea ce este de nepronunţat în Hristos conţine 30 de litere. Din acest motiv El declară că este Alfa şi Omega, fiindcă el poate arăta cele de sus, pentru că de la naştere a primit acest număr în numele său.

2. Însă despre Iisus, acesta afirmă că el a venit printr-o naştere de negrăit. Iisus vine din mama tuturor lucrurilor, adică din prima tetradă.

După aceea, vine şi din a doua tetradă, însă ca *fiică*. De aceea putem spune că Ogdoada l-a format, după care Decada, căci el a fost născut şi de către Decadă şi de către Ogdoadă.

Când Decada s-a unit cu Ogdoada şi s-a multiplicat de 10 ori, atunci a reieşit numărul 80. Şi iarăşi s-a multiplicat 80 de 10 ori, ajungându-se la numărul de 800.

Aşa că întregul număr de litere survine din Ogdoada multiplicată în Decadă, ajungându-se la 888.

Acesta este numele lui *Iisus*. Dacă acest nume este evaluat după valoarea numerică a literelor atunci valoarea sa numerică este de *888*. Prin această ultimă afirmaţie, tu ai[149] întreaga declaraţie a propriilor lor opinii, despre *originea supracelestă* a lui *Iisus*.

Aşa că alfabetul grecesc conţine opt monade, opt decade şi opt hecatade, adică numărul 888, care conţine numerele din care e format numele *Iisus*.

Ţinând cont de acest sistem de numărare El este Alfa şi Omega, prin aceasta indicând că el e originea tuturor.

Ei mai vorbesc şi despre faptul că, dacă prima tetradă este adăugată conform progresiei numerelor, apare numărul zece. Şi aceasta, pentru că unul, plus doi, plus trei, plus patru fac 10.

Tot la fel de bine putem să desemnăm prin acest *10* pe *Iisus*. Hristos, mai spune el, este un cuvânt format din 8

---

[147] În limba greacă, adică sub această formă: Ἰησοῦς, *cf.* Ibidem.

[148] Adică: Υἱὸς Χρειστὸς, *cf.* Idem, p. 146.

[149] I se adresează prietenului său.

litere, indicând astfel prima Ogdoadă şi dacă multiplicăm cu 10, ne dă numărul *naşterii* lui Iisus, adică *888*.

Însă şi Hristos al Fiului, după cum spune el, este o Duodecadă, căci numele Fiului conţine 4 litere iar numele Hristos conţine 8 litere, care, fiind combinate, rezultă Duodecada cea mai măreaţă.

El pretinde însă, că înainte de apariţia Semnului acestui nume, adică al lui Iisus al Fiului, omenirea era afundată în mare neştiinţă şi rătăcire.

Dar când acest nume din 6 litere s-a manifestat (persoana Sa purtând haina trupului, că numai astfel El putea să vină în atingere cu simţurile omului şi având în sine pe 6 şi cele 24 de litere), devenind cunoscut ca fiind El, ei[150] au încetat să mai fie neştiutori şi au trecut de la moarte la viaţă, căci numele acesta le-a servit lor drept ghid către Tatăl adevărului.

Căci Tatăl tuturor a hotărît să ia sfârşit neştiinţa lor şi să distrugă moartea. Însă desfiinţarea neştiinţei s-a făcut doar prin cunoaşterea Lui. Şi, de aceea, Omul a fost ales potrivit voinţei Sale, pentru că a fost format după imaginea care corespunde puterilor cereşti.

3. Eonii însă vin din tetradă, din tetrada formată din Om, Biserică, Cuvânt şi Viaţă. El declară că puterile care au emanat din ele, au făcut ca Iisus să apară pe pământ.

Îngerul Gavriil (Lc. 1, 35) a luat locul Cuvântului, Sfântul Duh a devenit Viaţa, Puterea Celui de sus a devenit Omul, pe când Fecioara a scos în evidenţă, în mod pronunţat, locul Bisericii.

Şi astfel, printr-o dispensă specială, a fost generat de către El însuşi, prin intermediul Mariei, ca om, pe când El a trecut prin pântece[151]; Tatăl tuturor alegând să aibă această *cunoaşterea de sine*, adică ceea ce înseamnă *Cuvântul*.

Şi astfel, venind către apa botezului, acolo a venit peste Sine, în forma unui porumbel, căci Fiinţa care îl

---

[150] Oamenii.

[151] Se observă dochetismul radical al lui Iisus gnostic cât şi nestorianismul explicit al acestei doctrine. Vorbim de o întrupare aparentă din Fecioară a lui Iisus şi despre un Iisus uman, peste care vine puterea Cuvântului la Botez. Sfinţii Îngeri sunt consideraţi ca fiind co-substanţiali cu Iisus, care e prezentat ca o *putere* printre alte puteri cereşti, deci arianism explicit, dar nu Fiul cel unul al Tatălui.

forma[152] venea dintre cele înalte şi completa numărul celor 12, între care existau toţi cei care au fost produşi ca fiind contemporani cu Sine şi care coborau şi urcau peste El[153].

Mai mult, el susţine că puterea, Care s-a pogorât peste Iisus a fost sămânţa Tatălui, care a fost, în acelaşi timp, a Tatălui şi a Fiului, adică era în mod evident puterea Tăcerii, care e cunoscută astfel prin aceasta de către toţi, dar care nu poate fi exprimată în cuvinte şi, de asemenea, nici de către toţi eonii.

Această sămânţă a fost Duhul, care vorbeşte prin gura lui Iisus şi care mărturiseşte că El a fost Fiul Omului, după cum s-a revelat şi de către Tatăl şi care s-a coborât peste Iisus şi s-a făcut una cu El.

Şi acesta mai spune că, Mântuitorul, care a apărut printr-o dispensă specială, a distrus moartea cu adevărat, dar că Hristos a făcut cunoscut acest lucru Tatălui.

Numele de „Iisus" desemnează însă pe omul apărut şi el printr-un pogorământ aparte[154], pentru că s-a format după asemănarea şi forma cerească a Omului şi care s-a pogorât, de sus, peste El.

După ce El a primit acest eon a devenit posesorul Omului însuşi şi al Cuvântului, al Tatălui şi al De Nerostitului, al Tăcerii şi al Adevărului, al Bisericii şi al Vieţii.

4. Aceste *deliruri* (*ravings*), căci nu le putem numi altfel, sunt mai presus de *uh!* şi *ptiu!* şi de orice exclamaţie dramatică sau de o exprimare adâncă a durerii.

Pentru că cel care nu detestă pe unul, care este adâncit în mod jalnic în astfel de idei false şi îndrăzneţe, cum va înţelege adevărul falsificat de către Marcu, printr-o aşa de mare poveste şi care se rezumă la discuţia despre literele alfabetului?

Grecii spun că ei au primit, la început, 16 litere de la Cadmus[155] şi că numai acum, foarte recent, în comparaţie cu

---

[152] Pe Iisus.

[153] Se referă la Îngerii despre care Domnul vorbeşte că urcă şi coboară peste Fiul Omului.

[154] Printr-o dispensă specială.

[155] *Cf.* Gr. 1, p. 152, n. 3, Cadmus din Fenicia e cel care a introdus primele 16 litere ale alfabetului grecesc, fapt pentru care, la început, se numeau: καδμήϊα sau φουνικήϊα γράμματα respectându-se astfel locul de origine al autorului lor. Cadmus a

ce aveau la început (conform vechimii pe care ele o implică, după spusa proverbului: „ieri şi mai înainte de atât”), au inventat aspiratele şi, după aceea, literele duble, pentru ca în cele din urmă, după cele afirmate de ei, Palamidis/ Palamedes[156] să adauge literele lungi la cele de până atunci.

Dacă aşa stau lucrurile cu literele greceşti, nu avem deja adevărul? După cele ce spui tu, Marcule, trupul adevărului este posterior lui Cadmus, cât şi cele care îi preced lui, dar este posterior şi tututor celor care au adăugat restul de litere, adică este posterior ţie însuţi.

Pentru că tu însuşi, Marcule, ai creat acest „adevăr” al tău, ca un tablou, care poate fi văzut de către toţi.

5. Însă cine va înghiţi povestea unui Tăceri atât de ilogice, al cărei nume nu poate fi pronunţat şi a cărei natură este de negrăit şi care e căutată dar nu poate fi găsită şi despre care el declară, că mai înainte de a se sărăci prin luarea trupului şi a formei [umane], ea şi-a deschis gura sa şi a reieşit din aceasta Cuvântul, cel care a organizat întreaga existenţă?

Şi cum să cred, că acest Cuvânt al său, asemenea cu autorul său şi Care este purtătorul chipurilor celor nevăzute, ar fi constat, fără doar şi poate, din 30 de elemnte şi 4 silabe?

Căci, potrivit acestei concepţii, Tatăl tuturora, aflat în consimţire cu Cuvântul cel asemenea Lui, ar consta în 30 de elemente şi 4 silabe.

Sau mă întreb iarăşi, cine îţi va tolera[157] ţie jongleria asta cu forme şi numere, odată 30, altădată 24 iar altădată numai 6, deşi te referi la Cuvântul lui Dumnezeu, la Fondatorul, Creatorul şi Ziditorul tuturor lucrurilor create?

Şi cum Îl tai pe El în piese de diferite mărimi, ca să încapă în 4 silabe şi în 30 de elemente? Căci tu cobori pe

---

trăit înainte de războiul troian și, la cele 16 litere cadmiene grecești, li se adaugă încă 8 litere, pentru a forma alfabetul grecesc și anume literele ζ, η, ψ, ω, θ, ξ, χ și φ, care erau în uz în Asia Mică și, în mod izolat, la greci.

[156] Prima formă e după grafia greacă, a doua după cea latină.

[157] E o discuţie directă, pe calea scrisului, cu acest eretic Marcu. În discuţia apologetică primează adevărul explicit, argumentat, bunul simţ, logica, minunea, vechimea argumentului şi veractitatea lui mai ales. Virulenţa discursului vine din adevăr şi, uneori, ea este benefică. Dar adevăratele discuţii apologetice sunt discuţii calme, făcute cu tact, cu multă dragoste, cu multă înţelegere.

Domnul, Care a făcut cerurile, la numărul de 888, ca şi cum El ar fi tot una cu alfabetul.

Şi apoi Îl subîmparţi pe Tatăl, Care nu poate fi cuprins şi Care ţine toate câte există, într-o triadă, ogdoadă, decadă sau duodecadă, făcând prin această multiplicare o idee coruptă despre natura Tatălui, Care este de negrăit şi de neînţeles, după cum tu însuţi declari că este.

Şi spunând acestea te arăţi tu însuţi a fi un Dedalos / Dedalus[158] al unei invenţii demonice şi satanicul arhitect al unei puteri supreme, pe care tu ai înzestrat-o cu fiinţa Celui netrupesc, dar care constă într-o mulţime de litere, care au apărut una prin alta.

Şi această putere despre care tu afirmi că este nevăzută, nu se divide niciodată în consoane, vocale şi semivocale, însă Îi atribui, în mod fals, toate literele mute Tatălui tuturor lucrurilor, dar şi Gândirii Sale, lucru care te-a condus să mărturiseşti una dintre cele mai mari blasfemii ale tale şi adâncul necredinţei tale.

6. De aceea, bine ar fi şi e cel mai potrivit așa, ca în legătură cu nesăbuita ta încercare, dumnezeiştii noştri Părinţi şi Vestitorii adevărului, care izbucnesc în cor împotriva ta, să-ţi spună următoarele:

„Marcule, tu ai creat nişte idoli, tu, garantul prevestirilor celor rele, prin dibăcia ta în a căuta în stele şi datorită adâncirii tale în lucrurile vrăjitoriei. Și, prin acele trucuri [vrăjitoreşti], s-au confirmat învăţăturile tale greşite, pentru că ai făcut semne pentru toţi cei care erau împreună cu tine în înşelare, având puteri minunate, [puterile] celor ce sunt departe de Dumnezeu şi apostaţi, pe care Satana, adevăratul tău tată, ţi le-a dat ţie să le împlineşti, cu ajutorul lui Azazil (’Αζαζὴλ)[159] / Azazel[160], cel căzut dintre Îngeri şi care ţi-a preces acţiunilor tale necredincioase”.

---

[158] După grafia greacă și latină.

[159] Cf. Gr. 1, p. 156, n. 2, demonul Azazil e menționat în *Targumul lui Ionatan* la Fac. 6, 4, cu forma numelui *Uzziel*, cât și la Num. 13, 34, considerându-se că uriașii sunt fiii lui Șamhazai și ale lui Uzziel, ultimul, demonul, coborând din cer în zilele lui Enoh, ceea ce e o fabulație. Tot în această notă găsim faptul, că demonologia evreiască cunoaște pe Azael și Asa, doi îngeri care au cârtit la crearea omului și au fost pedepsiți prin aceea de a fi ispititorii celor de pe pământ. Și, în acest sens, ei sunt văzuți ca și copărtași la nașterea giganților, în sensul că demonii s-ar fi împreunat cu femeile pentru ca să se nască uriașii. Însă acesta e un alt basm.

[160] E forma latină a numelui.

Acestea sunt cuvintele Sfinţilor Părinţi.

Iar eu voi încerca să arăt ce a mai rămas din sistemul lor mistic, pe care l-au vomitat[161] în multe cuvinte, dar scurtând toate pentru o bună înţelegere, ca să aducem la lumină, ceea ce, pentru foarte mult timp, a fost ascuns[162].

În acest mod, lucrurile care vor fi spuse vor deveni uşor de perceput de către toţi.

---

[161] Sfântul Irineu compară emiterea ereziilor cu o vomitare a falsităţii. Cel care spune minciuni nu este nicidecum o gură care miroase frumos, o gură care împrăştie mireasma adevărului, a frumuseţii, ci, dimpotrivă, e o gură care miroase urât, care vomită moartea, întunericul. Ea vomită cele din lăuntrul ei, care sunt întunecate.

[162] Despre acest eretic Marcu, în Gr. 1, p. 156-157, n. 3 aflăm, că el a fost contemporan cu Sfântul Irineu, că marcionismul s-a extins prima dată în Galia, dar își are rădăcina în Asia și că Marcu a fost un *urmaș* și nu un *precursor* al lui Valentin. De la Valentin el a preluat presupusa *revelație* a supremei Tetrade.

Capitolul al 16-lea

Interpretările absurde ale marcioniţilor

1. Amestecul „unitar” produs de către eonii lor şi care s-a rătăcit şi trebuie recuperat ca şi oaia cea pierdută (ca să vorbim ca în Evanghelie), adică acele persoane doresc, ca prin acest set de lucruri pe care le afirmă, să aibe un mod de viaţă mult mai *mistic*.

Tocmai de aceea fac referiri la tot felul de numere, însă, precizând iniţial, că universul a fost creat de către o Monadă şi o Diadă.

Prin aceasta ei recunosc că din unitate apar patru [elemente], din care a reieşit, mai apoi, Decada.

Iar când unul, doi, trei şi patru sunt împreună, aceştia dau numărul de 10 eoni. Diada însă avansează de la sine, de la 2 la 6, adică 2 şi 4 şi 6, de unde reiese duodecada[163].

Mai mult decât atât, dacă noi recunoaştem, în acelaşi fel, drumul spre 10, ca un număr format din 3 apariţii, putem avea, în acelaşi timp, pe 8, 10 şi 12.

Aşa că termenul duodecadei, fiincă conţine Semnul şi din cauză că Semnul, ca să spunem aşa, *aşteaptă să se ridice*, din această cauză el se aprinde de poftă.

Pentru această raţiune, fiindcă se produce un păcat în conexiunea dintre cele 12 numere, neghiobia devine evidentă şi drumul în sine devine ceva greşit.

În acest fel vorbesc ei de *dezacordul*, care are loc în duodecadă. În acelaşi fel declară şi *înţelepţii* lor, că o putere, care se depărtează de duodecadă, nu face altceva decât să se piardă.

Acest lucru este evidenţiat de femeia, care a pierdut o drahmă şi a mers cu lampa, ca să lumineze [înaintea ei] şi a găsit-o din nou (Lc. 15, 8).

La fel stau lucrurile şi cu numerele care au fost pierdute, adică cu cele nouă, care corespund banilor sau celor 11 oi, numere pe care, dacă le multiplicăm, ajungem la numărul 99, pentru că 9 ori 11 ne dă 99. Pentru ei şi cuvântul „Amin” conţine acest număr.

---

[163] Adică 12 elemente.

2. Însă nu doresc să te obosesc prin referirile la propriile lor interpretări, pentru că le poţi pricepe din fiecare rând în parte.

Spre exemplu, ei susţin că litera η, împreună cu litera υ[164] constituie o ogdoadă, fiindcă aceasta ocupă locul al 8-lea în comparaţie cu prima literă [a alfabetului].

Însă, fără υ, ei recunosc că numărul de litere şi adăugarea făcută prin intermdiul lui η ne dau o treizecime.

Căci, spun ei, dacă α este prima literă şi terminăm cu η, omitem prin aceasta pe υ şi dacă adăugăm celelalte valori ale literelor în succesiunea lor ascendentă, obţinem numărul de 30.

Dacă numărăm ascendent [literele alfabetului], litera ε este a cincea şi dacă la aceasta adăugăm pe al 7-lea număr, suma obţinută este de 22.

La η însă, dacă se adaugă toate celelalte, valoarea ei fiind 8, ajungem la cea mai minunată completitudine, adică la treizecime.

De la acest număr încolo ei dau întâietate ideii că Ogdoada este mama celor 30 de eoni. Şi, deşi numărul 30 este compus din mai multe puteri, adică din Ogdoadă, Decadă şi Duodecadă, când ei le multiplică pe acestea rezultă 90, pentru că 30 ori 3 fac 90.

De asemenea, această triadă, când se multiplică de la sine, rezultă numărul 9. Dar când generează Ogdoadele rezultă 99.

Şi chiar dacă al 12-lea eon, cu toată dezertarea sa, a plecat şi au rămas 11 întru cele înalte, ei afirmă că numai *acum* poziţia literelor este egală cu adevărat, potrivit metodei lor de calcul (fiindcă λ este a 11-a literă şi reprezintă numărul al 30-lea) şi, de asemenea, şi formele sub care se prezintă lucrurile în cele de sus, fiindcă, plecând de la α şi omiţându-se υ, numărul de litere până la λ, dacă se pun toate la un loc şi potrivit valorii lor numerice succesive, incluzând aici şi pe ζ , de aici rezultă suma de 99.

Însă, cum litera λ este şi ea a 11-lea în această ordine, în ordine descendentă însă, căutând o alta, care să fie egală cu ea, prin aceasta se completează numărul de 12 şi după ce

[164] Această literă este ceea ce am denumit până acum cu tilul de *Semn*.

găsim o astfel de literă, atunci avem şi aici un număr deplin, care devine evident din buna desfăşurare a literelor.

Litera λ fiind conexată cu una similară ei, căci găsim una de acest tip, cu care ea se poate împăca foarte bine, ajungem să avem pe deplin pe 12, fiindcă litera μ este compusă din doi de λ.

Aşa că, potrivit „cunoaşterii” lor, se evită numărul 99, datorită eonului dezertor, fiindcă se doreşte o siguranţă mult mai mare, decât atunci când acesta se adaugă celor 99, lucru care afectează, pe de altă parte, modul lor de a gândi.

3. Însă, dragul meu prieten, înţeleg foarte bine, că atunci când tu citeşti toate acestea ale lor, zâmbeşti cu înţelegere de îngâmfata lor înţelepciune prostească.

Însă acei oameni sunt în mod real nişte oameni vrednici de plâns, adică cine gândeşte în termenii unei astfel de religii şi cine este atât de rece şi de pervers încât să defaime lucrurile cele prea mari şi, cu adevărat, de negrăit ale puterii şi milostivirii lui Dumnezeu, cum o fac ei într-un mod atât de neobişnuit, începând cu α şi cu β şi inventând de aici tot felul de numere.

Şi sunt mulţi despărţiţi de Biserică de acest fel, care dau importanţă poveştilor inventate de babele din vechime şi care sunt, cu adevărat demne, de condamnat.

Faţă de astfel de oameni ne porunceşte Pavel, ca „după prima şi a doua mustrare a lor să îi evitaţi” (Tit 3, 10, *cf.* PNT[165]).

Şi Ioan, ucenicul Domnului, subliniază şi mai mult condamnarea lor, când doreşte ca să nu le adresăm niciun „bun venit”, căci el ne spune: „cel care le dă lor *bun venit* este părtaş cu faptele lor cele rele” (II In. 1, 11).

Şi pentru aceasta raţiune a zis Domnul: „nu există *bun venit* pentru cel necredincios”[166]. Căci, într-adevăr, aceşti oameni sunt necredincioşi mai presus de orice nechibzuinţă, pentru că fac din Creatorul cerului şi al pământului, din singurul Dumnezeu Atotputernic, afară de Care nu există alt Dumnezeu, un cineva care produce o fiinţă coruptă, din care iese la rândul ei altă fiinţă coruptă, toate trei fiind corupte.

---

[165] *PNT* = Bishop’s New Testament (1595), *cf.* BW 6.

[166] Un cuvânt al Domnului păstrat în mod tradiţional.

Sigur că, o astfel de opinie este vrednică de dispreţ şi de toată repingerea, faţă de care noi trebuie să ne ferim pretutindeni, cât şi de cei care o emit.

Şi făcând aceasta, pe măsura vehemenţei pe care aceştia o au şi a încântării pe care o trăiesc pentru falsele lor doctrine, tot la fel de mult să fim convinşi şi noi, că ei sunt sub influenţa unor duhuri rele (*the wicked spirits*) ale Ogdoadei.

Căci acele persoane, care sunt căzute într-o astfel de frenezie, deşi sunt demne de râs şi la fel şi imaginaţiile pe care şi le fac, şi la fel şi lucrurile care se petrec cu ele, dacă ele avuseseră o sănătate bună, atât a minţii cât şi a trupului, sau, chiar lucruri mai bune decât cele pe care le fac acum, sunt în prezent unii, care au cele mai serioase traume.

Căci aşa se comportă aceia, deşi lor li se pare că îi întrec pe alţii în înţelepciune iar mare parte din puterea lor[167] s-a diminuat, din cauza multelor nebunii de care se dovedesc a fi în stare.

Căci atunci când *duhul necurat al prostiei* (τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα τῆς ἀγνοίας)[168] iese ca să atace [pe cineva] şi găseşte pe cei care nu sunt aplecaţi spre Dumnezeu, acesta stăpâneşte în om, după cum se spune [în Evanghelie]: „luând alţi 7 demoni mai răi decât el” (Lc. 11, 26) şi umflă (*inflating*) minţile[169] acelor, care au puterea să înţeleagă ceva din Dumnezeu şi sunt pregătiţi să primească înşelarea [demonilor].

Căci el a băgat în capul acestora cele despre Ogdoadă, adică răutatea plină de nebunie a demonilor.

---

[167] Fizică și mentală, din sănătatea lor.

[168] Gr. 1, p. 164. Adică Sfântul Irineu pune la baza ereziilor de tot felul prostia, necunoașterea lui Dumnezeu și a dreptei învățături și cinstiri despre El, prostie văzută și ca patimă și ca minte neluminată de har. Omul pătimaș e omul prost. E omul mințit de prostia patimilor, prostit de către patimi și care trăiește în multiple fantasme despre Dumnezeu și despre adevăr.

[169] Îi fac să fie infatuaţi, pe considerentul că au înţeles unele lucruri religioase.

Capitolul al 17-lea

Teoriile marcioniţilor privitoare la faptul că, lucrurile create au fost făcute după chipul lucrurilor celor nevăzute

1. În continuare doresc să îţi explic teoriile lor cu privire la modul în care creaţia însăşi a fost formată de către mamă, prin Demiurg (fără ştirea acestuia), după chipul lucrurilor celor nevăzute.

Aceştia spun că primul dintre cele patru elemente (adică foc, apă, pământ şi aer) a fost produs după imaginea primei Tetrade cereşti şi acestuia noi îi alăturăm calităţi precum fierbinte, rece, uscat, umed şi care se află într-o asemănare perfectă cu Ogdoada.

Ei mărturisesc acelaşi lucru şi despre cele 10 puteri cereşti, în următoarea tratare: acolo [sus] există 7 trupuri sferice, pe care ei le numesc „cereşti".

Acest trup sferic le conţine pe acelea. Acestea formează şi numele celor 8 ceruri, la care se adaugă soarele şi luna.

Astfel sunt zece la număr şi despre acestea ei declară, că sunt după chipul Decadei nevăzute, care purcede din Cuvânt şi din Viaţă.

Duodecada însă este indicată de cercul zodiacal, cum de altfel este şi numită. Ei afirmă că cele 12 semne sunt cea mai mare manifestare a umbrei Duodecadei, care este fiica Omului şi a Bisericii.

Însă cel mai înalt dintre ceruri, adică cel de deasupra celui de al şaptelea cer, a fost legat foarte repede de apariţia întregului sistem, având propria sa importanţă, pentru că astfel este întreg ciclul acestor semne timp de 30 de ani.

Aceştia susţin că ciclul acesta reprezintă o imagine a Marginii, căci încercuie al treizecilea nume al mamei lor.

Astfel luna traversează cursul ei pe cer în 30 de zile şi, pentru aceştia, acest număr reprezintă numărul celor 30 de eoni.

De asemenea, soarele traversează orbita sa timp de 12 luni şi apoi se întoarce la acelaşi punct din circuitul său,

dând naştere Duodecadei, care se exprimă prin cele 12 luni[170].

Zilele fiiind şi ele măsurate prin cele 12 ore sunt iarăşi un tip al Duodecadei invizibile.

Pentru acestea toate ei declară că o oră, care este a 12-a parte dintr-o zi este compusă din 30 de părţi, pentru a fi o imagine a Treizecimii.

Iar circumferinţa cercului zodiacal, fiind formată din 360 de grade (iar fiecare semn fiind compus din 30), aceasta îi face să spună, că acest cerc este imaginea perfectă a conexiunii, care există între 12 şi 30.

Mai departe aceştia susţin că pământul este împărţit în 12 zone şi că fiecare zonă a primit câte o putere cerească, în funcţie de perpendicularitatea poziţiei soarelui peste ea, fiecare zonă corespunzând acelei puteri, care o influenţează. Acest lucru arată, în mod evident pentru ei, realitatea Duodecadei şi a emanaţiilor ei.

2. Alături de cele pe care le-am spus până acum, ei declară că Demiurgul, dorind să imite infinitatea, eternitatea, imensitatea şi libertatea, care vin din Ogdoadă, mai mult decât toţi la un loc, prin aceasta el a devenit obiectul corupţiei, dovedindu-se impropriu să exprime permanenţa şi veşnicia, fapt pentru care a fost izgonit, din eternitate, în timp.

Căzând în timp, el şi-a imaginat că anotimpurile şi anii aceştia mulţi imită, prin multitudinea lor, imensitatea. De aceea spun aceştia, că adevărul a fugit de el, Demiurgul urmând pe cele neadevărate şi pentru această raţiune, când se va plini vremea, munca sa se va sfârşi.

[170] Se observă faptul, că pentru Sfântul Irineu atât luna, cât și stelele erau niște aștri *mișcători* și nu *statici*.

Capitolul al 18-lea

Versete de la Sfântul Moise, pe care ereticii le-au pervertit, transformându-le în puncte de susţinere a învăţăturilor lor

1. Când aceştia afirmă toate aceste lucruri, adică pe cele referitoare la creaţie, fiecare dintre ei spune câte ceva nou, de la o zi la alta, fiecare după cum se pricepe.

Toţi cred că nu au zis ceva „desăvârşit” [până acum], de parcă nu ar fi prezentat fiecare, la rândul său, cele mai mari ficţiuni.

Pentru aceasta e nevoie, în primul rând, să indicăm acele lucruri, care au fost prelucrate în sensul pe care ei îl văd şi pe care le-au scos din scrierile profetice, pentru ca, mai apoi, să le respingem.

Despre Moise ei declară, că atunci când a vorbit despre începutul creaţiei, s-a referit, de fapt, la mama tuturor lucrurilor şi a scris: „Întru început a făcut Dumnezeu cerul şi pământul” (Fac. 1, 1).

Tocmai de aceea ei enumeră pe acestea patru: *Dumnezeu*, *începutul*, *cerul* şi *pământul* şi spun că acestea formează *Tetrada*.

Când se indică nevăzutul şi adâncul naturii, prin cuvintele: „Şi pământul era nevăzut şi netocmit” (Fac. 1, 2), ei spun că avem de-a face cu indicarea celei de a doua Tetrade, care a reieşit din prima, în sensul că, pe lângă numele de *abis* şi de *întuneric*, în acesta era *apă*, şi *Duhul* Se mişca pe deasupra apei.

Astfel din acestea[171] reiese menţiunea Decadei, căci el[172] numeşte 10 lucruri: lumina, ziua, noaptea, firmamentul ceresc, seara, dimineaţa, uscatul, marea, plantele şi, în al zecelea rând: copacii.

Prin cele 10 nume enumerate anterior, el a indicat pe cei *10 eoni*. Puterea Duodecadei a fost dezvăluită prin următoarele nume: soare, lună, stele, anotimpuri, ani,

[171] Din versetele capitolulul întâi din cartea *Facerea*.
[172] Sfântul Moise.

animale marine, peşti, reptile, păsări, patrupede, fiare sălbatice şi, ultimul dintre ele, fiind omul.

Prin acestea ei învaţă că Treizecimea a fost dezvăluită, prin Moise, de către Sfântul Duh.

Discutând despre om, ei spun că omul a fost format după imaginea puterilor cereşti, având în sine puterea de a reieşi de la o singură sursă.

Această putere a fost aşezată în regiunea creierului, din care se actualizează cele patru facultăţi umane, după numărul primei Tetrade cereşti şi acestea sunt: văzul, auzul, mirosul şi gustul.

Ogdoada este indicată în om prin aceea că el posedă două urechi, doi ochi, două nări şi două simţiri ale gustului şi anume *amarul* şi *dulcele*.

Pentru aceasta ei învaţă că întregul om are în sine imaginea Treizecimii, pentru că fiecare mână are 5 degete şi ambele arată Decada şi, în întregul său trup, arată Duodecada, pentru că trupul e format din 12 membre şi, în acelaşi fel, este împărţit de către ei trupul Adevărului, după modul cum, deja, am vorbit.

Dar Ogdoada, fiind de negrăit şi nevăzută, este înţeleasă ca fiind *ascunsă* în intestine.

2. Ei mai spun că soarele, marele luminător al cerului, a fost format în a patra zi, pentru ca să indice numărul Tetradei.

După ei, curtea şi cortul Legii construite de către Moise, fiind compuse din covoare fine de in şi de mătase albastră, purpurie şi stacojie (Ieş. 26, 1), înseamnă acelaşi lucru.

Veşmintele lungi, până jos, ale preoţilor şi împodobirea cu patru şiruri de pietre preţioase (Ieş. 28, 17) indică tot Tetrada.

Şi orice alt lucru al Scripturii, mai pe scurt, care poate fi tras şi înţeles ca reprezentând numărul *patru*, ei îl declară ca o mărturie a *Tetradei* lor.

Ogdoada însă a fost expusă în felul următor. Ei afirmă că omul a fost creat în a opta zi, pentru că uneori ei vorbesc de crearea lui în ziua a şasea, pe când, alteori, în ziua a opta, deşi ei spun că partea sa materială a fost formată în ziua a

şasea, însă sufletul l-a primit în ziua a opta, pentru că cele două sunt văzute ca fiind distincte de către ei[173].

Există unii dintre ei care cred, că omul a fost făcut după chipul şi după asemănarea lui Dumnezeu (Fac. 1, 27), fiind creat ca un hermafrodit şi că acesta *este omul duhovnicesc* şi că, în afara acestuia, a fost creat şi *omul din pământ*.

3. Ei spun că pregătirea arcei pentru potop şi cele 8 persoane care au fost salvate (Fac. 6, 13-21; 7, 7) arată, în mod evident, existenţa Ogdoadei, prin care s-au salvat.

La fel este văzut aici şi David, pentru că asta înseamnă pentru ei, că a fost al 8-la născut între frații săi (I Regi 16, 19, *cf.* ed. BOR 1988).

La fel şi tăierea împrejur care avea loc în a opta zi (Fac. 17, 12), reprezintă tăierea împrejur a Ogdoadei cereşti.

Şi, mai pe scurt, tot ceea ce găsim în Scripturi ca făcând referiri la *numărul opt*, ei îl declară ca fiind plinătate a tainei Ogdoadei.

Mergând pe aceiaşi linie şi cu Decada, ei spun că ea este indicată în cadrul celor 10 neamuri pe care Dumnezu i le-a promis lui Avraam drept moştenire (Fac. 15, 19-21)[174].

Aranjamentul făcut de Sarai, la 10 ani [după venirea lui Avram în Canaan], prin care a dat-o lui pe Agar, ca să-i ridice prin aceea un fiu (Fac. 16, 3), reprezintă pentru ei acelaşi lucru.

Slujitorul lui Avrram trimis ca să o ia pe Rebeca şi darul pe care i l-a făcut ei, format din zece sicli de aur (Fac. 24, 22) şi cele 10 zile în care i-a împiedicat pe ei să plece (Fac. 24, 55); faptul că Ieroboam a primit conducerea celor 10 triburi (III Regi 11, 31; 12, 20, *cf.* ed. BOR 1988), cele 10 curţi ale cortului şi cele 10 columne de câte 10 coţi şi cei 10 fii ai lui Iacov care au fost trimişi prima dată în Egipt pentru cereale (Fac. 42, 3) şi cei 10 Apostoli, cărora Domnul le-a apărut după Învierea Sa din morţi (In. 20, 19), reprezintă pentru ei, tot atâtea argumente pentru a indica *Decada nevăzută*.

---

[173] Adică create separat unul de altul şi la distantă între ele.

[174] Aici aveam de fapt *11 neamuri* şi nu *10*, *cf.* ed. BOR 1988.

4. Aşa se face că şi Duodecada, în conexiune directă cu tainica pasiune care a născut corupţia, din care au apărut mai apoi lucrurile văzute, are şi ea alocate din belşug pasaje din Scripturi.

Cei 12 fii ai lui Iacov din care au reieşit cele 12 triburi, reprezentaţi de cele 12 pietre preţioase de pe pieptul arhiereului (Ieş. 28, 21) şi cele 12 pietre pe care Moise a poruncit ca să se pună la picioarele muntelui (Deut. 27, 1-8) şi pe care Iosua le-a luat din râu (Iosua 4, 3), cei ce poartă chivotul legii (Iosua 3, 12) şi acele pietre, care au fost luate de Ilie, când el a adus jertfă (III Regi 18, 31, *cf.* ed. BOR 1988), numărul celor 12 Apostoli şi, în fine, tot ceea ce semnifică *numărul 12* reprezintă pentru ei *Duodecada*.

Iar unitatea tuturor celorlalte, care este numită *Treizecime*, ei se străduiesc să o demonstreze prin arca lui Noe, care avea înălţimea de 30 de coţi (Fac. 6, 15); prin cazul lui Samuel, care a desemnat pe Saul să fie acompanionul celor 30 de invitaţi ai săi (I Regi 9, 22, *cf.* ed. BOR 1988); prin David, care 30 de zile s-a ascuns pe câmp; prin cei care au intrat cu el în peşteră (II Regi 23, 13, *cf.* Ibidem); prin faptul că înălţimea Sfintei Sfintelor era de 30 de coţi (Ieș. 26, 8) şi dacă găsesc orice alt număr de 30, ei imediat sprijină cu el existenţa *Treizecimii*.

Capitolul al 19-lea

Versetele din Scriptură prin care ei încearcă să dovedească faptul că Tatăl ceresc a fost necunoscut înainte de venirea lui Hristos

1. Consider că e necesar să adaug aici unele detalii, care dovedesc denaturări ale versetelor din Scriptură, prin care ei încearcă să ne convingă pe noi despre Întâiul lor Tată, cum că el ar fi fost necunoscut tuturor, înainte de venirea lui Hristos.

Ei fac acest lucru prin afirmaţia, cum că Domnul nostru a anunţat alt *Tată* şi nu pe *Făcătorul universului*, lucru pentru care, după cum am spus mai înainte, ei Îl declară pe acesta, în mod necredincios, că ar fi *fructul corupţiei*.

Pentru aceasta, atunci când Prorocul Isaia spune: „Israel nu mă cunoaşte. Poporul Meu nu Mă înţelege" (Is. 1, 3), ei pervertesc aceste cuvinte, din multă ignoranţă şi spun că este vorba despre Adâncul cel nevăzut.

Şi când spune Osea: „Nu există adevăr întru ei, nici cunoaşterea lui Dumnezeu" (Os. 4, 6), ei strivesc şi aceste cuvinte făcând aceeaşi referinţă.

Şi când aud cuvintele: „Nu este niciunul care înţelege sau care caută pe Dumnezeu, pentru că toţi s-au îndepărtat şi au devenit cu toţii păcătoşi" (Ps. 52, 4), ei spun, cu toţii, că se referă la neştiinţa Adâncului.

Şi atunci când Moise a spus: „Nu va vedea vreun om pe Dumnezeu şi să rămână viu" (Ieş. 33, 20), [prin acestea] ei vor să ne convingă pe noi acelaşi lucru.

2. De aceea ei spun, în mod mincinos, faptul că, Creatorul a fost văzut de Proroci, numai că în versetul: „Nu va vedea vreun om pe Dumnezeu şi să rămână viu", se vorbeşte despre marea Sa necunoaştere şi ascundere faţă de toţi.

E adevărat însă că aceste cuvinte: „Nu va vedea niciun om pe Dumnezeu" sunt spuse referitor la Tatăl cel nevăzut, la Făcătorul universului şi a tuturor câte există.

Dar ei le raportează la Adâncul lor, despre care spun că *există*, însă despre Creator spun că este *un Dumnezeu nevăzut*, după cum am arătat deja.

Ei mai spun că şi Daniel a spus acelaşi lucru, când a cerut Îngerului explicaţii la parabole, pentru că era neştiutor în ceea ce le priveşte.

Însă Îngerul a ascuns de el marea taină a Adâncului, spunându-i: „Du-te, Daniele, pentru că aceste cuvinte sunt închise / pecetluite / neînţelese, până când ele vor fi înţelese şi mulţi dintre cei curaţi vor fi şi mai curaţi" (Dan. 12, 9-10).

De aceea ei se laudă că sunt *cei curaţi* şi care *înţeleg*, cu adevărat, cele spuse[175].

---

[175] Aceeaşi afirmaţie o găsim şi la ramura neoprotestantă adventă. Aceştia interpretează pe Sfântul Daniel şi Apocalipsa într-un mod foarte „autentic", considerând că *ştiu* tâlcul acestor cuvinte eshatologice sau, mai precis, că Biserica nu le-a știut și că ele au fost deslușite, înțelese, cunoscute numai de către advenți, după 18 secole de *ignoranță* ale Bisericii.

Capitolul al 20-lea

Scripturile apocrife şi falsificate ale marcioniţilor sunt formate din pasaje evanghelice denaturate

1. Alături de aceste relatări fanteziste, ei aduc şi un număr nesfârşit de alte scrieri apocrife şi falsificate, pe care ei înşişi le-au falsificat, pentru a zăpăci minţile oamenilor proşti şi a acelora, care sunt neştiutori în ceea ce priveşte adevărul Scripturilor [Sfinte].

Unele dintre aceste scrieri ale lor relatează, în mod fals şi răutăcios, anumite istorii despre Domnul nostru, cum că atunci când a fost copil, El învăţând literele, profesorul i-a zis să pronuţe pe Alfa şi el L-a pronunţat.

Însă când profesorul L-a pus să spună Beta, Domnul i-a spus: „Mai întâi să-Mi spui ce este *Alfa* şi apoi Eu îţi spun ce este *Beta*". În această povestire ei narează faptul că El singur cunoaşte *Necunoscutul*, pe care El l-a revelat sub chipul lui *Alfa*.

2. Însă apar şi câteva fragmente din Evanghelii, care au primit din partea lor aceeaşi interpretare, cum ar fi răspunsul pe care El îl dă Mamei Sale, când era de 12 ani: „Oare nu ştiaţi că Eu trebuie să fiu în cele ale Tatălui Meu?" (Lc. 2, 49).

Despre acest loc ei spun, cum că el ar desemna faptul că Tatăl lor era neştiut de către ei. Pentru acest lucru El îşi trimite cei 12 Apostoli către cele 12 seminţii ale lui Israel, pentru ca să Îl vestească lor pe *Dumnezeul cel necunoscut*.

Iar celui care Îi spune: „Stăpânule bun" (Mt. 19, 16) şi El îi răspunde prin mărturisire,a că numai Dumnezeu este bun cu adevărat, zicând: „De ce mă numeşti pe mine Bun? Numai Unul este Bun, Tatăl ceresc" (Mt. 19, 17), despre acest loc ei spun, că se referă la eoni, care au primit nume cereşti.

Alt loc e acela în care El nu răspunde celor care L-au întrebat: „Cu ce putere faci Tu aceasta?" (Lc. 20, 2), ci le pune o întrebare, prin care îi pune într-o mare încurcătură.

După interpretarea lor însă, Domnul nu le răspunde decât printr-o altă întrebare, pentru ca să le arate natura de nedescris a Tatălui.

Alt loc [interpretat tendenţios de către ei] este acela când El a zis: „Căci, deşi am dorit să ascultaţi aceste cuvinte, voi nu aţi înţeles niciunul dintre ele” (Mt. 13, 14).

Referindu-se la expresia „unu”, ei spun că El s-a referit la existenţa unui singur Dumnezeu, dar pe care ei nu L-au cunoscut.

Alt loc e acela în care El Se apropie de Ierusalim şi plânge pentru el zicând: „Dacă ai fi cunoscut şi tu, în ziua aceasta, cele ce sunt spre pacea ta! Însă acum ele sunt ascunse de tine” (Lc. 19, 42).

Despre cuvântul „ascuns”, ei spun că se referă la natura Adâncului. Despre faptul, când El a spus: „Veniţi după Mine toţi cei care sunteţi osteniţi şi împovăraţi de greutăţi şi Eu vă voi odihni pe voi şi învăţaţi de la Mine” (Mt. 11, 28-29), aceştia spun că se referă la vestirea *Tatălui celui adevărat*.

Iar despre cele pe care ei nu le cunosc, aceştia spun că El le-a promis că îi va învăţa.

3. În afară de acestea, ei aduc pasaje şi dintr-o altă mare învăţătură [a Domnului], pe care şi-au brodat învăţătura lor şi anume:

„Îţi mulţumesc Ţie, Părinte, Doamne al cerului şi al pământului, căci Tu ai ascuns aceste lucruri de cei înţelepţi şi pricepuţi şi le-ai descoperit pruncilor. Căci aşa, Părinte al Meu, Ţi s-a părut bun înaintea Ta.

Toate lucrurile Mi-au fost date de către Tatăl Meu şi nimeni nu cunoaşte pe Tatăl decât Fiul sau pe Fiul decât Tatăl şi cel căruia va voi Fiul să-L descopere” (Mt. 11, 25-27).

Despre aceste cuvinte ei afirmă, că prin ele El a arătat, în mod foarte evident, pe *adevăratul* Tată, inventat de către ei şi care nu a fost cunoscut înainte de venirea Lui.

Cu ajutorul acestui pasaj ei doresc să spună, că Făcătorul cerului şi al pământului a fost întotdeauna cunoscut de către toţi, însă Domnul a spus cele de mai sus cu referire la Tatăl cel *necunoscut*, pe care îl vestesc şi ei.

Capitolul al 21-lea

Părerile referitoare la mântuire[176] *pe care le nutresc aceşti eretici*

1. Dacă respectăm tradiţia în care ei cred, atunci mântuirea este *nevăzută* şi *incomprehensibilă*, la fel ca mama tuturor lucrurilor care este *incomprehensibilă* şi *nevăzută*.

Astfel există opinii diverse despre acest subiect şi nu e posibil să dăm o definiţie, care să fie cunoscută de către toţi, fiindcă fiecare are propria sa idee spre care înclină.

Aşa că există numeroase teorii despre „mântuire", după numărul celor care învaţă astfel de „mărturii tainice". Căci dacă am vrea să-i respingem cumva, noi ar trebui să le arătăm acel loc înalt[177]. Pentru că astfel de oameni au fost îndemnaţi de Satana ca să respingă Botezul, care este renaşterea de la Dumnezeu[178], după cum au renunţat la întreaga credinţă [creştină].

2. Însă aceştia, ca unii care au „dobândit" întreaga înţelepciune, trebuie să se fi renăscut printr-o putere, care e mai presus de toate.

Dar este, de altfel, imposibil să găseşti vreunul, care ar admite că aceasta s-a făcut în cadrul Plenitudinii. Însă renaşterea de care ei vorbesc îi conduce în adâncimile Adâncului.

Botezul, pe care l-a instituit *în mod văzut* Iisus, spun ei, este pentru iertarea păcatelor, dar mântuirea venită prin Hristos s-a pogorât peste El, fapt care L-a îndumnezeit.

Prin această afirmaţie ei pretind că Domnul a fost mai întâi *un om trupesc* şi mai apoi *unul duhovnicesc*. Botezul lui Iisus a fost propovăduit spre iertarea păcatelor. Dar mântuirea adusă de Iisus a adus perfecţiunea/ îndumnezeirea.

---

[176] În tot acest capitol am tradus pe *redemption* cu *mântuire* şi nu cu *răscumpărare*.

[177] Cred că locul înalt de aici e tocmai Sfântul Botez, prin care ne facem fiii lui Dumnezeu.

[178] Sfântul Irineu denumeşte Sfântul Botez *renaştere*, naştere din nou. Acest apelativ al Botezului s-a păstrat până astăzi. Fără naştere de la Dumnezeu nu poţi să fii *fiul lui Dumnezeu*.

La aceasta se referă versetul: „Şi cu botez am să Mă botez, şi cât doresc ca el să se producă mai degrabă!” (Lc. 12, 50).

Aceştia afirmă că Domnul a ajutat la mântuirea fiilor lui Zevedeu, atunci când mama lor a cerut ca ambii să stea de-a dreapta şi de-a stânga Sa întru Împărăţia Sa, la care El i-a întrebat: „Puteţi voi să vă botezaţi cu botezul cu care Eu Mă boi boteza?” (Mt. 20, 22; Mc. 10, 38).

Despre Pavel aceştia spun, de asemenea, că a dat numeroase dovezi, în termeni expresivi, despre mântuirea care este în Iisus Hristos şi tocmai de aceea ea este înţeleasă de către ei în moduri diferite şi disonante.

3. Unii dintre ei pregătesc un pat nupţial şi respectă un mic ritual tainic, în care pronunţă unele cuvinte iar cei care sunt inţiaţi în acest fel, afirmă că s-a oficiat pentru ei *o nuntă sprituală*, după asemănarea *împreunărilor* cereşti.

Alţii însă se adună la un loc unde există apă şi se botează, rostind aceste cuvinte:

„În numele Tatălui celui necunoscut, creatorul universului, al adevărului, al mamei tuturor lucrurilor, al celui care a coborât în Iisus, al unirii şi mântuirii şi în comuniune cu puterile”.

Alţii repetă cuvinte evreieşti, prin care zăpăcesc cu toul pe cei pe care îi iniţiază, ca spre exemplu: „Vasema hamossi vaianora mistadia ruada custa vavofor calahti”[179].

Şi după ce sunt rostite acestea, ei se reped imediat şi le spun: „Invoc pe cei care sunt deasupra oricărei puteri a Tatălui, care este numit *lumină* şi pe Bunul Duh şi viaţa, fiincă Tu stăpâneşti orice trup”.

Alţii spun că *mântuirea* acest lucru înseamnă: numele care este ascuns oricărei puteri şi domnii şi adevărul cum că Iisus din Nazaret a fost îmbrăcat cu viaţa şi lumina lui Hristos, a acelui Hristos, care locuieşte prin Sfântul Duh în Îngerii răscumpăraţi.

Numele celor răscumpăraţi [de către Hristos] sunt acestea: „Mesia, Ufareg, Namempseman, Haldean, Mosomidaea, Acfrane, Faia, Iisus Nazarineanul”[180].

---

[179] Aici am transliterat numele găsite în ediția greacă folosită de către noi, *cf.* Gr. 1, p. 183-184.
[180] Tot o transliterare după ediția greacă, *cf.* Idem, p. 184-185.

Interpretarea acestor nume este următoarea:

„Eu nu împart Duhul lui Hristos, nici inima şi nici puterea supracerească care e mila Sa, ci eu mă bucur de numele Tău, Mântuitorule adevărate!”.

Acestea sunt cuvintele celor care îi iniţiază pe alţii. La acestea, cel care este iniţiat, răspunde:

„Eu am fost pregătiti şi am fost mântuit. Eu mi-am mântuit sufletul din această lume şi din toate celelalte lucruri, căci am intrat în comuniune cu numele lui Iao, care şi-a mântuit sufletul său întru mântuirea lui Hristos, care este viu”.

Cei care participă la ritual adaugă aceste cuvinte:

„Pacea să fie peste toţi, întru care acest nume se odihneşte”.

După ce s-au spus acestea toate ei îl ung pe iniţiat cu balsam. Despre acest unguent ei afirmă, că el este o închipuire a acelui dulce parfum, care este deasupra a tot ce există.

4. Sunt însă şi dintre aceia care afirmă, cum că nu e folositor să introduci pe oameni în apă, ci trebuie să amesteci ulei împreună cu apă şi acel amestec trebuie ţinut pe capul celor care se iniţiază, rostindu-se expresiile arătate mai sus.

După ce se spun toate acestea aceia sunt *mântuiţi*. Şi aceştia se ung cu balsam. Însă sunt şi unii care resping toate aceste practici şi vorbesc de *o taină negrăită* şi de *o putere nevăzută*, care nu trebuie expusă prin ritualuri văzute şi contaminate de păcat şi nici prin acele existenţe de negrăit şi netrupeşti, care au mai multă consistenţă şi nici prin vreun obiect simbolic şi care e creatural.

Aceia spun că această cunoaştere a negrăitei Măreţii este *adevărata mântuire*. Însă cine e contaminat de patimi şi de păcate stagnează în neştiinţă. Această magmă interioară este distrusă numai de către *cunoaştere*.

Tocmai de aceea, pentru ei cunoaşterea este mântuirea omului interior / lăuntric[181]. Omul lăuntric nu are o natură corporală ci posedă un trup incoruptibil. El nu este trupesc,

[181] Tocmai de aici şi denumirea de „gnostici” a acestor eretici. Ei considerau că o anumită *cunoaştere intelectuală* este cea care *îl salvează* pe om.

pentru că sufletul animal este un fruct al păcatului, ci este o locuinţă a spiritului.

Tocmai de aceea mântuirea este a naturii spirituale, fiindcă ei afirmă că omul interior şi spiritual este mântuit prin cunoaştere şi că ei au câştigat cunoaşterea tuturor lucrurilor, fapt pentru care nu mai au nevoie de nimic altceva. Asta înseamnă pentru ei *adevărata mântuire*[182].

Alţii însă continuă procesul de mântuire al persoanelor şi după momentul morţii acestora, punându-le capul în ulei şi apă sau amestecând uleiul cu apa, folosindu-se, în acelaşi timp, și de numele menţionate mai sus, deoarece, prin aceasta, ei pot deveni incapabili de a fi percepuţi sau văzuţi de către începătorii şi puteri şi astfel omul interior poate intra în lumină în mod nevăzut.

Astfel, pe când trupurile lor rămân aici, pentru că sunt create din cele ale lumii, în acest timp sufletele lor ajung în faţa Demiurgului[183].

Din această cauză ei îi instruiesc pe adepţii lor în ceea ce priveşte modul de manifestare al începătoriilor şi puterilor, spunându-le aceste cuvinte:

„Eu sunt un fiu venit de la Tatăl, de la Tatăl care precede toate, sunt un fiu prin Cel preexistent. Eu am trecut peste toate cele care se văd, căt şi peste cei care trăiesc cu mine şi cu alţii, căci Ahamot, care are natură feminină, a făcut toate aceste lucruri pentru sine. Fiindcă eu vine de la cel veşnic, eu m-am întors în locul de unde am plecat".

Şi ei spun aceste cuvinte, ca prin ele să scape de puteri.

Cel mort soseşte însoţit la Demiurg şi acesta li se adresează lor:

---

[182] Soteriologia gnostică se referă numai la o parte din om şi anume numai la suflet. Ea depreciază pe omul luat ca întreg, pentru că respinge mântuirea trupului.
Marele rău e acela că în predicile unor confraţi apar şi astăzi, după atâtea secole, ideea cum că se mântuieşte şi trebuie să se mântuiască *numai sufletul*, fără să se spună niciun cuvânt despre trupul omului.
Tendinţa aceasta spiritualistă nu ia în calcul deloc aspectul soteriologic al pnevmatizării trupului Domnului după înviere. Dacă trupul Său s-a îndumnezeit şi al nostru se poate îndumnezei.
Negarea îndumnezeirii trupurilor înseamnă negarea întrupării Domnului şi a Sfintelor Moaşte. Omul se mântuieşte ca un întreg, nu pe părţi! Omul se îndumnezeişte în integralitatea sa.

[183] Aici începe un pasaj de eshatologie gnostică, de unde putem vedea raportul pe care, cel mort, îl are cu zona puterilor cereşti.

„Eu sunt un vas mult mai preţios decât femeia care v-a născut. Dacă mama voastră nu-şi cunoaşte propria sa descendenţă, eu mi-o cunosc pe-a mea şi cunosc de unde sunt şi eu chem la curăţia Înţelepciunii, care este în Tatăl şi care este mama mamei voastre, ce nu are tată şi nici vreun bărbat împreună cu ea.

Căci o femeie v-a dat o formă femeiască de existenţă, ea, care nu îşi cunoaşte propria ei mamă, dar îşi imaginează că doar ea singură există. Eu sunt în stare să o chem pe mama ei”.

Şi când aud acestea companionii lui, cu care a venit la Demiurg, devin deodată foarte agitaţi, vorbind de rău pe propria lor mamă şi neamul mamei lor.

Însă cel mort intră în locul său, dezrobindu-se de cătuşele sale, adică de natura sa animală.

Acestea sunt, aşadar, modurile în care ei discută problema „mântuirii”. Şi, deşi ei se diferenţiază mult cu privire la învăţături şi tradiţie, ei se dovedesc a fi foarte inventivi în efortul lor zilnic de a aduce *lucruri noi* şi de a recuza ce s-a gândit până atunci, ca un lucru ce nu se poate coaliza cu opiniile lor.

Capitolul al 22-lea

Devierile ereticilor de la adevăr[184]

1. *Regula adevărului* (*regulam veritatis*)[185] însă, pe care noi o ţinem, este aceea că, există un singur Dumnezeu Atotputernic, Care a făcut toate lucrurile prin Cuvântul Său şi a creat toate câte există, aducându-le de la neexistenţă la existenţă[186].

Căci aşa spune Scriptura că s-au făcut: „Prin Cuvântul Domnului cerurile s-au întemeiat şi odată cu ele toată puterea lor, prin Duhul gurii Sale" (Ps. 32, 6).

Şi iarăşi: „Toate lucrurile au fost făcute de către El şi fără El nimic nu s-a făcut" (In. 1, 3).

Astfel nu există nicio altă interpretare şi nicio altă concluzie decât aceasta şi anume, că Tatăl a făcut toate prin Fiul, atât lucrurile văzute cât şi pe cele nevăzute, lucrurile sensibile şi inteligibile, adică potrivit caracterului lor, ori temporal ori veşnic.

Şi lucrurile cele veşnice El nu le-a făcut prin Îngeri (*non per Angelos*)[187] sau prin vreun fel de Puteri (*neque per Virtutes*)[188] distincte de El, care nu existau de fapt.

Căci Dumnezeu nu are nevoie de toate acele lucruri, ci El este Cel care, prin Cuvântul şi Duhul Său, a horătât şi a făcut şi a condus toate lucrurile şi a poruncit tuturor lucrurilor să vină întru existenţă[189].

---

[184] Acest capitol prezintă punctul de vedere ortodox.

[185] Gr. 1, p. 188. Aici avem întregul capitol numai în latină și, de aceea, este impropriu să folosim citația *Gr. 1*. Însă, pentru că am început să cităm astfel această sursă, facem aici amendamentul, că există porțiuni din textul Sfântului Irineu *numai* în limba latină și așa se explică viitoarele citații în limba latină.

[186] Această formulă: „de la neexistenţă la existenţă" va fi regăsibilă şi la alţi mulţi Sfinţi Părinţi şi va fi consacrată în Molitfelnicul ortodox, ca o explicare a formulei *ex nihilo*.

[187] Gr. 1, p. 189.

[188] Ibidem.

[189] Triadologia irineană pune în prim-plan pe Tatăl, Care lucrează toate prin Cuvântul şi Duhul Său. Centralitatea lui Dumnezeu Tatăl este evidentă în acest context. Toate încep de la Tatăl.
Şi Tatăl lucrează prin Fiul şi Cuvântul Său, prin Cei deofiinţă cu El şi nu prin Îngeri şi Puteri cereşti, care nu existau şi nici nu pot să existe dependent de El.

El este cel care a făcut lumea[190] (şi „lume” înseamnă tot ce există), El a plăsmuit pe om, El, Care este Dumnezeul lui Avraam şi Dumnezeul lui Isaac şi Dumnezeul lui Iacov, mai presus de Care nu există alt Dumnezeu şi niciun alt principiu, putere sau plenitudine.

El este Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, cum avem să o dovedim. De aceea, ţinând această regulă[191], vom putea să arătăm foarte uşor, în ciuda multitudinii de opinii ale acelora, că ei sunt nişte oameni, care au deviat de la credinţă.

Căci aproape toate sectele eretice admit că există un singur Dumnezeu, însă prin învăţăturile lor vătămătoare ei schimbă adevărul cu o sumă de erori, aşa cum au făcut neamurile prin idolatria lor, arătându-se prin aceasta nemulţumitori faţă de Cel, Care i-a creat pe ei.

Mai mult, ei dipsreţuiesc întruparea lui Dumnezeu, vorbind împotriva propriei lor mântuiri, devenind, mai degrabă, proprii lor acuzatori (*accusatores*)[192] şi fiind martori falşi (*falsis testes*)[193] împotriva lor înşişi.

Astfel, cu toată împotrivirea lor, acei oameni vor învia din nou, într-o anume zi[194], în truprurile lor, mărturisind puterea Celui care i-a înviat pe ei din morţi, însă nu vor fi număraţi cu cei Drepţi, ci cu cei necredincioşi.

2. Şi, de aceea, a-i găsi şi a-i condamna pe toţi ereticii este o muncă grea şi care cere multe eforturi. De aceea, intenţia noastră, în această situaţie, este de a răspunde fiecăruia după caracterul său particular, căci noi judecăm, că este necesar mai înainte de toate, de a da un răspuns vizavi de sursele din care ei se inspiră, pentru a face cunoscut pe acel mult prea lăudat Adânc al lor, pentru ca, mai apoi, să poţi înţelege natura copacului, care face astfel de fructe.

Creaţia apare aici ca o lucrare a Treimii, dar ca o lucrare de care Treimea nu are nevoie absolută. Dumnezeu porunceşte apariţia lumii ca un Atotputernic şi creaţia iese la iveală, ea, care nu exista până atunci.
Nu neantul, nu nimicul a produs din el lumea, ci Dumnezeu a poruncit apariţia lumii şi ea, care nu exista până acum, a apărut, a început să se formeze, să se instituie.

[190] *Mundum*, cf. Gr. 1, p. 189.

[191] Această mărturisire de credinţă.

[192] Gr. 1, p. 189.

[193] Ibidem.

[194] La învierea morţilor.

Capitolul al 23-lea

Doctrinele şi practicile lui Simon Magul [Simonis Samaritae] şi ale lui Menandru

1. Simon Samariteanul a fost vrăjitorul (magus)[195], despre care Luca, discipolul şi următorul Apostolilor, a spus:

„Dar acolo era şi un oarecare om, Simon cu numele, care de mult timp făcea vrăjitorii în acest oraş şi conducea pe un drum greşit poporul din Samaria, declarând că el însuşi este cineva mare.

Şi aceştia luau aminte la el, de la cel mai mic până la cel mai mare, spunând: <Acesta este *puterea lui Dumnezeu*, care este numită *cea mare* >.

Şi toţi priveau spre el, fiindcă de mult timp el îi conducea pe ei în acest fel" (F. Ap. 8, 9-11).

Acest Simon s-a prefăcut (*simulavit*)[196] că este un om *credincios* şi, presupunând că Apostolii fac vindecări *prin vrăjitorie* şi nu *prin puterea lui Dumnezeu*, a cerut să se umple de Sfântul Duh, având bani în mână, ca să dea celor care crezuseră în Dumnezeu, prin Cel care le-a predicat lor, adică prin Iisus Hristos.

Bănuind că un astfel de lucru se dă printr-o mare cunoaştere a vrăjitoriei, el a oferit bani Apostolilor, pentru ca şi el, de asemnea, să poată primi această putere a Sfântului Duh peste el, lucru pe care la şi făcut şi de aceea a primit drept răspuns, aceste cuvinte de la Petru:

„Banii tăi să se piardă împreună cu tine, căci ai gândit că darul lui Dumnezeu se poate cumpăra cu bani. Tu nu ai parte şi nici moştenire la acestă chemare, pentru că inima ta nu se luptă să vadă pe Dumnezeu. Căci văd că tu eşti într-o înverşunată ură şi în cătuşele păcatului" (F. Ap. 8, 20-21, 23).

Astfel, el nu a pus credinţa în Dumnezeu mai presus de toate ci, mai degrabă, s-a luptat cu înverşunare împotriva Apostolilor. Căci lui i se părea că este *o fiinţă minunată* şi pentru aceasta împlinea cu şi mai mare ardoare întreaga

[195] Gr. 1, p. 190.
[196] Ibidem.

lucrare a vrăjitoriei, care îl făcea să năucească pe şi mai mulţi şi să supună mulţime de oameni.

Aşa se face că prin puterea sa, în timpul domniei lui Claudiu Cezar, acesta l-a onorat cu o statuie, în cinstea puterilor sale vrăjitoreşti.

Acest om a fost glorificat de către mulţi oameni ca un Dumnezeu. De fapt, el însuşi învăţa că el a fost cel care le-a apărut evreilor ca fiind *Fiul*, dar apoi a coborât în Samaria ca *Tatăl* şi a fost trimis către celelalte neamuri ca *putere a Sfântului Duh*[197].

Într-un cuvânt, acesta se prezenta pe sine ca fiind posesorul tuturor puterilor, adică, fiind depotrivă Fiinţa, care este Tatăl tuturor şi a dat permisiune ca să fie numit cu oricare titlu omenesc, pe care ei doresc să îl adreseze lui.

2. Astfel, acest Simon din Samaria stă la originea tuturor ereziilor (*haereses*)[198] ulterioare şi el şi-a format propria sectă în felul următor.

Mai întâi a răscumpărat câţiva sclavi din Tyr, un oraş al Feniciei, printre care şi o anume femeia Elena (Helenam[199]), cu care a început să locuiască împreună, declarând că această femeie a fost mai întâi concepută în mintea sa, fiind mama tuturora, din care, la început, el a conceput mental forma Îngerilor şi a Arhanghelilor.

Pentru că această făptură mentală a sărit din mintea lui şi a înţeles puterea pe care o are tatăl ei, a venit în regiunile de jos ale pământului şi a generat Îngeri şi Puteri, despre care el declară că aceştia au făcut lumea.

Dar, după ce aceasta i-a produs pe ei, ea a fost reţinută de ei din motive de gelozie, fiindcă lor nu le-a plăcut ca aceea să fie văzută mai presus decât orice altă creaţie.

Aşa că ei nu au ştiut despre el nimic altceva, deşi creaţia sa mentală a fost reţinută de Puterile şi de Îngerii, pe care tot ea îi produsese.

Ea a suferit tot felul de umiliri venite din partea lor, în aşa fel încât nu a putut să se reîntoarcă la tatăl ei, ci numai la

---

[197] Simon Magul se considera el însuşi întruparea episodică a Treimii. Megalomania sa demonică crease un dumnezeu materialist, cu ample feţe şi cu statute diferite de manifestare.

[198] Gr. 1, p. 191.

[199] Ibidem.

un moment dat a putut să se închidă într-un trup uman şi, prin veacuri la rând, ea s-a succedat dintr-un trup de femeie în altul, ca dintr-un vas în altul.

Ea a fost, spre exemplu, în acea Elenă prin care războiul troian a fost luat prin surpindere, de dragul căreia Stesichorus a fost orbit, din cauză că el a blestemat-o pe ea în versurile sale, dar după aceea, căindu-se şi scriind palinodii[200], în care el îi aducea lude, el şi-a recăpătat vederea.

Astfel, aceasta trecând din trup în trup şi suferind insultele multora, a devenit, în cele din urmă, o prostituată ordinară. De aceea ea este cea care desemnează pe „oaia cea pierdută" (*perditam ovem*)[201].

3. În acest sens, el a luat puterea ca să o câşige pe ea prima şi să o facă liberă de sclavie, dând astfel mântuire la tot omul, prin faptul că el se făcea cunoscut lor.

Şi fiindcă Îngerii conduceau lumea cea bolnavă, şi fiecare dintre ei râvnea puterea cea mai mare pentru sine, el a venit să îndrepte lucrurile şi s-a pogorât, transfigurând şi stăpânind Puterile şi Domniile şi Îngerii, căci a apărut ca un om printre oameni, deşi el nu era un om.

Şi astfel el a înţeles că are să sufere în Iudeea, dar nu a suferit. Mai mult, Prorocii au primit cu toţii prevestiri sub inspiraţia acestor Îngeri, care au format lumea şi cei care credeau în el şi în Elena, nu după mult timp îi vedeau pe ei, fiindcă aceia sunt liberi şi trăiesc ca unii care sunt fericiţi[202].

Căci – spunea el – oamenii sunt mântuiţi *prin harul său* şi *nu prin faptele lor* de dreptate. Aşa că faptele bune nu sunt *drepte* prin natura lucrurilor, ci doar numai *accidental*, căci Îngerii care au făcut lumea, au dat fiecăruia ceea ce li se cuvinea lor, căutând prin înţelesul acelor precepte să îi lase pe oameni în sclavie.

Din această cauză, el s-a dat pe sine ca lumea să fie dezrobită şi ca aceia, care sunt ai săi, să fie eliberaţi de legea celor care au făcut lumea.

---

[200] *Palinodia* este scrierea sau cuvântarea în care autorul îşi retrage unele afirmaţii spuse anterior, rostite într-o altă cuvântare sau scrise într-o formă anterioară a cărţii.

[201] Gr. 1, p. 192.

[202] Putem înţelege, deopotrivă, că îi vede pe Îngeri sau pe Sfinţii Proroci. Poate şirul ulterior al expunerii va clarifica acest aspect.

4. Aşa că preoţii mistici (*mystici sacerdotes*)[203], care aparţin acestei secte, îndeamnă, deopotrivă, la o viaţă depravată şi la practicarea vrăjitoriei, fiecare dedicându-se acestora pe măsura înţelegerii lui.

Folosesc exorcisme şi vrăji. De asemenea dau poţiuni de dragoste şi talismane, fapt pentru care sunt numiţi „familiari" sau „inventatori de vise".

Astfel, oricine este curios vizavi de astfel de practici, poate recurge la ele, pentru că ele sunt prezentate foarte deschis în slujbele lor.

Aceştia au o reprezentare a lui Simon făcută după chipul lui Jupiter şi încă una a Elenei făcută după chipul Minervei şi li se închină lor[204].

Aceştia poartă nume derivate de la Simon, autorul celor mai neleguite învăţături şi sunt numiţi „simonieni" (*simoniani*)[205]. De la aceştia şi-a luat începutul învăţătura cea falsă (*falsi scientia*)[206] şi oricine o poate învăţa din zicerile lor.

5. Succesorul lui Simon a fost Menandru (*Menander*)[207], un alt samaritean şi de asemenea un adept desăvârşit al vrăjitoriei (*magiae*)[208].

El afirma că prima Putere a rămas necunoscută tuturora, dar că el însuşi este cel care a fost trimis din sfera lucrurilor nevăzute ca *mântuitor*, pentru *salvarea* oamenilor.

Lumea a fost făcută de îngeri, ca la Simon, iar el însuşi a fost produs de către Gândire (τῆς ἐννοίας)[209].

El a dat, după cum el însuşi afirmă, magia spre învăţare, cunoscând rezultatele ei, încât oricine poate învinge îngerii, care au făcut lumea. Discipolii săi obţin prin el învierea, fiind botezaţi întru el şi nu mai pot să moară, ci rămân moştenitorii unei tinereţi veşnice.

---

203 Gr. 1, p. 194.

204 În greacă avem Διὸς şi᾽Αθηνᾶς, pe când, în latină, numele celor doi zei sunt *Jovis* şi *Minervae*, *cf.* Gr. 1, p. 194-195.

205 Idem, p. 195.

206 Ibidem.

207 Ibidem.

208 Ibidem.

209 *Cf.* Idem, p. 195, n. 4. În latină avem transliterarea substantivului grecesc: *Ennoia*, *cf.* Ibidem.

Capitolul al 24-lea

Doctrinele lui Saturnin şi Vasilide

1. Dintre aceşti oameni s-a ridicat un anume Saturnin (*Saturninus*)[210], care vine din Antiohia, de lângă Dafne şi Vasilide (*Basilides*)[211] şi, datorită unui concurs de împrejurări, ei au creat sisteme doctrinare diferite, primul în Siria iar al doilea în Alexandria.

Saturnin, după maniera lui Menandru, venea de la un tată necunoscut de către toţi, care a făcut îngerii, arhanghelii, puterile şi stăpânirile.

Lumea şi tot ceea ce există au fost făcute de către 7 îngeri. Omul a fost făcut după asemănarea îngerilor, fiind un chip strălucitor, care arde pe pământ, din cauza prezenţei puterii supreme.

Şi aceştia spun, că cei care nu pot să păstreze această stare, din cauza săgeţilor imediate [ale păcatelor], ei îi salută cu cuvintele: „Să facem omul după chipul şi asemănarea noastră" (Fac. 1, 26).

El[212] a fost creat, deşi incapabil să stea drept, datorită neputinţei îngerilor de a comunica cu el ca putere, căci el se mişca precum un vierme (σκώληκος / vermiculus)[213].

Aşa că puterea cerească l-a luat cu milă la ea şi a fost făcut după asemănarea ei, trimiţându-i *o scânteie de viaţă* (*σπινθῆρα ζωῆς*; *scintillam vitae*[214]; *a spark of life*); cea care a dat omului postura de om care stă drept, cu toate membrele sale şi care are viaţă întru el[215].

---

[210] Idem, p. 196. *Cf.* Idem, p. 196, n. 1, numele acestui eretic, în limba greacă, este Σατορνῖλος sau Σατορνεῖλος.
[211] Idem, p. 196.
[212] Se referă la om.
[213] Idem, p. 197.
[214] Ibidem.
[215] Asistăm astfel în acest sistem doctrinar al lui Saturnin, la un mod creaţional imprevizibil pentru noi, în care lumea e făcută de către îngeri, deşi exista deasupra lor o putere cerească unică, care i-a zămislit pe toţi.
Numărul şapte exprima, probabil, ceva foarte bine definit în acest caz. Nu aflăm însă de aici importanţa *numărului şapte*. Omul însuşi poartă chipul îngerilor. El este un chip plin de lumină, o făptură incandescentă.
Deşi omul îşi păstrează o legătură cu transcendentul, să zicem, această legătură nu se face cu părinţii fondatori, cu îngerii, ci cu puterea supremă. Îngerii se arată a fi nişte

De aceea ei declară că această scânteie de viaţă, după moartea omului, se întoarce la acele lucruri, care au aceeaşi natură ca ea iar restul trupului se descompune în elementele din care a fost creat[216].

El continuă prin a spune ca „adevăr”, faptul că Mântuitorul a fost nenăscut, neavând trup şi nicio înfăţişare, dar că a avut aparenţa (*supposition*) de om trupesc.

Acesta susţine că Dumnezeul evreilor a fost unul dintre îngeri şi din cauza acestui lucru, toate puterile cereşti au vrut să elimine acest tată. Hristos a venit să distrugă pe Dumnezeul evreilor, dar să mântuiască pe cei care cred în el. Aceştia sunt cei care posedă *scânteia* vieţii sale[217].

---

creatori imperfecţi. Puterea supremă se dovedeşte şi ea imperfectă. Omul cade şi în această antropogeneză. Sau căderea omului e, de fapt, un dat iniţial, datorită neputinţei omului de a sta drept în picioare.

Omul, această făptură incandescentă este tot la fel de nestăvilită asemnea un vierme care se mişcă continuu. Lipsa de verticalitate a omului e dublă: atât morală, cât şi fizică. Omul este *o putere* dar o putere redusă la o stare subumană.

Prima fază a creării omului nu justifică o poziţie rezonabilă a omului în lume. Puterea cerească supremă îşi manifestă condescendenţa şi face din om o fiinţă verticală, prin inoculuarea în ea a unei scântei de viaţă.

Această nouă parte componentă a omului, inexplicabilă şi imprevizibilă, desăvârşeşte antropogeneza. Omul, se pare, nu se simţea bine ca făptură plină de lumină, incandescentă, pentru că nu putea să se mişte în poziţie verticală. Scânteia de viaţă ameliorează viaţa omului, îl face un om social, deşi am crede că ea este un minus de existenţă, în comparaţie cu prima sa creare.

Dubla antropogeneză exprimă sciziunea reală dintre puterea supremă şi îngeri. Puterea supremă nu e în total acord cu creaţia sa cerească. Ierahia cerească, deşi face din om o făptură luminoasă, racordată la puterea supremă, totuşi nu îi dă caracterisitici *total umane*.

Îngerii nu ştiau cum să-l creeze pe om sau au vrut să o facă părtaşă la crearea omului şi pe puterea supremă? Cum era omul o putere pe care îngerii nu ştiau să o înnobileze, dacă ei făcuseră din om *o putere reală*? Sau, poate omul nu era o putere în adevăratul sens al cuvântului.

Scânteia de viaţă demonstrează că e o substanţă cerească mult mai bună pentru om decât lumina cerească. Antagonsimul dintre *viaţă* şi *lumină* este interesant în cadrul acestui sistem gnostic.

[216] Antropologia saturnină vorbeşte despre *scânteia de viaţă* şi despre *trup*. Scânteia de viaţă e un lucru ceresc, care se întoarce, după moarte, în sferele cereşti, lângă forme asemănătoare ei, pe când trupul se descompune. Trupul e făcut din pământ, însă nu e prea evident dacă scânteile de viaţă sunt din totdeauna sau sunt personalizate. Scânteia de viaţă se întoarce iar trupul se descompune. Scânteia de viaţă pare a nu suferi transformări reale în constituţia sa proprie, la despărţirea ei de trup.

[217] A lui Hristos. Hristologia lui Saturnin nu derivă pe Fiul, prin naştere, din Tatăl. Fiul apare cu nota personală a Tatălui, adică cu aceea de *nenăscut*. Fiul nenăscut vine pe pământ şi pare a fi un om trupesc.

Hristos este un Dumnezeu cu trup aparent, înşelător. Cel mai interesant amănunt e acela că Dumnezeu evreilor e un înger şi nu e Tatăl Fiului. Legătura dintre Hristos şi

Acest eretic a fost primul care a afirmat că există două feluri de oameni, care au fost creaţi de către îngeri: unii *răi* şi unii *buni*.

Şi, întrucât demonii îi ajută pe cei care sunt foarte răi, Mântuitorul a venit să distrugă pe oamenii răi şi pe demoni, şi să-i salveze pe cei buni.

El declară, de asemenea, că actul căsătoriei şi al naşterii sunt de la Satana. Mulţi dintre ei, dintre cei care aparţin acestei secte, se abţin de la carnea animală şi atrag pe mulţi de partea lor printr-o stăpânire a firii de acest fel.

De aceea spun că unele profeţii au fost date prin îngerii, care au creat lumea, pe când altele prin Satana.

Pe Satana, Saturnin îl reprezintă ca fiind şi el un înger, dar care e duşmanul creatorilor lumii şi, în special, al Dumnezeului evreilor.

3. Vasilide însă pare a descoperi lucruri şi mai *sublime* şi *plauzibile* în acelaşi timp, dezvoltând imens doctrina acestuia.

El declară că Mintea a fost prima creaţie a Tatălui celui nenăscut şi că prin el s-a născut Cuvântul, din Cuvânt Cunoaşterea, şi din Cunoaştere Înţelepciunea şi Puterea şi, din Putere şi Înţelepciune, puterile, şi începătoriile şi îngerii şi tot ceea ce se numeşte *a fi primii*.

Tatăl nu există. De ce îngerii creatori s-au coalizat împotriva unui confrate al lor sau de ce un înger creator se dă drept Dumnezeu al evreilor e cu totul obscur.

Hristologia saturnină revendică apariţia pământească a Fiului, ca o luptă făţişă cu îngerul evreilor, care e Tatăl lor, dar pe care nu îl place nici Fiul şi nici ceilalţi şase îngeri creatori.

Fiul Îl distruge pe Tatăl dar îi mântuieşte pe oameni. Cei mântuiţi iau din scânteia vieţii Sale, apărând astfel o supra scânteie de viaţă din care se împărtăşesc toţi cei care cred în Hristos.

E ambiguă la culme soteriologia saturnină, care proclamă părtăşia la scânteia de viaţă a Fiului. E tot la fel de ambiguă şi lupta Fiului cu Tatăl şi cum se poate elimina un înger, care se pretinde a fi *Dumnezeu*.

Mai jos aflăm, că Fiul vrea şi mai mult: vrea să distrugă pe demoni şi pe cei răi. Deşi, ontologic, oamenii sunt formaţi *buni* sau *răi*, Hristos doreşte desfiinţarea celor răi.

Căsătoria şi procrearea apar ca *acte satanice*. Carnea nu e nici ea bună. Sexualitatea şi consumul de carne sunt declarate ca *aspecte demonice* ale existenţei.

Dacă Satana luptă şi el împotriva Tatălui evreilor, atunci face un front comun, deşi disparat, cu Hristos. Şi Hristos şi Satana vor să Îl moare pe Dumnezeul evreilor, numai că Satana luptă împotriva tuturora, deci şi a îngerilor creatori, ceea ce Hristos nu face.

Îngerii apar în această situaţie ca fiind mai importanţi decât Tatăl. De fapt Tatăl e o ficţiune în acest sitem gnostic, pentru că el e *un înger creator*, care se declară Dumnezeul unei anume naţii şi nu al întregii lumi.

Aceştia au făcut primul cer. Apoi, alte puteri, care s-au format prin emanarea din acestea, au creat un alt cer similar cu primul şi, în acest fel, au apărut alţii, care s-au format prin emanaţii din ceilalţi, care erau asemenea cu cei de deasupra lor şi au format al treilea cer.

Din cei din al treilea cer, în ordine descrescătoare, a apărut a patra succesiune de descendenţi şi aceasta tot după modul prezentat anterior.

Conform declaraţiilor lor, aflăm că există mai multe ierarhii de începătorii şi îngeri şi 365 de ceruri. Din cauza acestui lucru anul e format din acelaşi număr de zile ca numărul de ceruri existente[218].

4. Îngerii, care au ocupat cerul cel mai de jos şi care au devenit văzuţi pentru noi, aceia au format toate lucrurile

---

[218] Doctrina vasilidică a teogenezei este pur emanaţionistă. Din Tatăl decurg toate celelalte entităţi divine. Emanaţiile se succed potrivit unei legi incontrolabile, ajungându-se la un număr nesfârşit de entităţi divine dar la un număr de 365 de ceruri. Ierarhiile par a nu avea prea multă importanţă în comparaţie cu numărul de 365, care trebuie să se indentifice cu numărul de zile calendaristice.
Observăm din pasajele următoare că îngerii cei mai de jos, din ultimul cer, sunt creatorii lumii. Asimilând ideea lui Saturnin, Vasilide face din şeful îngerilor din ultimul cer, Dumnezeul evreilor. Acest înger al evreilor vrea să cotropească neamurile, dar se opun prinţii, conducătorii neamurilor.
Dumnezeul evreu se bate pur şi simplu cu oamenii în ideea de a domina lumea creată. Duşmănia dintre evrei şi non-evrei apare în acest caz explicită. Tocmai pentru că evreii vor să domine lumea şi, la fel, şi Dumnezeul lor, de aceea toate neamurile îi urăsc pe evrei. Evreii sunt persoane non grata din punct de vedere ontologic şi nu social.
În situţia unui război iminent între *Dumnezeul evreu* şi *toate puterile cereşti*, Tatăl, de la care au emanat toate, îşi trimite pe pământ Mintea, prima sa emanaţie. Această Minte este Hristos. Hristos are drept misiune pe aceea de a face puterile cereşti să creadă în el. Nu oamenii sunt vizaţi de Hristos, ci îngerii.
Deşi el era în cer şi trebuia să convingă în cer sau în ceruri pe îngeri, Hristos vine pe pământ şi pare un om. Capacitatea sa de a produce iluzia că are trup, merge mână în mână cu capacitatea sa de a face minuni.
Nu înţeleg însă cum tocmai pământul este cel mai bun teritoriu unde poţi convinge pe îngeri, că ceea vor să facă ei nu e un lucru bun.
Doctrina vasilidică atinge relatările evanghelice. Simon Cirineul apare ca cel care suferă pe cruce în locul lui Hristos. El cară crucea şi el e răstignit pe ea. El a fost transfigurat de Hristos, modificat, încât părea că este Iisus. Crucificarea a avut loc din neştiinţă şi ură.
Neştiinţa (şi ce fel de neştiinţă e asta ?) a primat în cazul lui Simon-Iisus. După răstignire, Simon-Iisus râde de cei care îl răstigniseră, stând lângă ei. Se anulează punerea sa în mormânt sau nu? Se pare că Vasilide admite un soi de *moarte*, în care Iisus nu putea să stea prea mult, pentru că era o putere cerească.
Vasilide desparte pe Simon răstignitul de Iisus, puterea cerească. Cine se închină răstignitului rămân încă sclavii îngerilor, care au creat trupurile umane. *Negarea* celui răstignit pe cruce, tocmai în aceasta constă *mântuirea* vasilidică, mântuire sinonimă cu *iertarea* Tatălui.

care există în lume şi au făcut, de asemenea, pământul şi toate neamurile care există pe el.

Conducătorul lor este cel pe care toţi îl consideră Dumnezeul evreilor şi de aceea acesta vrea să predea neamurile propriului său popor, adică evreilor, pe când toţi ceilalţi prinţi îi rezistă şi se opun lui.

Aşa se face că toate neamurile sunt în duşmănie cu neamul său. Dar tatăl cel nenăscut şi nenumit, înţelegând că ei vor să-l distrugă, a trimis propria sa Minte, prima-născută a sa, pe care el o numeşte *Hristos*, pentru a mântui pe cei care cred în el, dintre puterile care au creat lumea.

El părea pe pământ ca fiind *un om*, faţă de toate neamurile acestor puteri şi făcea minuni. Însă nu el a suferit moartea, ci Simon, un om din Cyrene, care a fost silit să poarte crucea în locul său.

Acesta a fost mai tâziu transfigurat de către el, încât puteai gândi că este Iisus şi a fost crucificat, din neştiinţă şi ură. După aceasta Iisus însuşi luând forma lui Simon, sta alături şi râdea de ei.

Şi pentru că el era o putere netrupească şi Mintea nenăscută a Tatălui, el s-a transfigurat pe sine după cum a dorit, fapt pentru care a chemat la sine pe cei pe care i-a trimis şi de ceilalţi şi-a bătut joc, pentru că el nu putea rămâne adormit şi s-a făcut nevăzut tuturor.

Cei care au cunoscut aceste lucruri însă, au fost eliberaţi de începătoriile, care au creat lumea. Dar acest lucru nu incumbă pentru noi datoria de a ne mărturisi celui care a fost răstignit, ci aceluia, care a venit sub forma unui om şi care s-a crezut de către toţi că a fost crucificat, care se numea *Iisus* şi care a fost trimis de către Tatăl, ca prin iertarea sa el să poată distruge munca acelora, care au creat lumea.

Dacă vreunul dintre oameni mărturiseşte pe cel răstignit, spun ei, acest om este încă un sclav şi este sub puterea celor care au creat trupurile noastre. Dar cel care l-a negat pe el a devenit liber de acele fiinţe şi a primit iertarea tatălui celui nenăscut.

5. *Mântuirea* însă este numai pentru suflet, pentru că trupul este dintr-o natură supusă stricăciunii / corupţiei[219].

El declară, de asemenea, că profeţiile derivă de la acele puteri, care au făcut lumea, dar că legea a fost dată în sepcial de conducătorul lor, care a scos pe poporul său din Egipt.

El spune că nu este importantă întrebarea referitoare la cărnurile oferite sacrificiu idolilor, pentru că ele nu au nicio urmare şi putem să le consumăm fără nici mustrare de conştiinţă[220].

El susţine să folosim orice alt lucru şi să practicăm orice fel de poftă, căci este un lucru cu totul indiferent [pentru mântuirea noastră][221].

De aceea, acei oameni practică vrăjitoria, folosesc imagini, incantaţii, invocaţii şi tot felul de gesturi curioase.

De asemenea au inventat diverse nume cu care au numit pe îngeri şi spun care aparţin celor din primul cer sau din al doilea şi se străduiesc să inventeze tot felul de nume pentru începătorii, îngeri şi puteri, şi pentru cele 365 de ceruri imaginate de către ei.

De asemenea spun că numele barbar pentru coborârea şi urcarea Mântuitorului la cer este Caulacau / Întrupatul / Împieliţatul[222].

---

[219] Dar mântuirea nu este a întregului om. Vasilide oferă mântuirea numai sufletului, pentru că trupul e pasibil în continuu de necurăție, de stricăciune.
Această doctrină e răspândită oarecum şi printre creştinii de astăzi, care văd în trup *un rău* şi fericesc şi aşteaptă numai mântuirea sufletului, separată de mântuirea trupului.
Flagelările, amputările organelor sexuale, asceza extremă, epuizantă, suicidă fac parte din această extremă gnostică, care pune la baza eforturilor pentru mântuire numai salvarea sufletului şi văd în trup un element rău, nociv pentru suflet. Sila faţă de trup şi dorinţa de a scăpa de el, de ai optura calitățile naturale au ca fundament o înțelegere greşită a dobândirii armoniei duhovniceşti dintre suflet şi trup.
[220] Putem desprinde din acest pasaj o luptă făţişă cu Sfântul Pavel, care vorbea despre o întinare a conştiinţei celor slabi, dacă ne văd că mâncăm cele jertfite idolilor. A se vedea I Cor 8.
[221] Caracterul hedonist al acestei prescripţii, libertin, e în acord cu filosofia de viaţă a lumii postmoderne, care ne invită să ne facem plăceri, să ne oferim plăceri reciproce, pentru că acesta e *sensul* vieţii terestre.
Trupul e *rău* pentru Vasilide, se întinează repede, dar faptele care au atingere cu trupul *nu afectează* sufletul. Sufletul apare ca *intangibil* pentru poftele josnice, ceea ce ne face să credem că sufletul vasilidic nu are sentimentele ca atribute naturale.
Oare Vasilide chiar credea în existenţa sufletului? Era sufletul un paravan pentru un lucru inexistent, era *un simplu cuvânt* sau reprezenta *o formă de existenţă extra-umană*?

6. Astfel el spune că cine învaţă aceste lucruri şi cunoaşte toţi îngerii şi originile lor este îmbrăcat de către îngeri şi de toate puterile cereşti cu calitatea de a fi *nevăzut* şi *incomprehensibil*, devenind asemenea celui Întrupat[223].

Şi un astfel de *fiu* este necunoscut tutror, pentru că ei nu trebuie să fie cunoscuţi de către nimeni. Însă ei îi cunosc pe toţi şi îi depăşesc pe toţi, dar rămân nevăzuţi şi necunoscuţi tuturora.

Şi ei îţi spun:

„Fă şi tu asta şi îi vei cunoaşte pe toţi, dar nimeni nu te va cunoaşte pe tine".

Din acest motiv, cei care au fost atraşi să citească veşmântul acesta al învăţăturilor lor, într-adevăr, e imposibil să nu fi suferit ceva asemănător acelora[224], deşi par ca toţi ceilalaţi.

Oricum mulţimile nu înţeleg aceste lucruri, doar unul la o mie, poate, sau doi la zece mii de oameni. Ei declară că nu sunt nici *evrei* însă că nu sunt nici *creştini* şi că nu este potrivit a vorbi deschis tuturor despre tainele lor ci, mai degrabă, trebuie ca acestea să fie ţinute în secret, prin păstrarea tăcerii asupra lor.

7. Ei însă recurg şi la o poziţionare locală a celor 365 de ceruri, folosindu-se de un model matematic.

Acceptând acele teorii[225], ei le-au transferat în propriul lor sistem doctrinar. Acum ei susţin că au

---

[222] Caulacau = membrană alantoidă. *Cf.* DNR (Dicţionar neologic românesc), alantoidă = s.f., membrană embrionară a animalelor vivipare (care nasc pui vii) şi ovipare (care se reproduc prin ouă) cu respiraţie pulmonară. Însă, cf. Gr. 1, p. 202, n. 8, Καυλακαῦ este un arhetip ceresc al omului.

[223] Caracterul *iluzoriu* al lui Hristos poate fi căpătat şi de cei care învaţă teologia vasilidică. Mântuirea nu mai apre ca în primul context despre care am discutat, adică în acela în care era nevoie de renunţarea la cel răstignit şi de dobândirea iertătii Tatălui, ci acum mântuirea apare ca o intrare în sferele cereşti, prin dobândirea calităţilor de a fi *imperceptibil* şi *incomprehensibil*.

Acest al doilea fel de *mântuire* e rezervat gnosticilor, celor care învaţă numele îngerilor şi originile lor, care cunosc ierarhiile inventate ale puterilor cereşti. Statura lui Hristos este, cu alte cuvinte, o statură comună.

Oricine poate deveni *ca Hristos*, chiar dacă nu face parte din sfera puterilor cereşti. Punerea semnului de egalitate între *ceresc* şi *pământesc* face greu de desluşit caracterul propriu al entităţilor cereşti şi umane. Sistemul emanaţionist are drept background solidificarea, în forme diferite, a unei singure esenţe veşnice.

[224] Sfântul Irineu vrea să spună că au fost contaminaţi de învăţătura eretică.

[225] Matematice.

conducător pe un anume *Abraxas* şi că acest nume conţine în sine numerele care ne dau pe 356.

Capitolul al 25-lea

Doctrinele lui Carpocrat

1. Carpocrat (*Καρποκρατης* / *Carpocrates*)[226] şi ucenicii săi spun că lumea şi lucrurile care sunt în ea au fost create prin îngerii cei mari, care sunt însă inferiori Tatălui celui nenăscut.

De asemenea susţin că Iisus a fost *fiul lui Iosif*, că s-a născut ca oricare om, cu precizarea că el era diferit într-un singur aspect şi anume, sufletul său era ferm în puritate şi şi-a amintit perfect de acele lucruri la care el a fost martor în sfera Dumnezeului nenăscut.

Astfel, o putere a coborât, peste el, de la Tatăl, prin care el a putut scăpa de creatorii lumii. Și despre aceştia ei spun, că după ce el a trecut prin mijlocul lor şi a rămas în toate lucrurile liber, el s-a înălţat către Tatăl şi le-a făcut pe puteri capabile să meargă pe acelaşi drum, pe care l-a îmbrăţişat şi el.

Aceştia mai declară, că sufletul lui Iisus, deşi educat în ritualurile iudaice, a privit spre acelea cu dispreţ şi pentru aceasta el a fost înzestrat cu puterea de a distruge patimile, pe care oamenii le au în ei, adică pedeapsa pentru păcatele lor[227].

---

[226] Gr. 1, p. 204.

[227] Şi la Carpocrat, Îngerii sunt creatorii lumii iar Tatăl pare a fi numai *un observator detaşat* sau *un Dumnezeu neputincios* ca să intervină. Iisus este o fiinţă naturală, născută în Iudeea din Iosif, dar el are ceva divin în el sau în el s-a întrupat o entitate divină, care îşi aminteşte, în viaţa sa umană, ceea ce a văzut în cer.
Iisus nu e astfel un simplu om. El are o particularitate marcantă la Carpocrat: curăţia, fermitatea în curăţie, în puritate. Dar înţelegem că ea nu se datorează lui Iisus ca om, ci lui Iisus, care e plin de o entitate care vine din cer şi care locuieşte în el.
În viaţa pământească, Iisus e ajutat de puterea, care s-a pogorât, peste el, de la Tatăl. Această putere îl scoate de sub tirania conducătorilor lumii, adică de sub îngerii creatori.
E greu de înţeles de ce aceşti creatori ai lumii erau atât de malefici. Cine iar fi putut face răi, pe cei care creaseră lumea? Cum puteau nişte îngeri, care par buni, pentru că sunt *creatori*, să fie atât de urâţi de către Iisus, care s-a bucurat că a scăpat de ei? În ce consta răutatea acestor creatori?
Până acum s-a desprins o idee marcantă: toţi creatorii primari nu sunt buni. Ceva îi face ca să fie contestaţi de către ceilalţi. Iisus merge la Tatăl şi trage şi puterile cereşti spre acelaşi drum. Dar nu ştim în ce constă *drumul* lui Iisus către Tatăl. Amănuntul final al acestui pasaj este iarăşi bulversant pentru unul ca mine.

2. Sufletele, care sunt asemenea cu al lui Hristos, pot dispreţui toate acele reguli, care au fost date de creatorii pământului şi, în acest fel, vor primi puterea de a avea aceleaşi rezultate [ca şi Hristos].

Această idee s-a născut în ei ca un fel de mândrie vrednică de plâns, încât unii dintre ei spun că sunt *aidoma* cu Hristos.

Alţii însă spun, mai degrabă, că sunt superiori Apostolilor, ca Petru şi Pavel, şi că sunt mai presus decât ceilalţi Apostoli, care nu au primit decât un respect mai mic din partea lu Hristos.

Ei spun că sufletele lor au coborât din aceeaşi sferă cu a lui [Hristos][228] şi, de aceea, dispreţuiesc, la fel ca şi El, pe creatorii pământului, care sunt vrednici de aceeaşi cinste cu acele puteri şi se duc în acelaşi loc.

Dar, dacă cineva va dispreţui toate lucrurile acestei lumi mai mult decât a făcut-o el [adică Hristos], el se va dovedi superior acestuia.

3. Şi aceştia practică vrăjitoria şi incantaţiile. Fac şi ei filtre[229] şi poţiuni de dragoste, recurg la familiaritatea duhurilor, intră în lumea demonilor şi fac şi alte nelegiuiri, declarând că ei posedă puterea de a trece peste orice regulă şi că ei sunt acum principii şi formatorii acestei lumi şi nu numai a lor [a oamenilor], ci şi a tuturor lucrurile care sunt în ea [în lume].

Aceşti oameni, deşi sunt păgâni, au fost trimişi de Satana ca să aducă necinste Bisericii, pentru ca într-un fel sau altul, oamenii să audă lucrurile pe care ei le spun şi să-şi imagineze că noi toţi suntem *ca ei* şi să-şi întoarcă urechile spre ei, plecând de la predicarea adevărului.

Hristos devine *puternic* pentru că *dispreţuieşte* ceremonialul iudaic. El primeşte puterea de a distruge patimile oamenilor, patimi care sunt văzute ca *pedepse* pentru păcate. Puterea lui Iisus vine din aversiunea către o religie a părinţilor lui. Devalorizarea marcantă a iudaismului este evidentă la Carpocrat.

[228] Sufletul lui Hristos e de aceeaşi esenţă cu al adepţilor lui Carpocrat. Hristos nu e un etalon de neînvins, ci el poate fi depăşit de cine dispreţuieşte lumea mai mult. Rămâne de văzut ce înseamnă *dispreţuirea lumii* pentru un eretic ca acesta.

[229] Băuturi cu puteri magice.

Sau văzând ceea ce ei fac, să ne poată vorbi de rău pe noi, că nu avem aceeaşi slujire ca şi ei şi nici aceleaşi învăţături şi aceeaşi morală sau acelaşi ocupaţii cotidiene[230].

Însă ei duc o viaţă plină de neruşinare şi se ascund după învăţăturile lor pline de necredinţă, abuzând de numele lui Hristos şi făcând aceasta cu răutate ascunsă, fapt pentru care „osânda aceastora este dreaptă" (Rom. 3, 8), pentru că primesc răsplată de la Dumnezeu pe măsura faptelor lor.

4. Atât de neînfrânată este nebunia acestor oameni, încât ei declară că au în fiinţa lor toată puterea tuturor lucrurilor a-religioase şi hulitoare şi sunt liberi ca să facă ceea ce vor.

De aceea ei declară că lucrurile sunt *bune* sau *rele*, doar *în limita gândirii omeneşti*. De aceea ei gândesc că e necesar, ca prin ceea ce se numeşte *transmigrare a sufletului* din trup în trup, sufletele să aibă experienţa oricărui fel de viaţă, ca şi a oricărei fel de acţiuni.

Şi ei nu cred că există doar *o singură încarnare*, ci doar dacă unul poate fi capabil să prevină cu ceva pe alţii, prin tot cea ce face pentru ei şi, pe de-a-ntregul, făcând pentru aceasta toate acele lucruri pe care noi nici nu îndrăznim să le grăim sau să le ascultăm.

Căci fac lucruri pe care noi nici nu le-am putea gândi şi care par de necrezut, dacă discutăm despre aceşti oameni cu cineva dintre ai noştri. În scrierile lor aceştia spun, că

---

[230] Ereticii sun trimişii demonilor ca să discrediteze Biserica. Chiar dacă vor fi mulţi sau puţini cei care vor asculta astfel de oameni, Biserica va fi *luată la rost* de orice gură cască şi se va face o departajare a Bisericii de eretici sau se va cere Bisericii să facă ceea ce fac ereticii.
Conştiinţa Sfântului Irineu era cea care îi spunea, cum să îi trateze pe eretici, cum să se raporteze la nebuniile pe care le debitau şi la viața lor imorală. Ei nu sunt un *pericol* pentru că ar aduce vreun fel de *adevăr*, pe care noi nu l-am avea.
Biserica are tot adevărul. Însă ereticii îi pot tulbura pe oameni, îi pot momi cu un soi de viaţă, care pare, la prima vedere, agreabil dar care nu sfârşeşte decât în moartea veşnică.
Problema ereticilor este o problemă *a Bisericii*. În secolul al II-lea al erei creştine, când trăia şi scria acestea Sfântul Irineu, Biserica avea graniţe foarte vizibile în ceea ce priveşte credinţa.
Erezia era un lucru foarte grav şi se disociau imediat de cei care mergeau greşit. Astăzi, problema ereticilor e foarte complicată, pentru că ei nu mai sunt atât de vizibili. Dar problema ereticilor a fost și rămâne tot *o problemă a Bisericii*. Ereticii sunt mult mai numeroşi şi foarte versaţi dar Biserica are tot adevărul, pentru ca să le răspundă.

sufletele lor au fost încercate cu orice fel de viaţă şi de aceea pot, la plecare, să nu aibă nevoie de nimic special.

Şi cred că trebuie să insist asupra acestui lucru, pentru că orice lucru la ei are *încă nevoie* de a fi eliberat, pentru că altfel ei sunt siliţi să se reîncarneze din nou.

De aceea, aceştia afirmă că Iisus pentru aceasta a spus această parabolă, celor care îl însoţeau:

„Până eşti cu adversarul tău pe cale, dă-ţi toată silinţa ca să te eliberezi de el, ca să nu te dea pe tine judecătorului şi judecătorul să te predea pe tine ofiţerului şi acesta să te arunce în închisoare. Adevărat îţi spun ţie, că tu nu vei ieşi afară, până ce nu vei plăti până în ultima [zi]" (Mt. 5, 25-26).

Şi ei zic că „adversarul" este unul dintre îngerii care sunt în lume şi pe care noi îi numim „demoni"; pentru că ei au fost creaţi cu acest scop, ca să conducă acele suflete, care au pierit din lumea supremului Legiuitor.

Pe acesta[231] ei îl descriu ca fiind conducătorul celor care au făcut lumea şi el dă acele suflete (despre care am vorbit[232]) unui astfel de înger, care este slujitorul lui şi el le poate închide în alte trupuri.

Pentru acestea spun ei că trupul este o „închisoare" (*carcerem*)[233].

Întorcându-ne la parabolă, ei interpretează cuvintele: „tu nu vei ieşi afară, până ce nu vei plăti până în ultima [zi]", cu înţelesul, că nimeni nu poate scăpa de sub stăpânirea acestor îngeri care au făcut lumea, ci va trebui să treacă din trup în trup, pentru a avea cunoştinţa fiecărui mod de a fi din această lume şi când nimic nu va mai fi suprinzător pentru el, atunci sufletul va fi eliberat şi se va avânta către Dumnezeu, care e mai presus de îngerii care au făcut lumea.

În acest fel se mântuiesc sufletele, indiferent de ce ar face ele, adică de s-ar păzi faţă de toate, prin participarea la toate acele feluri de acţiuni din timpul unei încarnări şi prin trecerea dintr-un trup în altul, ele pot deveni libere, împlinid ceea ce este de făcut în orice fel de formă de viaţă prin care trec, oricât de lungă ar fi sălăşluirea în fiecare trup în parte.

---

231 Pe Legislatorul suprem.
232 Sufletele damnate.
233 Gr. 1, p. 209.

5. Iar dacă faptele lor sunt [sau nu] nedrepte, nelegiuite şi păcătoase, eu nu ştiu ce să cred despre acest aspect.

În cărţile lor putem citi numai interpretările pe care ei le dau cu privire la propriile lor păreri. De aceea spun ei, că Iisus a vorbit în mod tainic şi intim cu ucenicii Săi şi cu Apostolii şi că, dacă ei Îl întrebau ceva, numai atunci obţineau răspunsul la ceea ce se întrebaseră, [răspuns] care va folosi şi altora ce vor deveni *vrednici să creadă*.

Într-adevăr, noi suntem mântuiţi prin credinţă şi dragoste, dar toate lucrurile, indiferent de natura pe care o au, sunt recunoscute de noi ca fiind *bune* sau *rele*, deşi nu sunt deloc *rele* prin natura lor.

6. Alţii dintre ei folosesc alte semne exterioare, trăgând pe ucenii lor de urechea dreaptă[234].

Dintre aceştia a venit Marcellina, care a fost chemată la Roma de episcopul Anicet şi a adus cu ea aceste doctrine, care erau pline de erori.

Aceştia se numesc pe ei înşişi „gnostici". Ei posedă imagini, unele pictate iar altele formate din diferite materiale.

Referitor la aceasta, ei afirmă că o imagine a lui Hristos a fost făcută de Pilat din timpul, când Iisus era printre ei.

Ei cinstesc aceste imagini şi le pun pe ele lângă imaginile filosofilor lumii, adică ale lui Pitagora, Platon, Aristotel şi a celorlalţi. Ei acordă cinstire acestor imagini, în maniera în care o fac păgânii.

---

[234] Probabil era un mod de recunoaştere a acestei facţiuni eretice, o emblemă, un semn al lor distinctiv trasul de ureche.

Capitolul al 26-lea

Doctrinele lui Cerint, ale ebioniţilor şi nicolaiţilor

1. Cerint (*Κηρινθος* / *Cerinthus*)[235] era un bărbat educat în înţelepciunea egiptenilor, care a gândit că lumea nu a fost făcută de Dumnezeul iniţial / prim, ci de o Putere separată de el, care era la o anumită distanţă de Începătorii, care reprezintă puterea supremă peste întreg universul şi care nu-l ştia pe cel, care este deasupra tururor.

El a vorbit despre Iisus ca nefiind năcut dintr-o Fecioară, ci fiind fiul lui Iosif şi al Mariei, după ordinea generării umane, şi care nu a fost cu nimic mai drept, cu mai mult bun simţ şi mai înţelept decât alţi oameni.

Însă, după botezul său, Hristos s-a pogorât peste el în forma unui porumbel, de la supremul Legislator şi pe acesta el l-a proclamt ca fiind Tatăl cel necunoscut şi care face minuni.

Însă, la sfârşit, Hristos s-a depărtat de Iisus şi astfel Iisus a suferit şi a înviat, Hristos rămânând impasibil[236], pentru că el era o fiinţă spirituală.

2. Cei care sunt numiţi „ebioniţi" (*ἐβιωναιοι*/ *ebionaei*)[237], sunt de părere că acest nume a fost făcut de către Dumnezeu.

Opiniile lor cu privire la Domnul sunt similare cu ale acelora ale lui Cerint şi Carpocrat.

Ei folosesc *Evanghelia după Matei* şi îl repudiază pe Sfântul Pavel, spunând că el a fost *un apostat* de la lege.

În ceea ce priveşte cărţile profetice, ei doresc să le prezinte într-o manieră personală: ei practicau circumciziunea, perseverau în observarea tuturor acelor practici care ţin de Lege şi care fac parte din modul de viaţă iudaic şi adorau Ierusalimul, pentru că este *casa lui Dumnezeu*.

[235] Gr. 1, p. 211.
[236] Nepătimitor, neatins de suferinţă.
[237] Gr. 1, p. 212.

3. Nicolaiţii (*nicolaitae*)[238] erau urmaşii lui Nicolae, care era unul dintre cei şapte primi diaconi şi care au fost hitoroniţi diaconi de către Apostoli.

Ei îşi trăiau viaţa cu o nereţinută îngăduinţă. Modul de viaţă al acestor oameni este foarte bine surprins în *Apocalipsa* lui Ioan, unde ei sunt prezentaţi ca învăţând că e o problemă neimportantă practica adulterului şi a mâncării jertfite idolilor.

De aceea Domnul spune despre ei: „Dar acestea tu să urăşti, să urăşti faptele nicolaiţilor, pentru că şi Eu le urăsc" (Apoc. 2, 6).

---

[238] Idem, p. 214.

Capitolul al 27-lea

Doctrinele lui Cerdo şi Marcion

1. Cerdo (*Κερδων* / *Cerdon*)[239] a fost unul care şi-a formulat sistemul său din cele ale urmaşilor lui Simon şi care a venit să locuiască la Roma în timpul lui Hyginus (*Ὑγίνου* / *Hygino*)[240], care a fost al nouălea în *succesiunea episcopală* (*τῆς ἐπισκοπικῆς διαδοχῆς*; *episcopatus per successionem*[241]; *the episcopal succesion*) de la Apostoli[242].

El învăţa că Dumnezeul, Care a vorbit prin Lege şi prin Proroci *nu este* Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos. Primul a fost cunoscut, dar ultimul a fost necunoscut. Primul a fost drept, cel de al doilea a fost milostiv.

2. Marcion din Pont (*Μαρκίων ὁ Ποντικὸς* / *Macion Ponticus*)[243] i-a succedat acestuia şi i-a dezvoltat învăţătura.

Acesta a afirmat una dintre cele mai curajoase blasfemii împotriva Celui, Care este afirmat că este Dumnezeu, de către Lege şi Proroci, spunând că El este autorul răului, şi că răul se ia la luptă cu lumina, infirmând ţelul acesteia şi fiind contrar chiar şi Lui Însuşi.

Dar Iisus, care derivă din tatăl, care este mai presus decât Dumnezeul care a creat lumea, a venit în Iudeea, în timpul guvernatorului Pilat din Pont, care a fost procuratorul lui Tiberiu Cezar[244], manifestându-se sub forma unui om celor din Iudeea şi a desfiinţat Profeţii şi Legea şi toate lucrurile acelui Dumnezeu care a creat lumea, şi pe care el îl numea *Creatorul cosmosului*.

Pe lângă acestea, el mutilează *Evanghelia după Luca*, schimbând tot ce se referă la naşterea Domnului şi dând la o parte un mare adevăr al învăţăturii Domnului, pe acela în care Domnul a prezentat, într-un mod foarte duios, că Creatorul acestui univers este Tatăl Său.

---

239 Ibidem.
240 Ibidem.
241 Idem, p. 215.
242 Mărturie clară despre succesiunea apostolică a harului preoţiei.
243 Idem, p. 216.
244 Mărturie clară despre istoricitatea Domnului Hristos.

El deasemenea a învăţat pe ucenicii săi că el însuşi este mai vrednic de credinţă decât sunt acei apostoli, care ne-au dat nouă în mâini Evanghelia, însă care ne-au dat-o nu în întregime, ci numai o parte din ea[245].

Astfel el dezmembrează şi *Epistolele* lui Pavel, scoţând din ele tot ceea ce apostolul a spus despre Dumnezeu ca Creator al lumii, şi la cele care se refereau la faptul că El este Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos şi de asemenea acele pasaje din scrierile profetice pe care le-au citat Apostolii şi prin care fuseserăm anunţaţi, cu mult înainte, de venirea Domnului[246].

3. Mântuirea va fi atinsă numai de către sufletele acelora, care au învăţat doctrina sa, pe când trupul, care a fost luat din pământ, este incapabil să ia parte la mântuire.

Continuându-şi blasfemia împotriva lui Dumnezeu, el spune şi acestea (şi, cu adevărat, prin gura lui vorbea dracul), adică multe lucruri, care sunt neconforme cu adevărul, ca spre exemplu faptul că, Cain, şi aceia ca el, şi sodomiţii, şi egiptenii şi alţii ca ei, în fine toate neamurile care au mers pe calea pierzării, au fost mântuite de către Domnul, atunci când El s-a pogorât în Iad[247] şi că ei au alergat către El şi că ei au fost primiţi de către El întru Împărăţia Sa.

Însă şarpele, care era în Marcion, declara că Abel şi Enoh şi Noe şi toţi ceilalţi oameni Drepţi, care s-au născut din patriarhul Avraam, cu toţi Profeţii la un loc şi cu cei care au plăcut lui Dumnezeu, nu au luat parte la mântuire.

Căci, spune el, acei oameni n-au înţeles că ei au fost ispitiţi mereu de Dumnezeul lor[248] şi acum ei bănunind

---

[245] *Fobia* că Sfinţii Apostoli ne-au minţit şi nu ne-au spus totul continuă până astăzi. Se caută peste tot ce a făcut Domnul în copilărie, unde s-a iniţiat, dacă nu cumva Evangheliile au fost cenzurate, dacă a existat învierea Sa, dacă nu cumva a avut relaţii sexuale cu Maria Magdalena şi alte tipuri de demonism furibund.
Evangheliile canonice sunt discreditate în chip şi fel, şi foarte mulţi se întreabă *de ce* nu putem da crezare *legitimă* şi apocrifelor sau dacă nu cumva, apocrifele sunt *cărţile adevărate* ale Scripturii. În orice caz, omul zilelor noastre se delectează mai mult cu surogatele teologice ale apocrifelor, decât cu adevărul scriptural.

[246] Acesta e unul dintre predecesorii criticii istorice moderne, care îşi permite să nege toate acele pasaje, care nu sunt conforme cu modul raţionalist de a vedea Scriptura.

[247] Literal: *Hades*. Poziţia Sfântului Irineu faţă de ce persoane au ieşit din Iad împreună cu Domnul e aceea, că au ieşit *numai Drepţii*. El i-a atitudine energică, după cum se poate observa, împotriva distorsionării evenimentului de către Marcion.

[248] În viaţa pământească.

faptul că El i-ar ispiti pe ei, ei nu au alergat către Iisus sau către credinţa anunţată de către El. Din acest motiv el a declarat faptul, că sufletele lor *au rămas* în Iad[249].

4. Şi acest om este unul dintre cei care au îndrăznit să înceapă opera de mutilare a Scripturilor, ridicându-se deasupra tuturor celorlalţi prin modul în care s-a trufit[250] împotriva lui Dumnezeu şi îmi propun, în mod special, să-l resping pe el, şi să elimin cărţile sale şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, să răstorn toate acele discursuri despre Domnul şi despre Apostoli, scrise sub îndrumarea lui şi pe cele făcute de către el.

Pentru început am făcut menţiunea că el a început această lucrare şi că a produs una dintre cele mai mari coruperi ale adevărului dintre toate de până acum, care contaminează predica Bisericii, fiind discipolii şi succesorii lui Simon Magul din Samaria.

De aceea ei nici nu mărturisesc care este numele învăţătorului lor, tocmai pentru a seduce pe cât mai mulţi, însă îi învaţă doctrinele.

De aceea, pentru ei numele lui *Hristos Iisus* este un fel de momeală, un mod de a introduce pe alţii în nelegiuirile lui Simon.

Prin acest mod de a lucra, nu distrug ei pe mulţi, împrăştiind în mod viclean propriile lor învăţături, folosindu-se de un nume bun şi prin ceea ce e dulce şi frumos, nu împânzesc celor ce le ascultă, ucigătoarea şi acaparatoarea otravă a şarpelui, a marelui urzitor al ereziei?[251]

---

[249] Literal: *Hades*.

[250] Literal: *a izbucnit* (*inveigh*) .

[251] Marele urzitor al ereziei e Satana.

Capitolul al 28-lea

Doctrinele lui Taţian, ale encratiţilor şi ale altora

1. S-au format deja multe ramuri ale ereziilor din ereticii pe care i-am descris aici. Aceştia s-au înmulţit peste poate, încât nici nu ştim câţi sunt cu toţii, fiindcă toţi au dorit să devină *învăţători* şi, prin aceasta, şi-au format o altă erezie, rupându-se de aceea în care ei activau.

Fiecare şi-a format un cu totul alt sistem de doctrine şi aşa, din ce în ce mai mulţi, insistă asupra faptului că învaţă ceva *nou*, declarând despre ei că sunt *iniţiatorii* unui *mod de a gândi*, de care *numai ei* sunt în stare să îl provoace.

Şi să dăm un exemplu. Din Saturnin şi Marcion au răsărit cei care se numesc pe ei înşişi *encratiţi* (ἐγκρατεῖς)[252] sau „stăpâni pe sine".

Aceştia predică împotriva căsătoriei, situându-se lateral de creaţia originară a lui Dumnezeu şi blamând indirect pe Acela, Care a făcut bărbatul şi femeia, pentru înmulţirea neamului omenesc.

Câţiva dintre ei sunt recunoscuţi prin aceea că au introdus abstinenţa de la carnea animală, arătându-se nerecunoscători lui Dumnezeu, Care a creat toate lucrurile.

Ei neagă, de asemenea, mântuirea celui care a fost primul creat[253]. Această opinie s-a format de curând între ei.

Un anume bărbat, cu numele de Taţian (*Τατιάνου* / *Tatiano*)[254], a fost primul care a introdus această blasfemie.

---

[252] Gr. 1, p. 220.

[253] Se referă la Sfântul Adam, protopărintele nostru. Şi astăzi se mai neagă faptul, şi cu mare insistenţă, că Protopărinţii noştrii nu sunt *Sfinţi* şi că nu au fost mântuiţi de către Hristos. Însă icoana Învierii Domnului i-ar putea învăța, ca și întreg cultul ortodox, de altfel, adevărul acesta spus atât de simplu și direct de către Tradiția Bisericii.
Icoana Învierii Domnului, dacă e să ne referim numai la ea, când El întinde ambele mâini ca să ridice pe Sfântul Adam şi pe Sfânta Eva din Iad, este argumentul zdrobitor, care ar trebui să închidă aceste guri rele. Şi, cu toate acestea, deşi avem şi *Duminica Sfinţilor Strămoşi*, cu două duminici înainte de Naşterea Domnului, noi tot dăm o importanţă prea mică Sfinţilor Vechiului Testament.

[254] Gr. 1, p. 220.

El a fost ucenicul lui Iustin[255] dar, de mai mult timp, a început să nu mai aibă aceleaşi puncte de vedere cu acela.

După martiriul aceluia, el s-a separat de Biserică şi a început să se creadă în mod orgolios *un învăţător*, *superior* celorlalţi, creându-şi un ciudat angrenaj doctrinar.

El a inventat un sistem de *eoni nevăzuţi*, asemănător cu al acelora, care îl urmează pe Valentin iar, asemenea cu Marcion şi Saturnin a declarat, că în cadrul căsătoriei nu avem decât decădere şi depravare.

Refuzul de a admite *mântuirea lui Adam* (τοῦ ᾿Αδὰμ σωτηρίᾳ)[256] a fost pentru el *o datorie* ce se cerea implementată.

2. Alţii însă, care au urmat pe Vasilide şi pe Carpocrat, au introdus legăturile desfrânate şi numărul de mai multe soţii, arătându-se indiferenţi la faptul de a mânca din cărnurile sacrificate idolilor, spunând că Dumnezeu nu dă mare importanţă lucrurilor de acest fel.

Şi pentru ce nu vorbesc mai departe? Pentru că este cu neputinţă de înşirat pe toţi aceia care, într-un fel sau altul, au căzut departe de adevăr[257].

---

[255] Sfântul Iustin Martirul şi Filosoful.

[256] Gr. 1, p. 220.

[257] *Căderea din adevăr* e nimerirea în vreo erezie mai veche sau reformulată sau nou-inventată. Dacă nu mai eşti în adevăr, atunci, cu siguranţă, te afli în erezie.

Capitolul al 29-lea

Doctrinele mai multor secte gnostice, în special a barbelioţilor (τῶν Βαρβηλιωτῶν) şi a barborianilor (Βορβοριανῶν)[258]

1. Pe lângă aceia dintre eretici, care se trag din simonieni şi despre care noi am vorbit deja, au apărut o puzderie de alţi gnostici, aidoma ciupercilor care ies din pământ.

Nu am să descriu decât principalele opinii ale acestora. Unii vorbesc despre un eon, care nu a existat în vechime şi care a locuit într-un spitit feciorelnic, numit de ei: *Barbelos*[259].

Ei mai declară că undeva există, cu siguranţă, un părinte, pe care nu-l putem numi, şi care a dorit să se reveleze pe sine ca *Barbelos*.

Astfel, Gândirea a venit în faţa lui şi a cerut de la el Preştiinţa. Însă când i s-a dat Preştiinţa, el a cerut încă două [entităţi] şi anume Incoruptibilitatea, care a venit prima, şi ei i-a urmat Viaţa veşnică.

Barbelos s-a slăvit în acestea şi şi-a contemplat propria măreţie şi, în unire cu ele, bucurându-se de măreţia aceasta, a generat o lumină proprie sieşi.

Aşa afirmă ei că a început lumina, cât şi începutul naşterii tuturor lucrurilor.

Însă Tatăl văzând aceast lumină a uns-o pe aceasta cu bunătatea sa, făcând din ea puterea de a dobândi perfecţiunea.

Pentru aceasta spun ei, Hristos, Care a venit, a cerut să-i fie dată Mintea ca un ajutor al său. Şi i s-a dat Mintea.

Prin aceasta ei afirmă, cum că Tatăl şi-a trimis Cuvântul în lume. Unirea însă dintre Gândire şi Cuvânt, dintre Nestricăciune şi Hristos vor deveni creatoare.

---

[258] Idem, p. 221.

[259] *Cf.* Idem, p. 221, n. 2, *Barbelo* era o divinitate, care avea atributul intelectualităţii sau pe cele ale preştiinţei, incoruptibilităţii şi al vieţii veşnice. Numele ca atare provine de la o sectă condusă de către un samaritean, însă, editorii ediţiei pe care o folosesc cred că, mai degrabă, e vorba despre un nume siriac.

Viaţa veşnică s-a unit cu Voinţa, cu Mintea şi Preştiinţa. Acestea reprezintă măreţia luminii celei mari şi pe *Barbelos*.

2. De asemenea, aceştia mai spun, că Născătorul de sine a fost mai înainte de a apare Gândirea şi Cuvântul, fiind cu toate o reprezentare *a marii lumini* şi că el[260] a fost foarte mult cinstit, de toate lucrurile, care au căpătat fiinţă prin el.

Mai înainte însă a fost făcut şi Adevărul şi în unirea dintre Născătorul de sine şi Adevăr s-a produs creaţia.

Însă mai spun, că din Lumină, care este Hristos şi din Nestricăciune, au ieşit patru luminători, care au început să stea în jurul Născătorului de sine.

Şi din Voinţă şi Viaţa veşnică au ieşit alte patru entităţi în acelaşi fel, care s-au aşezat deasupra celor patru luminători.

Acestea patru au următoarele nume: Harul, Libertatea, Înţelegerea, Cumpătarea.

Cele enumerate au legătură cu marea şi prima lumină. Prima reprezintă pe Mântuitorul, care este şi *Izvorul luminii*. Libertatea este unită cu a doua lumină, pe care ei o numesc şi *Voința*. Unitatea este a treia, dar pe aceasta ei o numesc şi *Cea Iubită* iar Cumpătarea este a patra şi poartă şi numele de *Cea roditoare*.

3. Toate acestea, care au apărut aşa, prin autogenerare, produc mai departe un om perfect, pe care ei l-au numit *Adamant* / Cel pământesc[261] (᾿Αδάμαντα / Adamantem)[262], deşi nici unul dintre ele nu a fost învinsă sau nu reprezenta pe niciuna dintre cele din care a apărut.

Adamant a fost, la început, cu prima lumină, dar a fost privit cu severitate de Izvorul luminii.

Tocmai de aceea adevărata cunoaştere a fost trimisă de către Născătorul de sine acestui om, pentru că era unit cu el.

De aceea omul a atins cunoaşterea acestuia[263] mai înainte de toţi ceilalţi. Lui i s-a conferit puterea nebiruită[264],

---

[260] Născătorul de sine.
[261] Gr. 1, p. 224, n. 1.
[262] Gr. 1, p. 224.
[263] A Născătorului de sine.
[264] Omului.

pentru a o avera într-un suflet feciorelnic şi toate lucrurile s-au odihnit întru el şi au cântat laude marelui eon.

Astfel ei declară că s-a manifestat: mama, tatăl şi fiul. Din Om şi Cunoaştere au fost produşi aceştia trei, care sunt de fapt *Cunoaşterea însăşi*.

4. Mai departe ei suţin că, din primul înger, care a stat lângă Primul născut, a venit Sfântul Duh, care pentru ei poartă numele de *Înţelepciune* sau *Predecesor*.

Acesta, înţelegând că toţi ceilalaţi au o parteneră, deşi el se despărţise tocmai de una, a căutat o fiinţă cu care să se poată împreuna.

Şi, pentru că nu a găsit una, el s-a extins pe sine atât de mult, încât a fost văzut şi în regiunile pământeşti, în vederea găsirii unei partenere.

Şi pentru că nici aşa nu a găsit una, el a căzut într-o stare de mare îngrijorare, fiindcă el fusese astfel încercat, fără bună-voinţă, de către tatăl său.

După toate acestea, datorită simplităţii şi bunătăţii sale, el a produs o creaţie în care se poate vedea numai neştiinţă şi îndrăzneală[265].

Această creaţie ei o numesc cu numele de Primul conducător, şi acesta a creat lumea de jos. Şi ei spun că o mare putere l-a purtat pe acesta departe de mama sa, şi că el s-a aşezat departe de ea în regiunile cele de jos, fapt pentru care a format firmamentul ceresc, în care ei afrimă că el s-a ascuns.

Şi astfel, în neştiinţa sa, el a format toate acele puteri inferioare lui, ca îngerii şi tăria şi toate lucrurile pâmânteşti.

Despre el, aceştia mai spun, că fiind unit cu Îndrăzneala, a produs Răutatea, Zelul, Durerea, Furia şi Plăcerea.

Când s-au născut acestea, mama Înţelepciunii a fost foarte mânioasă, a zburat departe, mergând în regiunile de mai sus şi devenind ultima Ogdoadă, din cele de deasupra.

---

[265] În acest sistem gnostic se poate vedea o înţelegere foarte dubioasă a realităţii Sfântului Duh. Lăţirea Sfântului Duh până în regiunile pământeşti este proiecţia mentală a acestor eretici, care astfel înţelegeau ei pogorârea Sfântului Duh pe pământ.

Nu apare nicăieri *ideea de har*. Lumina care apre aici e, de fapt, o sumă de persoane divine, de entităţi cereşti, care, inexplicabil, se unesc şi se contopesc în altceva diferit de ei.

Despărţirea ei de el l-a făcut pe acesta[266] să creadă că este singurul existent şi de aceea a declarat:

„Eu sunt un Dumnezeu zelos şi în afară de mine nu există altul” (Ieş. 20, 5; Deut. 5, 9).

Acestea sunt învăţăturile false pe care le-au inventat aceşti oameni.

[266] Pe Sfântul Duh.

Capitolul al 30-lea

Doctrinele ofiţilor şi a setienilor

1. Alţii însă declară şi mai monstruos, că există în puterea Adâncului o lumină primă, binecuvântată, necoruptă şi infinită şi că acesta e tatăl tururor şi e numit *primul om*.

Ei spun că Gândirea sa, venind din sine, a produs un fiu şi că acest prim fiu al omului este *al doilea om*.

Dedesubtul acestora[267] este Sfântul Duh şi sub acest spirit superior sunt elementele care au venit din fiecare[268], adică apa, întunericul, abisul, haosul, deasupra căruia ei declară că a născut Duhul, şi pe el l-au numit: *prima femeie*.

Primul om, împreună cu fiul său, au fost încântaţi de frumuseţea Duhului, care era o femeie şi s-au aruncat peste ea, începând astfel, prin ea, să existe o lumină necoruptă, o a treia femeie, pe care ei au numit-o *Hristos*, care este fiul primului şi celui de al doilea om şi al Sfântului Duh şi al primei femei.

2. Tatăl şi fiul, deopotrivă, s-au împreunat cu femeia, pe care ei o numesc: *mamă a vieţii*.

După ce au făcut asta, ea nu a mai putut să poarte şi nici să primească în sine marea lumină, fapt pentru care ei afirmă, că ea a sfârşit prin a se aprinde în partea stângă.

Însă singurul lor fiu, Hristos, venind din partea dreaptă, a îndreptat-o spre cele înalte şi a fost imediat trasă sus de mama ei, care forma un *eon necorupt*.

Aceasta este *sfânta* şi *adevărata Biserică*, după cum o numesc ei, unde se strâng cu toţii şi se unesc în tatăl tuturor, primul om, fiul, al doile om, fiul lor, Hristos şi femeia la care am făcut referire.

3. De aceea aceştia învaţă, că puterea care a venit din femeie prin aprinderea[269] ei, fiind stropită cu lumină, a căzut din locul ocupat de părinţii ei, însă a păstrat de la aceştia dorinţa de *a fi stropită cu lumină*.

---

[267] Adică a celor doi oameni.
[268] Dintre cei enumeraţi anterior.
[269] Literal: *fierberea* ei.

De aceea, aceştia numesc Înțelepciunea, pe Predecesor şi pe Cea nepotrivită drept *hermafrodiţi* (*masculo-foeminam*)[270].

Astfel, aceasta fiind neştiutoare, a intrat în apă, pe când aceia se aflau în stare de nemişcare şi a împărţit-o conform numărului lor, lucru care s-a dovedit nesăbuit, pentru că au devenit ca *cei de jos* şi au trebuit să îşi asume un trup.

Pentru aceasta, ei afirmă că toate lucrurile sunt ocupate şi ţin de această *stropire cu lumină* şi ea este *începutul tuturor*.

Sau, mai degrabă, ea era ceva care absorbea totul şi copleşea toată materia. Pentru acest lucru, ea era graniţa dintre un trup material şi grosier şi această putere care regreta, că a căzut şi făcea tot posibilul ca să scape din apă şi să se ridice iarăşi la mama ei.

Dar sforţările ei nu aveau un efect real, pentru că o tragea în jos greutatea trupului, care făcea parte din cele de jos.

Ea simţea să-şi aline durerea, însă, mai ales, dorea să ţină secret faptul, că ea vine din lumina de sus. Se temea că ar putea fi jignită de către elementele inferioare şi de aceea nu dorea să se întâmple asta.

Însă când a recâştigat putere de la acea stropire cu lumină, pe care o posedase cândva, ea s-a ridicat iarăşi şi a revenit în cele de sus.

Fiind acum întru cele înalte, ea s-a lăţit pe sine şi a acoperit o parte din spaţiu şi a format cerul vizibil de deasupra trupurilor.

Dar a rămas sub cerul pe care ea însăşi l-a făcut, posedând un trup de apă. Şi când a început să dorească[271] lumina cea de sus, ea a lepădat trupul acela şi a rămas liber de el. Acest trup despre care vorbim, al puterii care l-a azvârlit de pe ea, ei îl numesc *femeie din femeie*.

4. De aceea aceştia spun, că fiul ei a primit o suflare necoruptă de la mama lui şi că prin ea face toate, fiindcă a

---

[270] Gr. 1, p. 228.
[271] Să se îndrăgostească.

devenit el însuşi o putere, după cum afirmă aceştia, care a fost trimisă în apă, unui fiu fără de mamă.

Ei spun că acela nici nu a cunoscut dar nici nu a avut o mamă. Fiul ei, după exemplul tatălui său, a trimis şi el un fiu. Acesta al treilea fiu a născut şi el un al patrulea şi la fel a făcut şi al patrulea.

Şi al cincilea a născut un fiu şi al şaselea şi al şaptelea. Aceştia au format o Hebdomadă, conform spuselor acelora, care a completat, ceea ce mama lor poseda în al optulea rând.

Astfel naşterile acestea vorbesc de modul de generare al stăpânirilor şi puterilor şi despre modul cum unele se preced pe altele.

5. Aceştia au dat nume la toate persoanele concepute în falsul lor sistem şi acestea sunt următoarele: primul născut din mamă este numit *Puternicul*, următorul e numit *Iehova*, al treilea este *Savao*t, al patrulea e *Adonai*, al cincilea este *Curăția*, al şaselea *Lumina* iar ultimul dintre ei, al şaptelea, este Împărăția.

Aceştia şapte reprezintă cerurile, stăpânirile, puterile, îngerii şi creatorii, care au un loc al lor propriu în cer, conform generării lor şi legii nevăzute, care stăpâneşte peste toate lucrurile creşti şi pământeşti.

Primul dintre ei, adică Puternicul, dispreţuindu-şi mama el a născut fii şi nepoţi fără permisiunea cuiva, ba chiar îngeri, arhangheli, puteri, stăpâniri şi domnii.

După ce a făcut acestea toate, fiii săi s-au pornit la ceartă cu el pentru puterea supremă, fapt care l-a enervat profund pe Puternicul şi văzând mulţimea lor, acest lucru l-a făcut să dispere.

În această situaţie, el şi-a aţintit ochii asupra lucrurilor de jos, fixându-şi dorinţa asupra lor, de unde a rezultat un fiu, care nu s-a datorat sieşi.

Acest fiu este Mintea, care avea forma contorsionată a unui şarpe. El a apărut din spirit, suflet şi din toate lucrurile lumii. Pentru acest lucru, el a născut toate lucrurile care te fac să uiţi de tine, răutatea, invidia, greul vieţii şi moartea.

Ei declară că acest tată a dăruit cea mai mare viclenie acestui fiu în formă de şarpe şi care a distorsionat Mintea acelora, când a mers cu tatăl său în cer şi în paradis.

6. Din acest motiv, Puternicul, înălţându-se în duhul său, s-a lăudat că e mai presus de toate cele care sunt sub el şi a exclamat:

„Eu sunt tatăl şi Dumnezeu şi deasupra mea nu mai este nimeni”.

Însă auzindu-l mama lui, a strigat către el: „Nu minţii, Puternicule, căci tatăl tău este peste toţi, el fiind primul Om şi el este deasupra ta. Acesta este Omul, care este Fiul Omului”.

Toţi însă au fost neliniştiţi de această nouă voce şi de neaşteptatele ei cuvinte. De aceea se întrebau de unde a venit acest glas, încercând să-l atragă pe acela spre ei. Aceştia însă afirmă, că Puternicul ar fi spus:

„Veniţi să facem om după chipul nostru” (Fac. 1, 26). Cele şase puteri auzind acestea şi cum că mama lor le-a dat lor ideea de a face omul (în sensul că pentru ei, ea era vasul ce trebuia umplut de puterea lor), s-au adunat şi au făcut un om cu o statură imensă, atât în lăţime cât şi în înălţime.

Acesta însă putea numai să se zvârcolească pe pământ[272]. Ei îl duc pe om la tatăl lor.

Înţelepciunea gândeşte în acest caz, ca să-l lase pe Puternic în afara luminii, care poate să stropească toate, pentru ca, nu după mult timp, acesta să capete putere, ca să lupte cu puterile cereşti.

De aceea, declară ei, a suflat în om suflare de viaţă, fapt prin care el s-a golit de puterea pe care o avea. Omul a devenit gânditor şi raţional[273]. Pentru ei, acestea două, fac parte din *procesul mântuirii*. Omul a mulţumit primului om, că i-a părăsit pe aceia, care l-au creat pe el.

---

[272] Ofiţii vorbesc astfel de o antropologie deficitară din start. Omul era prea mare ca să se comporte ca un om. Omul se păstrăvălea ca un şarpe. Şarpele, simbolul cheie al acestora, dovedeşte înclinaţia lor asumată spre rău.

Acest om deficitar apare după ce prima divinitate e de fapt tot un om. Dar diferenţa e că acest om este făcut de către duhuri rele, de duhuri de altă calitate decât primul om, care e şi divinitatea primă.

Ofiţii, aceşti închinători ai şarpelui, vorbesc de Dumnezeu ca de un om. Omul a existat înaintea lui Dumnezeu în sistemul lor. Tocmai de aceea, acest lucru e o monstruozitate pentru Sfântul Irineu şi pentru noi. Teologia a fost înghiţită de spaţiul unei antropologii deficitare în acest cadru, antropologie care are însă o ascensiune divină.

[273] Posesor al Entimemei, a raţiunii.

7. Puternicul însă a devenit invidios pentru acest gest al omului şi a dorit să-l facă pe om gol, pentru o femeie. De aceea a scos o femeie din propria sa minte, pe care a numit-o *Predecesor*, după cum am spus mai sus, născând-o pe ea într-un mod imperceptibil din vasul puterii sale.

Ceilalţi au venit şi au admirat frumuseţea ei şi au numit-o pe ea *Eva* şi s-au îndrăgostit de ea şi au făcut cu ea copii. Aceştia sunt declaraţi de ei ca fiind *îngerii*.

Dar mama lor, Înţelepciunea, a pus la cale, cu viclenie, un mod de a-i seduce pe Adam şi pe Eva, şi anume prin şarpe, încălcând porunca Puternicului.

Ea a ascultat pe acesta, care îi spunea că ea vine dintr-un fiu al lui Dumnezeu. Ea ascultat şi a cedat uşor. Adam a mâncat din copacul din care Dumnezeu i-a spus să nu mănânce. Când ei au mâncat, atunci au obţinut cunoaşterea puterii, care este mai presus de toate şi s-au depărtat de cei care i-au creat.

Când Predecesorul a văzut că puterile au fost păcălite de propria lor creatură, el s-a bucurat mult, şi a strigat din nou, că, deşi tatăl a fost necorupt, Puternicul care a creat a fost un mincinos iar omul şi prima femeie, adică *Duhul*, au fost mai înainte de această Evă păcătoasă, care a comis adulter.

8. Puternicul a fost obligat astfel să nu se implice în niciun fel şi să nu răsplătească cele ce se făcuse, de către Adam şi Eva în Paradis, adică faptul de a-i fi încălcat porunca.

A dorit însă, să-i nască fii Evei, însă nu şi-a împlinit voia, fiindcă mama sa nu a fost de acord cu ea şi, în taină, i-a dezbrăcat pe Adam şi pe Eva de lumina, care strălucea din ei.

Asta însemna că duhul care venea din puterea supremă putea să participe la ea, fără a fi exclus din cauza păcatului făcut.

Aceştia fiind goi de fiinţa divină, l-au blestemat pe el[274] şi au căzut din cer pe pământ. Însă şarpele, care a acţionat împotriva tatălui, a coborât şi el întru cele de jos ale lumii.

---

[274] Pe Puternic.

El a venit având putere asupra îngerilor de aici şi a născut şase fii, el însuşi fiind al şaptelea, ca să fie conform Hebdomadei din jurul tatălui.

Cei şapte sunt *demonii pământului*, care se opun mereu rasei umane, după dorinţa tatălui lor, care a căzut în lumea de jos.

9. Prima dată Adam şi Eva erau plini de lumină şi transparenţi, pentru că aveau trupuri duhovniceşti, căci aşa fuseseră creaţi.

Dar când au venit în lume, acestea s-au transformat în nişte trupuri opace, grosiere şi încete. Sufletele lor au devenit slabe şi leneşe, căci au primit inspiraţie de la creatorii lor pământeşti.

De aceea Predecesorul s-a umplut de milă faţă de ei şi le-a dat iarăşi dulcele gust al luminii scânteietoare, venind şi îmbrăţişându-i şi dându-le să cunoască că ei sunt goi, şi că au trupurile din cele pământeşti, şi prin care îşi poartă moartea cu ei.

Aceştia au devenit deodată răbdători, cunoscând că au fost îmbrăcaţi odată, pentru puţin timp, cu altfel de trupuri. Ei au găsit mâncare, fiind călăuziţi de Înţelepciune.

Şi când s-au săturat, s-au umplut de o dragoste trupească unul pentru altul şi au născut pe Cain. Pe acesta, şarpele, l-a luat împreună cu fiii săi, imediat ce el a distrus prin simţământul său datoria naturală şi a fost împins în prostie şi în îndrăzneală, adică după ce l-a ucis pe fratele său Abel.

Cain a fost primul care a adus, în mod explicit, greutăţile vieţii şi moartea [pe pământ]. După toate acestea, ei mai spun, că din prevederea Predecesorului, a fost născut Set şi apoi Norean / Fata[275], din care a apărut întreaga umanitate.

Aceştia au fost siliţi în chip şi fel de răutatea Hebdomadei inferioare, ca să cadă în apostazie, idolatrie şi în toate felurile de păcate, care sunt considerate aşa de Hebdomada sfântă superioară.

Însă mama s-a opus în taină acelora şi a păstrat cu mare grijă ceea ce era foarte special pentru ea şi anume

[275] Gr. 1, p. 236.

strălucirea luminii. Însă aceştia spun că Hebdomada sfântă este compusă din 7 stele, care se numesc şi *planete* iar despre şarpele care a căzut din cer, că el are două nume: *Mihail* şi *Samael*.

10. Puternicul s-a mâniat în cele din urmă pe om, pentru că acela nu l-a cinstit sau nu l-a onorat pe el ca *tată* şi *Dumnezeu* şi a trimis potopul peste el, ca să-i poată distruge pe toţi[276].

Înţelepciunea s-a opus acestui plan. Noe şi familia sa au fost salvaţi prin arcă. Ea a trimis ploaie de lumină din ea însăşi, şi prin aceasta pământul a fost umplută iarăşi de omenire.

Puternicul a ales dintre ei pe un bărbat numit *Avraam* şi a făcut un legământ cu el, prin care acesta propunea, că dacă va continua să îi slujească lui, el îi va da pământul spre moştenire.

După acesta a urmat Moise, un descendent al lui Avraam din Egipt, şi lui i-a dat legea şi i-a făcut pe ei evrei.

Dintre aceşti oameni el a ales şapte zile şi aceia s-au numit sfânta Hebdomadă[277]. Fiecare dintre ei au primit propriul lor crainic, pentru a vesti slava lui Dumnezeu. Când aceşti lăudători se odihnesc, atunci slujesc cei care sunt vestiţi de Profeţi ca având *fapte bune*.

11. Aceştia enumeră Profeţii în felul următor: mai întîi Moise, apoi Iosua, fiul lui Non[278], Amos, Avacum, care au locuit cu Puternicul.

A urmat Samuel şi Natan, Iona, Miheia, care erau ai lui Iehova. După ei au fost Ilie, Ioil şi Zaharia, fiind ai lui Savaot. Isaia, Iezechiel, Ieremia şi Daniel erau ai lui Adonai. Tobie şi Agheu erau ai lui Eloi. Miheia şi Naum erau ai Luminii. Ezdra şi Sofonie ai Împărăției.

Fiecare dintre ei lăudau pe propriul lor tată şi Dumnezeu. De aceea spun ei, că Înţelepciunea a vorbit multe lucruri despre primul om, cât şi despre Hristosul ceresc, mustrând şi amintind oamenilor că există lumina necoruptă, primul om şi descendenţii lui Hristos.

[276] O interpretare personală a motivelor potopului.
[277] Hebdomada = săptămână, perioadă de 7 zile.
[278] I Paralip. 7, 27, *cf.* ed. BOR 1988.

Celelalte puteri s-au înspăimântat de aceste lucruri şi s-au minunat de noutatea celor zise de către proroci, de cele spuse de Predecesor referitor la Puternicul (cine ştie acestea, acela nu moare), cât şi despre misiunea celor doi oameni, unul născut de Elisabeta, celălalt de Fecioara Maria[279].

12. Şi fiindcă aceasta nu s-a odihnit nici în cer şi nici pe pământ, a cerut mamai sale să o ajute în durerea ei.

Mama ei, prima mamă, a fost mişcată spre milă de această fiică a ei, şi de pocăinţa pe care a făcut-o, şi a cerut primului om, ca Hristos să-i fie trimis ei spre îngrijire, cel care a venit, care a coborât de la sora lui şi din lumina strălucitoare.

Când el a recunoscut-o (adică pe Înţelepciune), a venit la ea şi şi-a anunţat vestirea sa prin Ioan, care pregătea prin *botezul pocăinţei* (*baptismum poenitentiae*)[280].

Ea îl adoptase pe Iisus, pentru că Hristos coborâse ca să găsească un vas curat şi fiind un fiu al femeii Puternicului, a putut fi vestit ca *Hristos*.

Aceştia mai spun, că Hristos a venit trecând prin cele 7 ceruri, având asemănarea fiilor săi şi, în mod gradual, s-a dezgolit de puterea lor.

Întreaga strălucire de lumină l-a umplut [pe Hristos] iar el a venit în lume, îmbrăcând prima dată pe sora lui, adică Înţelepciunea[281] şi aceasta s-a bucurat de reciproca odihnă, aceea de a trăi unul în intimitatea celuilalt.

Această scenă e descrisă de către ei, ca o întâlnire *a mirelui* cu *mireasa*. Iisus a fost născut de către Fecioară cu ajutorul lui Dumnezeu, a fost înţelept, curat şi mai drept decât toţi oamenii la un loc. Hristos s-a unit cu Înţelepciunea, coborând în ea şi a luat astfel naştere *Iisus Hristos*.

13. Ei mai spun că mulţi dintre ucenicii săi nu erau conştienţi că Hristos a coborât în el[282]. Când Hristos a coborât în Iisus, el a început să facă minuni şi vindecări şi să

---

[279] Puneau pe picior de egalitate pe *Sfântul Ioan* cu *Mântuitorul Hristos*. Pentru ei Iisus era *un simplu om*.

[280] Gr. 1, p. 238.

[281] Adică Prea Curata Fecioară.

[282] Adică în Iisus Hristos, care pentru ei era un compus divino-uman, în comparaţie cu Hristos, care era văzut ca o entitate *pur divină*.

anunţe un tată necunoscut şi să se mărturisească în mod deschis ca fiind *fiul primului om*.

Puterile şi tatăl lui Iisus s-au supărat de aceste lucruri [făcute de Iisus] şi a plănuit să-l distrugă. Şi când el a fost dus afară special pentru asta[283], ei spun că Hristos, împreună cu Înţelepciunea, s-au depărtat de el, pentru că [Hristos] era un eon necoruptibil, până când Iisus a fost crucificat[284].

Hristos nu a uitat pe acest Iisus însă, ci a trimis o energie de sus în el, care l-a ridicat pe el iarăşi în trup, şi despre care ei spun că era şi *trupesc* şi *duhovnicesc*.

El a venit în lume pentru ca să se întoarcă iarăşi în lumea lui. Când ucenicii săi însă l-au văzut înviat, ei nu l-au recunoscut. Nu l-au recunoscut deşi era *acelaşi Iisus*, care înviase din morţi.

Şi, referitor la aceasta, ei spun, că această mare eroare s-a răspândit printre ucenici, pentru că ei credeau că a înviat într-un trup muritor, necunoscând că „sângele şi trupul nu pot moşteni Împărăţia lui Dumnezeu" (I Cor. 15, 50).

14. Ei s-au străduit să stabilească *coborârea* şi *urcarea* lui Hristos, însă nu prin vreun act de dinainte de botezul său sau de după învierea sa din morţi, ci ucenicii nu s-au legat de niciuna din marile lui lucrări, căci nu erau conştienţi de faptul că Iisus era unit cu Hristos, deoarece era un eon necoruptibil al Hebdomadei.

Dar, tot ei spun, că trupul său omenesc era de acelaşi fel cu cel al animalelor. După învierea sa, el a zăbovit pe pământ încă 18 luni.

În aceste zile s-a cunoscut că el a venit de sus, după cum, în mod evident, învăţa. În acele zile şi-a instruit puţini ucenici, pe care i-a cunoscut că sunt în stare să înţeleagă aşa

[283] Ca să fie omorât .

[284] Pe Cruce, pentru ofiţi, moare *un simplu om*. Moartea lui nu e mântuitoare pentru noi. Hristos e o entitate unită într-un mod pasager cu Iisus. Legătura lui Hristos cu Iisus omul e una exterioară. Ea se rupe în faţa Crucii.
Nici Înţelecpciunea, alias Fecioara, nici Hristos nu îl ajută pe Iisus ca să moară sau să îl sprijine, să fie lângă el. Însă Hristos trimite o putere impersonală dar cerească şi îl învie pe Iisus.
Exteriorismul relaţiei dintre divin şi uman şi impersonalismul harului nu garantează mântuirea omului. Numai acolo unde Hristos e întotdeauna Dumnezeu şi om după Întrupare, numai Acela ne iubeşte şi ne mântuieşte, răstignindu-Se pentru noi şi pentru mântuirea noastră. Doctrina eretică prezentată aici are multe în comun cu ereziile hristologice ulterioare.

de mari taine, după care s-a înâlţat la cer, şezând de-a dreapta tatălui său Puternicul.

Aici el a putut să primească sufletele celor care l-au cunoscut, după ce aceştia au lăsat trupurile lor, îmbogăţindu-se pe ei înşişi, fără să cunoască şi să perceapă pe tatăl lor.

Dar pe măsură ce Hristos s-a îmbogăţit cu noi suflete sfinte, pe atât şi tatăl său le-a micşorat suferinţa, fiind golit de puterea sa de aceste suflete.

Dar pentru că el nu dorea să aibă la sine aceste suflete sfinte, el le-a trimis iarăşi în lume, cu excepţia celor care sunt din firea sa, adică cei întru care el este surd. Desăvârşirea tuturor lucrurilor însă va avea loc, când întreaga strălucire a spiritului luminii va fi la un loc şi va fi purtată de un eon necorupt.

15. Acestea sunt opiniile care prevalează la aceste persoane. Ele sunt la fel ca hidra Lernaea, care avea multe capete de animal, şi despre care vorbea şcoala lui Valentin.

Câţiva mai spun şi faptul că, Înţelepciunea a devenit şi ea un şarpe. În această postură ea a fost ostilă creatorului lui Adam.

Ea ar fi implantat înţelepciunea în oameni, fapt pentru care şarpele a fost numit „înţelept" de către toţi. De aceea şi modul în care sunt dispuse intestinele noastre, care transportă mâncarea pe care o mâncăm.

Ele au o asemenea înfăţişare: adică intestinele noastre sunt în formă de şarpe, pentru ca să ne dezvăluie modul nostru tainic de venire întru existenţă.

Capitolul al 31-lea

Doctrinele cainiţilor

1. Există unii care spun, că şi Cain îşi trage fiinţa din puterile cereşti şi aceia recunosc că Esau, Core, Sodomiţii şi astfel de persoane [rele], sunt înrudite cu acelea[285].

Ei mai spun, în continuare la acestea, că aceia au fost priogoniţi de către Creator, deşi niciunul dintre ei nu au suferit nicio durere. Însă Înţelepciunea a locuit şi a sprijinit pe toţi cei care au locuit cu ea.

Aceştia spun că Iuda trădătorul a cunoscut aceste lucruri şi că numai el a cunoscut adevărul ca nimeni altul, fapt pentru care a împlinit taina trădării. Prin el, atât cele cereşti, cât şi cele pământeşti s-au umplut de confuzie. Aceştia produc [prin toate ale lor] o istorie ficţională, aidoma *Evangheliei lui Iuda*[286].

2. Eu însumi mi-am făcut o colecţie din scrierile acelora[287], în care ei apără desfiinţarea celor făcute de Hystera[288].

Ei numesc *Hystera*, pe Creatorul cerului şi al pământului. Aceştia, ca şi cei ai lui Carpocrat, spun că oamenii nu pot fi mântuiţi decât prin astfel de exeperienţe[289].

Un înger, spun ei, se atinge de fiecare dintre noi la fiecare păcat şi faptă păcătoasă, şi ne îndeamnă să avem îndrăzneală păcătoasă şi să facem ceva profanator.

Însă oricum ar fi fapta noastră, ei spun că o fac în numele îngerului, zicând:

„O, tu, îngere; eu fac lucrarea ta. Tu, cu puterea ta, împlineşte lucrul meu!”.

---

[285] Adică cu puterile cereşti.

[286] O carte apocrifă, reutilizată recent ca armă de luptă împotriva Bisericii. A se vedea http://en.wikipedia.org/wiki/Gospel_of_Judas.

[287] Sfântul Irineu avea o colecţie de cărţi eretice pentru ca să scrie împotriva lor şi nu pentru ca să le venereze. Ca să cunoşti în ce cred adversarii Bisericii trebuie, mai întâi, să le cunoşti scrierile. Şi scrierile lor trebuie cercetate *exhaustiv* şi nu *fragmentar*. *Opiniile autentice* sunt *opiniile fundamentate pe texte precise*, clare, adunate cu înţelepciune şi care reprezintă opiniile adversarilor.

[288] *Cf.* Gr. 1, p. 242, n. 3, autorii afirmă că acesta poate fi sinonim cu Ahamot.

[289] Ca le lor.

De aceea ei spun că în ceea ce priveşte „cunoaşterea perfectă” (*scientiam perfectam*)[290], aceasta nu se dobândeşte în grabă, ci prin acele acţiuni, care *nu sunt legale*, deşi *par a fi*.

3. Este însă de datoria noastră să dovedim, că opiniile pe care le auzim de la ei în mod obişnuit, sunt ale acelora care provin din şcoala lui Valentin şi că mamele, părinţii şi străbunii lor, sunt luaţi de asemenea din învăţăturile acelora, cu nădejdea, că poate unii dintre ei vor veni la pocăinţă şi se vor întoarce la unicul Creator şi Dumnnezeu, la Cel care a creat universul şi de la care pot căpăta mântuirea şi că şi alţii pot să arunce astfel răutatea lor, şi cu adevărat, şi cu convingere, să vadă cele pe care le obţin de la cea mai mare şi mai sublimă cunoaştere a Tainelor.

Însă mai degrabă, să-i învăţăm faptele noastre bune, pe care doctrinele acestor oameni le ţin ca *dăunătoare*, privind cu dispreţ doctrinele lor şi, în acelaşi timp, să ne fie milă de unii ca ei, care fac acele fabule mizerabile şi fără nicio noimă, dar care sunt bogaţi în aroganţă, gândind că ei sunt superiori tututor celor care nu au o astfel de cunoaştere sau, mai degrabă, să o numim, *neştiinţă*.

Pe aceştia [care o susţin] i-am prezentat aici pe larg. Am arătat în mod simplu sentimentele pe care le au şi prin aceasta am obţinut o victorie împotriva lor.

4. Căci pentru aceasta am expus aici cele de mai înainte şi am făcut-o detaliat, pentru ca aceste cadavre cu totul pline de boală, acoperite în mod abject cu blană de vulpe, să se poată vedea cum sunt de fapt[291].

Şi aceste sisteme doctrinare nu au nevoie de prea multe cuvinte pentru a fi răsturnate, atunci când toate lucrurile lor sunt atât de clare.

---

[290] *Cf.* Gr. 1, p. 242.

[291] Sfântul Irineu a expus ereziile pentru ca să le demaşte. Dacă erezia e îmbrăcată în blană de vulpe, dacă ea încearcă să spună una, pentru a te calamita pe de altă parte, trebuie să spui răutatea ei, pentru a o dejuca.

Revine aceeaşi idee: ca să spui ceva bine, pentru ca să spui adevărul, trebuie să spui mai întâi minciuna sau părerile proaste, neconforme cu adevărul, ale acelora care nu cunosc adevărul.

Ca să implementezi adevărul, trebuie să faci cunoscută minciuna. Şi ca să spui adevărul, trebuie să negi vehement minciuna, să o elimini din afecţiunea ascultătorilor tăi.

E ca atunci când o fiară se ascunde într-un copac şi aruncându-se asupra acelora, de unde este ea, omoară pe multe.

Însă când una dintre fiare este împrejurul copacului şi îi dă târcoale şi i se vede pielea pe care o are, că e animal, nu poate astfel să-şi prindă prada, pentru că aceea vede că are de-a face cu un animal sălbatic.

Tot aşa şi acum: cei preveniţi se pot apăra de atacuri şi pot arunca săgeţi în toate părţile, pentru a ucide, în cele din urmă, animalul ucigaş.

Căci în cazul nostru, noi aducem *tainele* lor cele ascunse, pe care ei le ţin secrete, la lumină. Şi de aceea nu mai trebuie să folosim multe cuvinte pentru a distruge sistemele lor de gândire.

Şi aceasta, pentru că ai în tine puterea de a face toate aceste asocieri şi familiarizat cu ceea ce s-a spus, poţi să răstorni învăţăturile lor nefolositoare şi rele şi să te uneşti cu învăţăturile cele plăcute ale adevărului.

Şi astfel eu voi face, conform cu promisiunea făcută [ţie] şi după puterile mele, această muncă de a răsturna pe aceştia, prin respingerea argumentată pe care le-o fac, din cărţile care urmează.

Căci faptul de a da o explicaţie acestor [păreri] este un lucru obositor, după cum şi tu ştii. Dar îţi voi oferi cele prin care să-i răstorni pe ei, punând în paralel opiniile lor, pe care le-am prezentat până acum, fiindcă numai expunând animalul sălbatic la vedere, îi poţi da o rană mortală din toate părţile.

Cartea a II-a

Prefaţă

1. În prima carte, care a precedat-o pe aceasta, am expus aşa-numita „falsă învăţătură” (ψευδώνυμον γνῶσιν) (I Tim. 6, 20).

Şi aici ţi-am arătat, dragul meu prieten, că întregul lor sistem e inventat, în multe aspecte, de cei care sunt membrii şcolii lui Valentin şi că tot ce spun ei este fals şi neîntemeiat.

Şi am căutat să-ţi arăt şi faptul că învăţăturile predecesorilor lor, dovedesc că ei sunt cu mult diferiţi de aceia, şi că s-au depărtat foarte mult de la adevăr.

În cele ce urmează am să-ţi arăt din destul, că atât învăţăturile, cât şi practicile lui Marcu vrăjitorul (*Marci quoque magi*)[292], cât şi el însuşi, e asemenea cu cei de mai sus.

Şi am să-ţi notez cu grijă acele pasaje pe care ei le-au răstălmăcit din Scripturi, pentru ca să le adapteze la propriile lor ficţiuni.

Alături de acestea, am să-ţi relatez pe scurt şi maniera în care, în diferite moduri, folosindu-se de cele 24 de litere ale alfabetului, ei îndrăznesc să-şi stabilească adevărul propriu.

Căci ţi-am spus deja, cum că ei gândesc şi învaţă, că tot ceea ce s-a creat este după imaginea unei Plenitudini nevăzute şi, în ceea ce îl priveşte pe Demiurg, ei spun ceea ce spune şi Simon Magul din Samaria, strămoşul lor şi al tuturor celor care l-au urmat pe acesta.

Am spus şi aceea că, mulţimea gnosticilor care au răsărit din el (şi am punctat învăţăturile, care îi deosebesc pe unii de alţii, cu câteva învăţături de-ale lor şi cu ordinea celor care le-au urmat), ca şi toate celelalte erezii îşi au originea în acesta.

Am arătat şi aceea, că toţi ereticii au făcut cele ce au răsărit din Simon, adică au introdus învăţături necredincioase, atee în această viaţă şi am explicat natura „mântuirii” lor şi metodele prin care sunt *iniţiaţi* cei care

[292] Gr. 1, p. 249.

devin „desăvârşiţi”, alături de invocaţiile lor şi de *tainele/ misterele* pe care le au.

Însă am dovedit, de altfel, şi aceea, că există doar un singur Dumnezeu, Creatorul şi că El nu este rezultatul unui defect[293] şi nici nu este ceva *mai presus* de El sau *după* El.

2. În cartea de faţă însă, eu voi vorbi despre acele puncte pe care le-am prezentat drept corupte în descrierea mea anterioară şi, în măsura în care timpul ne permite, voi răsturna, printr-o evidenţiere tot la fel de detaliată asupra fiecărei învăţături, tot sistemul lor.

Din acest motiv am expus învăţăturile lor neleguite şi pentru aceasta mi-am intitulat întreaga lucrare în acest fel[294]. Căci este propriu ca, printr-o clară dezvăluire şi răsturnare a relaţiilor dintre ei, să punem punct legăturilor ascunse care îi leagă[295] iar Bythus al acelora, să capete demonstrarea faptului că el nu a existat niciodată şi că nici nu există.

---

[293] Adică Dumnezeu nu apare la întâmplare / din întâmplare sau nu apare ca rezultatul unei erori a altor entităţi, care L-au precedat.

[294] Cartea se numeşte „Contra ereziilor”, pentru că a urmărit să edifice pe cititorul său, pe prietenul său, despre ceea ce spun ereticii, pentru ca, mai apoi, să-i combată şi adevărul ortodox să triumfe.

[295] Pe eretici.

Capitolul 1

Există doar un singur Dumnezeu şi demonstrarea faptului că este imposibil să fie altfel

1. Consider că trebuie să încep, în primul rând, [prin a spune], lucrul cel mai important dintre toate învăţăturile, faptul că Dumnezeu este Creatorul, Cel care a făcut cerul şi pământul, şi toate lucrurile care există întru ele (despre care ei spun că sunt *rodul unor defecte*) şi să demonstrez, că nu există nimeni altul deasupra Lui sau după El şi că El nu poate fi influenţat de altcineva, ci are voinţă liberă, că El a creat toate lucrurile, fiindcă numai El este singurul Dumnezeu, singurul Domn, singurul Creator, singurul Tată, singurul Atotţiitor şi El Însuşi porunceşte tuturor lucrurilor să vină întru existenţă[296].

2. Căci cum ar putea să existe o altă Plinătate sau Principiu sau Putere sau Dumnezeu deasupra Lui, şi la ce ar mai trebui aceasta lui Dumnezeu, adică o Plenitudine, care să-i cuprindă pe toţi, şi să conţină toate lucrurile imensităţii Sale? Și de ce nu ar putea să fie conţinută aceasta decât de către unul?

Căci dacă există altcineva mai presus de El, atunci El nu este Plenitudinea tuturor şi nu le ţine / cuprinde pe toate.

Ei declară faptul că, dacă există ceva mai presus de El, atunci aceasta va deprecia Plenitudinea sau, cu alte cuvinte, pe Dumnezeu, Care este deasupra tuturor lucrurilor.

Dar tocmai afirmaţia de mai sus e depreciatoare şi falsă cu desăvârşire, căci Plenitudinea nu este a tuturor lucrurilor. Pentru că, în acest caz, Dumnezeu ar avea un început, o perioadă de existenţă şi un sfârşit, ca şi toţi cei care sunt mai presus de El.

Şi dacă El a dat un sfârşit lucrurilor de sub Sine, de asemenea a dat un început şi celor care sunt deasupra.

---

[296] Împotriva *multiplicităţi* divine, Sfântul Irineu invocă *unicitatea* lui Dumnezeu. El va dezvolta în cele ce urmează o pledoarie foarte bine construită împotriva învăţăturilor debile ale gnosticilor, arătând că în afara lui Dumnezeu cel unul şi veşnic, a Creatorului cerului şi al pământului, orice sistem teologic raţionalist are tot felul de hibe insurmontabile.

În acest caz, nu trebuie, în mod absolut necesar, ca El să aibă experienţa tuturor lucrurilor, deşi le poartă în El, mărgineşte şi acoperă toate existenţele, care îşi au fiinţa de la El.

Iar existenţa celor de jos, se circumscrie în mod necesar şi e cuprinsă de către El şi ea îşi descoperă împlinirea în El.

Însă, după aceştia, Tatăl tuturor (adică cel pe care ei îl numesc Preexistentul sau Începătorul întregii existenţe), împreună cu Plenitudinea şi cu Bunul Dumnezeu al lui Marcion, sunt creaţi şi cuprinşi / purtaţi de către alţii, şi sunt mărginiţi, fără ca aceasta să se facă de o altă Existenţă mult mai mare decât ei, care ar trebui însă să fie cu necesitate mult mai mare.

Căci altfel, cea care conţine / cuprinde este mult mai mare decât ceea ce conţine / cuprinde. Căci urmează, desigur, ca cel care este mai mare să fie şi mai puternic, iar cel mai mare să fie *Domnul*. Iar cel care este mai mare şi mai puternic, şi care trebuie să fie *Domnul*, atunci el trebuie să fie şi *Dumnezeu*.

3. Însă, dacă după ei există altcineva, pe care aceştia îl declară ca existând în afara Plenitudinii, şi pe care îl arată ca venind din puterea cea mai înaltă, dar care a căzut de acolo pentru o greşeală anume, atunci ar trebui ca Plenitudinea să nu conţină ceva care o depăşeşte, însă ea o conţine de fapt.

Dacă nu o ar conţine, atunci acesta nu ar fi mai presus de Plenitudine. Dar dacă există cineva mai presus de Plenitudine, atunci trebuie să existe o altă Plenitudine, care să încorporeze Plenitudinea, adică cel pe care ei îl declară în afara Plenitudinii şi Plenitudinea [primă] să fie conţinută de către cel care este mai presus de ea. Iar cel care ar fi mai presus de Plenitudine trebuie să fie înţeles ca *primul Dumnezeu*[297].

---

[297] Multiplicitatea divină presupune, întotdeauna, pe cineva care să-i cuprindă pe ceilalţi la un loc. Sfântul Irineu va arăta că această multiplicitate îşi diminuează stăpânirea reciproc şi că e caducă, pentru că cineva va trebui să fie mai presus de toţi şi să dicteze cum vrea.

Şi trebuie, de asemenea, să existe o distanţă infinită care să separe pe una de alta, adică Plenitudinea, de cel care o depăşeşte.

Însă dacă aceştia susţin acest lucru, trebuie să existe şi o a treia existenţă, care să fie separată de o distanţă imensă de acestea două, adică atât de Plenitudine, cât şi de cel care depăşeşte Plenitudinea.

Această a treia existenţă va trebui să conţină / să cuprindă pe celelalte două şi trebuie să fie cu mult mai mare decât Pleroma, cât şi faţă de cel care o depăşeşte, în aşa fel încât să conţină în sânul ei pe amândouă.

Aşa că, discuţia trebuie să se îndrepte spre acele lucruri, care sunt conţinute şi spre cei care le conţin.

Şi fiindcă a treia existenţă este dintru început deasupra tuturor şi e ţelul celor de sub ea, atunci ea trebuie să fie mărginită în multe feluri, de fiecare început sau sfârşit al unei alte existenţe.

Acelea, la rândul lor, atât cele de deasupra, cât şi cele de dedesubt, vor avea, cu siguranţă, şi ele un început între celelalte şi asta la nesfârşit.

Din această cauză[298], ei nu vor putea niciodată să-şi odihnească mintea într-un singur Dumnezeu, ci vor căuta la nesfârşit şi mai multe existenţe, cutreierând spre cele care nu există şi desprăţindu-se de adevăratul Dumnezeu[299].

4. Cele remarcate aici pot fi aplicate şi urmaşilor lui Marcion. Pentru el existau două divinităţi bune şi ele cuprindeau şi circumscriau un imens spaţiu, care le separa pe una de alta.

Dar dacă gândim că există, în mod necesar, o multitudine de divinităţi, separate de o imensă distanţă, atunci putem să începem cu unii şi să sfârşim cu alţii[300].

---

[298] A multiplicării nesfârşite a fiinţelor divine.

[299] Mintea se odihneşte într-un singur Dumnezeu şi nu în divinităţi separate una de alta. Omul are o singură minte şi, în concluzie logică, lucrurile stau astfel, pentru ca să aibă legătură intimă cu Dumnezeu unul.

În literatura duhovnicească a Bisericii vor exista adesea Sfinţi Părinţi, care vor aduce în discuţie acest amănunt al unităţii lui Dumnezeu şi al unificării umane prin Dumnezeu unul.

[300] Dacă începem să gândim asupra unor divinităţi şi divinităţile sunt infinite, atunci, în mod necesar, începem să gândim despre unele şi sfârşim cu altele, adică nu cu acelea cu care am început.

Căci, dacă raţionăm în mod autentic despre cele pe care ei le învaţă, atunci ajungem să înţelegem că există o Plenitudine sau Dumnezeu deasupra Creatorului cerului şi al pământului şi că acesta e unul, care a ales să facă aceasta.

Însă există şi o altă Plenitudine deasupra Plenitudinii, şi deasupra acesteia o alta şi, deasupra Adâncului, există un alt ocean al Dumnezeirii.

Ele se succed în acest fel fără a avea o legătură una cu alta. Şi tocmai de aceea învăţăturile lor au o mare extindere, fiindcă există întotdeauna necesitatea de a concepe o altă Plenitudine, şi un alt Adânc, şi asta la nesfârşit, fapt pentru care ei continuă să gândească despre alte şi alte divinităţi, în maniera despre care abia am vorbit.

Dar aceea, cei pe care ei îi vor gândi vor fi întotdeauna neclari pentru noi, pentru că nu vom ştii cum să-i concepem, adică dacă sunt dintre cei de jos sau dintre cei care sunt deasupra.

La fel va fi greu de înţeles, cele despre cei care sunt deasupra, indiferent dacă ar fi *de deasupra* sau *de dedesubt*.

Afirmaţiile lor nu ne vor da niciodată vreo concluzie sau vreo certitudine, ci va fi necesar să cutreierăm toate aceste lumi, care nu au nicio limită şi să cunoaştem toate divinităţile acestea, care nici nu pot fi numărate.

5. Aceste lucruri sau existenţe, fiecare divinitate în parte, va trebui să conţină ceea ce ele posedă şi să nu fie mişcate spre nicio curiozitate faţă de ceea ce conţin altele.

Altfel acea divinitate, [care ar lua ceea ce are alta], ar fi nedreaptă şi avară şi ar înceta să mai fie un Dumnezeu. De asemenea, [în situaţia că ar exista mai multe divinităţi], fiecare creatură ar slăvi propria sa divinitate şi ar avea o legătură numai cu ea, nevrând să le cunoască pe celelalte.

Dacă ar face una ca asta, ar putea fi declarat, în mod foarte judicios, drept *un apostat* (*apostata*)[301], pentru că nu-i respectă şi pe ceilalţi şi va primi o binemeritată pedeapsă[302].

---

[301] Gr. 1, p. 253.

[302] Aici avem un punct spinos pentru un politeist. Politeistul ar trebui să-şi ştie toate divinităţile pentru ca să nu fie acuzat că nu o cinsteşte pe vreuna din ele. Acest lucru nu e însă cu putinţă la toţi sau nu de la orice vârstă. Însă se cunoaşte din istorie, că divinităţile se schimbau mereu după motivaţiile adoratorilor lor sau că ele se depreciau cu timpul, lăsând în locul lor, pe cele nou inventate sau împrumutate din alte religii.

De aceea trebuie să existe ori o singură Fiinţă, care ţine / cuprinde toate lucrurile şi a format în propriul Său spaţiu toate lucrurile care au fost create, după propria Sa voinţă ori să existe un număr nelimitat de creatori şi dumnezei, care au luat început de la unul sau altul şi se sfîrşesc cu alţii, pe de altă parte.

Adică va trebui să recunoaştem cu toţii că trebuie să ne oprim la cel care este cel mai mare şi care îi conţine / cuprinde pe ceilalţi şi că fiecare dintre ei interzice celuilalt să îi ocupe teritoriul şi rămâne în cele ale lui.

Însă niciunul dintre ei nu este Dumnezeu. Căci fiecare dumnezeu va fi ca oricare dintre ei, adică va poseda numai mica parte care îi aparţine, în comparaţie cu toţi la un loc.

Numele de Atotputernic (*Omnipotentis*)[303] însă, va fi purtat numai de Acela [care va fi recunoscut drept *Dumnezeu*], când opiniile acestor oameni vor cădea de la sine, dovedindu-se necredincioase.

[303] Gr. 1, p. 254.

Capitolul al 2-lea

Lumea nu a fost creată prin Îngeri sau printr-o altă Fiinţă, care ar fi contrară voinţei celui mai mare Dumnezu, ci a fost făcută de Tatăl întregii lumi

1. Astfel, toţi cei care spun, că lumea a fost făcută prin Îngeri sau printr-un alt creator, sunt contrari voinţei Aceluia, Care este supremul Tată, păcătuind, mai întâi de toate, prin aceea, că ei spun că Îngerii au făcut toată această măreaţă creaţie, împotriva voinţei celui mai mare Dumnezeu.

Aceasta ar implica faptul că Îngerii sunt mult mai puternici decât Dumnezeu sau că El a fost indiferent sau inferior sau nu a vrut să dea importanţă acelor lucruri, care ţin de propria lui stăpânire, fie aceia au răsturnat în rău sau în bine, cele pe care El le conduce sau le prevede, pe când El lăuda sau se bucura de alţii de deasupra Lui.

Însă, dacă un om cere astfel de abilităţi de la un alt om, cum nu le va cere de la Dumnezeu?

2. Ei ne-au spus, fie că acele lucruri au fost create în limitele pe care El le guvernează şi în propriul Său teritoriu / spaţiu, fie în regiunile celor care sunt cu el sau a celor de deasupra Lui.

Dar dacă aceştia spun că acele lucruri s-au făcut mai presus de El, atunci toate absurdităţile menţionate deja îi vor înfrunta pe ei, iar Dumnezeul suprem va fi îngrădit de ceea ce este deasupra Lui, în aşa fel încât va fi necesar, ca şi El să aibă un sfârşit.

Dacă, pe de o parte, acele lucruri au fost făcute în propriul Său spaţiu, atunci va fi uşor de spus, că lumea a fost făcută în propriul Său spaţiu, împotriva voinţei Îngerilor Lui, care, deşi sunt sub stăpânirea Sa sau a altor fiinţe, totuşi nu recunosc că toate lucrurile sunt sub stăpânirea Sa ori nu-şi dă seama, că lucrurile au fost făcute prin Îngeri.

3. Însă, dacă lucrurile la care ne referim nu sunt făcute împotriva voinţei Lui, dar sunt făcute cu ajutorul şi cunoaşterea Sa, conform celor care gândesc aşa, atunci

Îngerii sau Creatorii lumii, nu pot fi cauza nicidecum a acestei creaţii, ci voinţa lui Dumnezeu.

Căci dacă El este Făcătorul lumii şi, de asemenea, El a făcut pe Îngeri sau cel puţin este cauza creării lor, atunci El va fi privit şi va fi avut concepută lumea, pe care intenţiona să o creeze.

Şi, cu toate că ei spun, că Îngerii au fost făcuţi printr-o lungă succesiune sau că Făcătorul lumii i-a scos din Tatăl suprem (cum spunea Vasilide)[304], totuşi niciodată nu spun că aceştia sunt *cauza lucrurilor*, care au fost făcute, ci Îl denumesc pe Acela, care este Autorul acestei succesiuni.

Căci aşa stau lucrurile şi cu răsplătirile celor care au reuşite în luptă. Acestea sunt atribuite de către rege, celor care câştigă victoria. Şi, la fel se face în orice demnitate şi în orice muncă, celui care îşi câştigă cele care îl fac merituos, de la cei care îl răsplătesc mai pe urmă.

Însă noi nu spunem că a existat mai întâi securea, care a tăiat copacul sau fierăstrăul, care taie lemnul, ci că omul a tăiat şi a despicat lemnul, pentru că el a făcut securea şi fierăstrăul în acest scop şi el a făcut mai înainte aceste unelte, adică securea şi fierăstrăul.

Căci este drept să gândim la fel şi în cazul nostru. Căci Tatăl tututor ar fi declarat astfel *Făcătorul lumii* şi nu Îngerii, nici vreun alt aşa-zis făcător al lumii, atâta timp cât El a fost Autorul, adică Cel care a format cauzele pregătirii unei astfel de creaţii.

4. Un astfel de mod de a pune problema poate fi plauzibil şi persuasiv pentru cei care nu cunosc pe Dumnezeu şi care Îl compară pe El cu un om neputincios, care ar avea nevoie imediată de ajutor, lucru care ar necesita multe instrumente prin care să producă ceea ce voieşte.

Acest punct de vedere însă, nu va fi găsit la cei care cunosc[305] faptul, că Dumnezeu nu are nevoie de nimic [ca să creeze] şi care ştiu că El a creat şi a făcut toate lucrurile prin Cuvântul Său, fapt pentru care El nu a avut nevoie să fie asistat de Îngeri, în cazul creării tuturor acestor lucruri făcute şi nici de vreo putere inferioară Sieşi, şi nici de un

---

[304] Vasilide făcea pe îngeri consubstanţiali cu Tatăl. Distanţa dintre *creatură* şi *divinităţi* era estompată cu totul, sistemul vasilidic căzând într-un panteism total.

[305] Adică la creştini.

Tată neştiutor, nici de un alt defect sau de neştiinţă, în felul în care cineva l-ar cunoaşte pe El, ca având o putere asemenea cu cea a omului.

Ci El Însuşi, în Sine, într-un mod în care noi nu-l putem descrie şi nici concepe, a predestinat toate lucrurile (*omnia praedestinans*)[306], formându-le pe ele după cum a dorit, punând armonie în toate lucrurile şi atribuindu-i fiecăruia propriul lui loc şi început creaţiei sale.

În acest fel, El le-a dat lucrurilor duhovniceşti să fie făpturi duhovniceşti şi să aibă o natură nevăzută, lucrurilor cereşti o formă cerească, pe Îngeri i-a făcut cu asemănarea lor, pe animale la fel, a dat viaţă celor care înoată în ape şi, la fel, pe cele de pe pământ, le-a rânduit să aibă locul lor.

Pe toate le-a făcut după felul lor, cu o natură potrivită felului de viaţă pe care îl au. El a făcut toate lucrurile care s-au făcut prin Cuvântul Său, Care niciodată nu oboseşte[307].

5. Şi aceasta este o particularitate a Dumnezeului preexistent, aceea de a nu avea nevoie de alte instrumente /

---

[306] *Cf.* Gr. 1, p. 255. Le-a dat o formă, un mod propriu de a fi, le-a dat un sens. Sfântul Simeon Noul Teolog va vorbi de predestinarea Sfinţilor şi a celor credincioşi în acelaşi mod.

Citând Rom. 8, 29-30, el spune că „toţi Sfinţii sunt preştiuţi şi prehotărâţi de Dumnezeu, număraţi şi înscrişi pe numele lor în ceruri”, *cf. Discursuri teologice şi etice*, Scrieri I, studiu intr. şi trad. Diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 1998, p. 139.

În *Discursul al doilea*, el îi spune celui credincios: „şi tu, frate, ai fost preştiut de Dumnezeu şi prehotărât [predestinat] şi chemat şi preamărit şi îndreptat şi chemat la viaţa veşnică în Hristos şi Sfântul Botez”, *cf.* Idem, p. 195.

Sfântul Simeon, ca şi Sfântul Irineu, vedea pe fiecare om predestinat spre mântuire. Ţelul creaţiei, sensul ei, predestinarea ei este Dumnezeu.

În comparaţie cu predestinarea lui Ioan Calvin, care era *o necesitate* discriminatorie în Dumnezeu şi făcea din Dumnezeu un sclav al necesităţii, Sfinţii Părinţi citaţi acum vedeau predestinarea drept o calitate intrinsecă a întregii creaţii.

Fiecare copac a fost predestinat unui loc.

Fiecare om a fost predestinat să se mântuiască, dar a fost pus şi într-o anumită regiune, i s-au dat anumite predispoziţii, înclinaţii spre vreo muncă, artă, preocupare. Dacă nu vrei să ţii cont de ele e treaba ta. Tu alegi să nu îţi împlineşti scopul, vocaţia. Munca ta, locul tău, unde te-ai născut şi ai crescut e bun pentru mântuire. Ai fost adus acolo unde trebuia. Dacă nu poţi să mai stai acolo, mergi spre locul unde tu poţi să trăieşti, dar trebuie să-ţi urmăreşti pre-destinarea ta, faptul că eşti creat de Dumnezeu şi pentru Dumnezeu. Cei doi Sfinţi nu pot fi însă citaţi ca *antemergători* ai predestinaţiei protestante decât în mod forţat.

[307] O expresie admirabilă. Cuvântul lui Dumnezeu nu oboseşte niciodată. Fiul lucrează continuu, pentru că şi Tatăl şi Duhul lucrează continuu la mântuirea noastră. Sfânta Treime e o continuă muncă dar şi o continuă bucurie şi iubire, o continuă odihnă. Ea munceşte fără să obosească. Ea este *un continuu Paşti*, după cum spunea Fericitul Constantin Galeriu, într-o predică maiestuoasă a sa.

ajutoare pentru a crea acele lucruri care au fost chemate (*summoned*) întru existenţă[308].

Iar Cuvântul Său Îi este de ajuns pentru a crea toate, după cum a spus Ioan, Ucenicul Domnului, spunând despre El: „Toate lucrurile au fost făcute prin El, şi fără El nimic nu s-a făcut” (In. 1, 3).

Şi prin expresia „toate lucrurile” se cuprinde întreaga noastră lume. De aceea, toate au fost făcute prin Cuvântul Său, după cum Scriptura ne spune nouă prin cartea *Facerea*, că El a făcut toate lucrurile lumii noastre, împreună cu Cuvântul Său.

Şi David ne spune acelaşi adevăr, când rosteşte:

„Căci El a vorbit şi ele s-au făcut; El a poruncit şi ele s-au zidit / creat” (Ps. 32, 9).

Prin urmare, ce vom crede noi despre facerea lumii, cele pe care ereticii le-au menţionat, pe care le-au flecărit nebuneşte şi care nu au consistenţă sau pe cele ale Domnului nostru, şi pe Moise, care a fost un slujitor credincios al Domnului şi un Proroc?

El a scris primul despre crearea lumii, spunând cuvintele: „Întru început, Dumnezeu a creat cerul şi pământul” (Fac. 1, 1) şi apoi, toate lucrurile în succesiunea lor firească.

Însă nu a vorbit de alţi dumnezei sau de îngeri, care să fi luat parte la această lucrare[309]. Căci Dumnezeu este Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, după cum a spus Pavel, zicând:

„Există un singur Dumnezeu, Tatăl, Care este mai presus de toate şi prin toate lucrurile şi întru noi toţi” (I Cor. 8, 6).

Şi, deşi cred că am dovedit deja, că există *numai* un singur Dumnezeu, voi continua să demonstrez acest lucru şi

---

[308] Lumea nu se naşte de la sine. Ea este chemată să existe de către Dumnezeu. Dumnezeu cheamă fiinţa, El fiinţează toate, El face ca toate să fie ceea ce sunt. Ele nu erau şi apar la chemarea lor de către Tatăl prin Fiul. Sfântul Irineu accentuează, repetă continuu, că Fiul e Cuvântul Tatălui şi că numai prin Sine a creat Tatăl. Deci Tatăl nu e singur ci cu Fiul şi cu Duhul. El nu vorbeşte cu Îngerii când creează lumea, ci sfatul e în Treime, e al Treimii.

[309] Actul creării lumii nu implică alţi autori în afară de Sfânta Treime. Nu există nici o declaraţie la Sfântul Moise despre vreun Demiurg, despre alte zeităţi sau despre faptul că Îngerii L-au ajutat pe Dumnezeu să creeze lumea. Nu apar în acest peisaj scriptural nici fiinţele extratereste atât de mult invocate în zilele noastre.

prin cele ale Apostloilor, cât şi prin predicile Domnului Însuşi.

Căci pentru ce nu ne-am folosi de această metodă, şi să părăsim astfel cuvintele Prorocilor, pe ale Domnului şi pe ale Apostolilor, când vedem că persoanele pe care vrem să le cităm, nu vorbesc niciun cuvânt fără sens[310]?

[310] Scriptura nu suferă de ilogicitate. Oriunde noi nu înţelegem ceva, există raţiuni mult mai mari decât le putem noi cuprinde. Nu e de vină Scriptura că noi n-o înţelegem. E şi normal să nu o înţelegem, atâta timp cât nu trăim viaţa pe care Dumnezeu ne-o cere.

Capitolul al 3-lea

Se va arăta că sunt absurzi, atât Bythus-ul şi Plenitudinea valentinienilor, cât şi Dumnezeul lui Marcion. Lumea aceasta a fost creată de aceeaşi Fiinţă care a gândit-o şi nu a fost rezultatul unui defect sau a neştiinţei.

1. Astfel Adâncul, pe care ei îl gândesc a fi împreună cu Plenitudinea şi Dumnezul lui Marcion sunt plini de contradicţii.

Dacă, într-adevăr, ceea ce ei afirmă, că el a fost ceva inferior dar şi mai presus de sine, ceea ce ei denumesc a fi *gol* şi *umbră*, atunci acest enorm vacuum / gol se dovedeşte a fi mult mai mare decât Plenitudinea lor.

Şi cred că nu mai are rost să faci o asemenea declaraţie, dacă el conţine toate lucrurile în sine, dar creaţia a fost făcută de către alţii.

Căci e absolut necesar ca ei să înţeleagă, pe de o parte, un gol imens şi un mod haotic de existenţă (mai jos de Plenitudinea spirituală), în care universul să se fi format şi pe Întâiul Tată în acest haos, chiar dacă acesta a cunoscut dinainte ceea ce se va întâmpla sau nu a ştiut ce vor face aceia.

Şi dacă el a fost, într-adevăr, neştiutor / ignorant, atunci Dumnezeu nu a preştiut / nu a cunoscut mai înainte (*prescient*) toate lucrurile.

Şi, în această situaţie, ei nu vor fi în stare să desemneze raţiunea pentru care, El a lăsat gol acest loc în tot acest timp, fără ca să-l umple.

Însă, dacă El cunoaşte toate mai dinainte şi a contemplat mental această creaţie, care după aceea a primit existenţa în acest loc, atunci El Însuşi a creat-o mai dinainte în Sine.

2. Însă, să-i lăsm pe cei care spun că lumea a fost făcută de către alte divinităţi şi mai degrabă să vorbim[311]

[311] Poziţia ortodoxă. Începând cu acest pasaj Sfântul Irineu va vorbi, în mod constant, despre mintea lui Dumnezeu, în care El a conceput lumea pe care o va creea. Adeseori aud acuzaţia că Fericitul Augustin *a psihologizat* relaţiile treimice în mod excesiv.

despre Dumnezeu, Care a conceput în mintea Sa şi apoi a făcut toate cele pe care El le concepuse mental.

Căci nu e posibil ca o Fiinţă să conceapă mental ceva şi alta să creeze ceea ce Aceea a conceput în mintea Ei. Căci Dumnezeu, după aceşti eretici, fie a conceput o lume eternă, fie una temporală iar ambele lor supoziţii nu pot fi adevărate.

Căci dacă El a conceput mental o lume eternă, duhovnicească şi văzută, atunci a făcut una ca aceasta. Dar dacă a făcut aşa ceva cu adevărat, atunci a făcut ceva pe care mai întâi îl concepuse mental sau El a dorit să existe aceasta în mintea Tatălui, după ce o concepuse în mintea Sa, şi aceasta este atunci compusă, nestatornică şi trecătoare.

Astfel, dacă este drept ca Tatăl să conceapă în mintea Sa, sfătuindu-Se cu Sine, atunci aceasta[312] trebuie să fie pe măsura Tatălui[313].

Însă Sfântul Irineu vorbeşte despre mintea lui Dumnezeu Tatăl cu mult înaintea Fericitul Augustin. Probabil se va fi găsit şi unii care să spună acelaşi lucru despre Sfântul Irineu.

Însă contextul de faţă ne arată, că evidenţierea aspectului raţional al persoanei Tatălui e neapărat aici, pentru că se cauta înţelegerea modului, cum un Dumnezeu creează lumea şi o creează într-un mod desăvârşit.

Însă aşa cum vorbim despre *mâinile* şi *ochii* lui Dumnezeu, tot la fel vorbim şi de *mintea* lui Dumnezeu, într-un mod antropomorf, mod care trebuie înţeles în mod apofatic, dacă vrem să fie proprii lui Dumnezeu.

Mintea lui Dumnezeu nu are nimic de-a face cu modul omenesc de a gândi ceva. Mintea lui Dumnezeu e mai presus de tot ceea ce se poate gândi ca raţional şi deplin armonios şi mai presus de ceea ce noi am numi înţelegere.

„Despre Sfânta Treime" a Fericitului Augustin e tot un tratat apologetic. El explică dogmele ortodoxe unui mediu şcolarizat în doctrinele păgâne, fapt pentru care trebuie să vorbească la nivelul lor.

Nu sunt însă de acord să înţelegem nişte texte apologetice, care sunt structurate pe un limbaj iconomic, drept texte, care reprezintă *învăţătura desăvârşită* a unui Sfânt Părinte al Bisercii.

Când vorbeşti cu păgâni, cu eretici, cu copii, cu catehumeni te modelezi pe un discurs pe care aceia pot să-l înţeleagă. Şi tocmai de aceea nu poţi să acuzi pe cineva, decât dacă eşti de rea credinţă, că a folosit foarte multe exemple, foarte multe îndulciri ale învăţăturii, dacă publicul, care era vizat de către acel autor, merita un tratament înţelegător şi nu un discurs ca pentru oameni desăvârşiţi.

[312] Creaţia.

[313] Creaţia nu poate fi non-caracteristică lui Dumnezeu. Dacă El a făcut-o, atunci trebuie să vedem în ea răsfrângeri ale înţelepciunii, frumuseţii, atotputerniciei şi iubirii Sale. Trebuie să vedem în ea pe Creatorul ei.

Şi pentru că e a lui Dumnezeu, acest lucru trebuie să fie foarte evident pentru noi. Dacă nu vedem urmele lui Dumnezeu în creaţia Sa, dacă nu-L putem vedea pe El, dacă nu-L putem intui pe El atunci, în mod logic, trebuie să ne gândim că ceva e în neregulă cu noi, că nouă ni s-a obturat adevărata vedere şi că trebuie să deplângem acest fapt.

Deci trebuie să afirmăm în acest caz şi aceea, că ceea ce a fost conceput mental şi a fost creat mai dinainte în Sine, de către Tatăl tuturor, tocmai aceea a fost creat acum iar a spune că aceasta este rezultatul unui defect [al Său] sau e rezultatul neştiinţei Sale, nu te face vinovat, decât de cea mai mare blasfemie.

Căci, după ei, Tatăl tuturor a voit ca aceasta să fie concepută în sânul Său, după propria Sa concepere mentală, însă ceea ce a emanat [din El] este rezultatul unui defect sau al neştiinţei, iar creaţia pe care El a conceput-o în mintea Sa este lumea de acum.

Dacă lumea e frumoasă şi noi nu îi vedem frumuseţea atunci problema e a noastră. Ochii şi ochelarii noştri sunt murdari, tocmai de aceea nu putem vedea. Trebuie să ne spălăm ochii cu lacrimi pentru ca să vedem curăţia extraordinară a lumii, frumuseţea ei, care e frumuseţea lui Dumnezeu.

Şi Teologii Bisericii au arătat că lumea e plină de frumuseţe, că are imprimată în ea frumuseţea dar că această frumuseţe nu e o vestigie, ci o energie vie, o lucrare neîncetată în lume.

Harul lui Dumnezeu a imprimat frumuseţe lumii dar tot el o şi păstrează în mod activ. Dumnezeu nu Se retrage cu energiile Sale necreate din lumea pe care El a zidit-o, ci o păstrează pe aceasta mereu în intimitatea cu Sine şi o duce spre ţelul ei, spre împlinirea ei proprie, care este El Însuşi.

Lumea indică aşadar pe Dumnezeu, pentru că El este activ în ea şi nu o părăseşte nicio fracţiune de secundă. Dacă altcineva L-ar goni pe Dumnezeu din creaţia Sa sau El ar fi nevoit să plece, datorită unei necesităţi oarbe, atunci Dumnezeu nu e atotputernic şi nu El a creat lumea şi nu El este, în cele din urmă, Cel mai mare dintre câte există.

Dar acest lucru e cu neputinţă, pentru că Dumnezeu e în lume, dar o şi depăşeşte. El este Creatorul şi Sprijinitorul ei, fără de care ea nu ar putea să se menţină întru existenţă.

Capitolul al 4-lea

Demonstrarea absurdităţii pretinsului vacuum şi a defectului [originar], despre care vorbesc aceşti eretici

1. Astfel, cauza acestei hotărâri din partea lui Dumnezeu, trebuie să fie analizată în cele ce urmează, pentru că, crearea lumii, nu poate fi aplicată nimănui altcuiva.

Căci toate lucrurile, după cum am spus, au fost pregătite de Dumnezeu mai înainte ca ele să fi fost făcute.

Însă umbra şi golul / adâncul / vacuumul nu pot fi implicate în existenţă. Căci ce fel de existenţă, mă întreb, poate veni din acest imens gol despre care se tot vorbeşte?

Dar dacă aceasta a fost produsă prin Cel care, după ei, este Tatăl şi Autorul lucrurilor impregnate de ulei, atunci acelaşi lucru se poate spune şi despre ceilalţi eoni şi vor fi cinstiţi şi ei, deşi acela e mai bătrăn decât ei.

Însă, dacă aceasta a fost creată de o fiinţă asemenea, atunci trebuie să aibă aceeaşi natură cu cel care a conceput-o sau să aibă aceasta toţi cei care au creat-o.

Ajungem aşadar să spunem, că este absolut necesar, ca Adâncul sau Tăcerea, oricare dintre ele, despre care ei vorbesc, să aibă aceeaşi natură cu vacuumul, adică, ca El să fie vacuumul / golul.

Asta face ca şi restul eonilor să fie şi ei fraţii golului, adică să fie lipsiţi cu toţii de fiinţă.

Dacă, pe de o parte, aceasta nu a fost creată[314], atunci trebuie să se fi creat de la sine[315] şi, în acest caz, lumea este egală ca vârstă cu Adâncul, care, după ei, este Tatăl uleiului.

Astfel ar rezulta că golul este de aceeaşi natură şi trebuie să primească aceeaşi cinstire la fel cu El, după cum spun ei, adică cu Tatăl universului.

Însă trebuie să spunem că este absolut necesar ca lumea să fie creată de către Cineva, sau să se creeze pe sine, adică să ţâşnească din ea însăşi.

---

[314] Adică cosmosul, întreaga creaţie.
[315] Aşa cum spune sistemul filosofic materialist.

Dar dacă, într-adevăr, vacuumul a fost creat, atunci cel care a produs acest vacuum nu e nimeni altul decât Valentin şi cei care i-au urmat acestuia[316]. Şi dacă el nu a fost creat, dar a generat de la sine, atunci ceea ce s-a generat nu e decât un vacuum egal cu sine, adică un frate al său, care are aceeaşi cinste cu el, şi e Tatăl pe care l-a proclamt Valentin sau este cu mult mai vechi şi existenţa lui datează dintr-o perioadă cu mult anterioară şi care a fost mult mai cinstit decât eonii lui Ptolemeu şi ai lui Heracleon[317] şi decât toţi cei care au avut păreri similare.

2. Dar, dacă toate aceste puncte de vedere ne conduc la disperare, ei mărturisesc că Tatăl tuturor cuprinde toate lucrurile şi că nu există nimic în afara Plenitudinii (căci e absolut necesar să nu existe nimic altceva decât ea) şi că ea circumscrie ceva mai mare decât ea însăşi.

Și despre aceasta ei spun că nu au nicio cunoaştere dar nu în ceea ce priveşte distanţa [până la ea]. Însă în ea, în Plenitudine sau în acele lucruri care sunt conţinute de către Tatăl, este întreaga lume pe care noi o cunoaştem că a fost creată, şi care a fost creată de Demiurg sau de către îngeri.

Și a fost conţinută mai presus de grai, ca în centrul unui cerc sau ca o pată pe un veşmânt. Adică în acel loc iniţial, ceva de genul a ceea ce trebui să fie Adâncul, care ţine pata în propriul său sân şi permite altor creatori să o creeze pe teritoriul său, contrar voinţei sale?

Acest mod de a acţiona aduce după sine degenerescenţa deplină a Plenitudinii, din cauza acestui prim defect şi acele emanaţii care derivă din ea şi care nu au aprobarea să creeze, îşi permit să creeze fie din neştiinţă, fie din patimă sau printr-un defect anume al lor.

Şi cel care poate corecta mai dinainte un defect şi l-a făcut de fapt, putea spăla pata, putea ca mai înainte de aceasta să se îngrijească de acest fapt şi putea să facă aceasta în primul rând, pentru că era în puterea lui.

---

[316] Ironia Sfântului Irineu.

[317] *Cf.* Gr. 1, p. 259, n. 2, Heracleon și Ptolemeu au fost conducărorii sectei valentinienilor și sunt de esență neoplatonică și pitagoreică în doctrina lor.

Or, dacă el a îngăduit ca acele lucruri să fie făcute, după cum spun ei, atunci ele nu trebuiau făcute, căci făcând în acest fel, el trebuie să facă mereu acelaşi lucru[318].

Căci cum e posibil, ca acele lucruri să nu fie mai întîi *rectificate*, pentru ca apoi să fie *create*? Sau cum pot oamenii să spună că ele au fost create *desăvârşit*, când însăşi fiinţele, care sunt cauzele creării lor – fie Demiurgul, fie îngerii – sunt declarate fiinţe *nedesăvârşite*[319]?

Şi, dacă, după cum spun ei, Fiinţa supremă, adică El, este binevoitor şi, în cele din urmă, El ar fi fost milostiv cu oamenii şi le-ar fi dat lor *desăvârşirea*, se cuvenea, mai întâi, să fie *milostiv* cu cei care sunt creatorii omului şi să le confere lor, mai întâi, *desăvârşirea*.

În acest fel, oamenii ar fi primit aceiaşi parte de milă de la El, ca şi cei care i-au creat, ajungând desăvârşiţi cu toţii, din Cel desăvârşit.

Dar pentru că Lui i-ar fi fost milă de lucrarea acelor fiinţe, El se cuvenea să le fi dat cu mult mai înainte mila Sa şi să nu le permită acelora, să cadă într-o asemenea orbire îngrozitoare.

3. De asemenea ei vorbesc de *umbră* şi de *vacuum*, în care, după spusa lor, a apărut creaţia pe care noi o discutăm, care a apărut *din nimic*, atâta timp cât lucrurile la care facem referire, au fost create în teritoriul conţinut de către Tatăl.

Căci dacă ei spun, că lumina Tatălui lor este aceea care umplea toate lucrurile care sunt în interiorul Său şi le ilumina pe fiecare în parte atunci, cum pot *vacuumul* şi *umbra* să existe în acel teritoriu, pe care îl conţinea Plenitudinea şi lumina Tatălui?

În acest caz e de datoria lor să arăte acele locuri din Propator sau din Plenitudine, care nu sunt iluminate sau nu sunt în posesia nimănui şi în care îngerii sau Demiurgul să fi creat ceea ce le-a plăcut lor.

Însă nici în acest spaţiu infim nu se putea face o asemenea creaţie imensă, care se gândeşte că a fost creată. Căci trebuia să existe, în mod neapărat, în Plenitudine sau în Tatăl despre care ei vorbesc, cei care concep un astfel de loc,

---

[318] Adică de aici încolo, Dumnezeu să creeze numai lucruri defecte, defectuoase.

[319] Literal: *care au un defect*.

golul, lipsa oricărei forme şi întunericul deplin, în care acele lucruri să se fi creat.

Însă o astfel de ipoteză, *acuză* de fapt pe luminosul lor Tată, dacă nu El a iluminat şi nu a umplut toate acele lucruri din El Însuşi.

De aceea, când ei spun că acele lucruri sunt rezultatul unui *defect* sau a unei *greşeli*, ei nu fac altceva, decât să introducă *defectul* şi *greşeala* în interiorul Plenitudinii şi în sânul Tatălui[320].

---

[320] Mă bucură nespus rigoarea logică cu care Sfântul Irineu dejoacă sistemele gnostice şi modul în care acesta vede inconsistenţele structurale ale acestora. El este un fin analizor al problemelor pe care le-a adus în discuţie. Nu se angajează niciodată pe piste nesigure, şubrede, ci îl duce pe cititor în mijlocul incoerenţei, acolo unde sistemul nu funcţionează cum trebuie, pentru că nici nu are cum să funcţioneze.

El adună, de multe ori, opinii diverse, antagonice, care odată puse faţă în faţă se exlud de la sine. Şi citind raţionamentele sale ai sentimentul că descoperi ceva nou, ceva pe care nu puteai să-l atingi fără el sau el îţi deschide mintea să vezi şi mai mult neclarităţile acestor sisteme, pe care, tu le depistasei deja, dar nu atât de stufos ca el. E meticulos. E capabil să îşi abţină cumpătul şi să nu dea la iveală toate neregulile deodată, la vrac ci, pe rând, cu metodă.

Deşi cunoaşte foarte bine sistemele, le-a studiat, a căutat surse sigure, el nu are aroganţa atoştiutorului, nu îţi arată *că ştie* mai multe decât tine. Ci îţi arată ţie toate, aşa cum îi arăta prietenului său, un prieten foarte iubit, cu multă smerenie, cu multă consideraţie.

Era liniştit, dar sigur pe sine. Ştia să descoasă minciuna, să o vadă de-aproape, dar şi să spună foarte clar adevărul mântuitor. Mă uimește claritatea foarte percutantă a Sfântului Irineu, eleganţa şi răbdarea sa, multa sa răbdare, care ne umilește și ar trebui să ne inspire în a-i urma exemplul de atenție și de abnegație.

Capitolul al 5-lea

Această lume nu a fost formată de către alte fiinţe, în teritoriul care este conţinut de către Tatăl

1. Astfel, remarcile pe care eu le-am făcut cu puţin în urmă, sunt destinate acelora, care trebuie să răspundă, dacă această lume a fost formată afară de Plenitudine sau sub un „Bunul Dumnezeu" (*bono Deo*)[321] şi dacă persoanele acelea, cu care Dumnezeu a vorbit, sunt din cele care sunt situate în afara Plenitudinii, în care, în acelaşi timp, este necesar ca ele să îşi găsească odihna.

Şi trebuie să răspundem, aşadar, celor care spun că lumea a fost făcută de către alte fiinţe pe teritoriul conţinut de către Tatăl, şi tuturor acelor puncte, despre care am discutat atunci când le-am prezentat părerile lor absurde şi incoerente, pentru ca să fie constrânşi, fie să recunoască în mod limpede, deplin şi cu convingere, că toate lucrurile au fost în Tatăl, fie să acuze lumina Tatălui, care nu a putut să ilumineze acele lucruri, fie să descrie o porţiune din Plenitudine ca *un gol haotic* şi ca *un întuneric deplin*.

Şi astfel, [dacă ar face una ca asta], ei ar învinui toate lucrurile create, dacă ele au fost numai *temporale* sau, în cel mai bun caz, pe cele *eterne*, cu toate că sunt *materiale*.

Însă eonii trebuie să fie, mai întâi, atinşi de aceste acuzaţii, pentru că ei sunt din Plenitudine ori ele se răsfrâng asupra întregii Plenitudini, pentru că în acest caz, Hristosul despre care ei vorbesc se dovedeşte a fi un autor ignorant / neştiutor.

Căci în acord cu declaraţiile lor, când El a dat formă substanţei, pe care mama lor a conceput-o, el era căzut din Plenitudine.

Astfel El era departe de cunoştinţă. Şi dacă era separat de cunoştinţa ei, atunci el a creat din n*eştiinţa*, care era în ea. Cum pot atunci acele persoane să dea *darul cunoştinţei* celorlalţi eoni, dacă cei care au fost produşi anterior de către El, şi el însuşi, este *un autor al neştiinţei* mamei Lui?

---

[321] Gr. 1, p. 261.

Pentru că El este printre primii trei ai ei, care au primit o cunoştinţă diminuată[322], atunci când se afla în afara Plenitudinii.

2. De aceea, dacă aceştia ar explica modul existenţei în năuntrul şi în afara Plenitudinii, ca un mod de existenţă care implică *cunoaşterea* şi respectiv *neştiinţa* / ignoranţa atunci, dacă ar face acest lucru (căci cel care cunoaşte este în cele care sunt de cunoscut), trebuie să admită ca necesar, că Mântuitorul Însuşi (pe care ei îl desemnează ca fiind al Tuturor Lucrurilor) este *un ignorant*.

Căci ei spun, că atrunci când El a ieşit din Plenitudine, s-a împărtăşit de chipul mamei Lui, adică a lui Ahamot. Iar dacă ei ar spune, că toţi cei care sunt în afara Plenitudinii sunt ignoranţi faţă de toate lucrurile, iar Mântuitorul a venit sub chipul mamei lor, atunci El a avut o cunoaştere diminuată a tuturor lucrurilor, adică El a fost un ignorant.

Şi cum ar putea El să comunice cunoaşterea ei, când El însuşi are puţină cunoaştere? Pentru aceasta, din declaraţiile lor, reiese că *a fi în afara Plenitudinii* înseamnă *a fi în afara cunoaşterii*.

Şi, mai mult decât atât, dacă Mântuitorul a ieşit din Plenitudine, pentru ca să caute oaia cea pierdută, atunci Plenitudinea este coextensivă cu cunoaşterea, pe când El se situează în starea de a avea o cunoaştere fadă, adică e un ignorant.

Pentru aceea este necesar, fie ca aceştia să admită că ceea ce este în afara Plenitudinii este astfel într-un sens local şi, în acest caz, toate remarcile lor de mai înainte strigă împotriva lor, fie, dacă ei spun acestea în legătură cu cunoaşterea şi că prin aceasta ei nu respectă *ignoranţa*, atunci Mântuitorul lor, şi Hristos, cu mult mai înainte de El, trebuie să fi fost creat ca o fiinţă ignorantă.

Căci ei spun că El a venit din Plenitudine, adică din sfera unei cunoaşteri diminuate, împrumutând astfel chipul mamei lor.

3. În acest fel, aceste argumente pot fi adaptate în toate cazurile pe care le găsim la ei, indiferent dacă lumea a

[322] Literal: *mărginită*, *pală*.

fost creată decătre îngeri sau de vreo altă divinitatea, în afara singurului Dumnezeu.

Căci ei acuză astfel pe Demiurg şi pe toţi cei care au făcut lumea materială şi temporală, ca unii care au căzut de la Tatăl, dacă lucrurile au fost făcute în sânul Plenitudinii la început, dar apoi s-au dizolvat, cu îngăduinţa şi buna-voinţă a Tatălui.

Şi imediat deducem: Creatorul nu este Autorul ei real, căci El a creat-o bună, dar tot El a aprobat ca să se producă acel defect şi lucrarea lui să aibă păcatul în ea însăşi, iar lucrurile temporale sunt amestecate, în acest caz, cu cele eterne, cele coruptibile cu cele incoruptibile şi cei care împărtăşesc păcatul, cu cei care îl primesc.

Dacă acele lucruri au fost făcute fără permisiunea şi aprobarea Tatălui tuturor, atunci acea Fiinţă trebuie să fie mai puternică, căci acele lucruri au fost făcute în teritoriul care îi parţine Lui, Tatălui şi au fost făcute fără persmiunea Lui.

Şi iarăşi, dacă ei ar spune, că Tatăl le-a permis să facă acele lucruri fără aprobarea lor, atunci El a dat permisune acelora într-un mod necesar, nefiind în stare să prevină acest lucru sau să i se opună.

Dacă El nu a putut să se opună, atunci El este slab şi fără putere. Dar dacă el ar fi putut, atunci este o fiinţă supusă, un ipocrit şi un sclav al necesităţii, în aşa fel încât, consimţind şirului logic al înţelegerii, El a fost unul care a consimţit asupra a ceea ce s-a făcut.

Şi toate greşelile au izvorât din prima greşeală şi ele au crescut de la sine, în aşa fel încât, atunci când a vrut să le distrugă, le-a găsit pe acestea[323] într-o mizerabilă decadenţă, datorată păcatului prim.

4. Şi de aceea e potrivit să spunem, că Cel care este Dumnezeu mai presus de toate, Acela este liber şi independent [făţă de vreo determinare exterioară Lui], nefiind sclavul unei necesităţi sau a ceva, care să se petreacă cu îngăduinţa Sa, dar fără ca El să o dorească, în comparaţie cu cei care fac din necesitate ceva mai mare şi mai puternic

[323] Lucrurile create.

decât Dumnezeu, pe când Acesta e mai presus de toate şi de toţi.

Şi El trebuie să fie începutul, care neagă orice necesitate închipuită, fiind nepermis ca El să se închidă în carcera unei necesităţi, ce i-ar îngădui ceva din cele pe care El le-ar face.

Căci aceast lucru e mai bun şi mai trainic şi potrivit lui Dumnezeu, ca El să taie dintru început orice fel de necesitate, decât să se căiască după aceea şi să dorească extirparea rezultatelor acestei necesităţi, când acestea au avansat foarte mult.

Iar dacă Tatăl tuturor ar fi sclavul necesităţii şi al sorţii, atunci El ar tolera fără voia Sa lucrurile, care au fost create, căci s-ar dovedi neputincios să facă ceva împotriva necesităţii şi a sorţii (asemenea lui Jupiter descris de către Homer: „Eu îţi dau cu bunăvoinţă, dar mintea mea se împotriveşte"), căci, în acord cu cele spuse de ei, Adâncul este un sclav al necesităţii şi al sorţii[324].

---

[324] Doctrina despre Dumnezeu Creatorul este incompatibilă cu vreun alt principiu paralel. Existenţa lui Dumnezeu, a Dumnezeului celui viu, adevărat, exclude existenţa destinului, a sorţii implacabile, a necesităţii oarbe, ineluctabile.

Inexorabilul viciază foarte grav unicitatea şi atotputernicia lui Dumnezeu. El distruge iubirea lui Dumnezeu, căci nu poate un Dumnezeu, Care îşi iubeşte creatura Sa şi a făcut-o din iubire, să asculte de o lege impersonală când iubeşte şi să nu iubească El, deplin, cu totul, pe cea care a făcut-o.

Dacă intervine ceva care Îl incomodează pe Dumnezeu, Care face din Dumnezeu o marionetă, înseamnă că Dumnezeu nu e Dumnezeu, că Dumnezeu nu e Dumnezeul cel adevărat sau dacă e Dumnezeu, dacă aşa e Dumnezeu, atunci tot ce există e fără vlagă, fără coloană vertebrală.

Când Dumnezeu ar cere omului să păcătuiască, atunci Dumnezeu e Dumnezeul păcatului şi nu al sfinţeniei. Şi dacă Dumnezeu are atribute demonice, înseamnă că cei care îl gândesc aşa pe Dumnezeu aveau patimi demonice.

Falsele doctrine aduc şi un comportament de viaţă deviant. Dacă vrei să vezi de ce anume este cineva homosexual, nu trebuie să crezi neapărat că are vreo boală, că e nebun din fire, ci trebuie să asculţi în ce crede el, cum arată Dumnezeul lui.

Şi vei vedea că Dumnezeul homosexualului e foarte permisiv cu păcatul, că tolerează păcatul. Şi dacă un Dumnezeu tolerează şi fundamentează păcatul, înseamnă că El nu e decât holograma unei minţi păcătoase, care şi-a creat un Dumnezeu potrivit propriilor ei limitări. La fel Dumnezul beţivului va fi un Dumnezeu, Care dă voie la patima aceasta.

Spovedania arată de multe ori cum arată Dumnezeu în mintea oamenilor. Aici afli *cum şi-L închipuie* oamenii pe Dumnezeu. Sau, şi mai mult de *o închipuire*: cum *Îl trăiesc* pe Dumnezeu, cum *se raportează* la El.

E prezentă, într-o proporţie enormă, nu vreau să spun cât, viziunea unui Dumnezeu autoritar, a unui Dumnezeu care cere totul, care cere ceea ce nu dă. De multe ori am senzaţia că Dumnezeul din mintea creştinilor noştri are prea puţine trăsături creştin-ortodoxe şi foarte multe trăsături păgâne sau eterodoxe.

Capitolul al 6-lea

Îngerii şi creatorii lumii nu pot ignora pe Dumnezeul suprem

1. Şi cum pot, fie îngerii, fie creatorii lumii să Îl ignore pe Dumnezul suprem, care vede toate, ale Căruia sunt creaturile şi pe care El le conţine?

El poate fi, într-adevăr nevăzut, datorită superiorităţii Lui faţă de ele, dar asta nu înseamnă că El nu e cunoscut lor, prin purtarea Sa de grijă faţă de acestea[325].

Bunătatea lui Dumnezeu e văzută ca dărnicie, ca lejeritate garantată personal şi, mai puţin, ca milostivire. Milostivirea lui Dumnezeu nu mai are, la mulţi, caracterul de *iertătoare*, acela de a înghiţi păcatele noastre ci, mai mult, aspectul preţios al cadoului, al binefacerilor pe care simţim că le merităm, odată ce le-am primit sau pentru care trebuie să ne îngâmfăm, odată ce le avem.

S-a disociat *iertarea* de *binefacere* în cadrul milostivirii divine şi *iubirea* s-a scindat în *ascultare* şi *odihnă*. Astfel iertarea lui Dumnezeu se crede că o primim, fără a-i urma binefacerile şi darurile Sale, pe care le-a făgăduit acelora, care se pocăiesc neîncetat iar iubirea Sa cere o ascultare necondiţionată de El, din care nu mai rezultă odihnirea noastră întru harul Său.

Iubirea Lui ne mai spune astăzi decât că *ascultarea e totul*, dar *odihnirea întru Sine* e dată numai Sfinţilor. Tocmai de aceea trăim sfinţenia ca pe ceva cu totul în afara umanităţii, ca pe ceva nedesluşit iar separaţia dintre Sfinţi şi păcătoşi face din ambele categorii, fals diferenţiate în acest fel, nişte categorii inexplicabile.

Nu ştim să mai explicăm cum rămân păcătoşii păcătoşi şi cum trec păcătoşii în categoria Sfinţilor. Opinia cea mai încetăţenită e că Sfinţii *au fost aşa dintotdeauna* iar păcătoşii *la fel*.

Aşa se explică de ce poate exista „darul beţiei", această formulare blasfemică la adresa Sfântului Duh, pentru că oamenii cred, că unii sunt *predestinaţi* spre a fi păcătoşi iar unii Sfinţi.

Şi asta explică şi o altă formulare, că pe cel bătrân, care s-a umplut de păcate, nu mai poţi să îl schimbi din rău, pentru că nu mai e tânăr, adică nu i-a fost dat să se îndrepte atunci, când mai putea să se îndrepte.

Cu alte cuvinte, nu-şi mai dau nicio şansă de mântuire, neînţelgând că mântuirea e pocăinţă şi că pocăinţa se poate face oricând, la orice vârstă şi, la fel, şi schimbarea moravurilor.

În concluzie, când introducem în Dumnezeu patimile noastre, atunci El va arăta ca noi şi va fi un Dumnezeu incoerent, pe care nu Îl putem susţine până la capăt, decât printr-o înlănţuire de mincniuni şi supoziţii eronate.

[325] Cum putem spune că nu există Dumnezeu, când vedem grija pe care El o are faţă de noi, ca să existăm, ca să avem de toate? Şi chiar dacă nu am crede în Dumnezeu, şi nu ne-am reprezenta nicio fiinţă superioară nouă, oamenilor, şi am vrea să fim lucizi, ne-am întreba de la sine: cum stau toate lucrurile acestea în picioare, cine le-a făcut, de unde vin, cum de ştiu toate, şi ploile, şi vânturile şi soarele, şi plantele şi oamenii ce să facă, unde să se ducă, ce le place?

Şi dacă e adevărat ce spun ei, că aceia au fost separaţi de El datorită inferiorităţii naturii lor, atunci domnia Lui se extinde şi asupra lor şi ei L-au cunoscut ca Stăpânul lor şi au fost conştienţi de acest amănunt, anume că Cel, Care i-a creat este *Domnul tuturor*[326].

Şi, pentru că fiinţa Lui nevăzută este cea mai puternică, atunci El a sădit în toţi o intuiţie mentală (*mentis intuitionem*)[327] profundă a puterii Sale atotputernice, cât şi a măreţiei Sale atotdesăvârşite (Rom. 1, 19, 20)[328].

Şi, deşi „nimeni nu cunoaşte pe Tatăl, în afară de Fiul, nici pe Fiul în afară de Tatăl, ci numai aceia cărora Fiul li-L descoperă" (Lc. 10, 22), totuşi, toate lucrurile create cunosc,

---

Dacă nimic nu există în afară de noi, atunci noi de ce existăm? Şi cum de existăm atât de bine? Şi cum putem fi compatibili cu o lume, care nu vine de nicăieri şi cum putem să ne găsim alinarea şi încântarea în ea, dacă totul nu are niciun sens?

Şi dacă nimic nu are sens, de ce căutăm un sens? De unde ştim că ar exista aşa ceva şi de ce vrem ceva mai mult? De ce nu vrem, în adâncul nostru, *ceva mai puţin*, ci, întotdeauna, vrem *ceva mai mult*?

Şi dacă nimic nu are sens, de ce nu vrem să plecăm din lume, de ce ne frică de moarte, de boli, de răni, de catastrofe? De ce suntem atât de preţioşi pentru noi înşine, de ce ne dăm atâta importanţă, dacă tot am venit din neant, dacă tot nu avem niciun sens şi dacă am avea, totuşi, un sens, nu are cine să ne spună ce trebuie să facem.

Dacă nu am crede ar trebui să ne întrebăm totuşi aşa ceva. Viaţa ne presează să ne întrebăm. Sunt momente când noi înşine înţelegem că avem nevoie să ne întrebăm, să stăm cu noi şi să ne punem întrebări, să vedem unde mergem, spre ce.

[326] Concluzie logică: inferiorii sunt făcuţi de un Superior. Dacă Superiorul a creat pe inferiori, ei ştiau că sunt inferiorii Lui. Ei nu puteau crea fără ştirea Lui.

[327] Gr. 1, p. 263.

[328] Aici urmează al doilea pas făcut de Sfântul Irineu: dacă Dumnezeu are minte şi creaturile Sale au minte, atunci această minte a lor intuieşte, printr-un simţ propriu, conferit de către El, cine este Dumnezeul lor.

Ele ştiu, datorită acestei particularităţi intrinseci a minţii lor, că Dumnezeu are toată puterea şi toată măreţia. După acest amendament, problema necredinţei e una caducă.

De fap,t necredinţa nu poate să mai existe, atâta timp cât creaturile lui Dumnezeu, percep de la sine, *cine este Creatorul lor* şi *cum arată El*. A mai trăi în păcat, pe premisa *unei neştiinţe a divinităţii* devine o problemă falsă, atâta timp cât cunoaşterea lui Dumnezeu e o intuire naturală a omului.

El ştie că e o creatură, are conştiinţa creaturalului, dar are şi conştiinţa Creatorului său. El este altcineva decât Dumnezeu. Nu se poate crede Dumnezeu nicidecum în mod adevărat, pentru că ştie *distanţa* dintre el şi Creatorul său.

Orice *superman* şi orice *detronator* de Dumnezeu are în inima sa ruşinea pentru gestul său şi conştiinţa maleficiozităţii actului său. El ştie că e ridicol dar nu vrea să o recunoască. Dacă s-ar considera ridicol ar trebui să dea bir cu fugiţii şi s-ar face de ruşine. Dar, pentru a nu-şi înghiţi ruşinea în faţa altora, trăieşte drama celui care, în fiecare clipă, poartă în sine durerea cumplită, zdrobitoare, a răzvrătitului de duzină. Pentru că orice *mare disperat* este *un mare actor*.

până la ultimul, acest lucru[329], din cauza raţiunii sădite în mintea lor (*ratio mentibus*)[330], care îi mişcă pe ei şi le revelează adevărul, că există un singur Dumnezeu, Domnul tuturor[331].

---

[329] Adică pe Dumnezeu.

[330] Gr. 1, p. 264.

[331] În acest pasaj îl găsim pe Sfântul Irineu ca un pretins *corector* al Fiului. Se întâmplă aceasta însă în aparenţă. Sfântul Irineu vrea să spună că, deşi Fiul a spus asta, totuşi e adevărată şi afirmaţia a doua, pe care el o propune.

Însă afirmaţia Sfântului Irineu nu face altceva decât să sublinieze afirmaţia Domnului. Mântuitorul vorbeşte de faptul că El revelează pe Tatăl, Îl face cunoscut oamenilor. Aşa şi este.

Fiul Îl cunoaşte pe Tatăl şi Tatăl pe Fiul şi Fiul vrea să Îl arate pe Tatăl oamenilor credincioşi. Fiul Îl cunoaşte deplin pe Tatăl, din Sine, pentru că au împreună aceeaşi fiinţă divină şi sunt Unul în Celălalt. La fel şi Tatăl.

Dar oamenii nu Îl ştiu pe Tatăl, cum Îl ştie Fiul. Şi e normal să fie aşa. Fiul spune oamenilor despre Tatăl, pe care ei Îl intuiseră deja cu mintea lor sau puteau să Îl intuiască. Dar ceea ce puteau intui minţile oamenilor, datorită păcatelor lor, acestea puteau să fie contaminate de păreri greşite. Mintea ne duce, prin mişcarea sa, prin raţionamentele şi deducţiile sale la realitatea lui Dumnezeu unul, dar Fiul vine şi spune cum este acest Dumnezeu, cum iubeşte El lumea, cât o iubeşte, ce scop are lumea.

Fiul spune, din intimitatea lui Dumnezeu, cele despre Dumnezeu. Fiul nu face previziuni, pronosticuri, ci El spune adevărul lui Dumnezeu cel în Treime. Dacă mintea vedea, cu harul lui Dumnezeu, pe Dumnezeu ca *unul*, Fiul vine şi spune că El e în sânul Tatălui şi, împreună cu El, în Dumnezeu este şi Sfântul Duh.

Asta nu putea să spună mintea de una singură sau nu putea să bată până acolo. De aceea vine Fiul să clarifice *cum e* Dumnezeu, să spună că Dumnezeu e în trei persoane sau că trei persoane sunt într-o singură Dumnezeire.

Fără Fiul noi nu puteam ştii cum e Tatăl, pentru că numai El şi Duhul e cu Tatăl. Trebuia să vină Fiul, să Se întrupeze, dar să nu ne extermine cu dumnezeirea Sa. De aceea Se micşorează pe Sine, Îşi diminuiază măreţia în relaţie cu oamenii, lasă să iradieze din Sine cât puteau ei suporta şi le spune pe şleau cele despre Tatăl.

Această *expunere directă* a doctrinei trinitare ne duce la concluzia că *Teologia e pentru toţi*, că de la ea nimeni nu este exclus. Hristos vorbea oamenilor fără discriminare. Chiar dacă a vorbit şi sub obroc, totodată a vorbit şi deschis.

Oamenii înţelegeau că e vorba despre Dumnezeu, că li se vorbeşte deschis despre *cum arată* Dumnezeul lor de fapt. Nu era vorba că *se inventase* un alt Dumnezeu, căci Cel de mai dinainte nu fusese bun, ci se punea problema şi mai evident, cum arată Dumnezeu, cum este Dumnezeu, cum Se manifestă Dumnezeu.

Dumnezeul lor căpăta şi mai multă consistenţă în mintea lor. El devenea mai evident pentru cei care credeau. El, Dumnezeu, doctrina despre El nu trebuia schimbată, ci numai aprofundată.

Creştinismul vine ca o înflorire a Legii, ca un rod pe care Legea îl avea în sine de la Dumnezeu cel în Treime. Legea vorbea despre floarea lui, despre înflorirea lui, despre credinţa ce avea să vină. Legea se deschide şi, prin Hristos, ea îşi dă valenţele ultime, care se cuprind, cu toate, în El. Floarea Legii, cea fără preţ, este Hristos, Alesul, Cel iubit. El era aşteptarea pe care, cu mult dor, o ţinuse în sânul său poporul lui Israel, poporul lui Dumnezeu.

2. Şi, din acest motiv, toate lucrurile consimt[332], că se află sub stăpânirea Lui, a Celui care este Cel mai înalt şi Atotputernic.

Prin chemarea numelui Său, şi înainte de venirea Domnului nostru, oamenii au fost mântuiţi de cele mai viclene duhuri şi de tot felul de demoni şi de puteri căzute / apostate.

Din acest motiv, duhurile pământenilor sau demonii L-au văzut pe El, fiincă ei cunoşteau că există Cel ce este Dumnezeu mai presus de toate, a Cărui numire îi cutremura, dar cutremura şi fiecare creatură, alături de orice începătorii şi puteri şi de orice fiinţă înzestrată cu energie[333] de către El şi aflată sub stăpânirea Sa.

Şi, făcând o paralelă, nu este la fel cu toţi aceia, care sunt în imperiul roman, care, deşi nu au văzut niciodată pe împărat, şi sunt separaţi de el de pământ şi de ape, nu cunosc ei, prin ascultarea de legea sa, că el este acela, care are puterea principală în imperiu?

Atunci cum nu pot sta lucrurile aşa şi în cazul nostru, când Îngerii, care sunt superiori nouă ca natură şi care-L numesc pe El drept *Creator al lumii*, nu pot cunoaşte atotputernicia Sa, când animalele fără grai tremură şi invocă, fără îndoială, numele Său?

Şi acestea din urmă[334], deşi nu L-au văzut, când văd că toate se supun numelui Domnului nostru, atunci înţeleg că trebuie să fie şi ele făcute şi rânduite ca şi celelalte de către cuvântul Său, deşi nu era altcineva [când ele au fost create], decât Cel care crea lumea.

---

[332] Creaţia consimte pe Dumnezeu pentru că îi simte prezenţa. Să ne amintim cântările Sfintelor Patimi, unde creaţia se înfioară, se cutremură de ce poate să facă oamenii răi Fiului lui Dumnezeu. Căderea omului în păcat este un moment care umple de revoltă întreaga făptură împotriva omului, după cum ne spune Sfântul Simeon Noul Teolog, *cf. Discursul I etic*, ed. Ică jr., Deisis, Sibiu, 1998, p. 118-119. Făptura simte din plin pe Creatotul ei pentru că prin puterea Lui „viază şi se mişcă”, cum spune un antifon al Utreniei.

[333] Energia, puterea, forţa creaţiei nu e *negativă*, ci *pozitivă*: ea vine de la Dumnezeu, Cel care este izvorul oricărei forţe, enrgii, lucrări, bunătăţi. Sfântul Maxim Mărturisitorul va vorbi despre *pozitivitatea lucrării*, a mişcării, a energiei umane şi a energiei în general.

Răul se formează tocmai când energia dată de către Dumnezeu se foloseşte împotriva scopului ei. Energia se perverteşte când e folosită împotriva lui Dumnezeu, a naturii şi a omului.

[334] Animalele.

Şi pentru această raţiune s-au supus şi evreii, iar demonii sunt puşi pe fugă, prin aceea că această conjurare /implorare[335], face ca toate fiinţele să se teamă de Cel care le-a creat.

3. Dacă ei se sustrag şi afirmă, că Îngerii sunt cu mult mai necugetători / iraţionali decât animalele necuvântătoare, atunci vor găsi de cuviinţă, că ei[336] nu pot vedea pe Dumnezeu, Cel peste toate şi că nu pot cunoaşte puterea şi stăpânirea Sa.

Şi astfel vor apărea, cu adevărat, ridicoli, dacă ar spune despre ei, care locuiesc pe pământ, că Îl cunosc pe Dumnezeu, Cel peste toate, pe Care nu L-au văzut, dar cei care Îl recunosc, după opiniile lor, pentru că a făcut împreună cu ei[337] întreaga lume, că nu-L cunosc, deşi El locuieşte în cele mai înalte ceruri, şi cunoaşte pe cei care sunt asemenea Lui, deşi ei locuiesc dedesubt.

În acest caz, ei nu mai pot spune că Adâncul trăieşte în Infernul de sub pământ, şi că în acest fel ei au obţinut cunoaşterea Lui înaintea acestor Îngeri, care îşi au sălaşul în cele de sus.

Pentru că, în acest mod, ei nu fac altceva, decât să se arunce în abisul demenţei, când afirmă că Creatorul lumii este gol de înţelegere / neştiutor.

Şi sunt, cu adevărat, de compătimit, dacă spun o astfel de nerozie, cum că Creatorul lumii nu şi-a cunoscut mama, nici sământa ei, nici Plenitudinea eonilor, nici pe Întâiul Tată, nici lucrurile pe care le-a făcut El Însuşi şi că aceste lucruri sunt chipurile celor care sunt în Plenitudine, pentru că Mântuitorul a pregătit, în mod tainic, toate acestea, printr-un Demiurg inconştient, pentru a cinsti pe cele care sunt întru cele înalte.

---

[335] Ar putea să fie aici, o semnalare a unor invocări de exorcizare a demonilor? Exorcismul aparţine Bisericii dintotdeauna. Pentru ca să vină harul în fiinţa ta, trebuie să te faci vas propriu al lui Dumnezeu, adică demonii să fie aruncaţi afară.

[336] Îngerii.

[337] Cu Îngerii.

Capitolul al 7-lea

Lucrurile create nu sunt chipurile eonilor care fac parte din Plenitudine

1. Deşi Demiurgul a fost neştiutor faţă de toate lucrurile pe care le-a creat, ei ne-au spus, că Mântuitorul a cinstit prin aceasta Plenitudinea, creând toată această chemare întru existenţă cu ajutorul mamei sale, acesta creând ceva similar şi chipuri / icoane / imagini ale lucrurilor, care sunt deasupra / a celor cereşti.

Însă eu am arătat deja că este imposibil, ca să existe ceva mai presus de Plenitudine (adică o regiune exterioară, despre care ei să spună, că acolo au apărut lucruri, care poartă chipul celor din Plenitudine) sau că această lume a fost făcută de vreo altă putere decât de a unicului Dumnezeu.

Iar pentru că mă bucur să dau peste cap opinia lor şi să dovedesc cât de fals este ceea ce ne vând ei, atunci trebuie să spunem, împotriva lor, că dacă acele lucruri au fost făcute de Mântuitorul în cinstea celor care sunt deasupra, după asemănarea lor, atunci se cuvine ca ei, întotdeauna, să suporte, ca acele lucruri, care au fost cinstite odată, să fie cinstite şi pe mai departe.

Dar dacă trec peste ele[338], de ce scurtează această perioadă de cinstire? Oare a fost un timp, când ea nu a existat şi trebuie ca, iarăşi, să nu mai existe?

Căci astfel dovedesc, că Mântuitorul este, mai degrabă, unul Care aspiră la o slavă trecătoare / deşartă, decât să fie unul, Care cinsteşte lucrurile de deasupra.

Căci ce fel de cinste pot da ei lucrurilor trecătoare, dacă nu se străduiesc să le cinstească pe cele veşnice? Iar cei care se eliberează de această *datorie*, cum rămân?

Oare cele stricăcioase/coruptibile sunt aidoma celor nestricăcioase/ incoruptibile? Fiindcă, deşi toţi oamenii sunt muritori, ei nu dau importanţă prea mare acestei cinste, care trece mult prea repede, cu toate că vor să o trăiască cât de mult pot.

---

[338] Peste cinstirea puterilor cereşti.

Dar despre acele lucruri, despre care ei spun că sunt făcute şi care au şi ele un sfârşit, se poate spune, în mod justificat, că, mai degrabă, au fost făcute din dispreţuirea celor pe care ei trebuie să le cinstească[339], şi că aceste lucruri eterne sunt percepute în mod neruşinat, atâta timp cât chipurile lor sunt stricăcioase şi pieritoare?

Dar ce se întâmpla, dacă mama lor nu ar fi plâns şi, apoi, dacă nu ar fi râs, şi nu s-ar fi adâncit în acea grea disperare? Mântuitorul n-ar fi avut vreo cinste de la Plinătate, iar ultimul ei grad de tulburare nu ar fi căpătat substanţa, prin care să primească marea cinste a Întâiului Tată.

2. Vai, ce slavă deşartă este aceea, care trece degrabă şi nu rămâne mult timp! Căci ar trebui să existe un eon, din rândul celor cinstiţi, care nu poate fi gândit că nu ar fi existat şi atunci, prin acela, sunt cinstite lucrurile cele de sus.

Sau e necesar să existe un altul, decât mama care plânge şi e disperată, pentru ca să cinsteşti Plenitudinea. Şi ce e mai fără sens şi o imagine mai plină de blasfemie decât aceasta?

Căci îmi spui, cum că icoana Unului-Născut a fost zidită de creatorul lumii, pe care îl consideri Mintea Tatălui tuturor, şi că această icoană a fost una ignorantă, o creatură

---

[339] Cu alte cuvinte, Sfântul Irineu se întreabă, dacă nu cumva Demiurgul îşi bate joc de Plenitudine, creând lucruri stricăcioase, după chipul celor eterne. Creaţia apare în acest cadru nu mai mult decât *o plastografiere neruşinată* a Plenitudinii.

Ea este o bătaie de joc grosolană la adresa divinităţii, realizată de un Demiurg care, în loc să cinstească Plenitudinea, are chef de o artă suprarealistă, în care însceneazǎ divinităţile pe pământ, cu pretenţia că, *dacă par* ca cele din cer, *au şi ceva* din ele. Incompatibilitatea creaţiei cu Plenitudinea se datorează diferenţei de esenţă.

Stricăciunea lumii e problema capitală în această discuţie. Stricăciunea este incompatibilă cu nestricăciunea Plenitudinii şi nu faptul că lumea fusese creată de un Demiurg înfumurat, care vroia să fie slăvit pentru ceea ce făcuse.

Trebuie să reţinem de aici imaginea unui Dumnezeu, a Demiurgului inconştient de valoarea lumii şi a actului său dar, în acelaşi timp, care face un act de ultraj incalificabil împotriva Plenitudinii.

Demiugrul insultă Plenitudinea prin aceea că a vrut să o copie şi, mai ales, pentru că a copiat-o într-un mod inautentic, pentru că nu a creat pe pământ identitatea de esenţă a lucrurilor din Plenitudine.

Se putea oare crea divinităţi *pământene*, care să aibă consistenţa *celor cereşti*? Oare îngăduia sistemul gnostic o atâta *atotputernicie* Demirugului, cât nu avea nici întreaga Plenitudine?

Cert este că lumea, creaţia este *o eroare* în acest sistem filosofico-religios. Ea este o eroare, care nu-şi poate ispăşi nicicând greşeala inexistentă, deoarece de vină e Creatorul ei. Aici *nu omul* e de vină, ci *chiar Dumnezeu*.

ignorantă şi, de asemenea, mama, care a ignorat tot ce a existat, cât şi lucrurile făcute.

Şi nu ţi-e ruşine, când în opoziţie cu ceea ce spuneţi voi, tu numeşti ca fiind un ignorant, pe Însuşi Unul-Născut? Căci dacă lucrurile pământeşti au fost făcute de către Mântuitorul, după asemănarea celor de deasupra, iar Demiurgul a făcut toate după asemănarea acelui mare ignorant, urmează că şi cei din jurul Lui şi care sunt în unire cu El, sunt după cei asemenea, care au fost făcuţi în ignoranţă iar acest fel de ignoranţă este singura existenţă spirituală dintre câte există.

Însă aceasta nu e posibil, pentru că aceia[340] au fost produşi în mod spiritual, fără să fie creaţi în mod obişnuit, fapt pentru care au asemănarea ca ceva intrinsec, pe când ceilalaţi[341] au asemănarea dobândită în mod ilegitim[342], atâta timp cât chipurile, care au fost create, sunt după înfăţişarea celor produse deasupra[343].

Însă, dacă nu sunt asemenea, atunci e de vină Mântuitorul, care nu a produs chipuri asemenea, adică creaturi şi, ca să spunem aşa, ele sunt o lucrare imperfectă[344].

---

[340] Divinităţile Plenitudinii.

[341] Oamenii şi lucrurile create.

[342] Literal: dobândită prin spoliere.

[343] În cer.

[344] Non-similitudinea dintre *divinităţi* şi *creaturi* fac din creaturi şi, în primul rând, din om o fiinţă *imperfectă ontologic*. Căderea omului nu mai e posibilă pentru că omul se naşte defect, se naşte ca o fiinţă imperfectă, nedeplină.

De aici porneşte toată desconsiderarea omului în lumea păgână, din aceea că omul era văzut ca o fiinţă urgisită, monstruoasă, caraghioasă. Raportarea la divinitate forma întotdeauna o relaţie de subordonare, care nu îngăduia nicio pretenţie de divinizare a făpturii.

Omul era pedepsit să nu atingă niciodată fericirea deplină, desăvârşirea. Omul avea dorul după desăvârşire dar nu o dobândea nici pe pământ şi nici în cer.

Ţinând cont de acest lucru, înţelegem de ce învăţătura creştină autentică a adus omului împlinirea deplină, pentru că Dumnezeu *dorea*, nu numai că *îngăduia*, ca omul să se îndumnezeiască, să devină divin prin har.

Dumnezeu doreşte şi ajută pe om *în mod real*, nu *închipuit*, ca omul să se îndumnezeiască. Neîncrederea în *putinţa de a te îndumnezei* este o insultă enormă la adresa lui Dumnezeu. E un păcat împotriva Sfântului Duh să crezi că omul, oricare ar fi el, dacă ar vrea să se îndumnezeiască, nu poate să se îndumneziască. Oricine se poate îndumnezei, numai să dorească acest lucru, în mod fundamental, în toată viața lui.

Însă e cu neputinţă să spunem, că Mântuitorul nu a avut puterea de a crea, atâta timp cât şi ei spun, că El este *al Tuturor Lucrurilor*.

Şi dacă chipurile nu sunt asemenea, atunci El este un sărman creator, vinovat că a minţit, conform ipotezelor lor, cum că El ar fi *Mântuitorul*.

Însă, pe de altă parte, dacă sunt asemenea, atunci această ignoranţă trebuie s-o găsim în Mintea Întâiului lor Tată, care se află în Unul-Născut.

În acest caz, Mintea Tatălui a fost ignorantă. Şi dacă ea a fost (ignorantă), atunci a fost ignorant şi Tatăl. Şi dacă a fost ignorant Tatăl, sunt ignorante şi lucrurile care au fost create de către El.

Însă dacă El a fost înţelept / un cunoscător, atunci e necesar ca şi toate celelalte, pe care el le-a format după asemănarea sa, prin Mântuitorul, să cunoască lucrurile, care sunt asemenea lor. Şi astfel, după propriile lor principii, blasfemia mostruoasă de care se fac vinovaţi s-a risipit deodată.

3. Mai mult decât atât, cum pot acele lucruri create, care sunt variate, create într-un mod specific lor şi, în acelaşi timp, sunt nenumărate, să fie chipuri ale celor 30 de eoni, pe care îi conţine Plenitudinea, ale căror nume, au fost stabilite de către oameni, şi pe care le-am dezvăluit în cartea prededentă?

Şi cum ar putea să adapteze ei vastitatea creaţiei la numărul mic de participanţi la Plenitudine, dacă e să luăm în consideraţie numai un aspect al problemei; referindu-se atât la lucrurile cereşti, cât şi la cele pământeşti, cât şi la cele care trăiesc în ape?

Pentru că, pe de o parte, ei înşişi spun, că Plenitudinea e formată din 30 de eoni. Însă, dacă am lua numai un singur departament al celor create, ca să-l detaliem, tot ei recunosc că sunt mai mult de 30 de specii ci, mai bine-zis, sunt mii de specii de vieţuitoare.

Atunci cum pot acele lucruri, care constituie o aşa creaţie multiformă şi care sunt diferite ca specie una de alta şi sunt în conflict una cu alta, şi se ucid una pe alta, să fie chipuri ale celor 30 de oni ai Plenitudinii, dacă aceştia spun,

că acele fiinţe cereşti au o singură natură, sunt egale şi au proprietăţi similare şi nu se resping una pe alta?

Căci aceasta incumbă faptul, dacă acele lucruri sunt chipurile eonilor, (după cum spun aceştia, că unii oameni sunt *răi* de la natură / în mod natural / prin naştere, pe când alţii sunt *buni* de la natură / prin naştere), atunci să existe aceste diferenţe şi între eoni, şi astfel unii să creeze pe cei *buni* de la natură şi ceilalţi pe cei *răi* de la natură, pentru ca supoziţia, că eonii sunt *asemenea* cu acele lucruri [create], să fie în armonie cu existenţa eonilor.

Şi, mai mult decât atât, dacă există în lume fiinţe blajine (*gentle*), iar altele fioroase, altele inofensive iar altele cu tendinţe distructive faţă de toţi; dacă unele sălăşluiesc pe pământ iar altele trăiesc în apă, dacă unele sunt în aer iar altele sunt în cer, la fel ar trebuie să ne prezinte aceştia şi pe eoni, cu aceleaşi proprietăţi, dacă, întra-adevăr, *lucrurile pământeşti* sunt chipuri *similare* ale *fiinţelor cereşti*.

Şi, pe de altă parte, „focul veşnic, care a fost pregătit de Tatăl, demonilor şi îngerilor lui” (Mt. 25, 41), ei trebuie să ni-l prezinte ca pe un chip al eonilor cereşti, pentru că acela e, de asemnea, recunoscut ca o parte din creaţie.

4. De aceea, dacă ei spun că acele lucruri sunt chipuri ale Raţiunii acelor eoni, care au devenit pasionali, atunci, mai presus de toate, ei nu se vor supune Mamei lor, ci vor declara că ea este prima cauză a chipurilor rele şi stricăcioase.

Şi iarăşi, cum pot acele lucruri, care sunt de multe feluri, care sunt diferite, şi au o natură contrară, să fie chipuri ale uneia şi aceleiaşi Fiinţe?

Iar dacă spun că îngerii Plenitudinii sunt numeroşi şi că acele lucruri sunt multele chipuri ale acelora, nici în acest fel nu ne va da o explicaţie, care să ne satisfacă.

Pentru că, în primul rând, ei fac prin aceasta multiple diferenţieri între îngerii Plenitudinii, nişte fiinţe, în mod reciproc, oponente, aidoma chipurilor lor tereste, care se opun unele altora.

Şi iarăşi, după toate zicerile profetice, deşi sunt mulţi [Îngeri] şi nenumărabili Îngeri înconjoară pe Creator, ca spre exemplu: „zeci de mii de zeci de mii stau înaintea Lui şi multe mii de mii îi slujesc Lui” (Dan. 7, 10; Apoc. 5, 11),

totuşi, după aceştia, îngerii Plenitudinii vor purta chipurile îngerilor Creatorului şi întreaga creaţie corespunzătoare chipurilor Plenitudinii, ca şi cei 30 de eoni, nu corespund multitudinii şi varietăţii creaţiei.

5. Însă, dacă acele lucruri de jos / pământeşti au fost făcute după asemănarea celor de sus / a celor cereşti, după a cui asemănare au fost făcute toate la un loc?

Căci dacă Creatorul lumii nu a dat formă acelor lucruri în mod direct, după cum le concepuse de fapt, nu este asemenea unui arhitect nepriceput sau a unui copil, care nu a învăţat prima lecţie, ci a copiat arhetipurile furnizate de către alţii, şi acesta este modul prin care Adâncul obţine formele creaţiei, pe care tot el le produsese iniţial?

Şi, de aici, este evident ceea ce urmează. Căci El a trebuit să primească modelele [creaţiei] de la altul mai presus de El, şi acesta, mai departe, de la un altul.

Şi, nici mai mult şi nici mai puţin, din cauza acestor supoziţii, ei vorbesc despre *chipuri* ca despre ceva *bun*, care se extind la infinit, dacă noi nu ne stabilim în mintea noastră un singur Făcător a lucrurilor, un singur Dumnezeu, care numai El a făcut toate lucrurile care au fost create.

Or este mult mai propriu în acest caz, să îi privim pur şi simplu pe oameni, ca pe unii care au inventat ce este folositor pentru viaţa lor, dar să nu fim de acord, că Dumnezeul, Care a creat lumea, că Cel care a creat forma/ modul propriu de a fi al tuturor celor create, nu le-a dat în acelaşi timp şi puterea de a înţelege?

6. Şi iarăşi, cum pot acele lucruri *de jos* să fie chipurile *celor de sus*, când ele sunt, în mod concret, contrare acelora şi nu au niciun respect faţă de legătura dintre ele?

Căci lucrurile contrare pot să se distrugă reciproc şi nu pot fi chipuri unul pentru altul, ca în cazul apei şi a focului, a luminii şi întunericului, şi a altor lucruri de acest fel, care nu pot fi imagini unul pentru altul.

În acelaşi fel, nu pot fi chipuri reciproce lucrurile corupte şi pământeşti, care au o natură compusă şi trecătoare, şi cele spirituale.

Asta numai dacă acele lucruri[345] sunt şi ele compuse, limitate în spaţiu, şi se definesc printr-o formă anume, dar care nu mai seamănă deloc cu lucrurile spirituale, care sunt răspândite şi domină un vast teritoriu şi sunt incomprehensibile.

Căci acelea trebuie, cu necesitate, să posede *o formă definită* şi să aibă nişte *limite reale*, pentru ca ele să fie nişte *chipuri adevărate*. Dar dacă sunt aşa se dovedesc a nu fi spirituale. Iar dacă sunt spirituale, şi cuprind toate şi sunt incomprehensibile, atunci cum pot acele lucruri, care au o formă şi nişte limite certe, să fie chipuri ale unor fiinţe, care sunt fără vreo formă şi incomprehensibile?

7. Şi iarăşi, dacă ei afirmă, că nu au o configuraţie şi nicio structură proprie, însă după numărul şi ordinea producerii lor, acele lucruri de deasupra sunt chipuri ale celor de jos, atunci înseamnă, că acele lucruri de jos se cuvine să nu fie definite, ca chipuri şi asemănări ale eonilor de sus.

Căci cum ar putea să fie acele lucruri, care nu au chip şi înfăţişare, aidoma cu aceste chipuri? Căci atunci ei ar trebui să adapteze atât numărul, cât şi producerea eonilor de sus, în aşa fel încât să redea, în mod identic, pe cei creaţi jos.

Dar cum ei se referă numai la 30 de eoni şi spun că mulţimea lucrurilor pe care le cuprinde creaţia sunt chipurile celor treizeci, nu mai trebuie să spunem că o condamnare a celor spuse de ei este fără sens.

---

[345] Cereşti.

Capitolul al 8-lea

Lucrurile create nu sunt o umbră a Plenitudinii

1. Şi iarăşi, dacă ei spun că aceste lucruri de jos sunt o umbră a celor de sus, şi dacă unii dintre ei sunt atât de obraznici încât vor spune, că şi ei sunt *chipuri* ale acelora, atunci este necesar, ca aceia să recunoască faptul, că acele lucruri de deasupra au şi ele *trupuri*.

Căci, pentru ca acele trupuri de deasupra să vrea să-şi facă o umbră a lor, însă nu de esenţă spirituală, atunci ei nu pot, în niciun fel, să se întristeze ca alţii.

Fiindcă, dacă noi am admite acest lucru (deşi este imposibil de acceptat), atunci există o umbră, care aparţine acestor esenţe spirituale şi strălucitoare, în care ei declară că a coborât Mama lor.

Şi, pe deasupra, dacă acele lucruri de sus sunt *eterne*, iar dacă umbra aceasta durează veşnic, atunci lucrurile de jos nu sunt nici ele trecătoare, ci durează atât cât durează cele cărora ele le sunt umbră.

Şi dacă lucrurile de jos sunt trecătoare, în consecinţă, trebuie ca şi cele de sus, ale cărora umbră sunt acestea, să fie şi ele trecătoare iar dacă ele durează, atunci să dureze şi umbra lor.

2. Iar dacă ei spun că această umbră, despre care vorbim, nu există, ca să fie adică produse de umbra celor de sus ci, pur şi simplu, astfel se vorbeşte despre lucrurile de jos, care sunt separate de cele de sus, atunci ei trebuie să acuze pe luminosul lor Tată de slăbiciune şi neputinţă, dacă nu poate extinde atât de mult acele lucruri, ci acela e lipsit de puterea de a umple ceea ce este gol şi de a risipi umbra / întunericul şi aceasta, când nimeni nu i se poate opune.

Căci dacă ei spun, că luminosul lor Tată s-a schimbat în întuneric şi s-a îngropat întru el, şi astfel a venit în locurile care sunt goale, atunci el nu poate penetra / pătrunde şi umple toate lucrurile.

Însă în această situaţie ei spun imediat, că Adâncul lor este *plinătatea tuturor lucrurilor*. Dar el nu a umplut şi

nici nu a iluminat golul sau umbra. Or dacă ei nu mai vor să vorbească despre *gol* şi *umbră*, atunci luminosul lor Tată nu este, cu adevărat, *plinirea tuturor lucrurilor*.

3. Atunci, mai presus de primul Tată este Dumnezeu cel peste toate, căci nu poate exista vreo Plenitudine întru care, după opiniile lor, Raţiunea eonilor, care a început fie cuprinsă de pasiune, să coboare atâta timp, cât *Plenitudinea* sau *Dumnezeul prim*, nu e limitat şi circumscris de ceea ce este deasupra şi este conţinut de acesta, după cum nu poate să aibă *golul*/ vacuum-ul sau *umbra* vreo existenţă, atâta timp cât Tatăl este preexistent, iar lumina Sa nu poate fi oprită şi nici nu-şi poate găsi sfârşitul în gol/ în vacuum.

Fiindcă este iraţional şi lipsit de evlavie să concepi un astfel de loc în care *Cel ce este*, adică, după vorbele lor, *Primul tată*, Primul început şi Tatăl tuturor şi Plenitudinea, să înceteze să mai existe.

Şi, iarăşi, nu este de acceptat, pentru raţiunea celor spuse mai sus, să afirmi că aceste lucruri, atât de multiple ale creaţiei, s-au format în sânul Tatălui, dar fără consimţământul său.

Căci e, deopotrivă, un lucru lipsit de cuviinţă şi plin de îngâmfare să afirmi, că această imensă creaţie a fost creată de îngeri sau de câţiva slujitori ignoranţi ai adevăratului Tată, chiar în propriul Său teritoriu.

Căci nu e posibil ca acele lucruri care sunt trupeşti şi materiale, să fie create în Plenitudinea lor, atâta timp cât aceasta este, pe de-antregul, *spirituală*.

Şi, în plus, nu e posibil ca lucrurile care derivă dintr-o creaţie multiformă şi au fost create cu calităţi opuse, să fie create după chipul celor de sus, adică a eonilor, despre care am spus că sunt puţini şi au o anumită structură şi omogenitate.

Căci ei vorbesc, de asemenea, despre umbra chenomei, adică a vacuumului, spunând numai lucruri false. Această născocire a lor s-a dovedit neîntemeiată şi nesusţinută de către doctrinele lor. *Căci goi* sunt *cei care ascultă de ei* şi aceștia se vor pogorî în abisul pierzării[346].

---

[346] În Iad.

Capitolul al 9-lea

Există doar un singur Creator al lumii, Dumnezeu Tatăl. Aceasta este credinţa dintotdeauna a Bisericii

1. Că Dumnezeu e Creatorul lumii e acceptat şi de către acei oameni, care vorbesc, în multe lucruri, împotriva Lui.

Şi, cu toate că Îl cunosc pe El, numindu-l pe El *creator* sau *înger*, nu spun, deopotrivă, că toate Scripturile nu cunosc asemenea expresii, şi că Domnul ne-a învăţat că *Tatăl nostru este în ceruri* (Mt. 6, 9) şi nu în altă parte.

Despre aceste lucruri am să scriu mai departe. Căci pentru început trebuie să dovedesc, că acestea[347] derivă din acele doctrine ce pretind a se opune celor ale noastre.

Fiindcă este de ajuns pentru toţi oamenii, ca să consimtă la acest adevăr: cei din vechime au păstrat cu mare grijă, din tradiţia[348] venită de la primul om creat (*τῆς τοῦ πρωτοπλάστου παραδόσεως*[349]; *a primoplasti traditione*[350]) [de către Dumnezeu], această convingere (*suadelam*)[351], că ei aduc laude unui singur Dumnezeu, Făcătorul cerului şi al pământului.

După aceştia, acest lucru a fost amintit mereu de către Prorocii lui Dumnezeu, împotriva învăţăturii păgâne că *lumea s-a făcut de la sine*. Iar creaţia revelează pe Cel care a zidit-o. Lucrarea făcută sugerează pe Cel care a făcut-o. Lumea indică / vorbeşte despre Cel care a întemeiat-o. Şi Biserica universală, de pe întregul pământ, a primit această tradiţie de la Apostoli (*ab Apostolis traditionem*)[352].

2. De atunci, după cum am mai spus, acest Dumnezeu a fost cunoscut şi mărturisit de către toţi aceia, care au primit adevărul existenţei Sale.

---

[347] Doctrinele eretice.
[348] Tradiţia începe cu Sfântul Adam. Acesta e un adevăr capital despre punctul iniţal al formării Sfintei Tradiţii şi vorbeşte explicit despre vastitatea ei temporală şi despre unitatea pe care o are.
[349] Gr. 1, p. 272, n. 1.
[350] Idem, p. 272.
[351] Ibidem.
[352] Ibidem.

Dar Tatăl, pe care ei Îl invocă[353], că a adus totul întru existenţă, este mai presus de orice îndoială, dar nu mărturisesc existenţa lui.

Simon Magul a fost primul care a spus că el însuşi a fost *Dumnezeul* mai preus de toţi, şi că lumea a fost făcută de către îngeri.

Cei care l-au urmat pe el, după cum am arătat în prima carte, prin multiplele lor opinii, mai degrabă au stricat / denaturat învăţătura lui, adăugând alte opinii lipsite de evlavie şi atee împotriva Creatorului.

Aceste noi referinţe ale ereticilor, adică ale discipolilor celui menţionat, au fost consimţite de către aceia, care s-au îmbolnăvit mai rău decât păgînii[354].

Pentru că păgânii „slujeau creaturii mai degrabă decât Creatorului" (Rom. 1, 25) şi „ celor care nu sunt dumnezei" (Gal. 4, 8), cu toate că atribuiau primul loc, în Dumnezeire, acelui Dumnezeu, Care a fost Creatorul lumii.

Pe când cei din urmă[355] spun, că acest Creator al lumii este rodul unui defect şi îi atribuie o existenţă de factură animală şi nu cunosc Puterea, Care este deasupra Lui, Care a spus: „Eu sunt Dumnezeu şi în afară de Mine nu există alt Dumnezeu" (Ieş. 20, 2-3).

Şi, afirmând că El *minte*, atunci şi ei înşişi sunt mincinoşi, atribuind vreo viclenie Aceluia. Şi pentru că concep un altul, care nu este deasupra acestei Fiinţe, Care cu adevărat există, aceştia sunt condamnaţi de propriile lor blasfemii împotriva lui Dumnezeu, Care există cu adevărat.

Căci invocând ca existent un Dumnezeu, Care nu există, atunci ei se condamnă pe ei înşişi. Şi toţi cei care se declară a fi „desăvârşiţi" şi ca unii care au *toată cunoaşterea* tuturor lucrurilor, atunci au ajuns mult mai bolnavi decât păgânii şi au opinii mult mai pline de blasfemie împotriva Creatorului lor (în comparație cu aceia).

---

[353] Ereticii gnostici.

[354] Sfântul Iirneu arată că ereticii proveniți dintre creştini, care au elemente creştine în doctrina lor sau care, fiind creştini, au apostat creându-şi noi culte, sunt mai răi decât păgânii, care nu cunoşteau nimic din adevărul lui Dumnezeu şi care nu trăiseră încă zilele întrupării Domnului.
E un mare adevăr. Cei care se întorc de la credinţă la necredinţă răstignesc iarăşi pe Domnul, negând adevărul Lui şi iubirea Lui cea prea mare.

[355] Ereticii proveniți dintre creştini.

Capitolul al 10-lea

Interpretările greşite ale Scripturii făcute de eretici. Dumnezeu a creat toate lucrurile din nimic şi nu dintr-o materie preexistentă

1. Şi este cea mai nebunească faptă, ca noi să nu acceptăm că El este *Dumnezeu cu adevărat*, şi să nu acceptăm mărturia tuturor (*omnibus testimonium*)[356] ci, mai degrabă, să ne întrebăm, dacă există deasupra Lui vreo altă fiinţă, care, de fapt, nu există, şi care nu a fost mărturisită de către nimeni.

Căci niciunul, care a vorbit în mod deschis despre El[357], nu le-a dat lor această mărturie. Ci ei înşişi, printr-o jalnică reuşită, au transferat acestei fiinţe cele pe care ei le-au conceput, luând din parabolele Scripturii, tot ceea ce corespundea, în mod formal, cu opinia lor şi după aceea s-au arătat ca unii, care au creat *un nou Dumnezeu*, care nu a fost niciodată mai înainte şi nici după.

Însă prin aceea, că ei au dorit să explice, în mod ambiguu, pasajele Scripturii (*ambiguu*, nu cu referire la *alt Dumnezeu*, ci cu privire la *eliminarea adevăratului Dumnezeu*), aceştia au creat *un alt Dumnezeu*, împletind, după cum am spus mai înainte, funii de nisip, şi creând o problemă mult mai importantă decât anterioara.

Căci această probelmă nu se poate rezolva prin faptul de a aştepta *o soluţie* şi nici nu poate să se explice ceva ambiguu printr-o altă ambiguitate, dacă pentru ei ambiguitatea are sens, după cum nicio enigmă nu se înţelege prin una şi mai mare, ci lucrurile, în acest caz, îşi primesc rezolvarea lor, dacă sunt prezentate deschis, în mod logic, pertinent.

---

[356] Gr. 1, p. 273.
[357] Adică nimeni din Părinţii Bisericii.

2. Căci aceşti eretici străduindu-se să explice pasaje din Scriptură şi parabole, au ajuns, mai degrabă, la o altă problemă necucernică, rezultând întrebarea:

„Dacă poate exista *alt Dumnezeu* mai presus decât *Dumnezeu*, Care a fost Creatorul lumii?”.

Şi dacă ei nu şi-au dat un răspuns la această întrebare, pentru ce caută asemenea explicaţii [în Scriptură]? Însă ei anexează unei probleme importante una fără consecinţe, inoculând în speculaţiile lor o dificultate incapabilă de soluţionare.

Căci dacă ei pot cunoaşte „însăşi cunoaşterea” (deşi nu învăţa una ca asta, pentru că Domnul, la 30 de ani, a primit botezul adevărului), atunci dispreţuiesc, prin multă ireverenţă, faptul că Dumnezeu, Care a fost Creatorul, a trimis pe Cel ce i-a mântuit pe oameni.

Şi aceştia pot să ne considere capabili de a înţelege, măcar firea materiei, dacă ei nu cred că Dumnezeu, după voia Sa, în exercitarea propriei Sale voinţe şi puteri, a creat toate lucrurile (căci aceste lucruri care sunt acum nu au existat), în afară de faptul, când ei ar spune că ele au preexistat, confecţionând o mulţime de discursuri sterile.

Căci şi-ar arăta cu totul infidelitatea, dacă nu ar crede în Cel care există cu adevărat şi ar cădea prin aceea, că ar crede în ceva care nu există.

3. Fiindcă atunci când ne spun, că toate substanţele umede provin din lacrimile lui Ahamot şi toate substanţele lichide din zâmbetul ei, că toate substanţele solide vin din melancolia ei şi că toate substanţele mobile vin din spaima ei, şi că prin aceasta ei au *o cunoaştere supremă*, care îi face să fie *superior*i altora, cum să nu nu fim dezamăgiţi de astfel de lucruri, care sunt, pe drept, lucruri sfidătoare şi cu adevărat ridicole?

Căci ei nu cred că Dumnezeu (ce este fiinţa, care are toată puterea şi bogăţia atotizvorâtoare) a creat materia, după cum nu cred nici că există o esenţă / fiinţă divină, spirituală, care poate desăvârşi [toate].

Însă cred că Mama lor, care e *femeie din femeie*, după cum afirmă ei înşişi, a produs, prin pasiunile ei amintite mai sus, această uriaşă substanţă / materie, care a fost creată.

Dar tot ei ne-au informat că această substanţă / materie a creaţiei a fost modificată de către Creator, însă nu ne-au spus de unde a avut Mama lor (pe care ei o numesc *Entimemă* şi îndemn al eonilor, care mergeau în mod greşit) atât de multe lacrimi, sudoare, melancolie şi toate celelalte, care rămân pentru a crea [lumea].

4. Căci stă în puterea şi în voinţa Celui care este Dumnezeul tuturor să dea o substanţă / materie lucrurilor create şi acest lucru trebuie acceptat şi crezut.

Şi, de asemenea, e un gând bun, ca să poţi zice cu credinţă acest lucru, adică: „lucrurile care sunt imposibile pentru oameni, sunt posibile pentru Dumnezeu" (Mt 19, 26).

Căci omul nu poate face ceva *din nimic* (*de nihilo*)[358], ci numai *din ceva deja existent* (*sed de materia subjacenti*)[359], pe când Dumnezeu se arată aici cu mult superior omului, pentru că El Însuşi cheamă întru existenţă substanţa / materia creaţiei Sale, care mai înainte nu existase.

Dar când aceştia spun, că materia a fost produsă din entimema / raţiunea unui eon, care mergea greşit / rău şi că eonul acesta a fost separat de entimema / raţiunea ei[360], care mai apoi, datorită sentimentelor şi pasiunilor ei, iarăşi s-a despărţit de ea, devenind materie, atunci acest lucru este, cu adevărat, de necrezut, nebunesc, absurd şi de neacceptat.

---

[358] Gr. 1, p. 274.
[359] Ibidem.
[360] A lui Ahamot.

Capitolul al 11-lea

Ereticii, prin neîncrederea lor în adevăr, au căzut în adâncul fără fund al erorii. Raţiunea pentru care cercetăm sistemele lor

1. Aceştia nu cred că El, Care este Dumnezeu mai presus de toate, a creat prin Cuvântul Său, în propriul Său teritoriu şi după cum I-a plăcut, multitudinea şi varietatea a tot ce există, adică faptul că El este Creatorul tuturor lucrurilor, făcute cu mare înţelepciune şi cu nespusă putere atotstăpânitoare.

Ci ei cred că Îngerii sau vreo altă putere separată de Dumnezeu şi care L-a ignorat pe Acela a creat universul. Şi astfel, nearătând încredere în adevăr, ci desfătându-se în minciună, ei au pierdut Pâinea vieţii cea devărată (*Panem vitae vere*)[361], căzând în golul şi abisul închipuirilor.

Aceştia au ajuns asemenea câinelui lui Esop, care nu vroia pâine şi omului care încearcă să-şi prindă umbra, pierzând astfel hrana cea adevărată[362].

Şi acest lucru îl putem dovedi foarte uşor din cuvintele Domnului, pentru că El cunoaşte un singur Tată şi Creator al lumii şi al omului, după cum a fost vestit de Lege şi Proroci.

El nu cunoaşte un altul, ci numai pe Unul, pe Dumnezeu cel peste toate. De aceea Hristos a învăţat că înfierea fiilor aparţine Tatălui şi că lor le va da viaţa veşnică, şi va da tuturor să fie întru El, pentru că toţi vor fi Drepţi.

---

[361] Gr. 1, p. 275.

[362] *Pierderea* lui Hristos nu se face numai printr-un păcat, care ţine de moralitate, ci şi printr-un păcat sau, mai ales, pentru un păcat ca erezia, ca depărtarea de adevăr. *Desfătarea în minciună* sau *rămânerea în înşelare* înseamnă *rămânerea în moarte*. Pâinea vieţii este Hristos iar adevărul Lui, adevărul despre El este cel care ne mântuieşte.

Observăm de aici că Sfântul Irineu punea un mare accent pe cunoaşterea lui Hristos, a adevărului Său, deci pe hristologie. Hristologia, vrea să ne amintească nouă Sfântul Irineu, celor din secolul al XXI-lea, nu începe odată cu întruparea Cuvântului, ci punctul de început al hristologiei se află în Treime sau, având atingere cu timpul, la începutul creaţiei, deoarece Cuvântul e Cel prin Care se crează lumea.

Creatorul lumii e Hristos, de aceea e şi Mântuitorul ei. Acum începe hristologia. Şi hristologia are sens, numai dacă Hristos e Dumnezeu şi om, numai dacă Hristos e Creatorul şi Mântuitorul lumii.

2. Însă cei de care am vorbit se bucură atunci când ne atacă şi, prin şicanele lor repetate, îşi arată adevăratul lor caracter în toate punctele în care ne stau împotrivă.

Căci ei ne aduc înainte, ca să ni se împotrivească, o multitudine de parabole şi întrebări chiţibuşare, la care eu gândesc, că trebuie să le răspundem şi noi cu aceleaşi întrebări, cu referire la doctrinele lor, ca să se manifeste improbabilităţile lor dar, în acelaşi timp, să putem termina odată cu îndrăzneala lor.

După ce vom face asta, eu am de gând să pun înaintea tuturor cuvintele Domnului, pentru ca nu numai *să dăm de gol* motivul pentru care suntem atacaţi, dar aceştia să nici nu poată da, în mod raţional, vreun *contra-răspuns* la întrebările pe care ni le-au pus şi să vadă, că întregul lor plan argumentativ a fost distrus.

Şi astfel să se reîntoarcă la adevăr şi să se umilească pe ei înşişi, şi să înceteze a mai crede în fanteziile lor multiforme și așa să Îl facă milostiv pe Dumnezeu faţă de ei, pentru blasfemiile pe care le-au grăit împotriva Lui şi să obţină astfel mântuirea.

Sau, dacă ei rămân cu această învăţătură plină de slavă deşartă (*vana gloria*)[363], pe care o au în mintea lor, atunci să îşi găsească un alt mod de argumentare prin care să se lupte cu noi.

---

[363] Gr. 1, p. 275.

Capitolul al 12-lea

Treizecimea ereticilor păcătuieşte atât prin cusururile pe care le are, cât şi prin multitudinea care o formează. Înţelepciunea nu poate niciodată să producă ceva separat de soţul ei. Cuvântul şi Liniştea nu pot fi contemporani unul altuia

1. În primul rând, noi remarcăm cu privire la Treizecimea lor, că e o întreagă cădere strălucitoare în ruină, atât prin cusururile / defectele pe care le are, cât şi prin excesul de divinităţi care o formează.

Ei spun că aceasta[364] a fost indicată prin aceea, că Domnul a venit să se boteze la vârsta de treizeci de ani. Însă această aserţiune e o adevărată subminare a acestui argument.

Defectele constau în cele care urmează: în primul rând, pentru că ei gândesc că Întâiul Tată este unul dintre eoni. Însă Tatăl tuturor trebuie să nu fie socotit alături de alte creaturi. Nu poate fi alături de creaturi, Cel care le-a creat. El este nenăscut, pe când ele au o naştere.

El nu poate fi cuprins de nimeni, însă El cuprinde toate, pentru că El este de necuprins. El este fără chip, pe când acelea au o înfăţişare aparte. Pentru toate acestea El este superior celorlalte şi, de aceea, nu se cuvine să fie numărat cu ele.

El, Care este impasibil şi mai presus de eroare / păcat este gândit un eon, Care e mânat de pasiune şi de păcat. Şi pentru că am arătat în cartea precedentă, că începând de la Adânc şi până la Înţelepciune, ei vorbesc despre Treizecime, pe care ei o descriu ca pe un eon, care greşeşte şi m-am referit şi la numele acestor eoni; atunci, dacă nu Îl recunosc pe El, după propriile lor păreri, din Treizecimea eonilor, nu mai rămâne decât un număr de 29 de divinităţi.

2. Mai departe, în ceea ce priveşte prima producţie / emanaţie a Gândirii, pe care ei o numesc şi Tăcere, Minte sau Adevăr, din aceasta ies cei care păcătuiesc.

---

[364] Treizecimea.

Însă nu se poate înţelege gândirea sau tăcerea cuiva ca fiind separată de sine sau ca ceva, care poate să depăşească propria persoană şi să aibă o formă proprie.

Căci dacă ei spun, că Gândirea nu s-a separat de El atunci, pentru ce nu a continuat *să fie împreună* cu Primul Tată?

De ce o gândesc pe ea împreună cu alţi eoni, adică cu cei care nu erau cu Tatăl, şi sunt neştiutori în ceea ce priveşte măreţia Tatălui?

Căci dacă ea a fost unită [cu Tatăl] (să luăm şi asta în calcul), atunci e absolut necesar, ca din această *unire* şi *conjuncţie inseparabilă*, care făcea din ei o singură fiinţă, să se fi produs o inseparabilă şi unită cu ele *producere*, în aşa fel încât să nu fie cineva neasemenea cu El şi, din acest motiv, să se separe de El.

Şi dacă acest lucru e adevărat, atunci Adâncul şi Tăcerea, sau Mintea şi Adevărul sunt una şi aceeaşi fiinţă, fără despărţire şi existând într-o unire simultană (*mutually together*).

Şi, după cum nu se poate concepe să existe unul fără altul, după cum apa nu se poate concepe fără lichiditate sau focul fără căldură, or stânca fără tărie (pentru că toate sunt una în alta şi nu se pot separa una de alta, pentru că ele coexistă), tot aşa trebuia să fie unit şi Adâncul cu Gândirea, cât şi Mintea cu Adevărul.

Cuvântul şi Viaţa au fost însă daţi afară din unirea acelora, cu care se cuvenea să fie uniţi şi să constituie *o singură fiinţă*.

Căci, în acord cu raţiunea noastră, şi Omul, cât şi Biserica trebuie să rămână şi ei în unire cu eonii produşi, pentru că ei se cuvine să fie în unire şi să coexiste întotdeauna, fiind mereu unul cu altul.

Însă există un lucru indispensabil în opinia lor, acela ca o femeie eon să existe împreună cu un singur bărbat, pentru ca ea să fie capabilă, aşa după cum se spune, de *a-şi declanşa iubirea*.

3. Existând aceste lucruri şi astfel de opinii fiind proclamate de către ei, aceştia se hazardează, fără a roşi, şi învaţă despre un eon mai tânăr al Duodecadei, pe care îl numesc Înţelepciunea, care, despărţindu-se de unirea cu

soţul ei, numit de ei *Desăvârșitul*, a început să fie pasional şi în această separaţie [de el], fără aportul său, a dat naştere unei creaturi, pe care ei o numesc: „o femeie dintr-o femeie”[365].

Şi, pe cât se reped ei să afirme acest lucru, cu multă frenezie, pe atât apar de repede şi cele două mari opinii opuse acestei afirmaţii. Căci dacă Adâncul este dintotdeauna cu Gândirea, Mintea cu Adevărul, Cuvântul cu Viaţa, şi celelalte la rândul lor, la fel, cum poate atunci Înţelepciunea, fără să se unească cu soţul ei, *să sufere* sau *să genereze* ceva?

Iar dacă ea a devenit pasională fiind despărţită de el, atunci trebuie ca şi ceilalţi, care sunt uniţi cu cineva, să se poată despărţi şi ei de soţii lor – un lucru însă imposibil, după cum am mai spus.

Şi, de asemenea nu se poate ca Înţelepciunea să aibă o pasiune, despărţită fiind de Cel Desăvârșit. Şi dacă se poate, atunci întregul lor sistem de gândire este dat peste cap.

Pentru că ei consideră întreaga substanţă materială ca fiind urmarea unei tragedii, adică a acelei pasiuni experimentate [de către Înţelepciune], pe când aceasta era despărţită de soţul ei.

4. Astfel vorbesc ei, în mod neruşinat, aducând motive pentru a fi distruse imaginaţiile lor deşarte, întrucât celelalte *uniri* devin *separări* de la un cap la altul şi, după cum am mai spus, ei se sprijină pe lucruri, care sunt imposibile.

---

[365] Mitul femeii pline de dorinţă, care naşte fără vreun bărbat s-a perpetuat peste veacuri. *Femeia care naşte numai femei* e dorinţa din adâncul acelora, care sunt lesbiene.
Lesbianca urăşte bărbatul tocmai pentru că vrea să existe *numai femei*. Ea nu îl urăşte pe bărbat pentru că *e bărbat*, adică pentru tot ce înseamnă a fi un bărbat, ci numai pentru că *are sex bărbătesc*.
Dacă se poate amputa sexul bărbatului, atunci acel bărbat poate deveni o femeie. „Răul” bărbatului este sexul lui sau tocmai asta este diabolizat: ceea ce nu poţi avea prin naştere şi pe care societatea nu ţi-l poate da, decât după o caricaturizare monstruoasă (operaţia chirurgicală) a fiinţei tale.
Prăpastia dintre cele două sexe a devenit în postmodernitate o cutumă socială. Femeia îşi revendică *autonomia radicală*, ba, mai mult, *centralitatea* în societate. Deşi nu are nimic de *înlocuit*, ea se luptă pentru *autonomie deplină*. Însă această afirmare nestăpânită a femeii nu face decât să îi submineze şi mai mult persoana şi să o însingureze.

Căci cum pot separa pe Întâiul Tată de Gândire ori pe Minte de Adevăr ori Cuvântul de Viaţă sau pe celelalte unele de altele?

Şi cum pot uni pe cei care stau în unitate şi sunt, de fapt, cu toţii, deopotrivă, ca unul, dacă, într-adevăr, unirile din Plenitudine nu produc *unitatea* şi sunt *separate* unele de altele?

Şi cum pot ajunge la gradul de a deveni pasionali şi să producă o lucrare de generare fără să fie uniţi cu un altul, adică găinile să nu aibă nicio împreunare cu cocoşii?

5. Căci primul şi primul-născut al Ogdoadei va fi spulberat, pentru că ei admit că Adâncul şi Gândirea, Mintea şi Adevărul, Cuvântul şi Viaţa, Omul şi Biserica sunt moduri de existenţă individuală din interiorul Plenitudinii.

Însă este imposibil ca tăcerea să poată exista fără cuvânt[366] sau ca Cuvântul să Se poată manifesta pe Sine în prezenţa Tăcerii.

Şi acestea toate se distrug reciproc una pe alta, aidoma luminii şi întunericului, care nu pot exista, deodată, în acelaşi loc. Căci dacă lumina este cea care domină, atunci nu există întuneric iar dacă există întuneric, atunci nu poate exista lumină, pentru că atunci când apare lumina, întunericul este pus pe fugă.

La fel este şi în cazul Tăcerii. Când există Tăcerea nu poate exista Cuvântul. Şi unde există Cuvântul, nu poate exista nicidecum Tăcerea.

Dar dacă ei spun că Cuvântul are existenţă numai când există o exprimare, şi la fel şi Tăcerea, atunci nu fac nimic altceva decât să desfiinţeze Cuvântul[367].

---

[366] Logos.

[367] Această idee este un argument extraordinar în ceea ce priveşte prezentarea dogmei Sfintei Treimi. Cuvântul Tatălui, chiar şi atunci când nu se exprimă, nu trebuie să ne ducă la gândul, că *El nu există*.

Dacă Cuvântul e cuvânt numai când vorbeşte, atunci El nu e o persoană reală, ci o aparenţă. Aparenţa există atât timp cât ţine fenomenul, care a produs-o. Dar Cuvântul este o persoană, care vorbeşte şi *când* tace sau *chiar dacă* tace, El nu se desfiinţează.

Cuvântul e la Tatăl, e deofiinţă cu Tatăl şi pentru că nu se separă de Tatăl, El este mereu Cel prin Care Tatăl vorbeşte şi Cel care vorbeşte despre Tatăl.

Trebuie să reţinem această idee ireniană: *Cuvântul este o persoană şi când nu vorbeşte*. Dacă *tace* nu înseamnă că *nu mai este* o persoană.

Fiul ne-a şoptit mereu despre Sine în Vechiul Testament, ne-a pregătit pentru întâlnirea cu El. Acum, El ne şopteşte în Sfântul Duh, cele pe care le vom gusta dincolo în mod deplin.

Dar că el nu e numai o realitate concepută în minte, aceasta o arată ordinea în care se produc eonii.

6. Atunci ei nu declară că prima şi principala Ogdoadă consistă din Cuvânt şi Tăcere, căci prin această lege a necesarului[368], Tăcerea şi Cuvântul se exclud reciproc.

Astfel prima Ogdoadă se anihilează de la sine. Iar dacă ei descriu conjuncţiile dintre eoni ca *o unitate*, atunci întregul argument se descompune de la sine.

Căci dacă ei au fost uniţi, atunci cum poate Înţelepciunea să genereze un lucru defect, fără să se unească cu soţul ei? Iar, pe de altă parte, dacă ei spun că astfel rezultă fiecare eon, care are o fire proprie, atunci cum pot Tăcerea şi Cuvântul să se manifeste în acelaşi loc? Căci mă voi referi mai departe la defect.

7. Şi iarăşi, Treizecimea lor se distruge prin mulţimea celor care o cuprind[369], după cum vom arăta. Căci ei ni-l arată pe Margine (căruia ei îi zic în multe feluri, după cum am spus în cartea anterioară), care a fost produs de Unul-Născut, la fel ca şi ceilalaţi eoni.

Unii însă spun că acest Margine a fost produs de Unul-Născut, pe când alţii afirmă că el este zămislit de Întâiul Tată şi e însăși chipul său.

Mai departe aceştia spun că a fost zămislit cineva din Unul-Născut, adică din Hristos şi din Sfântul Duh. Însă pe acesta nu îl recunosc în numărul Plenitudinii, nici nu-l consideră un *Mântuitor*, însă îl declară a fi Totul, Toate lucrurile.

Însă în această situaţie este evident chiar şi pentru un orb, că nu numai treizeci [de divinităţi] au fost produse, după cum vor ei să spună, ci mai multe, adică încă patru.

Căci ei recunosc că Întâiul tată e în Plenitudine, dar şi cei care au fost produşi prin succesiune. Însă cum pot exista şi aceştia în Plenitudine, dacă ei nu au fost produşi la fel ca şi primii?

Fiul e Cel care vorbeşte lumii şi prin Care toate S-au făcut. Prin Fiul şi prin Duhul lumea a fost creată de Tatăl, şi lumea e plină de raţiune şi de har, pentru ca niciodată să nu despărţim adevărul de sfinţenie.

[368] Teoria eretică este condiţionată de lucruri necesare, însă aceste lucruri întâmpină tot felul de împotriviri, atunci când se judecă asupra întregului sistem. Punctele cheie sunt subminate de logică şi de bunul simţ.

[369] Literal: *prin exces*.

Pentru ce raţiune pot ei să afirme, că nu recunosc printre eoni pe Hristos, despre care ei spun că are acceeaşi voinţă cu Tatăl sau pe cei produşi de Unul-Născut, sau de Sfântul Duh, sau de Margine, când ei numesc pe aceştia *Mântuitor*, deşi nu este *Mântuitorul*, care ajută pe Mama lor şi dă o formă celor create?

Dacă este aşa şi dacă cel de al doilea a fost *mai slab* decât creatorul lumii şi, prin urmare, nedemn de a fi un eon sau de a fi numărat între eoni, atunci ei nu sunt mai mari decât acesta?

Şi atunci, cum poate fi acela, unul slab, dacă ei afirmă, că el *a rectificat* lucrarea celorlalţi? Prin aceasta, se vede iarăşi că ei nu pot stabili drept *superioară* prima Tetradă, pentru că şi aceasta a frost creată la rândul ei.

Însă ei o aminteesc între cele de sus. Cea de a doua fiinţă[370] se cuvenea să fie numărată în Plenitudine, căci fără ea ceilalţi eoni sunt privaţi de statutul lor, adică de acela de a fi în Tetradă.

8. De aceea, Treizecimea lor se dovedeşte a fi fără valoare, după cum am arătat, atât din cauza faptului că admite în cadrul ei defectul / corupţia / păcatul, dar şi din cauza excesului [de divinităţi], care o constituie.

Căci, la urma urmei, un asemenea număr [de divinităţi], fie din cauza numărului sau a defectelor pe care le au, cum nu va da un număr atât de imens şi cu atât mai mult această mare diversitate a lucrurilor?

Şi, de aceea, ceea ce spun ei despre Ogdoadă şi Duodecadă nu e nimic altceva decât o poveste, care nu se poate susţine. De altfel întregul lor sistem se prăbuşeşete, dacă fundamntul ei este distrus şi se dizolvă în Adânc, adică *în ceea ce nu există*.

Trebuie să caute, aşadar, o altă explicaţie la faptul, de ce Domnul a venit să se boteze la 30 de ani şi altfel să îşi explice numărul de 12 Apostoli.

Şi altfel să privească şi pe cea cu scurgerea de sânge şi toate celelalte puncte, pe care ei s-au muncit, în mod nebuneşte, ca să le explice în mod greşit.

---

[370] Fiinţa care a rectificat lumea creată sau planul a ceea ce trebuia creat.

Capitolul al 13-lea

Prima structură [divină] susţinută de eretici este de asemenea injustificabilă

1. În cele ce urmează voi arăta, că acea primă structură produsă, concepută de către ei, trebuie să fie respinsă.

Căci aceştia spun că Mintea şi Adevărul au fost produşi de Adâncul şi de Gândirea ei. Lucru acesta s-a dovedit a fi o contradicţie, pentru că Mintea este cea mai mare şi mai înaltă şi de aceea trebuie înţeleasă ca *sursa* sau *principiul* tuturor celorlalte.

Gândirea iese din Minte şi acesta este modul fiecărei persoane de a se emoţiona. Însă aici nu se poate petrece acest lucru, fiincă Mintea a fost produsă de Adânc şi de Gândire.

Ar fi fost mai aproape de adevăr, măcar de ar fi spus că Gândirea este o fiică a Întâiului Tată şi a Minţii. Dar pentru că Gândirea nu este o fiică a Minţii, aceştia adaugă, că Mintea a devenit tatăl Gândirii.

Însă cum poate Mintea să fie produsă de Întâiul Tată, când el deţine conducerea şi primul loc, acest *ascuns* şi *nevăzut* plan al Său?

Prin aceast plan însă este produsă atât Gândirea, cât şi Entimemele şi celelalte lucruri [ale Plenitudinii], care sunt simple sinonime ale Minţii.

Şi am spus deja, că aceste numiri sunt *simple exerciţii de gândire*, care reprezintă *mari valori* pentru unii oameni. Noi înţelegem mulţimea termenilor ca fiind proprie modului lor de a raţiona, însă nu dăm o semnificaţie fundamental nouă fiecărui termen în parte.

Iar mulţimea de înşiruiri a acestora se restrânge la un număr anumit de termeni, fapt pentru care rămânem cu acelaşi lucru de la început, deşi se creează mereu alte nume, care conduc şi se manifestă după cum vor. Căci şi fără acestea, ne puteam mulţumi numai cu ceea ce s-a menţionat prima dată.

2. Astfel, primul exerciţiu de gândire care a creeat ceva, se referă la Gândire. Continuând, el a căpătat şi mai multă putere şi a luat în posesie întregul suflet, adică ceea ce ei numesc *Entimemă*.

Această Entimemă şi-a manifestat puterea şi a produs Senzaţia. Această Senzaţie s-a dezvoltat şi a devenit Idee. Aceasta, la rândul ei, s-a dezvoltat foarte mult, şi a devenit Putere de Gândire / Judecată.

Această putere de judecată a rămas în minte şi a devenit cea mai proprie denumire a Cuvântului, adică *Raţiune*.

Prin această Raţiune vorbeşte Cuvântul. Însă toate exerciţiile de gândire menţionate sunt, în mod fundamental, unul şi acelaşi lucru, pentru că îşi au originea în Minte şi ele poartă diferite numiri, după modul cum se dezvoltă.

După cum trupul omului, într-o anumită parte a vieţii este tânăr, adică în prima parte a vieţii lui şi, mai târziu, e bătrân, el a primit denumirea în funcţie de vârsta pe care o are, însă nu pentru vreo schimbare a firii sale sau pentru că şi-a schimbat, în mod real, trupul.

Aceasta se spune printr-un exerciţiu / raţionament al minţii. Căci atunci când cineva contemplă, el gândeşte ceva. Şi când gândeşte, el înţelege ceva referitor la acel lucru contemplat mental.

Şi dacă cunoaşte ceva despre el, atunci el cugetă. Şi dacă cugetă, atunci face acest lucru ajutându-se de mintea pe care o are. Şi ceea ce gândeşte, aceea şi vorbeşte.

Dar, după cum am spus deja, Mintea este cea care guvernează toate procesele mentale. Însă Dumnezeu este nevăzut şi nu poate fi discutat pe baza raţionamentelor minţii[371], pentru că acestea[372] sunt cele care au strălucit de la El şi El Însuşi nu este departe de niciuna dintre ele[373].

---

[371] Raţionamentele nu pot înlocui Revelaţia sau nu pot ajunge să combată Revelaţia. Acest lucru e spus de un Părinte al Apusului, al acelui Apus, care a raţionalizat pe Dumnezeu, Cel care este mai presus de raţiune. Au transformat pe Dumnezeu într-un obiect al gândirii, L-au îngustat, atâta timp cât au negat pe Dumnezeul Revelaţiei, pe Dumnezeul cel mai presus de toate. Când nu mai ai o relaţie vie, de adorare a lui Dumnezeu, te distanţezi de El şi cazi într-o filosofie religioasă sterilă, de care istoria este plină.

[372] Lucrurile din lume.

[373] Lumea şi toate cele din lume apar, strălucesc în existenţă prin voinţa Sa. Însă cele pe care El le-a făcut, le are mereu cu Sine. El nu Se desparte de ele. Sfântul Irineu

3. Aceste lucruri pot fi spuse cu evlavie despre ceea ce este un lucru bun al oamenilor, anume că ei sunt compuşi după natura lor, şi consistă din trup şi suflet[374].

Însă cei care afirmă că Gândirea a ieşit din Dumnezeu şi Mintea din Gândire şi, prin succesiune, că Cuvântul a reieşit din acestea, se arată, mai întâi de toate, ca unii care trebuie învinuiţi pentru aceea, că nu folosesc, la propriu, aceste produceri.

Îl al doilea rând, pentru aceea că descriu iubirea şi patimile şi tendinţele firii umane, pentru a arăta că Dumnezeu este *un ignorant*.

Prin modul lor de a vorbi, ei aplică Tatălui tuturor toate lucrurile omeneşti, despre Care tot ei spun, că nu poate fi cunoscut de către nimeni.

Şi, prin faptul, că Îi refuză Acestuia crearea lumii, ei luptă prin aceasta împotriva puterii Sale, şi Îi atribuie totodată iubiri şi patimi omeneşti[375].

---

punctează faptul, că providenţa dumnezeiască nu e *o imagine teologică evanescentă*, ci *o reală*, *constantă purtare de grijă*, o reală şi constantă prezenţă în lume a lui Dumnezeu. Dumnezeu este prin harul Său alături de fiecare lucru creat.

Aceasta pune într-o lumină divină lumea, pentru că vom privi de aici încolo, fiecare animal şi plantă, chiar şi pe cele de care ne temem şi care nu ne plac, ca lucruri, creaţii ale lui Dumnezeu. Vom învăţa să iubim şi să le înţelgem pe cele pe care nu le iubim şi le înţelegem acum.

Şi dacă vom vrea să înţelegem rostul fiecărui lucru, fiecărei întâmplări, fiecărei prezenţe umane, animale sau a fiecărei pietre, vom găsi că raţiunea lor este una imensă, că rostul lor, a fiecărei existenţe în parte, este unul dumnezeiesc. Multa cunoaştere, cunoaşterea smerită, nefalsificată, ştiinţa autentică este cea care ne duce să observăm planul lui Dumnezeu.

Ştiinţa duhovnicească şi ştiinţa experimentală converg, dacă Dumnezeu e ţinta şi călăuza noastră în acelaşi timp. Nu poţi să te afunzi în neştiinţă, dacă cauţi adevărul cu smerenie. Ci smerenia şi dragostea de Dumnezeu scot în calea ta bogăţiile imense ale lui Dumnezeu, dacă te dedici anlizei atente a lucrurilor.

Analizând lumea, istoria, lucrurile descoperi, de fapt, raţiunile diverse dar unitare ale lui Dumnezeu, descoperi planul lui Dumnezeu cu lumea şi cu omul. Cercetând ştiinţific lumea descoperi că Dumnezeul revelaţiei este Dumnezeul, Care a creat lumea pe care tu o cercetezi şi că a creat-o nespus de frumoasă şi cu abise nebănuite de înţelegere şi de cunoaştere.

[374] Antropologia ireniană este una perfect ortodoxă, e clasică. Omul e o fiinţă compusă, formată din trup şi suflet şi acest lucru nu e unul rău, ci unul bun. Constituţia omului e un bun dar al lui Dumnezeu.

[375] Zeităţile păgâne, cât şi divinităţile ereticilor proveniţi dintre creştini au ceva în comun: sunt reprezentări *clare* ale omului căzut. Zeii arată precum oamenii care i-au creeat. Dacă vrem să cunoaştem stadiul de decadenţă al acelor oameni trebuie să observăm imoralitatea de care dă dovadă zeii lor.

Zeii sunt nişte *fotografii concrete* a ceea ce făceau adoratorii şi creatorii lor în acelaşi timp. Pentru mine *Istoria credinţelor religioase* este o panoplie a decadenţei umane, a umanităţii fără Dumnezeul cel adevărat. Este expresia umanităţii decăzute pe

Căci dacă vor cunoaşte Scripturile şi vor gândi adevărul, aceştia vor înţelege mai presus de orice îndoială că Dumnezeu nu este ca omul.

Şi vor înţelege şi faptul că gândurile Sale nu sunt ca gândurile omului. Pentru că Tatăl tuturor este departe de orice iubire şi patimă existentă la oameni.

El este o Fiinţă simplă, necompusă, fără membre diverse, întru totul desăvârşită şi egală cu Sine, pentru că El este mai presus de orice înţelegere, mai presus de orice duh, de orice gândire, de orice inteligenţă, de orice raţiune, de orice lucru auzit, de orice lucru văzut şi de orice lumină şi că El este izvorul tuturor lucrurilor bune[376]; căci acestea sunt cele pe care un om credincios şi plin de evlavie le va spune despre Dumnezeu.

4. El este deasupra tuturor acestor proprietăţi şi este indescriptibil[377]. Căci El poate fi numit foarte bine şi într-un mod propriu, *Înţelegerea*, care cuprinde toate lucrurile, dar El nu seamănă în niciun fel cu înţelegerea omenească.

Şi de asemenea poate fi numit, într-un mod propriu, prin cuvântul *Lumină*, dar El nu este ca lumina pe care noi o cunoaştem.

Şi, în acest fel, El poate fi denumit în diferite moduri, căci Tatăl tuturor nu este asemenea cu slăbiciunea umană. El este chemat prin toate acele numiri, pe care le rostim cu iubire faţă de El[378].

---

diferite trepte, care păstrează încă mireasma adevărului, dar nu o mai poate concepe deplin.

[376] Aici găsim o înşiruire exemplară a atributelor divine. Dumnezeu este mai presus de orice înţelegem şi ştim noi şi mai presus de orice gândire şi înţelegere, de orice fel ar fi ea.

[377] Atributele lui Dumnezeu trebuie şi ele depăşite când ne gândim la EL. El este mai presu de orice se poate spune despre El.

[378] Dumnezeu este exprimat prin orice nume pe care i-L spunem din iubire. Îl indicăm prin orice nume pe care îl alegem, dacă prin acela ne exprimăm dragostea faţă de El. Numirea Lui este plină de dragoste. Ea trebuie să exprime dragostea noastră.

Tocmai de aceea fiecare Îi spune lui Dumnezeu într-un anume fel, după cum simte cu inima lui. Folosim adesea în rugăciunile noastre termeni preferaţi, numiri pe care le preferăm lui Dumnezeu. Folosim adesea pe cele care considerăm că exprimă mai bine dragostea, sensibilitatea noastră adâncă faţă de Dumnezeu.

Dumnezeu e Cel spre care iubirea noastră vorbeşte prin rugăciune. Rugăciunea este din acest motiv o reală declaraţie de iubire, o încordată declamare a iubirii noastre pentru El. Ştim că El nu ne va da afară, dacă Îl numim după cum ne indică inima.

Însă, măreţia Sa transcende orice numire pe care noi I-o dedicăm. Căci, dacă în cazul oamenilor, înţelegerea nu parvine din naşterea lor şi nici inteligenţa, care produce lucruri, nu este separată de viaţa omului, după cum nici gesturile şi manifestările noastre nu apar de la sine, cu atât mai mult mintea lui Dumnezeu, care înţelege toate, nu va fi niciodată separată de Sine şi nu poate să producă ceva diferit, ca fiinţă, de El.

5. Căci dacă El creează inteligenţa, atunci El, Care a creat-o, o va şi înţelege, ca să vorbim în acord cu modul fiinţelor corporale şi compuse.

Căci dacă nu este aşa, atunci Dumnezeu dă înteligenţa altcuiva separat de El şi atunci inteligenţa este ceva separat de Sine.

Însă dacă ei spun că inteligenţa a reieşit din inteligenţă, atrunci ei o separă de inteligenţa lui Dumnezeu şi o divide în mai multe părţi. Şi atunci, care este destinaţia ei? Din ce motiv s-a separat de El?

Căci, dacă a fost trimisă în alt loc, atunci s-a trecut dintr-o stare necesară în alta. Atunci, pentru ce a existat mai înainte în inteligenţa lui Dumnezeu, din care ei spun că *a ieşit*? Şi cum ar arăta această vastă suprafaţă, care a fost

---

Sau, mai degrabă, chiar cum simte inima să-L numim, aşa ne cere şi El să-L numim. Dumnezeu este Prietenul nostru cel mai intim, El este Cel care ne iubeşte, cum noi nu vom putea înţelege vreodată deplin.

Şi dacă avem îndrăzneală la oameni, adică în faţa celor pe care îi iubim şi le spunem, cu multă dorinţă, cu multă încredere, iubirea noastră, cum nu am spune, cu şi mai mult dor, cu şi mai multă încredere, iubirea noastră cu Dumnezeu?

El nu ne invită numai să-L iubim, ci El ne arată că nu putem iubi pe altcineva mai mult decât pe El, pentru că El este singurul vrednic de iubit, pentru că ne iubeşte oricum am fi noi şi oricine am fi noi. Iubirea Lui nu ne solicită de lângă noi, ci ea există în noi şi este în noi ca lucrul cel mai deplin al nostru.

De ea suntem conştienţi dacă Îl iubim pe Dumnezeu. Iubirea Lui este vărsată în noi deplin, pentru că El este în noi. Credinciosul ortodox nu-şi pune problema să-L caute pe Dumnezeu undeva, pentru că el Îl descoperă pe Dumnezeu în el.

Când eram mai tânăr, spuneam celor de aproape ai mei, că nu vreau să mă duc să vizitez mănăstiri şi locuri sfinte ca să-L cunosc mai bine pe Hristos, pentru că El este în mine şi nu trebuie să fac nimic altceva decât să-L iubesc.

Acum cred, că dacă aş merge în pelerinaje, nu m-aş întâlni în locurile sfinte pe care le-aş vedea, decât cu acelaşi Hristos, cu Hristos din inima mea, pe Care L-aş simţi într-un mod particular, potrivit locului şi modului în care sunt capabil să-L sesizez.

Sesizarea interioară a lui Hristos trebuie să fie împreună cu simţirea diversă a lui Hristos, în diverse locuri şi în diverşi Sfinţi şi oameni duhovniceşti. Dar orice am spune noi despre Dumnezeu, spunem în termeni umani, improprii Lui. Ne exprimăm iubirea în termeni personali, dar cu conştiinţa că El nu poate fi cuprins în nicio definiţie şi în niciun nume pe care i-L atribuim.

capabilă să primească şi să conţină inteligenţa lui Dumnezeu?!

Dacă ei spun că această *emisie* a fost asemenea razei care purcede din soare, atunci în aerul de dedesubt a primit raza, pentru prima dată, existenţă.

Şi printr-un astfel de raţionament, ei indică că a existat mai înainte ceva, în care s-a trimis inteligenţa lui Dumnezeu, adică ceva capabil să conţină ceva anterior sieşi.

Urmând acestora, noi ar trebui să susţinem, că dacă privim soarele, care, deşi este mai mic decât toate lucrurile, îşi trimite razele la mare distanţă, noi vedem ceva aidoma Întâiului Tată, care îşi trimite departe razele sale sau la o anumită distanţă. Or îşi trimite Dumnezeu, la fel, razele Sale?

6. Şi iarăşi, dacă ei afirmă că inteligenţa nu a fost trimisă departe de Tatăl, ci *în* Tatăl, atunci devine superfluu să spunem, că ea a fost trimisă tuturor. Căci cum ar fi putut fi trimisă, dacă ea este continuu în Tatăl?

Fiindcă o emisie se manifestă prin aceea că este emisă, de cel care o emite. În al doilea rând, această inteligenţă care a fost trimisă, ca Cuvântul care răsare din El, însă rămâne în Tatăl, va emite mai târziu din Cuvânt.

Atunci ei nu pot fi unii care Îl ignoră pe Tatăl, atâta timp cât sunt în El. Nici fiind cu toţii egali şi în jurul Tatălui, nu-L pot cunoaşte pe El mai puţin decât pe alţii, ca să vorbim în conformitate cu emisiile la care ei fac referire.

Căci fiecare dintre ei trebuie, în măsură egală, să continue a fi impasibili, dacă există cu toţii în sânul Tatălui şi niciunul dintre ei nu poate cădea într-o stare de *degenerescenţă* sau *degradare*.

Şi cum Tatăl nu este degenerat, (în afară de cazul când cel mai mare este conţinut de cei mai mici şi devine, şi el, mai mic sau când Tatăl este o sferă sau un pătrat sau produce pe ceilalţi eoni sub forma unor sfere), atunci fiecare dintre ei este împreună cu cel care este mai presus de ceilalţi în măreţie şi înconjoară pe cei care sunt mai mici decât ei.

Astfel, cei mai mici sunt ultimii, având pe acesta în centru, şi astfel ei sunt separaţi de Tatăl, cel care a fost ignorat de Întâiul Tată.

Dacă susţin această ipoteză cu Întâiul Tată, atunci ei se dezic de cea referitoare la Adânc, care ar avea o formă şi un spaţiu anume, căci El[379] îi cuprinde pe amândoi, după cum îi cuprinde pe toţi.

Căci altfel ar trebui să fie, în mod necesar, ceva în afara Lui, care să-L cuprindă. Şi nu este deloc uşor, ca să vorbim despre cei care conţin şi despre cei care sunt conţinuţi, atâta timp cât numărul lor este infinit iar toţi eonii par, în mod foarte vident, că sunt incluşi unii în trupurile celorlalţi.

7. De aceea, ei trebuie să spună sau că El este nimic altceva decât *un gol fără fund* sau că întregul univers este *în El* şi, în acest caz, că toţi sunt *părtaşi* cu Tatăl.

Şi chiar dacă unul formează cercuri în apă sau e rotund sau are forma unui pătrat, toţi, în mod egal, au parte de apă. La fel şi cu cei care sunt în aer, trebuie să aibă în mod necesar parte de aer, ca şi toţi cei care s-au format din lumină, să aibă parte de lumină.

Astfel trebuie ca toţi cei care sunt în El să aibă, în mod egal, parte de Tatăl, în acest caz neştiinţa neavând niciun loc în ei.

Atunci, care este acea parte a Tatălui avută la plinirea lumii? Dacă, într-adevăr, El a plinit toate lucrurile, atunci nu poate exista ignoranţă între aceştia. În acest fel supoziţiile lor s-au dovedit fără nicio bază reală iar, la fel, producerea materiei şi a întregii lumi, atâta timp cât ei derivă substanţa lumii din pasiune şi ignoranţă.

Căci dacă ei recunosc că El este *o inexistenţă*, atunci cad în cea mai mare blasfemie, fiindcă neagă firea Sa dumnezeiască. Şi cum poate fi El *o fiinţă spirituală*, când nu poate plini / desăvârşi acele lucruri, care sunt făcute în El?

8. Astfel, acele remarci făcute cu referire la *emisiile inteligente* sunt în opziţie cu cele pe care le propagă şcoala lui Vasilide, şi în opoziţie considerabilă faţă de ceea ce spun ceilalţi gnostici, adică împreună cu cei care (valentinienii) au adoptat ideea *emisiilor*, şi pe care le-am respins în prima carte.

---

[379] Tatăl.

Însă acum am să arăt, într-un mod simplu, că prima producţie a Minţii, a inteligenţei de care ei vorbesc, este o opinie imposibilă şi de nesusţinut.

Şi, pentru aceasta, să arătăm mai întâi cum stau lucrurile cu restul eonilor. Ei spun că Cuvântul şi Viaţa au izvorât Mintea, pe cea care pune în lucru cele ale Plentidunii.

De aceea concep ca *emisie* a Cuvântului, un cuvânt în analogie cu cel uman şi pe acesta îl pun, în mod necugetat, în legătură cu Dumnezeu. Dar prin aceasta ei descoperă ceva minunat în aserţiunea lor, aceea că Cuvântul a fost produs de către Minte.

Oricui îi este clar că această percepţie este foarte logică, atunci când vorbim despre oameni. Dar în Cel care este Dumnezeu, Cel peste toate, deoarece El e Mintea tuturor şi Cuvântul tuturor, după cum am spus mai înainte, atunci în El nu este nimic mai vechi şi anterior Lui şi nici ceva diferit de altul, ci continuu conţine pe cei egali în mod desăvârşit şi asemenea, şi de aceeaşi fiinţă, după cum, nu de mult am precizat acest lucru.

Chiar dacă el nu a greşit când a spus, că Dumnezeu este atoatevăzător şi atoateascultător (în sensul că El vede, şi de asemenea aude, şi pentru aceea aude, pentru că vede), cel care ar spune, că El este atoatecunoscător, atoatevorbitor, şi că El este înţelepcţiunea a toate, pentru că El are cuvânt, pentru că această Minte are Cuvântul Său, va avea nu numai o concepţie inadecvată despre Tatăl tuturor, dar se va depărta uluitor de mult de gândirea dreaptă despre El, mai mult decât cei care transferă generarea cuvântului omenesc la eternul Cuvânt al lui Dumnezeu, atribuind Aceluia un început şi, desigur, un mod de producere, aidoma cuvântului omenesc.

Dar în ceea ce Îl priveşte pe Cuvântul lui Dumnezeu sau, mai degrabă, pe Dumnezeu Însuşi, căci El este Cuvântul, Acesta Se deosebeşte de cuvântul omenesc, dacă El urmează acelaşi mod şi procesc de generare?

9. De asemenea ei au căzut în eroare şi în ceea ce priveşte Viaţa, prin aceea că ea a fost produsă în al şaselea rând, când ea se cuvenea să aibă prioritate în faţa tututor

celorlalţi, deoarece Dumnezeu este viaţă şi nestricăciune şi adevăr.

Iar acestea şi alte însuşiri / atribute asemănătoare acestora nu au fost produse pe o scară graduală descendentă, ci ele sunt numirile acelor perfecţiuni, care există dintotdeauna în Dumnezeu, în aşa fel încât, într-un mod umbros / îndepărtat se poate vorbi şi asculta, într-un mod propriu oamenilor, cele despre Dumnezeu[380].

Când pronunţăm numele lui Dumnezeu, lui îi urmează, într-un mod propriu, şi altele, ca: cunoaştere, cuvânt, viaţă, nestricăciune, adevăr, înţelepciune, bunătate şi altele asemenea acestora. Şi nimeni nu poate spune că cunoaşterea este anterioară vieţii, pentru că cunoaşterea este însăşi viaţa[381] şi nici că viaţa este anterioară cunoaşterii, şi că Cel care este atoatecunoscător, adică Dumnezeu, a avut o perioadă în care a fost lipsit de viaţă.

Căci ei afirmă că viaţa a fost, într-adevăr, mai întâi în Tatăl, dar a fost produsă în al şaselea rând, în sensul că Cuvântul putea exista, că El era cu mult mai înainte, şi potrivit acestui raţionament al lor, că El a reieşit în al

---

[380] Însuşirile divine sunt dintotdeauna în Dumnezeu şi nu Îl fac compus, cu alte cuvinte, pe Dumnezeu. Numai pentru scolastici, ideea de *fiinţă pură* sau *simplă* a lui Dumnezeu era „incomodată", într-un mod artificial, de *ieşirile* din Dumnezeu, de ceea ce iradiază din Dumnezeu, adică de atributele şi însuşirile Sale.
Observăm foarte clar poziţia ecumenică adoptată de Sfântul Irineu în ceea ce priveşte fiinţa şi atributele divine. Însuşirile lui Dumnezeu sunt proprii Lui şi ele sunt veşnice. Ele nu au apărut gradual şi descendent în acelaşi timp, ci ele sunt dintotdeauna în Dumnezeu.
Chiar şi când nu exista creaţia, harul lui Dumnezeu, cel cu multe numiri, iradia din Dumnezeu, pentru că El e intrinsec, este propriu lui Dumnezeu. Ceea ce noi spunem despre Dumnezeu, intuirea însuşirilor Sale, primite prin Revelaţie, sunt exprimări umane. Adevărul lui Dumnezeu e mai presus decât tot ceea ce noi spunem despre El. Însă, pentru că suntem oameni, avem nevoie de exprimări pe măsura înţelegerii noastre, dar care să ne ridice, în aceleşi timp, spre adevărata simţire şi experiere a lui Dumnezeu.

[381] Cunoaşterea apare în timpul vieţii, ţine de viaţa omului. Atâta timp cât viaţa este sursa mereu inepuizantă a cunoaşterii, viaţa este cunoaşterea, viaţa este cea care te învaţă ceea ce trebuie să ştii sau te convinge să ştii câteva lucruri esenţiale.
Raţioanmentul Sfântului Irineu este impecabil. Dumnezeu, Care cunoaşte toate, Care a făcut şi a cunoscut mai dinainte tot ceea ce a făcut şi ce se va întâmpla în viaţă, nu putea să nu aibă *viaţă*.
Dumnezeu nu poate exista fără viaţă sau nu poate exista un Dumnezeu fără consistenţă, fără viaţă proprie. Orice teologie, care neagă viaţa personală a lui Dumnezeu, este un vis inconsistent. Nu poţi să spui despre Dumnezeu că *nu există* dacă *tu exişti*. Dacă tu ai viaţă, Cel care te-a făcut pe tine are infinit mai multă viaţă şi e sursa atotdesăvârşită a vieţii.

patrulea rând şi de aceea Mintea a avut viaţă, şi că, deşi era înaintea Lui, el a fost cu Adâncul, căci pentru ei şi Adâncul avea viaţă.

Atunci, gândim la fel şi Tăcerea şi, înaintea lor, pe Întâiul Tată şi o desemnăm pe aceasta[382] ca fiind soţul ei, deşi ei nu unesc *Viaţa* cu un anumit număr. Şi nu întrece asta orice nebunie?

10. Şi, iarăşi, pentru a doua producţie, care purcede din aceia[383], adică despre Om şi Biserică, cât şi despre părinţii lor, după mărturisirea falsă a gnosticilor, aceia[384] se luptă între ei, fiecare considerându-şi opinia mai bună, şi îi condamnă pe ceilalţi ca pe nişte *hoţi periculoşi*.

Ei spun că este mai proprie *teoria producţiei*, adică *adevărată*, aceea că Cuvântul a fost produs de om şi nu omul de Cuvânt şi că aceasta este realitatea despre Dumnezeu, Cel care este peste toate / Atotţiitorul.

Şi această părere este, după cum am spus mai înainte, în acord cu un mod propriu şi plauzibil al exprimării sentimentelor oemeneşti şi cu modul de formare a exerciţiilor mentale şi cu formarea intenţiilor, şi cu exprimarea cuvintelor, prin care au spus lucruri mincinoase despre Dumnezeu.

Căci atunci, când ei descriu acele lucruri, care se petrec cu oamenii şi orice înţeleg ei prin propria lor experienţă, atribuindu-le acelora[385] raţiuni divine, ei se arată ca unii care sunt neştituori ai lui Dumnezeu, despre Care ei vorbesc.

Căci mintea lor este condusă de patimi omeneşti, atunci când ei descriu originea şi producerea Cuvântului lui Dumnezeu în al cincilea rând, deşi ei spun că au o învăţătură tainică, inexprimabilă şi sublimă, pe care nu o mai cunoaşte nimeni alticneva decât ei înşişi.

Şi când ei spun, referitor la cele spuse de Domnul: „Căutaţi şi veţi afla" (Mt. 7, 7), că acestea vorbesc despre modul în care Mintea şi Adevărul au fost produse de Adânc şi Tăcere, ei afirmă acest lucru, indiferent dacă Cuvântul şi

---

[382] Pe Tăcere.
[383] Din eonii menţionaţi puţin mai sus: *Tăcerea* şi *Întâiul Tată*.
[384] Gnosticii.
[385] Experienţelor umane.

Viaţa au originea din acelea sau dacă Omul şi Biserica au purces din Cuvânt şi Viaţă.

Capitolul al 14-lea

Valentin şi urmaşii săi au principiile sitemului lor din păgânism. Numele nu se pot schimba

1. Sunt mult mai aproape de adevăr şi mai plăcute cele spuse de către antici, mai ales de către unul dintre poeţii lor comici, Antifanes / Aristofan[386], pe care acesta[387] le redă în *Teogonia* sa, despre *originea tuturor lucrurilor*.

Căci el spune că Haosul a fost produs de Noapte şi de Linişte. Relatează apoi, cum Dragostea a ţâşnit din Haos şi din Noapte. Din aceasta a reieşit Lumina şi, mai departe, din Lumină, după opinia aceluia, au derivat toate lucrurile primare, care au fost *zeii*.

După acestea toate, el introduce o a doua generaţie de zei şi odată cu ea şi creaţia lumii. El povesteşte formarea umanităţii din această a doua generaţie de zei.

Aceşti oameni de acum (ereticii), adoptând această născocire, şi-au ajustat opiniile conform ei în aşa fel încât, dacă facem un simplu proces de schimbare a numelor lucrurilor la care ei se referă, avem acelaşi început al generării lucrurilor, ca în născocirea antică. În locul Nopţii şi al Tăcerii, ei au pus Adâncul şi Tăcerea.

Au înlocuit Haosul cu Mintea şi, în locul Dragostei, (despre care vorbise poetul comic, că din ea se generează toate), ei au pus Cuvântul.

Din zeii primi şi cei mai mari aceştia şi-au format eonii iar în locul celei de a doua categorii de zei, aceştia ne spun că a apărut creaţia, din mama lor, care este în afara Plenitudinii, şi pe care ei o numesc *a doua Ogdoadă*.

Ei ne spun, ca şi scriitorul la care ne-am referit, că din această a doua Ogdoadă s-a format lumea şi omul, despre care afirmă că *numai ei* cunosc asemenea *taine inefabile*.

Lucrurile care sunt pretutindeni în operele teatrale ale comedianţilor, aceştia le-au transferat, în întregime, în

[386] *Cf.* Gr. 1, p. 287, n. 1.
[387] E vorba de Hesiod. Hesiod redă ceea ce spune *Antifanes* sau *Aristofan* în *Teogonia* sa.

sistemele lor, învăţând, fără îndoială, la fel de la un cap la altul şi mereu schimbându-le numele[388].

2. Şi nu numai că nu sunt convinşi de lucrurile pe care le-au creat, dar nici măcar nu sunt propriile lor idei, ci acelea sunt găsite la poeţii comici, şi le-au strâns pe toate, pentru ca să spună numai inepţii despre Dumnezeu, în termenii acelor filosofi.

Căci au întreţesut toate în aşa fel, şi au îmbrăcat toate lucrurile în nişte petice mizerabile, ca să aibă, într-o manieră subtilă de exprimare, toate elementele acestei pelerine a lor, care nici măcar nu le aparţine.

Ei au introdus un nou fel de învăţătură în măsura în care, acest *nou mod* nu e decât un substitut a ceva mult mai vechi decât el.

Însă, este adevărat, că el este şi *vechi* şi *nefolositor*, deoarece aceste opinii au fost întreţesute cu vechile dogme (*veteribus dogmaticus*[389])[390], împarfumate de neştiinţă şi necredinţă.

Căci, spre exemplu, Thales din Milet afirmă că apa a fost principiul generativ al tuturor lucrurilor. Ei nu fac altceva decât să spună că acest principiu este apa sau Adâncul.

Şi poetul Homer *a dogmatizat* faptul, că Oceanus a născut pe zei din Sânul mamei și, pe această idee, ei au transferat-o la Adâncul şi la Tăcerea lor.

Anaximandru atribuia infinitului faptul de a fi primul principiu al lucrurilor. Acesta avea în sine, în mod seminal, generarea tuturor şi, din această cauză, el declară, că astfel s-a format această imensă lume.

Ei au coafat puţin această idee (*have dressed up anew*) şi s-au referit la Adânc şi la eonii lor.

---

[388] Sfântul Irineu se dovedeşte *un om cultural* pe lângă *un apologet de excepţie*. El identifică autorii şi operele din care se inspirau gnosticii şi că erezia lor nu e decât un păgânism împănat cu elemente creştine şi că, în definitv, sistemele lor nu sunt nici măcar originale, ci întreţesute din lucruri colportate din trecut.
Modul în care Sfântul Irineu pune problema, adică *privirea genetică* a ereziei este, întotdeauna, cheia succesului. E de ajuns să te ocupi cu locurile din care ei se inspiră, pentru ca să arăţi modul lor trunchiat de a vedea adevărul. Ca să discuţi despre o erezie, trebuie să îi vezi propagatorii, viaţa lor, operele pe care ei le-au citit şi modul în care explicau lucrurile în care credeau.
[389] *Cf.* Gr. 1, p. 289.
[390] Ale lumii păgâne.

Anaxagora, cel care a fost supranumit „Ateul”, a creat ideea că animalele au fost formate din seminţele / sperma care a căzut din cer pe pământ.

Acest gând a fost transferat de aceştia la sământa Mamei lor, la care ei se referă, înţelegând acest lucru ca şi cel de odinioară, fapt pentru care lucrurile să aibă un sens, ei înşişi sunt progeniturile / vlăstarele necredinţei lui Anaxagora.

3. Dar au adoptat şi ideea de *umbră* şi de *gol* de la Democrit şi Epicur. Ei au formulat aceste lucruri în sistemele lor, urmând învăţătorilor lor amintiţi adineauri, care au flecărit despre o împărţire a golului şi a atomilor, unul vorbind despre unul iar celălalt despre ceilalţi.

La fel, aceştia numesc cele care sunt în Plenitudine ca *existenţe reale*, după cum fac acei filosofi cu atomii. Şi când ei spun că cele care nu sunt în Plenitudine nu există cu adevărat, ei nu fac altceva decât să vorbească de gol/ de vacuitate/ de inexistenţă.

Dar astfel s-au surghiunit pe ei înşişi prin acest cuvânt, pentru că s-au declarat ca *inexistenţi*, fiindcă sunt în afara Plenitudinii.

Şi când ei spun că acele lucruri, de jos, sunt imaginea reală a lucrurilor existente deasupra, ei nu fac decât să repete doctrinele lui Democrit şi Platon.

Căci Democrit a fost primul care a vorbit despre multiple şi diverse figuri, care au fost imprimate după formele lucrurilor de deasupra şi care au coborît din spaţiul universului în această lume.

Iar Platon, la rândul său, a vorbit despre acelaşi lucru, şi despre modele, şi despre Dumnezeu. Acei oameni, urmând acelor distincţii, au început să vorbească despre ceea ce ei numesc „idei” şi „modele” sau „imagini” ale lucrurilor de deasupra.

Însă nu fac nimic altceva decât, de la un cap la altul să schimbe numele şi să se laude că au descoperit astfel de *existenţe imaginare*.

4. Opinia potrivit căreia, ei spun că Creatorul a format lumea dintr-o *materie preexistentă*, aparţine, deopotrivă, lui Anaxagora, lui Empedocle şi lui Platon, care o exprimaseră mai înainte.

Însă, negreşit, noi învăţăm ceea ce ei ne spun, sub inspiraţia Mamei lor[391].

La fel, opinia cum că toate lucrurile trebuie să depăşească acele lucruri, care sunt deja formate şi că Dumnezeu este sclavul necesităţii, adică, că El nu poate da nemurire la ceea ce e muritor, ori să acorde nestricăciune la ceea ce este stricăcios, şi orice altă trecere a lor într-o substanţă similară ca natură, toate sunt legate de numele stoicilor, al căror nume derivă de la cuvântul *portic* şi de la toţi care nu îl cunosc pe Dumnezeu, adică de la poeţi şi istorici, care au făcut aceste afirmaţii.

Aceia[392] au pus toate acestea în sistemul lor fără să le fie fideli şi e neîndoielnic, că regiunile lor spirituale, care sunt în Plenitudine, cât şi fiinţele animale, care sunt în spaţiul de mijloc, atâta timp cât au corpuri, ele sunt desemnate ca fiind *trupeşti*. Şi astfel ei susţin, că nici Dumnezeu Însuşi nu poate fi altcumva, deşi este ceva diferit, ca substanţă, de ceilalaţi, El depăşind pe cei care sunt de aceeaşi natură cu sine.

5. De altfel, deşi ei spun că Mântutitorul a fost format în afara tuturor eonilor, dacă i-am pune pe toţi să dea mărturie, adică să vorbească liber, nu ne-ar spune nimic altceva decât că şi El este o altă figură de stil, pe care ei au încorporată, nefiind nouă în fond, pentru că o găsim în *Pandora* lui Hesiod.

Căci ei spun referitor la ea[393], deşi ei insinuează că se referă la Mântuitorul, şi ne-o aduc în faţa noastră pe Pandora, pe cea care are toate darurile şi ne-o prezintă ca fiind El, pentru că fiecare eon a vărsat peste El, ceea ce El posedă ca cea mai mare desăvârşire.

Şi iarăşi, opiniile lor despre nemâncarea cărnii şi despre alte fapte, despre care ei gândesc, datorită „nobilei" lor naturi, că nu le pot face, căci altfel s-ar *necurăţii*, adică prin ceea ce ar mânca sau ar cânta, vin de la cinici, şi prin acestea ei nu fac decât să intre în aceeaşi societate cu acei filosofi.

---

[391] O ironie binemeritată din partea Sfântului Irineu.
[392] Ereticii.
[393] La Pandora.

De asemenea au transferat şi credinţa în despicarea firului în patru şi în modul subtil de a manipula întrebările, copiind, în fapt, pe Aristotel.

6. Şi atunci când ei doresc să se pronunţe faţă de întregul univers ajutaţi de numere, ei au învăţat aceste lucruri de la pitagorei.

Pentru că aceia au fost primii care au văzut în numere întâiul principiu al tuturor lucrurilor şi au descris faptul, că principiul primar este egal şi, în acelaşi timp, inegal, aceste două proprietăţi fiind cele prin care ei au conceput lucrurile *sensibile* şi *imateriale*.

Şi ţinând cont de acest lucru şi aceştia au spus că primul principiu a dat naştere *lucrurilor* iar altul a dat naştere *formei* acestora.

Ei afirmă că din aceste *prime* principii au fost făcute toate lucrurile, deşi o statuie din metal are [de la început] şi o formă proprie.

Ereticii noştri au adaptat aceste lucruri la lucrurile care sunt în afara Plenitudinii.

Pitagoreii susţineau că principiul intelectual este proporţional cu energia pe care o are mintea, văzând-o ca pe un recipient al inteligenţei, prin care se gândeşte şi prin care se exprimă ceva, astfel rezolvându-se ecuaţia indivizibilităţi, a lui Unu.

Ei mai spun şi că Unu este principiul tuturor lucrurilor şi al susbstanţelor formate. Din acesta s-a produs Diada, Tetrada, Pentada, şi o mulţime de alte generaţii.

Cuvânt cu cuvânt, aceste lucruri sunt reptate de către eretici, cu referire la Plenitudinea lor şi la Adânc. Folosind aceleaşi surse, ei se străduiesc să le combine pe toate după moda unirilor, care purced din unitate.

Marcu se laudă cu aceste puncte de vedere, ca şi când ar fi ale lui şi ca şi când el ar fi *descoperit* lucruri mai mari decât alţii, pe când el pur şi simplu a preluat Tetrada lui Pitagora, făcându-o *principiu de originare* şi *mamă* a tuturor lucrurilor.

7. Dar eu întreb, în opoziţie cu aceştia: Ce au făcut toţi cei care au fost menţionaţi, ca să dovedească că au aceleaşi *expresii* sau *cunoaştere* despre adevăr cu aceştia?

Căci dacă sunt *înţelepţi*, atunci au coborât din Mântuitorul în această lume trecătoare. Căci din ce altă cauză S-ar fi coborât El?

Atunci ce mai aduce El, dacă adevărul a fost deja cunoscut şi de el au mulţi cunoştinţă? Dacă acei oameni nu l-au cunoscut[394], atunci ce înseamnă expresiile voastre, aidoma în literalitatea lor, cu cei care cunosc adevărul?

De ce vă lăudaţi că numai *voi înşivă* îl posedaţi şi că *doar voi* cunoaşteţi ceea ce este mai presus de toate, deşi aceia[395], care nu Îl cunosc pe Dumnezeu, posedă adevărul Lui?

Căci aceia foloseau un limbaj pervers, deoarece nu cunoscuseră încă adevărul. Şi Pavel spune acest lucru despre ei, prin aceea că ei foloseau „cuvintele inventate ale unei false cunoaşteri" (I Tim. 6, 20).

Pentru că această *cunoaştere* a lor este, cu adevărat, falsă. Dacă ei vorbesc, într-un mod neruşinat, cu privire la astfel de lucruri, şi declară că oamenii nu cunosc adevărul, dar că Mama lor şi sămânţa Tatălui sunt tainele adevărului lor, asemenea celor venite prin Proroci.

Însă, dacă Demiurgul a fost *neştiutor* cu privire la cele întâmplate, atunci nu pot să spun decât că, cele pe care le-au predicat aceşti oameni nu au nicio noimă.

Căci, în primul rând, ei înşişi au cunoscut pe cele spuse, ca şi ucenii lor şi ca și cei care le-au urmat acelora.

În al doilea rând însă, fie Mama, fie descendenţii ei au cunoscut şi au vestit acele lucruri ale *adevărului*, căci Tatăl este *adevărul*.

Şi, conform teoriei lor, cele spuse de către Mântuitorul: „Nimeni nu cunoaşte pe Tatăl decât Fiul" (Mt. 11, 27), sunt false, bineînţeles, dacă nu consideră că Mama lor şi urmaşii ei sunt Nimeni.

8. Astfel, ei au dat eonilor pe care i-au inventat sentimente umane şi, prin aceea, că ei coincid în multe, la nivelul limbajului, cu cei care nu L-au cunoscut pe Dumnezeu, s-au văzut în mod evident îndreptându-se spre cei care sunt departe de adevăr.

---

[394] E vorba de *adevăr*.

[395] Filosofii antici.

În faţa celor pe care ei îi învaţă, aceştia folosesc anumite expresii cu care aceia sunt familiari. Astfel ei au un discurs care tratează toate lucrurile deodată, vorbindu-le în acelaşi timp de producţiile Cuvântului lui Dumnezeu, de Viaţă, de Minte.

Ei folosesc tot felul de termeni prin care indică *emanaţiile succesive* ale Dumnezeirii. Dar părerile pe care le împărtăşesc, care nu sunt adevărate sau sunt de paradă, sunt o minciună gogonată de la un cap la altul.

Însă cei care au fost ademeniţi şi au fost amăgiţi aidoma unor animale, acestora le servesc aceste învăţături ca pe o hrană, învăţându-i pe fiecare zi să o socotească *o hrană reală*.

După ceva timp, când aceştia au căzut cu totul în capcană, ei îi subjugă deplin şi îi trag cu multă violenţă oriunde le place.

Astfel ei fac din aceşti oameni, printr-o zilnică şi lentă înşelare a lor, pe unii care acceptă ceea ce ei spun, care acceptă emanaţiile pe care le-am arătat, punând înaintea lor lucruri, care nu au nicio realitate şi emanţii care tot se măresc, încât nici nu se aşteptau să fie inventate.

Căci, spre exemplu ei spun, că 10 eoni au ieşit din Cuvânt şi Viaţă, pe când din Om şi Biserică au reieşit 12, deşi ei nu au nicio dovadă, nicio mărturie, nicio presupunere reală, şi nici altceva, care să probeze afirmaţiile lor.

Ci, deopotrivă, fiind nebuni şi obraznici, ei doresc să creadă, că din Cuvânt şi Viaţă, din aceştia doi au reieşit eonii, adică Adâncul şi Amestecul, Neîmbătrânitorul şi Unirea, Naturalul şi Plăcerea, Nemișcatul şi Compusul, Unul-Născut şi Fericirea.

Şi apoi afirmă că, în mod similar, din Om şi Biserică au reieşit alţi eoni, ca Mângâietorul şi Credinţa, Părintele şi Nădejdea, Maica şi Dragostea, Ainon[396] şi Înțelepciunea, Bisericescul şi Cel mai fericit, Desăvârşirea şi Înţelepciunea.

9. Despre pasiunea şi păcatul Înţelepciunii şi despre faptul cum ea a alergat cu riscul de a se pierde, datorită cercetării naturii Tatălui, despre care ei vorbesc, şi despre ceea ce este în afara Plenitudinii şi despre lucrul defect,

[396] *Cf.* Gr. 1, p. 302, n. 2 nu se cunoaște semnificația acestui nume.

despre care ei învaţă că din acela Mântuitorul a făcut lumea, am spus destule în cartea trecută, unde am descris, cu lux de amănunte, opiniile acestor eretici.

Acolo am dat detalii multiple şi despre *Hristosul* lor, pe care ei îl descriu ca fiind produsul ultim al eonilor, cât şi despre *Mântuitorul* lor, care îşi are fiinţa din acei eoni, care s-au format în Plenitudine.

Şi am considerat că e necesar să prezint numele eonilor, pentru ca din ele să se arate absurditatea minciunilor lor şi confuzia de naturi pe care aceştia au creat-o.

Fiindcă ei înşişi diminuează dumnezeirea eonilor lor prin mulţimea numelor pe care aceştia le au. Ei au formulat nume cunoscute şi crezute de păgâni, dând numele celor 12 zei, celor 12 eoni ai lor.

Însă aşa-zisa *înfăţişare* pe care o produce aceste nume, nu e cu nimic mai puternică decât etimologia indicată de acele divinităţi, care au fost luate ca prototipuri pentru eoni.

Capitolul al 15-lea

Toate acestea nu au niciun sens

1. Însă, să ne întoarcem la chestinunea discutată mai înainte, la producerea eonilor. Şi, în primul rând, trebuie să ne întrebăm despre *raţiunea* producerii eonilor.

Căci aceştia par să nu aibă nimic în comun cu vreun lucru al creaţiei. Fiindcă ei spun că lucrurile de deasupra nu au fost făcute din cauza creaţiei, ci creaţia din cauza lor şi că primele nu sunt chipurile celor din urmă ci, *cele din urmă* sunt după chipul *celor dintâi*.

De aceea ei ne dau o raţiune a acestor chipuri, prin aceea că ne spun că o lună are 30 de zile, după numărul celor 30 de eoni şi că ziua are 12 ore şi anul 12 luni, după numărul eonilor care sunt în Plenitudine.

Dar, cu tot non-sensul acestor întrebări, să ne întrebăm totuşi, care este *raţiunea* pentru care au fost produşi eonii? Care este natura lor? Pentru care raţiune prima născută dintre Ogdoade, nu este o Pentadă sau o Triadă sau o Septadă sau vreun alt număr oarecare?

Cum s-a ajuns, ca din Cuvânt şi Viaţă să reiasă nici mai mult şi nici mai puţin de 10 eoni? Şi iarăşi, cum din Om şi Biserică au reieşit 12, deşi numărul lor putea fi mai mic sau mai mare?

2. Să ne întrebăm cu referire la cei care sunt în Plenitudine. Pentru care raţiune există aceste *împărţiri*, în Ogdoadă, Decadă, Duodecadă şi nu în alte numere diferite?

Însă să ne întrebăm şi cu referire la diviziunile în sine. De ce s-au făcut în 3 părţi şi nu în patru, cinci sau şase sau în mai multe părţi? De ce nu s-au împărţit în mai multe părţi, dacă şi aşa nu au nicio legătură cu creaţia?

Căci ei vorbesc de eonii de deasupra ca fiind mai dinaintea celor create jos. De aceea se cuvenea să aibă acelaşi principiu, ca cele existente înaintea creaţiei. Trebuia ca aceia să imprime creaţiei, numărul pe care ei îl au.

3. Însă noi apreciem creaţia ca pe una plină de armonie, şi care e păstrată astfel în mod activ, în toate lucrurile acestei lumi.

Iar această *păstrare a lucrurilor* se referă la toate lucrurile create[397]. Însă, în ceea ce îi priveşte pe ei, ar trebuie să trăiască o mare confuzie, atâta timp cât nu sunt în stare să arate vreo raţiune a acelora, adică cu privire la lucrurile care sunt *de dinainte de creaţie* şi care s-au desăvârşit pe ele însele.

Pentru că, aceste lucruri despre care noi îi întrebăm, îi arată că nu cunosc nimic despre creaţie. Căci, chiar ei înşişi, când se întreabă despre cele care ţin de Plenitudine, fie fac menţiune numai la sentimentele umane, fie recurg la un stil de vorbire, care se poartă pe deasupra armoniei observabile în creaţie, vorbindu-ne, în mod impropriu, despre lucruri secundare şi fără să facă referire la ceea ce este important / esenţial de discutat.

Fiindcă noi nu întrebăm despre armonia creaţiei, nici despre sentimentele umane ci, dacă cunosc *din ce cauză* Plenitudinea este octiformă, deciformă sau duodeciformă (după cum spun ei) şi *pentru ce* Tatăl lor a dat naştere acestei forme de existenţă vane şi fără sens, şi pentru ce trebuie să i se atribuie această diformitate, dacă El a făcut ceva fără nicio raţiune.

Căci ei spun, că Plenitudinea a fost produsă în acord cu vederea-înainte a Tatălui, de dragul creaţiei, ca şi când, dacă El a aranjat în mod simetric esenţa ei ar urma, că Plenitudinea nu poate fi văzută ca fiind formată de ea însăşi, ci de dragul creaţiei, a cărei imagine o posedă, asemenea formelor de lut, dar nu după modelul pământului [de olărit], ci după modelul unei statui de alamă, argint sau aur.

În acest fel, creaţia are o cinste mai mare decât cea care i se cuvine Plenitudinii dacă, de dragul creaţiei, s-au produs lucrurile de deasupra.

---

[397] Sfântul Irineu vorbeşte de o lume armonioasă, de o lume creată şi păstrată de Dumnezeu în existenţă, şi nicidecum nu teoretizează *haosul* şi *hazardul*, care ar fi făcut să rezulte această lume.
Dumnezeu e activ în creaţia Sa şi o susţine permanent. Fiecare lucru creat de El e păstrat în existenţă şi, prin fiecare lucru, putem să vedem raţiunea lui Dumnezeu, raţiunea multiformă a lui Dumnezeu.
Botanica, zoologia, chimia, fizica, geologia, astronomia nu pot fi înţelese autentic, dacă nu au pe Dumnezeu ca Creator al materiei şi ca Cel care a dat fiecărei părţi create de El un sens, o destinaţie, o specificitate.

Capitolul al 16-lea

Creatorul lumii, fie a produs El Însuşi imaginea lucrurilor create, fie Plenitudinea a fost formată după imaginea vreunui lucru preexistent şi, tot aşa, au apărut lucruri la infinit

1. Însă, dacă ei nu sunt în stare să dea vreun răspuns acestor lucruri, atunci, în acest caz, ei se dovedesc a fi unii care nu sunt în stare să vorbească de vreo *raţiune* a ceea ce a produs Plenitudinea lor.

Şi, dacă nu pot, atunci ar trebui să tacă sau să mărturisească faptul, că deasupra Plenitudinii există o lume mult mai duhovnicească şi mai puternică, după imaginea căreia a fost formată Plenitudinea.

Căci, dacă Demiurgul nu a fost el însuşi cel care a făcut proiectul creaţiei existente, ci acesta a creat după imaginea lucrurilor de deasupra, atunci de ce Adâncul lor (care avea, în mod sigur, configuraţia lor, ca unul ce aparţinea Plenitudinii), a primit imaginea acelor lucruri, care existau înainte de sine?

Căci, pentru a se întâmpla acest lucru e nevoie, fie ca intenţia creaţiei să existe în acel Dumnezeu, Care a creat lumea în aşa fel, încât din propria sa putere şi de la sine, el să fii obţinut proiectul formării lumii, fie, dacă lumea apare despărţită de această fiinţă, se ridică în mod necesar şi de neînlăturat întrebarea, *de unde* a venit acest Dumnezeu, care există deasupra aceluia, care a configurat lucrurile create? Şi, de asemenea, *care* a fost numărul exact al producţiilor şi *ce* substanţă are fiecare lucru în parte?

Dacă a fost în puterea Adâncului să împartă el însuşi configuraţia Plenitudinii, atunci *de ce* nu a avut putere şi Demiurgul de la sine să aducă la existenţă lumea?

Şi iarăşi, dacă creaţia este o imagine / o copie a celor de sus, de ce nu afirmăm că şi aceştia, *de sus*, la rândul lor, sunt imaginea altora de deasupra lor şi aceia, la rândul lor, a altora, şi a altora, ajungându-se astfel la un număr infinit de imagini ale imaginilor?

2. La această problemă dificilă s-a referit şi Vasilide, după ce el căzuse cu totul din adevăr şi era convins, că prin

succesiunea infinită a acelor fiinţe, care s-au format una din alta, el ar putea să elimine orice întrebare [despre existenţă].

Şi atunci, când el a spus că au apărut 365 de ceruri din succesiunea similară a unuia din altul şi că există dovada lor, prin aceea că atâtea zile are şi un an, după cum am spus şi eu mai înainte şi că, deasupra acestora, a existat o putere pe care ei o numesc Cel-căruia-nu-i-se-poate-spune-pe-nume, şi ea a dispus astfel, el[398] nici prin aceasta nu ne-a scăpat de faptul de a ne pune întrebări.

Pentru că, atunci când ne întrebăm, *de unde* a venit imaginea acestui plan [al creaţiei], din cerul care este deasupra tuturor, şi *pe baza căruia*, el doreşte să suţină cele care s-au format prin succesiune şi ne spune, că a apărut din îngăduinţa Celui-căruia-nu-i-se-poate-spune-pe-nume.

Însă el ar fi trebuit să ne spună, fie că Cel-de-negrăit l-a făcut prin el însuşi[399], fie va găsi necesar să ne dea de înţeles, că există o altă putere deasupra acestei fiinţe, din a cărui nerostită unitate a derivat un aşa număr mare de derivaţii, câte există după Vasilide.

3. Însă mai sigur ar fi şi mai degrabă ar trebui să spună, că doar acesta este adevărul: cum că Dumnezeu, Creatorul, Care a făcut lumea, este singurul Dumnezeu şi că nu există alt Dumnezeu în afară de El. El a avut din Sine Însuşi modul şi formele acelor lucruri care au fost făcute.

Căci ne-am întipărit în minte acele descripţii necredincioase şi, în mod indirect, ne-am străduit să redăm despre un lucru sau altul al lor, fixându-ne mintea la o asemenea „Unitate”, şi mărtusind-o ca pe aceea din care a purces planul lucrurilor create.

4. Şi, după cum suntem acuzaţi de urmaşii lui Valentin, care spun că noi rămânem la Hebdomada de jos şi că nu putem să ne ridicăm minţile la cele de sus şi de aceea nu cunoaştem lucrurile de deasupra, din cauză că nu ascultăm monstruoasele lor debitaţii, la fel ne acuză şi ucenicii lui Vasilide, cum îi acuză şi pe valentinieni, că ţin pe cele de jos, depărtându-se de prima şi a doua Ogdoadă şi fiindcă nu pricep, că imediat după cei 30 de eoni, ei au

---

[398] Vasilide.
[399] Se referă la cerul de deasupra tuturor cerurilor şi a întregii existenţe.

descoperit pe Cel, Care este deasupra tuturor lucrurilor Tatălui, neurmând investigaţiilor referitoare la Plenitudine, care este deasupra celor 365 de ceruri şi deasupra celei de-a 45-a Ogdoadă.

Însă oricine poate să-i acuze şi pe ei de acelaşi lucru, că şi-au imaginat 4380 de ceruri şi eoni, după numărul de ore dintr-un an.

Iar dacă cineva ar mai adăuga şi nopţile, atunci s-ar dubla numărul menţionat şi acesta şi-ar imagina, că în acest fel a descoperit mai multe Ogdoade şi un număr şi mai mare de oni, în opoziţie cu Cel care este deasupra tuturor lucrurilor Tatălui, şi crezându-se pe sine mai presus decât ceilalţi, poate astfel să-i acuze pe toţi, pentru că nu au fost în stare să conceapă acest număr de ceruri şi de eoni la care el a ajuns, fie pentru că sunt imperfecţi şi de aceea rămân în cele de jos, fie pentru că vor să rămână în spaţiul intermediar / în cel de la mijloc.

Capitolul al 17-lea

Întrebări referitoare la producerea eonilor. În ce constă natura lor? Există contradicţii asupra acestui aspect? De ce în ipotezele acestor eretici, Mintea şi Tatăl Însuşi sunt acuzaţi de neştiinţă?

1. Învăţăturile lor cu privire la Plenitudine şi, în special, acea parte a sistemului lor care se referă la Ogdoada primară e plină de mari contradicţii şi de afirmaţii şocante.

De aceea vreau să arăt în continuare părerile lor despre aceasta. Mergând după mintea lor nebunească, am să mă întreb despre nişte lucruri, care nu au nicio existenţă.

Însă e necesar să fac asta, căci aceasta este datoria pe care mi-am luat-o şi pentru că doresc ca toţi oamenii să vină la cunoştinţa adevărului, după cum tu însuţi m-ai rugat şi mi-ai cerut o cunoaştere completă a acestora, pentru a combate părerile lor[400].

2. Mai întâi mă întreb, în ce fel s-au produs restul eonilor? Au fost uniţi cu Cel care i-a produs, după cum este soarele unit cu razele sale sau au fost şi sunt separaţi, adică

---

[400] Când avem de-a face cu ereticii nu trebuie să ni se pară *penibile* niciuna dintre afirmaţiile lor, deşi sunt, ci fiecărei afirmaţie în parte trebuie să-i dăm atenţia necesară şi s-o combatem metodic, pentru ca oamenii credincioşi să înţeleagă care este minciuna acelor oameni şi de ce nu trebuie să le accepte părerile.
Când ai de-a face cu ereticii sau cu diferite subiecte actuale, presante, trebuie să te mânjeşti puţin cu gândurile şi cu demonii care le-au inspirat, dacă vrei să fii de folos altora. Nu poţi să vorbeşti despre păcate grosolane şi nu poţi să le combaţi, dacă mai întâi nu le prezinţi.
Şi, mai degrabă, nu le poţi prezenta, dacă nu le prezinţi cu lux de amăunte şi dacă cei care te ascultă, nu sunt şi ei la fel de interesaţi de cele pe care le cer de la tine.
Combaterea ereziilor, ne spune răspicat Sfântul Irineu, are nevoie de oameni, care să adaste asupra ereziilor, să le gândească, să vadă şi să arate inconsistenţa lor, să aibă puterea să dovedească falsitatea gândirii lor şi să o prezinte cu acurateţe şi, mai ales, potrivit cu cei care ascultă.
Fără o cunoaştere amănunţită a ereziei, dar şi a credinţei ortodoxe, nu poţi să aduci decât o mai mare neorânduială în popor şi nu o luminare a lui. Cartea aceasta atât de valoroasă pentru apologişti, ne învaţă că nu e pierdere de timp combaterea ereziilor, ci o datorie de prim rang a ierarhiei bisericeşti şi o datorie imensă pentru credincioşi, care trebuie să-şi apere credinţa, până la a muri pentru ea, împreună cu păstorii lor.
Cine crede că se poate juca cu *acurateţea* credinţei ortodoxe, atunci nu dă mare importanţă apologiei. Dar cine crede că *adevărul trebuie păstrat întreg* şi acesta este *adevărul mântuitor*, atunci acesta înţelege miza imensă a Sfântului Irineu din această carte.

au fiecare o formă de existenţă independentă şi propria lor înfăţişare, după cum se desparte omul de om şi o turmă de vite de alta?

Au apărut după modul cum creşte o ramură în copac? Şi atunci, au aceeaşi fiinţă cu cel care i-a produs sau au o altă fiinţă decât acela?

De asemenea, ei sunt produşi cu toţii în acelaşi timp, adică sunt contemporani unii altora sau au apărut într-o anume ordine şi, în acest caz, unii sunt *mai în vârstă*, iar alţii sunt *mai tineri*?

Şi iarăşi, ei sunt necompuşi şi simplii şi, de aceea, egali şi asemenea unii altora, după cum se produce sufletul sau lumina sau ei sunt compuşi şi diferiţi unul de altul, după cum sunt diferite membrele între ele?

3. Dacă fiecare dintre ei au fost produşi, după modul în care sunt zămisliţi oamenii, având fiecare parte de o naştere, atunci ei sunt generaţi ori din aceeaşi fire a Tatălui şi sunt identici cu Cratorul lor ori ei sunt diferiţi, şi atunci trebuie ca, în mod necesar, să fie gândiţi ca fiind formaţi din firi diferite.

Astfel, dacă fiinţele generate de către Tatăl sunt asemenea Ziditorului lor, rezultă că ele trebuie să rămână pentru veşnicie ca nişte fiinţe, care nu pot exista, deşi sunt produse de către El.

Însă, dacă au o fire deosebită de a Tatălui şi sunt capabili de schimbare, atunci cum pot exista fiinţe diferite în acelaşi loc, adică în Plenitudinea nestricăcioasă?

În plus, tot după gândirea lor, fiecare dintre ei[401] trebuie să fie înţeleşi ca nişte fiinţe complet separate de celelalte, după cum nici oamenii nu sunt amestecaţi unii cu alţii sau nu sunt uniţi[402] unul cu altul, iar fiecare trebuie să se distingă printr-o înfăţişare proprie şi să aibă o sferă anume de acţiune, una pentru fiecare şi, de asemenea, fiecare să aibă o anume mărime, după caracteristicile trupului pe care îl au şi nu a spiritului lor.

Căci ei vorbesc îndelung despre Plenitudine ca despre *o fiinţă duhovnicească* şi despre ei înşişi ca despre nişte

[401] Dintre eoni.
[402] Alipiţi, ca persoane, unii de alţii.

oameni „duhovniceşti” iar despre eoni spun că *se veselesc* împreună cu Tatăl, ca şi când ar fi nişte oameni, iar despre El, ca despre cel care *i-a gândit* şi *produs*.

4. Iar dacă eonii au derivat din Cuvânt, Cuvântul din Minte şi Mintea din Gândire, ca lumini din lumină, sau ca torţe aprinse dintr-o torţă, atunci ei sunt fără îndoială diferiţi unul de altul în ceea ce priveşte modul de generare şi mărimea.

Însă dacă sunt de aceeaşi fire cu Creatorul care i-a produs, atunci fie nu pot exista nicidecum, fie Însuşi Tatăl a devenit pătimaş.

Căci o torţă aprinsă de la o alta nu poate să aibă o lumină diferită, ci una asemenea cu cea de la care s-a aprins. Din această cauză şi luminile lor, dacă le-am stinge pe fiecare în parte, ne-am întoarce la forma iniţială, adică am avea o singură lumină, care a existat dintr-un început.

Însă noi nu putem să vorbim despre lumina însăşi, ca despre una care ar avea o parte mai recentă şi una mai veche, ci doar că avem o singură lumină. Însă nici nu putem să ne referim la torţele, care au primit lumina (căci torţele sunt contemporane nouă şi au aceeaşi substanţă, căci ele nu sunt *diferite* una de alta), ca la nişte *simple existenţe luminoase*, şi nici ca la una care a fost aprinsă puţin mai devreme sau ca la una care s-ar fi aprins acum.

5. Aşadar şi defectul, ca urmare al pasiunii, care e socotit o *neştiinţă*, fie atinge întreaga Plenitudine şi atunci toţi membrii ei au aceeaşi fire, iar Întâiul Tată va lua parte la acest defect al neştiinţei, fiind El însuşi un ignorant, fie toate aceste lumini ale Plenitudinii sunt diferite şi sunt pentru veşnicie impasibile / nepătimaşe.

Atunci, cum de poate deveni pasional un eon mai tânăr, dacă lumina Tatălui este cea care a aprins toate luminile şi ea este *o fire nepătimaşă*?

Şi cum poţi spune despre un eon că e *mai tânăr* şi despre un altul că e *mai bătrân*, dacă există o singură lumină în Plenitudine?

Şi, dacă cineva le numeşte pe ele *stele*, atunci, fără îndoială, că ele au aceeaşi natură. Căci dacă „stea de stea se deosebeşte în strălucire” (I Cor. 15, 41), fără îndoială că nu

se deosebesc în calităţi sau în substanţă şi nu pot fi pasibile şi impasibile în aceeaşi timp.

Potrivit acestor lucruri ele sunt ori asemenea cu firea Tatălui, şi trebuie să fie impasibile şi neschimbătoare, ori trebui să aibă în comun *doar* lumina Tatălui şi sunt pasibile de diferite trepte de stricăciune.

6. Aceleaşi conluzii se potrivesc şi pentru momentul când ei afirmă, că producerea eonilor aparţine Cuvântului, după cum ramurile cresc din copaci şi că, la rândul Lui, şi Cuvântul a fost generat astfel de către Tatăl lor.

Pentru că toţi eonii sunt formaţi din acceaşi substanţă cu a Tatălui, atunci ei diferă unii de alţii numai după mărimea pe care o au şi după natura lor şi se umplu de măreţia Tatălui, după cum degetele sunt în prelungirea unei palme.

Însă, dacă El are o existenţă pătimaşă şi e neştiutor, la fel trebuie să fie şi eonii care au fost generaţi de către El. Iar dacă este o mare nelegiuire să admitem *neştiinţă* şi *patimă* în cazul Tatălui tuturor, cum pot ei să descrie pe eonii produşi din El, ca provenind dintr-o *fiinţă pătimaşă*?

Şi cum pot vorbi cu atâta necredinţă despre *înţelepciunea* lui Dumnezeu, când ei se autointitulează a fi „oameni credincioşi"?

7. Şi iarăşi, dacă ei declară că eonii lor au emanat ca razele din soare, atunci toţi au acceaşi fire şi acceaşi origine şi ar trebuie ori să fie pătimaşi, ca Cel care i-a creat ori să fie impasibili pentru veşnicie.

Pentru că nu pot să spună că aceste fiinţe au fost produse, dar unele sunt *pătimaşe* iar altele sunt *nepătimaşe*. Căci dacă ei declară, că toate sunt *nepătimaşe*, atunci îşi distrug propriul lor argument.

Pentru că, cum ar mai suferi un eon mai tânăr pasiune, dacă toţi sunt *nepătimaşi*? Iar dacă ei spun că toţi sunt *pătimaşi*, după cum au şi îndrăznit să spună, atunci şi originarea lor de către Cuvântul, cât şi curgerea lor progresivă din Înţelepciune nu fac nimic altceva, decât să ne convingă că s-au întors la pasiunea Cuvântului, care este Mintea Întâiului Tată şi astfel înţelegem că Mintea Întâiului Tată şi Însuşi Tatăl sunt *pătimaşi*.

Pentru că Tatăl tuturor nu poate fi înţeles ca având o fiinţă compusă, care să fie separată de Mintea lui, după cum am arătat, atunci Mintea este a Tatălui şi Tatăl este împreună cu Mintea.

De aceea reiese, de la sine, că şi cel care ţâşneşte din sine ca Cuvânt sau, mai degrabă, ca Mintea însăşi şi este Cuvântul, trebuie să fie desăvârşit şi impasibil şi, ca cei care sunt produşi de către el, să fie şi ei de aceeaşi fire cu el şi să fie desăvârşiţi şi impasibili şi să rămână veşnic asemenea cu cel care i-a produs.

8. Şi, pentru ca să nu mai lungim vorba, aceşti oameni învaţă, că Cuvântul, care ocupă al treilea loc în şirul generării, nu l-a ştiut pe Tatăl.

Un asemena gând a rezultat, poate, dintr-o paralelă cu generarea umană, unde e posibil să nu îţi cunoşti părinţii. Însă această *neştiinţă* este imposibilă în cazul Cuvântului Tatălui. Căci dacă El este în Tatăl, atunci Îl cunoaşte pe Cel întru care este şi nu suferă de neştiinţă.

Însă aceste producţii despre care se vorbeşte sunt nişte puteri ale sale, care sunt mereu cu el, şi ele nu pot fi ignorante în ceea ce-l priveşte pe cel, cel care le creează, fiind mai mult decât nişte *raze*, care vin din soare.

Pentru că este imposibil ca Înţelepciunea lui Dumnezeu, care e în Plenitudine, să fie produsă în asemenea manieră, adică sub impactul pasiunii şi să fie concepută în neştiinţă.

După cum este imposibil ca această Înţelepciune, inventată de sitemul lui Valentin, să fie o producţie a răului, şi să cadă în diverse patimi, ci ea trebuie să fie liberă de orice neştiinţă. Căci atunci când dau mărturie despre mama lor şi vorbesc despre faptul, că a odrăslit un eon care a greşit, nu ne trebuie prea mult să ne dăm seama, de ce fiii unei asemenea mame, înoată în cea mai mare neştiinţă.

9. Şi nu ştiu ce ar mai putea spune despre producţiile menţionate în această situaţie. Căci nu mai au ce să-mi spună (căci am avut multe discuţii pe marginea acestor teme), despre vreo altă formă specială de existenţă, produsă altfel decât acestea.

Pot numai să-mi vorbească numai despre alte lucruri cunoscute numai de către ei, care au fost produse, la rândul lor, de un altul, care nu i-a ştiut pe primii[403].

Însă în ceea ce am spus mai înainte despre ei, din modul lor de expunere a acestor producţii sau din locul pe care îl ocupă[404], a rezultat că sunt *fiinţe spirituale*.

Căci oricum ai folosi cele expuse mai înainte, ei vor simţi să se delimiteze de adevăr, căci sunt departe cu totul de dreapta raţiune, şi să vorbească, pe mai departe, despre Cuvântul lor, care a ţâşnit din Mintea Întâiului Tată şi, după cum am arătat, să arate că el a produs fiinţe degenerate.

Fiindcă, deşi ei susţin că Mintea este desăvârşită, ca Unul-Născut anterior din Adâncul cel desăvârşit, totuşi nu sunt în stare să arate, *care este motivul* pentru care el este *desăvârşit*, decât numai că el a fost orbit de cunoaşterea şi de măreţia Tatălui.

De asemenea ei susţin că Mântuitorul a arătat semnul acestei taine, în cazul omului orb din naştere, căci eonul a fost în acelaşi fel produs de Unul-Născut cel orb, care este un ignorant, deşi este falsă neştiinţa şi orbirea aceasta atribuită Cuvântului lui Dumnezeu, care, potrivit teoriei lor, o are din cauza celei de a doua producţii a Întâiului Tată.

Şi iată-i pe aceşti sofişti admirabili (*admirabiles sophistae*[405])[406] şi exploratori ai sublimităţilor Tatălui celui necunoscut, care redau tainele cele mai presus de ceruri, „spre care Îngerii doresc să privească” (I Petr. 1, 12)! Căci ei ne învaţă, că din Mintea Tatălui celui mai presus de toate, a fost produs Cuvântul ca un orb, adică ca un neştiutor al Tatălui care l-a produs.

10. Dar voi, o, cei mai deșerți dintre sofiști (*vanissimi sophistae*)[407], cum cunoaşteţi Mintea Tatălui sau, mai

---

[403] Sfântul Iirneu cunoscuse atât de bine erezia gnostică, încât afirmă că nu mai e nimic nou de cunoscut despre ea, decât, poate, lucruri care au fost inventate de foarte curând, de către aceşti eretici.
Dacă ereticii nu îşi stabilesc în anumite cărţi învăţătura, atunci nu pot fi urmăriţi şi cunoscuţi. Noi ne putem raporta doar la scrierile lor şi la mărturiile unor adepţi ai lor (depinde cât de mult *cunosc* şi aceştia) dar nu putem şti lucrurile la zi, pe care ereticii le propagă.
[404] Eonii.
[405] Gr. 1, p. 311.
[406] Spus cu ironie, bineînțeles.
[407] Gr. 1, p. 311.

degrabă, că Tatăl Însuşi – căci El este Mintea şi desăvârşirea tuturor lucrurilor – a produs din sine pe Cuvântul, ca un eon imperfect şi orb, când El a fost în stare să producă din sine cele ale înţelepciunii Tatălui?

Căci dacă voi afirmaţi că Hristos a fost generat după aceia[408] şi declaraţi că el a fost creat desăvârşit, mai mult decât Cuvântul, care este anterior lui şi a fost produs de aceeaşi Minte, fără doar şi poate *desăvârşită*, şi nu *oarbă*, cum poate el atunci să producă eoni *mai orbi decât sine*, iar ultimul este Înţelepciunea, mereu orbi, dând naştere la un aşa număr mare de *trupuri rele*?

Căci Tatăl vostru este cauza tuturor acestor drăcovenii, căci declaraţi că măreţia şi puterea Tatălui vostru este cauza neştiinţei, asimilindu-i lui Adâncul şi desemnând, prin acest nume, faptul că El este Tatăl-cel-de-negrăit.

Însă, dacă neştiinţa este un rău, şi voi declaraţi toate relele ca derivând din această cauză, prin aceasta nu spuneţi decât, că măreţia şi puterea Tatălui este cauza acestei neştiinţe, iar pe El îl transformaţi în autorul răului.

Căci, dacă afirmaţi că aceasta este cauza răului[409], atunci nimeni nu trebuie să contemple măreţia Sa. Dar dacă aceasta este imposibil de făcut, pentru că Tatăl Se face pe Sine cunoscut, încă de la începutul existenţei lumii, pentru că El a făcut-o, atunci trebuie eliminat orice blam faţă de Sine, deoarece El nu poate schimba neştiinţa acelora, care vin după El.

Dar dacă ar fi fi putut să existe o perioadă anterioară, când El ar fi îndepărtat neştiinţa, care a crescut cu producţiile următoare, ea trecând de la unul la altul şi atunci ar fi devenit foarte adâncă în eoni, cu atât mai mult El ar fi putut să prevină neştiinţa, pentru ca aceasta să nu apară şi să nu se insinueze în existenţă.

11. Dar, după cum El a dorit, aşa a devenit cunoscut, nu numai eonilor, ci şi acelor oameni, care trăiesc în zilele din urmă. Însă, dacă El nu ar fi vrut să fie cunoscut de la început, El ar fi rămas neştiut şi acum. Şi atunci, după voi, cauza neştiinţei este dorinţa Tatălui.

---

[408] După eonii Plenitudinii.

[409] Neştiinţa.

Căci dacă El a cunoscut mai dinainte că acele lucruri se vor întâmpla în viitor, de ce nu s-a luptat cu neştiinţa acelor lucruri, înainte ca ea să se adâncească la ei?

Sau, mai degrabă, de ce nu după aceea, dacă sub puterea pocăinţei, se împarte ca o lucrare a lui Hristos? Căci cunoaşterea pe care o avem prin Hristos El a dat-o tuturor.

El putea cu mult înainte să dea aceasta, prin Cuvântul, Care a fost Primul-Născut al Unului-născut.

Or dacă cunoştea acestea de mai înainte şi El a dorit ca aceste lucruri să se întâmple astfel, atunci această operă a neştiinţei trebuie să dureze veşnic şi să nu se piardă. Căci lucrurile care au fost create în acord cu voinţa Întâiului vostru Tată trebuie să dureze cât durează dorinţa celui care le-a făcut.

Iar dacă ele trec, atunci dorinţa Celui care le-a poruncit existenţa, a fost aceea ca ele să fie trecătoare. Şi atunci, de ce eonii care au atins odihna şi au dobândit cunoaşterea desăvârşită prin învăţătura ultimă, spun că Tatăl este *incomprehensibil*?

Căci este evident că ei puteau să aibă această cunoaştere şi înainte de a deveni pătimaşi. Pentru că măreţia Tatălui nu a suferit vreo ştirbire de la început[410], atunci din aceasta, ei puteau cunoaşte că El este incomprehensibil.

Şi, dacă, în acord cu infinita Sa măreţie, El rămânea necunoscut, El ar fi trebuit ca în acord cu infinita Sa iubire, să păzească în nepătimire pe aceştia pe care i-a produs, nestingherindu-i cu nimic şi răspunzându-le la toate întrebările, ca astfel ei să cunoască, dintru început, că Tatăl este *cu totul incomprehensibil*.

[410] De la începutul creării eonilor.

Capitolul al 18-lea

Înţelepciunea nu a fost niciodată în mod real în neştiinţă sau nu a căzut în patimă. Entimema / gândirea ei nu a fost niciodată separată de sine sau nu a avut dorinţe concrete de a se depărta de sine.

1. Ce poate fi mai absurd, decât afirmaţia lor că Înţelepciunea a fost *neştiutoare* sau că a *degenerat*, că a devenit *pătimaşă*?

Fiindcă aceste lucruri sunt străine şi contrare înţelepciunii şi nici nu poate fi acestea[411] însuşiri ale sale. Căci atunci când există o vedere înainte dar neştiinţa se dovedeşte a fi *mai bună* decât aceea, atunci acolo nu există înţelepciune.

Şi, nu de mult, am spus, că ei numesc acest eon suferind *Înţelepciunea* şi că ei o numesc după numele pe care îl are sau după suferinţa ei.

Însă nu îl situează în Plenitudine, dacă acest eon a devenit *plin de patimă*. Căci un suflet nu poate fi puternic şi nu poate fi numit *duhovnicesc*, dacă nu trece prin astfel de experienţe[412].

2. Şi iarăşi, cum poate entimema ei, să se depărteze de ea şi să devină *pătimaşă* şi, mai ales, să devină *o existenţă separată* de Înţelepciune?

Pentru că entimema / gândirea este înţeleasă ca aparţinând unei persoane şi nu poate avea o existenţă izolată de sine. Dacă o gândire / entimemă rea este distrusă şi absorbită de una bună, atunci lucrurile stau ca în cazul bolii, când boala e înghiţită de vindecare[413].

Dar ce fel de gândire / entimemă este cea care precedă această patimă / pasiune? Pentru aceasta trebuie investigată natura Tatălui şi cele ce ţin de măreţia Sa. Dar dacă ea va fi pătrunsă iarăşi de patimă şi după ce a primit vindecarea?

Atunci trebuie să înţelegi, că Tatăl este incomprehensibil şi că este mai presus de orice descoperire.

---

[411] Neştiinţa şi păcatul.
[412] Lupta cu patimile.
[413] Literal: *de sănătate*.

În atare condiţii nu e normal să înţelegi, că ea dorind să cunoască pe Tatăl, tocmai de aceea a devenit *pătimaşă*. Însă atunci când a înţeles din nou că El este *de necercetat*, atunci i s-a redat *sănătatea*.

Şi, cu toate acestea, Mintea însăşi, care a întrebat despre natura Tatălui, a încetat să mai întrebe, potrivit cu ceea ce spun ei[414], ea[415] continuându-şi cercetarea, a învăţat că Tatăl este incomprehensibil.

3. Cum poate atunci entimema să se separe când concepe pătimaş, când patimile sunt *ale sale*? Alipirea de ele este personală iar omul nu poate să vină întru existenţă fără sentimente.

Părerile acestora sunt de nesusţinut şi ele se opun cuvintelor spuse de Domnul: „Căutaţi şi veţi afla" (Mt. 7, 7). Căci Domnul a dat Ucenicilor Săi desăvârşirea, ca urmare a căutării şi a descoperii Tatălui de către ei.

Dar Hristosul lor, care este deasupra, le-a dat perfecţiunea, prin aceea că El a poruncit eonilor să nu-L caute pe Tatăl, şi i-a covins să lucreze cu mâinile dar să nu-L caute pe El. Şi ei declară despre ei înșiși că sunt *desăvârşiţi*, prin aceea că nu l-au găsit pe Adânc, pe când eonii s-au desăvârşit prin aceea că, El este de negăsit, celor care întreabă despre El.

4. În concluzie, entimemele nu pot exista separat, despărţite de eoni şi, din această cauză, e foarte clar, că ei introduc o şi mai mare minciună prin patima ei[416], atunci când vorbesc, mai degrabă, de o separare de ea, dar declară, în acelaşi timp, că are *o substanţă materială*.

Atunci, dacă Dumnezeu nu este lumină şi dacă Cuvântul Său nu există, atunci nu-i putem condamna şi nici răsturna minciuna lor. Căci dacă acesta este adevărul, că aşa se întâmplă cu mintea oricărui eon, atunci ea a suferit.

Iar ceea ce ea a suferit a fost la nivelul gândirii. Şi atunci, după ei, entimema sa nu a păţit altceva, decât patima / pasiunea de a gândi, despre Cel care nu poate fi cuprins cu înţelegerea.

---

[414] Ereticii.
[415] Înţelepciunea.
[416] A Înţelepciunii.

Şi dacă entimema / gândirea ei a devenit pătimaşă / pasională, aceasta s-a întâmplat din cauză că a gândit lucruri care sunt imposibil de gândit.

Cum a putut atunci avea sentimente şi pasiune separate de entimemă, astfel încât să devină o substanţă atât de vastă pentru materia creaţiei, când entimema / gândirea a fost *pătimaşă* şi patima a fost în entimemă / în gândirea Înţelepciunii?

Căci nimic nu poate despărţi entimema de eon, după cum nici sentimentele nu pot fi separate de entimemă, adică printr-o separare, care să posede substanţă proprie. Prin aceasta, este evident, se distuge şi se aruncă la pământ sistemul lor.

5. Însă cum pot să se scindeze eonii în mai multe părţi şi cum pot deveni ei subiectul unei patimi / a unei pasiuni? Ea[417] a fost, mai presus de îndoială, de aceeaşi substanţă cu cele din Plenitudine iar în Plenitudine era Tatăl.

Acum, orice substanţă, când e adusă în contact cu o alta similară, nu se dizolvă nicidecum una în alta, nici nu sunt în starea de a se simţi pierdute ci, mai degrabă, rămân la fel şi cresc şi mai mult, cum se întâmplă cu focul când se întâlneşte cu un alt foc, duhul cu alt duh şi apa cu şi mai multă apă.

Însă cele care au naturi diferite, atunci când sunt puse la un loc, suferă *schimbări* sau *distrugeri* de tot felul. Privind astfel lucrurile, dacă a fost o producţie a luminii, ea nu suferă pasiune sau nu urmează vreun pericol din faptul că ea este lumină ci, mai degrabă, ea arde şi dă şi mai multă lumină, ea creşte tot mai mult, asemenea unei zile, care are pe cer un soare strălucitor. Căci ei spun că Adâncul însuşi a fost imaginea tatălui lor, adică *a Înţelepciunii*.

Orice specie de animal e unică şi diferită una de alta sau sunt diferite ca natură. Şi atunci când se întâlnesc există pericolul ca să se ucidă între ele. Dar când sunt obişnuite una cu alta şi trăiesc în armonie, nu e nimic periculos ca ele să stea în acelaşi loc ci, mai degrabă, îşi apără viaţa mult mai bine.

[417] Înţelepciunea.

Dacă acest eon a fost produs de către Plenitudine, din aceeaşi substanţă cu toţi ceilalţi, ea nu ar fi putut niciodată să se schimbe, fără ca să antreneze şi pe ceilalţi asemenea ei în această acţiune şi a căror esenţă este una *spirituală*.

Căci frica, groaza, patima, disoluţia interioară şi alte asemenea, pot apărea doar în lupta celor contrare, adică a unor fiinţe ca noi, care avem trupuri. Pe când la fiinţele spirituale şi care sunt pline de lumină, nu sunt posibile astfel de calamităţi.

Însă aceşti oameni şi-au înzestrat eonii cu acele patimi despre care vorbea poetul Menandru, care şi el era îndrăgostit şi era urât de cel pe care-l iubea[418].

Căci cei care au inventat astfel de păreri au în sistemul lor mai degrabă ideile şi concepţiile unor oameni nefericiţi în dragoste, decât realitatea substanţei divine.

6. Căci dacă medităm cum au descoperit ei natura desăvârşită a Tatălui şi dorinţa care exista în El şi cum au cuprins ei măreţia Sa, nu poţi decât să rămâi în neştiinţă sau în patimă şi acestea reprezintă un eon spiritual.

Sau, mai degrabă, acestea îţi vor da perfecţiunea, nepătimirea şi adevărul[419]. Fiindcă ei trăiesc asta dar nu o spun. Căci pot deveni oameni numai prin meditarea la Cel care este în faţa lor.

---

[418] Pare-se că e vorba despre tendinţele homosexuale ale poetului păgân Menandru.

[419] Sfântul Irineu spune acestea cu ironie, pentru că aşa credeau gnosticii că dobândesc înţelecpiunea, prin rămânerea lor în patimi.

Societatea contempornaă apreciază foarte mult această concepţie gnostică, fără ca s-o ştie, pentru că ea se bucură de orice oportunitate, care îi aduce fericirea pământească, adică bucuria de a păcătui.

Păcatul nu e considerat în lumea hedonistă de astăzi *o secătuire* şi *o omorâre duhovnicească* a sufletului şi trupului nostru ci, dimpotrivă, un mod de *destindere*, de *umplere de bine*, de *relaxare*.

Relaxarea e percepută ca o umplere intensă de poftă, de adrenalină, de clocot interior. Muzica e dată la maximum, sexul e văzut ca *o împlinire*, ca *o victorie* a bărbatului asupra femeii sau invers şi, cu cât eşti mai pătimaş, cu atât eşti mai de gaşcă, cu atât eşti mai cool, mai de treabă. Nervii sunt scăldaţi în alcool, singurătatea e tăvălită în orele de sex sălbatic, cu persoane necunoscute sau de puţin timp cunoscute, aventura, peripeţiile, viteza la maximum, excentricitatea e tot ce *împlineşte* şi asigură popularitate.

Simţul riscului se îmbină foarte bine cu *iluzia câştigului uşor*. Putem detecta imediat cum trăiesc oamenii astăzi, după modul cum se îmbracă sau îşi au aranjată casa. Sunt exprimaţi de pofta şi avântul libidinal pe care îl manifestă, de credinţa că sunt *fermecători* dacă păcătuiesc şi dacă sunt văzuţi bine în lumea lor.

Dar aceştia au devenit „desăvârşiţi” fiind împreună cu El şi, deşi sunt plini de multe patimi, ei „au atins” cunoaşterea şi înţelegerea adevărului.

Însă pentru ei spune Mântuitorul: „Căutaţi şi veţi afla” (Mt. 7, 7). Căci El a cerut Ucenicilor Săi, ca ei să-L caute pe Cel, Care e Făcătorul tuturor şi nu să-şi imagineze că o face.

Iar inefabilul Adânc şi ei înşişi doresc să treacă ca unii „desăvârşiţi”, fiindcă ei au văzut şi au găsit pe cel Singur desăvârşit, dar ei sunt încă pământeşti.

Deşi ei declară că acest eon, care a fost în Plenitudine, este pe deplin o fiinţă spirituală, totuşi, căutându-l pe Întâiul Tată şi dorind să găsească un loc în măreţia aceluia şi dorind să aibă o cuprindere a adevărului Tatălui, Înţelepciunea a căzut în patimă, dar într-una care, numai ea a avut-o faţă de această Putere, care depăşeşte toate lucrurile. Aceasta a făcut-o să se dizolve în substanţa celorlalţi eoni şi apoi a sfârşit prin a-şi dobândi existenţa personală.

7. Asemenea presupunere însă este absurdă şi este opinia unor oameni, care au căzut cu totul din adevăr. Pentru ca acest eon să fie superior celorlalţi şi mai mare decât cei dintâi, ei înţeleg, ca atunci când afirmă în sistemul lor de gândire, că ei sunt fructele entimemei care a suferit patimă, asta înseamnă că acest eon este tatăl mamei lor, care la rândul său, este propriul lor bunic.

Şi, din aceştia, următorii nepoţi rezultaţi, au căutat să cunoască pe Tatăl şi, după cum spun ei, au vrut să cunoască adevărul, desăvârşirea, odihna şi să dea lucrurilor schimbătoare împăcarea lor cu Tatăl, însă bunicul lor a căutat să trăiască în ignoranţă, în patimă, în frică şi nedumerire şi, din această stare de tulburare ei declară, că s-a format *materia*.

De aceea, a spune că ei *căutau desăvârşirea* Tatălui şi doreau *comuniunea* şi unirea cu El, dar un eon, la fel ca şi ei prin origine, care a dorit aceleaşi lucruri, a suferit disoluţie din cauza lor, cum poate această frază să fie crezută, când ea e total inconsistentă şi fără cugetare sănătoasă?

Asemnea cu ei sunt şi cei care ascultă astfel de învăţători, care orbi fiind ei înşişi, au învăţători tot la fel de orbi ca şi ei, fiind căzuţi cu toţii în vâltoarea neştiinţei, din cauza minciunilor pe care le-au crezut.

Capitolul al 19-lea

Lucrurile absurde spuse de eretici despre propriile lor origini. Opiniile lor referitoare la Demiurg sunt arătate de nesusţinut şi ridicole

1. Dar ce să mai vorbim despre seminţele lor[420], când aceştia concep pe mama lor după forma îngerilor, care s-au pogorât peste Mântuitorul, adică ca pe unii *fără formă*, *fără înfăţişare* şi *nedesăvârşiţi*?

Şi ce au pus ei în Demirug fără ştirea aceluia, în sensul că, într-un mod instrumental, ei pot atinge desăvârşirea şi forma în care sufletul poate fi (ca să spunem aşa) *desăvârşit* ca sământă?

Căci ei spun, că îngerii care au coborât peste Mântuitorul lor sunt nedesăvârşiţi şi fără o înfăţişare sau o formă anume. Dar aceasta s-ar întâmpla, dacă ei ar fi priviţi după înfăţişarea, care a generat acest fel de a fi.

2. Şi dacă ei spun că Creatorul lor a fost un ignorant, şi el şi-a depozitat sământa în sine, ca să împartă din ea cum a făcut cu omul, atunci cuvintele lor sunt amăgitoare şi deşarte şi nu au nicio dovadă în acest sens.

Căci cum poate fi el un ignorant, dacă seminţele posedă substanţe şi proprietăţi deosebite? Iar dacă ele nu au o substanţă şi nici calităţi, atunci nici nu sunt reale.

Şi dacă ar fi aşa atunci este un ignorant. Căci lucrurile reale au o înfăţişare a lor, au calităţi. Fie sunt fierbinţi, fie sunt iuţi sau dulci sau diferă de celelalte briliante.

Şi dacă continuăm astfel vom vorbi despre multe lucruri ale oamenilor, căci ele fac parte din sfera de acţiune a omului. Însă ele nu pot fi ascunse[421] în Dumnezeu, în Creatorul universului.

Ei au plecat de la ideea că seminţele Lui nu Îl cunosc, căci nu au calităţile despre care vorbim adesea. Căci dacă

---

[420] De urmaşii lor.
[421] Aceste calităţi ale lucrurilor fizice.

substanţa nu prezintă vreo acţiune, atunci ea este o pură non-existenţă.

Însă mie mi se pare, că la astfel de opinii s-a referit Domnul, când a spus: „Pentru fiecare cuvânt fără rost / neîntemeiat (*sermo otiosus*[422]; *idle word*) spus de către oameni, ei vor da seama în ziua judecăţii"(Mt. 12, 36).

Şi toţi învăţătorii care se aseamănă acestora, care umplu urechile oamenilor cu lucruri zadarnice/ care nu împing la acţiune, vor da seama, când ei vor sta în faţa tronului judecăţii.

Căci vor da răspuns pentru lucrurile pe care şi le-au imaginat în mod fals şi deşert, vorbind astfel împotriva Domnului.

Vor da seama pentru ce au făcut, fiindcă au dat doavadă de o asemenea îndrăzneală[423], declarându-se pe ei înşişi ca seminţele aceluia, şi că sunt împreună cu cei din Plenitudinea spirituală, fiindcă numai acestor oameni, care locuiesc în ea li se revelează adevăratul Tată.

Însă cei care au natură animală trebuie să-şi disciplineze / să-şi strunească simţurile.

---

[422] Gr. 1, p. 317.

[423] Ierarhia bisericească va da seama pentru orice cuvânt smintitor şi eretic pe care l-a spus cuiva vreodată. Vom da seama pentru orice predică de complezenţă, în care nu am vrut să vorbim despre Dumnezeu, ci despre noi înşine. Vom da socoteală lui Dumnezeu pentru orice lucru pe care nu l-am explicat convingător şi, prin aceasta, am sporit confuzia în cei care ne-au ascultat.
Vom da seama pentru modul cum am conceput frazele noastre, despre modul în care am spus adevărurile de credinţă, despre ataşamantul pe care l-am avut sau nu faţă de ele.
Căci nu e de ajuns numai *să spui*, ci să şi fii *una* cu ceea ce spui. Fariseismul, disimularea noastră vor constitui pietre de poticneală în faţa Dreptului Judecător.
În textul englezesc, *idle word* nu înseamnă numai *cuvânt deşert*, ci şi cuvânt care nu are forţa să te convingă, chiar dacă expune adevărul.
Idle word este un cuvânt care nu are putere duhovnicească sau care înlocuie, în mod duplicitar, atenţia de la lucrurile principale, la cele secundare. Orice expunere, care nu urmăreşte a-i zidi pe oameni şi care nu se face cu transpiraţie sfântă, cu multă dăruire este un *idle word*.
E de la sine înţeles că glumele proaste, bancurile, poveştile porcoase sau terifiante intră şi ele în această categorie. Orice promisiune neonorată este un cuvânt deşert. Orice salut, care nu e spus din inimă şi orice conversaţie de convenienţă este un păcat.
Tot ceea ce se face fără tragere de inimă sau mecanic e un păcat, care rugineşte avântul nostru către Dumnezeu. Trebuie să ne rugăm Domnului pentru orice păcat, pentru ca să ni-l ierte şi trebuie să ne pocăim pentru el. Dacă ne pare rău de pierderea timpului aiurea atunci ne venim în fire. Ceea ce nu devine faptă, nevoinţă iese din sfera normalului, a binelui lui Dumnezeu.

Dar dacă ei susţin că Demiurgul, atunci când a primit în sine întreaga sământă, şi care a fost depozitat în fiinţa sa de către Mamă, a rămas mai departe *un ignorant* al tuturor lucrurilor, atunci el nu poate fi înţeles nicidecum ca având legătură cu Plenitudinea.

3. Şi dacă ei sunt cu adevărat „duhovniceşti”, deoarece au ceva din Tatăl universului în sufletele lor, atunci, potrivit zicerilor lor, ei au sufletele formate din aceeaşi substanţă cu a Demiurgului, cu toate că el, deşi a primit [sământa] de la Mamă, una pentru toţi, întreaga sământă divină, şi a avut-o în sine, a rămas totuşi o entitate cu natură animală şi nu a înţeles acele lucruri înalte, care sunt deasupra.

Cu aceste lucruri ei se fălesc atâta şi spun că le cunosc, deşi sunt încă *oameni pământeşti*[424]. Şi nu încununează această pretenţie a lor, toate absurdităţile ce le-au rostit?

Căci imaginea aceasta, cum că *sământa* înseamnă *cunoaşterea* şi *desăvârşirea* sufletelor umane, a reieşit la ei numai din cauza necunoaşterii lui Dumnezeu în care trăiesc. Este o părere pe care o susţin şi prin care se arată cu totul ieşiţi din minţi şi fără niciun sens.

4. Căci este cel mai absurd şi abject lucru să spui, că sământa, aceea miunsculă şi cu putere germinativă, fiind astfel depozitată, a fost în stare să pregătească pe toţi pentru a primi raţionalitatea desăvârşită.

În această situaţie vom avea numai *un amestec* al materiei. Căci substanţa despre care ei vorbesc, derivă din neştiinţă şi păcat. Şi pentru că vor să dovedească asta, ei devin mult mai puternici şi mai folositori decât lumina Tatălui lor, dacă, într-adevăr, atunci când s-au născut, ei contemplau lumina, fiind fără nicio înfăţişare, dar când s-au îmbrăcat cu materia trupului, au căpătat o formă şi o înfăţişare, au crescut şi s-au desăvârşit.

---

[424] Ei vorbeau despre lucruri închipuite, de lucruri pe care le presupuneau a fi *cereşti*, dar aveau o viaţă plină de păcate, alipită de pământ. De aceea spune Sfântul Irineu că ei sunt *pământeşti* şi nu *cereşti* sau *duhovniceşti*. În discursul ortodox, orice delimitare de mintea pământească, înseamnă delimitarea de păcat şi de confortul non-ascetic.

Căci, dacă lumina care a purces din Plenitudine a fost cauza fiinţelor spirituale, care nu aveau nicio formă şi nicio înfăţăşare, şi nu aveau nicio mărime proprie, dar atunci când au coborât în lume li s-a adăugat cele ale lumii, şi astfel au dobândit desăvârşirea, atunci traiul de aici (pe care ei îl denumesc cu termenul de „întuneric"), se dovedeşte mult mai bun şi mai folositor decât traiul în lumina Tatălui lor[425].

Însă, cum să vedem astfel de afirmaţii, decât ca ridicole, când ei afirmă că mama lor a fugit ca să scape de fiinţele, care adorm în materie şi a fost pe punctul de a fi distrusă, dacă nu ieşea mai repede din această lume şi nu ar fi sărit în afară de sine, primind ajutor de la Tatăl.

Însă, când sămânţa sa se dezvoltă în aceeaşi materie[426] şi primeşte o formă, atunci ei spun că este potrivită să primească raţionalitatea desăvârşită.

Şi, de asemenea, că atunci când ea „fierbe", ea este formată din substanţe proprii şi străine ei. Şi, atunci, cum poate fi *spirituală* dacă e *pământească*? Căci cum poate „o mică sămânţă", aşa cum o numesc ei, să crească şi să primească o formă, şi o bogată perfecţiune, în mijlocul unei substanţe, care e contrată şi, pe deplin, improprie ei?

5. Şi, mai mult decât atât, ca să întregim cele spuse deja, se ridică o altă întrebare. A existat mama lor, atunci când s-au născut îngerii, care au fost creaţi din sămânţă, ca toţi ceilalţi sau ea este doar o fiinţă din marea succesiune?

Dacă ea a apărut simultan cu ceilalţi, atunci avea caracteristicile unui prunc. Şi atunci a coborât în acei oameni, care acum există numai în aparenţă.

Dar dacă [fiinţele cereşti] s-au format una câte una, atunci nici ea nu avea o formă / o înfăţişare ci, potrivit lor, a avut înfăţişarea acelor îngeri, pe care ea i-a contemplat.

Căci contemplându-i pe toţi şi odată pentru totdeauna, astfel a fost înţeleasă de către ei. Şi, se cuvine, aşadar, să

---

[425] Gnosticii aveau o viziune cerească deficitară, pentru că existenţa în lumina Tatălui nu presupunea desăvârşirea sufletelor, dar vedeau ca foarte pozitivă existenţa în trup, pentru că numai aşa omul se desăvârşeşte. Sufletele, create din lumină, coboara în trupuri şi această coborâre a lor nu era resimţită deloc ca *o povară*. Însă asta în aparenţă, atâta timp cât *vieţuirea în lume* e *o vieţuire în întuneric*, în comparaţie cu existenţa *în lumina* Tatălui sau în *cele de sus*.

[426] De care ea a fugit.

aibă din fiecare pe care i-a văzut, formele acelor sub care ea a fost cunoscută.

6. Atunci, de ce văd îngerii pe Mântuitorul, dacă ea într-adevăr a conceput imaginile lor, însă nu şi Mântuitorul, căci El este cu mult mai frumos decât ei?

De ce El n-o doreşte şi nici ea pe El, pentru ca astfel, ea să conceapă după imaginea Lui[427]? Atunci cum se face că Demiurgul, pe care ei îl cred *o fiinţă animală*, are, după cum spun ei, propria sa mărime şi înfăţişare şi a fost creat desăvârşit, potrivit firii sale, care pare mult superioară celei animale, dar când a fost trimis ca fiind nedesăvârşit, şi a primit să coboare într-un suflet, atunci a căpătat o formă, şi prin aceasta a devenit desăvârşit, şi a putut să dobândească *puterea* de a cunoaşte raţiunea desăvârşită?

Atunci, dacă el poate căpăta o formă de om animalic şi pământesc, de ce mai spunem că el este *după asemănarea* îngerilor, pe care ei îi numesc „lumini", dacă se asemănă cu oamenii, care sunt aici, jos?

Pentru că, în acest caz, el nu vrea să aibă asemănarea şi înfăţişarea îngerilor ci, mai degrabă, pe a acelor suflete în care el primeşte o formă.

Însă, după cum apa, când e turnată într-un vas ia forma vasului în care e pusă – dacă şi aici se petrece aceeaşi omogenizare – şi dacă atunci când o congelezi ia forma vasului în care e pusă – atunci şi sufletele au aceeaşi formă cu trupurile în care locuiesc. Căci ele însele[428] s-au adaptat vasului în care sunt, după cum am spus mai înainte.

Atunci, dacă sămânţa – la care ei se referă – se solidifică şi ia o formă anume, atunci ea are înfăţişarea unui om şi nu înfăţăşarea unui înger. Şi atunci, cum e posibil ca sămânţa să fie după imaginea îngerilor, dar să fie văzută, mai apoi, ca având o formă *asemenea* oamenilor?

Atunci, de ce are nevoie să coboare în trup, dacă are *o natură spirituală*? În mod normal, cei trupeşti au nevoie de ceea ce e duhovnicesc, dacă vor să se mântuiască.

---

[427] După înfăţişarea Sa.
[428] Sufletele.

Putem să ne sfinţim şi să ne curăţim de orice întinăciune, numai dacă ceea ce este muritor va fi înghiţit / va fi cuprins / se va împărtăşi de nemurire (I Cor. 15, 54).

Cei duhovniceşti şi cereşti însă nu au nevoie de un astfel de lucru[429], ci numai cei de aici, de jos. Din aceasta ei nu au nici un beneficiu, însă noi creştem prin ea[430].

7. Încă şi mai mult putem arăta, că această discuţie a lor este falsă. Căci poate să fie înţeles acest lucru de către toţi, prin aceea că ei declară, că acele suflete care au primit sămânţa din Mama lor, sunt *superioare* celorlalte.

Din această pricină ele au cinstit pe Demiurg şi au devenit prinţi, regi şi preoţi. Iar dacă acest lucru ar fi fost adevărat, atunci marii arhierei Caiafa şi Ana şi mai marii preoţilor, şi fariseii, şi căpeteniile [dintre iudei], ar fi trebuit să creadă primii în Domnul, potrivit celor spuse de către ei.

Dar, mai degrabă, ar fi trebuit să creadă regele Irod[431]. Însă nici el, nici mai marii preoţilor, nici căpeteniile, nici vreunul din fruntea poporului nu au crezut în El.

Ci au crezut, dimpotrivă, aceia care cerşeau la drumul mare, surzii, orbii[432].

El a fost respins şi dispreţuit de mulţi. Şi Pavel spune acest lucru: „Căci priviţi chemarea voastră, fraţilor, căci nu

---

[429] De curăţire de patimi, pentru că ei sunt deja Sfinţi.

[430] Prin asceză. Sfântul Irineu arată că puterile cereşti nu au nevoie de curăţire de patimi şi de desăvârşire, pentru că ele o au deja. Nu Îngerii trebuie să se întrupeze, ci noi, oamenii, trebuie să ne curăţim de patimi şi să ne sfinţim viaţa.

[431] Sfântul Irineu presupune acest lucru, poate din cauza faptului, că Irod auzise de la cei trei magi despre naşterea lui Mesia.

[432] Din atmosfera Sfintelor Evanghelii ne dăm seama de un lucru dramatic întâmplat în Israelul de acum două milenii. Toţi aşteptau pe Mesia, nu contează cu ce inimă şi cum Îl vedeau, cum şi-L imaginau.

Şi când El a venit, dintre teologii şi gânditorii de seamă ai timpului, nu s-a găsit niciunul, ca să vadă în *Iisus* pe *Mesia*. Dar L-au cinstit mulţi dintre marginalizaţii timpului. Aceştia au venit la Iisus şi L-au crezut, deşi nu se pregătiseră pentru El, cu atâtea citiri şi rugăciuni, ca acei credincioşi fervenţi ai legii mozaice.

Drama acelor necredincioşi, drama celor culţi nu a fost că ei citiseră foarte multe. Nu cultura teologică i-a făcut inapţi pentru a-L primi pe Hristos. Ci nu şi-au curăţit simţurile, mintea, inima ca să-L sesizeze pe Cel prea frumos, pe Cel iubit, pe Cel aşteptat de milenii.

Drama lor poate fi oricând drama noastră. Nu multa carte ne face să nu vedem în semenii noştri pe Hristos, ci înfumurarea şi lăcomia noastră. De aceea nu le dăm milostenie, pentru că ne gândim prea mult la noi şi prea puţin la veşnicie. Preţuim materia în locul sufletului. Urmărim să ne mântuim noi, dar nu şi alţii. Şi când vrei să fii *numai tu* cu Hristos sau când îţi creezi un *Hristos imaginar*, atunci te desparţi de El, Care este Viaţa şi Fericirea tuturor.

mulţi sunt înţelepţi între voi, nici nu sunt mulţi nobili, nici nu sunt mulţi puternici. Căci pe aceia ai lumii[433], pe care oamenii îi dispreţuiesc, pe aceia i-a ales Dumnezeu" (I Cor. 1, 26-27).

Din această cauză, aceste suflete, nu sunt superioare altora pentru că a fost *depozitată* în ele sămânţa şi nici pentru că *au cinstit* pe Demiurg.

8. Iar despre acest lucru, care s-a arătat a fi slab şi de nesusţinut şi de-a dreptul himeric, cred că am spus destul. Căci nu e nevoie, ca să folosim un proverb cunoscut, ca să bem un ocean, pentru a afla că *apa este sărată*.

Ci, ca şi în cazul statuii din argilă, dacă o colorezi pe afară o poţi confunda cu aurul, dar ea este, în realitate, din argilă. Însă dacă te apropii de ea şi atingi o parte a ei, îţi dai seama că e un şiretlic şi că e din argilă.

La fel pot să se elibereze de minciună şi aceia, care caută adevărul în cadrul unor opinii false. Căci pot face ca mine, nu expunând doar o mică parte, ci multimple cugetări ale sistemului lor, care sunt foarte importante pentru ei, şi din acelea să arate, nu în necunoştinţă de cauză, ci dimpotrivă, spre ce îi îndreaptă acela, care e slab acolo, înşelător, acaparator şi dăunător şi care au legătură cu şcoala valentinienilor şi cu toţi acei eretici, care au vorbit în mod vilcean despre un Demiurg, care ar fi Creatorul acestui univers.

Însă acesta nu e, cu adevărat, decât numai Dumnezeu, lucru care poate fi uşor de combătut, după cum am făcut-o deja.

9. Căci cineva cât de cât cu mintea pe umeri şi care are puţină atingere cu adevărul, cum poate să-i asculte pe ei, când aceştia afirmă că există alt Dumnezeu deasupra Creatorului? Şi că există şi alt Unul-Născut, care e un alt Cuvânt al lui Dumnezeu.

Dar despre acesta ei spun că a fost produs într-o stare de decădere. Şi spun că există şi *alt Hristos*, care s-ar fi format înainte de Sfântul Duh, în urma tuturor celorlalţi eoni.

---

[433] Varianta textuală americană desemna acele „lucruri" ale lumii pe care şi oamenii le urăsc. Însă „lucrurile" se refereau la *oameni* şi nu la *lucruri obişnuite*.

Şi cum să-i asculţi, când spun că există şi *un alt Mântuitor*, dar care nu provine din Tatăl tuturor, ci a fost o producţie formată prin contopirea eonilor, care au apărut în starea de decadenţă / de păcătoşenie şi că El a fost produs în mod silit de această stare decăzută?

Însă dacă aşa stau lucrurile, atunci nici eonii, care au apărut în stare de neştiinţă şi păcătoşenie, nici Hristos, nici Sfântul Duh, nici Marginea, nici Mântuitorul, nici îngerii, nici propria lor Mamă, nici sămânţa ei, nici toţi ceilalţi din lume nu au făcut tot ceea ce există.

Ci universul acesta, în totalitatea sa, era un deşert / un loc pustiu şi nu avea niciun lucru bun din câte are. Şi, în acest fel, ei nu sunt numai de condamnat din cauza necredinţei cu care luptă împotriva Creatorului tuturor, pentru că Îl declară a fi fructul unui păcat / a unei patimi[434], ci şi a luptei lor împotriva lui Hristos şi a Duhului Sfânt, despre care spun, că au fost produşi tot dintr-o patimă / defect, ca şi primul, şi că Mântuitorul a fost produs în păcat.

Şi astfel, cine va tolera să asculte deşarta lor vorbire, pe care vor să o împăneze în mod viclean cu tot felul de parabole, şi să se afunde în această minciună, alături de aceia, care le sunt fideli şi să ajungă în cele mai josnice căi ale necredinţei?

---

[434] Literal: a unui defect. Am tradus de cele mai multe ori cu „defect” şi nu cu „patimă”, deşi e vorba despre unul şi acelaşi lucru.

Capitolul al 20-lea

Zădărnicia argumentelor aduse de către eretici pentru a demonstra, prin parabole, prin vânzarea lui Iuda şi prin Patimile Domnului, suferinţele celor 12 eoni

1. Şi este inutil să mai spun că parabolele şi acţiunile Domnului au fost falsificate de către sistemul lor, cum am dovedit deja.

Căci, spre exemplu, ei doresc să demonstreze, că patimile celor 12 eoni, susţinute de către ei, nu sunt decât pătimirile Mântuitorului iar pe cei 12 Apostoli îi consideră cele 12 luni ale anului.

Căci ei spun că Domnul a predicat numai un an, după ce a fost botezat. De asemenea, spun ei, acest lucru se poate vedea în mod evident, şi din cazul celei care suferea de scurgerea sângelui (Lc. 8, 43-48).

Căci femeia, care suferea de 12 ani şi care s-a atins de veşmântul Mântuitorului, a devenit întreagă, prin puterea care a ieşit din Domnul.

Despre această „putere", aceştia spun, că ea a avut-o într-o viaţă anterioară. Căci Puterea care suferea a ieşit din sine şi a curs în imensitatea creaţiei în aşa fel, încât ea era în pericol de a se dizolva în întreaga substanţă a eonilor.

Dar atunci când s-a atins de prima Tetradă, care este reprezentată de veşmântul Lui[435], ea s-a simţit izbăvită şi eliberată de patima ei.

2. Şi iarăşi, atunci când vorbesc despre patima / pasiunea celor 12 eoni, ei vor să dovedească asta prin modul de comportare al lui Iuda.

Însă cum este posibil ca Iuda să poată fi comparat cu un eon, şi să fie un tip al ei, el care a fost numărat în rândul celor 12 Apostoli, dar nu a mai dobândit nicidecum locul său înapoi?

Pentru că eonul[436], al cărui tip ei declară că este Iuda, după ce s-a separat de entimema ei, a fost repus sau rechemat în poziţia pe care o avusese anterior.

---

[435] Al Mântuitorului Hristos.

Însă Iuda a pierdut apostolia sa şi a fost scos afară, iar Matia a fost rânduit în locul lui, după cum s-a scris: „şi apostolia lui să o ia altul”(F. Ap. 1, 20).

De aceea şi ei trebuiau să spună, că cei 12 eoni au fost scoşi afară din Plenitudine şi că au fost produşi alţii sau că au fost trimişi alţii ca să ocupe locul ei, ca să fie ca în cazul lui Iuda.

Însă mai ne-au spus şi că eonul acesta *a suferit*. Dar Iuda *nu a suferit*, ci el a fost *trădătorul*. Căci şi ei ştiu că Cel care a suferit e Hristos şi nu Iuda şi că Hristos a suferit pătimire. Atunci, cum poate Iuda, trădătorul Celui care a suferit pentru mântuirea noastră, să fie tipul unui eon care a suferit?

3. Însă, dacă, cu adevărat, patimile / pătimirile lui Hristos nu au avut nimic în comun cu pasiunile / patimile eonilor, atunci nici nu pot fi considerate la fel. Pentru că eonii au suferit o patimă / pasiune dizolvantă şi distructivă, căci cea[437] care a suferit era în pericolul de a se distruge pe sine[438].

Dar Domnul nostru Hristos a suferit cu toată vigoarea[439] şi nu numai a pătimit aşa, accidental. Şi El nu numai că nu a fost în pericolul de a Se pierde / de se distruge pe Sine, ci a restaurat pe omul căzut prin propria Sa putere, şi l-a rechemat pe el la nestricăciune (*incorruptionem*[440])[441].

---

[436] Se referă la Înţelepciune.
[437] Înţelepciunea.
[438] Ca fiinţă, ca entitate, ca individualitate.
[439] Deplin, cu o durere inexprimabil de mare.
[440] Gr. 1, p. 323.
[441] Moartea Domnului nu a produs diminuarea puterii Domnului, adică nu L-a secătuit de puterea Sa dumnezeiească din trupul Său. Ci, dimpotrivă, moartea Sa se dovedeşte a fi plină de forţă dumnezeiască, pentru că trupul Său se dovedeşte a fi, la înviere, plin de har şi de lumină.
Învierea Lui arată că trupul Său a fost restaurat, a dobândit iarăşi pentru om puterea de a fi *mai puternic* decât moartea, adică decât păcatul şi decât consecinţele păcatului. Umanitatea întreagă a fost restaurată prin Hristos, a fost pusă, repusă stăpână peste fire, nu roabă firii şi a fost rechemată in corpore la nestricăciune, la îndumnezeire.
După cum vedem, teologia irenică are dimensiunea restaurării în Hristos, a restaurării depline şi plenare a umanităţii, vorbeşte despre pnevamtizarea omului prin asceză şi despre faptul, că suferinţa nu îl secătuieşte pe om, ci îl întăreşte, atunci când suferinţa este o încordare totală a firii împotriva patimilor din noi.
Însă restaurarea, mântuirea lumii este o dimensiune hristologico-pnevmatologică şi nu o victorie a lumii căzute prin cunoaştere şi cultură. De aceea Ortodoxia pune la

Iar dacă eonii au pătimit, pentru că ea[442] l-a căutat pe Tatăl şi a vrut să-l găsească pe El, Domnul nostru a suferit tocmai ca să aducă pe cei care se îndepărtaseră de Tatăl, la cunoaşterea şi comuniunea cu Sine.

Ea[443] a căutat măreţia Tatălui şi pentru aceasta a devenit pătimaşă, lucrul care o conducea la distrugere.

Dar Domnul, suferind acelea, ne-a dat înţelepciunea Tatălui şi ne-a mântuit pe noi.

Căci ei spun, că patima ei a dat naştere unei femei slabe, infirme, imature şi incapabile.

Însă patimile / pătimirile Sale ne-au adus putere şi tărie (*fortitudinem et virtutem*)[444]. Căci Domnul, prin cele ce a suferit, „s-a suit la înălţime, a robit robime, a dat daruri oamenilor" (Ps. 67, 19 / KJV: Ps. 68, 18) şi a dat celor care cred în El, puterea de a „călca peste şerpi şi peste scorpii, şi peste toată puterea vrăjmaşului" (Lc. 10, 19), adică peste toţi inventatorii de erezii (*principis apostasiae*)[445].

Şi de asemenea Domnul nostru, prin patima Sa, a distrus moartea, a curmat păcatul şi a pus sfârşit stricăciunii, a distrus neştiinţa, căci El a dat viaţa şi a dezvăluit adevărul şi ne-a dat nouă darul nestricăciunii[446].

---

baza cunoaşterii nu efortul intelectual autonom, ci asceza şi curăţirea de patimi, împreună cu efortul de cunoaştere raţională şi ştiinţifică.

Raţiunea nu e văzută, în Biserica lui Hristos, ca o dimensiune totalizatoare a omului, ci omul, în integralitatea sa, trebuie să devină *asemenea* lui Dumnezeu, plin de har şi de lumină divină.

Însă raţiunea trebuie să fie împreună cu voinţa şi cu sentimentele noastre, noi înşine trebuie să fim angrenaţi deplin, trup şi suflet în cunoaşterea lui Dumnezeu şi a creaţiei. Sensurile lumii ni se dezvăluie mai deplin *numai* prin Creatorul lor şi *numai* curăţindu-ne prin fapte bune şi pocăinţă putem sesiza, din ce în ce mai mult, cu fiinţa noastră, în integralitatea ei, măreţia lui Dumnezeu, harul Său şi raţiunile omului, ale lumii şi ale lucrării Sale cu noi pentru veşnicie.

[442] Înţelepciunea.

[443] Tot despre Înţelepciune e vorba.

[444] Gr. 1, p. 323.

[445] Ibidem.

[446] După cum tuşam şi într-o notă anterioară, Sfântul Irineu prezintă o teologie a răscumpărării desăvârşită. Patimile Domnului au distrus moartea, pentru că El a făcut viu trupul Său sau pentru că moartea nu a putut intra în trupul cel de viaţă făcător al Domnului, căci nu avea în el germenul păcatului, cel care cauzează moartea.

Mulţimea păcatelor El a distrus-o, prin aceea că din trupul Său putem lua puterea de a învinge, de a birui, de a curma revărsarea păcatului în fiinţa noastră lăuntrică. El a disipat această negură a păcatului, această negură a neştiinţei, pentru că ne-a arătat prin Sine, Cel înviat, că destinaţia noastră este aceea de a ne umple de lumină şi nu de negura şi pâcla patimilor demonice.

Însă eonii lor, în timp ce ea suferea, au devenit şi ei ignoranţi şi au devenit o substanţă fără nicio formă, în afara tuturor celor produse în lume, ca moartea, stricăciunea, păcatul etc.

4. Astfel, Iuda, unul dintre cei 12, nu a fost un tip al eonului suferind şi nici al patimilor Domnului. Cele două aserţiuni ale lor se exlud de la sine.

Însă nu este acesta singurul caz, după cum am mai arătat pe parcurs, ci astfel de *nepotriviri* vedem peste tot. Că Iuda a fost trădător în rândul celor 12, sunt de acord cu toţii, fiindcă el face parte din şirul celor 12 menţionat în Evanghelie.

Însă eonul despre care vorbim nu este al 12-lea, ci al 30-lea. Căci, conform cu afirmaţiile lor exprimate anterior, nu numai 12 eoni au fost produşi de către Tatăl, nici ea nu a produs 12, ci, dimpotrivă, ei spun despre ea, că ocupă locul al 30-lea în rândul producţiilor.

Atunci cum poate Iuda, cel care face parte din cei 12, să fie tipul unui eon, care în sistemul lor ocupă *locul 30*?

5. Dar, dacă ei spun că această cădere a lui Iuda este imaginea entimemei / minţii ei, nici în această situaţie nu va fi o imagine perfectă a corespondentei sale.

Căci entimema era separată de eon, şi numai după ce a primit înfăţişarea lui Hristos şi a participat la cunoştinţa Mântuitorului şi a făcut toate lucrurile, care sunt în afara Plenitudinii, după chipul / imaginea celor din Plenitudine, numai atunci, spun ei, a fost reprimită în Plenitudine şi, potrivit sistemului de uniri, ea a fost unită cu Mântuitorul, care a făcut toate cele de jos.

Stricăciunea nu s-a găsit în El. În trupul şi sufletul Său uman nu a intrat păcatul, stricăciunea, moartea şi din acestea primim şi noi puterea de a scoate din noi stricăciunea, împuţiciunea patimilor.

Putem face, prin Hristos, ca trupul nostru să nu devină stârv, ci locaş al Duhului Sfânt şi după moartea noastră. În Hristos avem tot adevărul, care mântuieşte şi nu mai trebuie să-l căutăm în altă parte. Viaţa adevărată e trăirea *prin* şi *din* adevărul lui Hristos.

În măsura în care Hristos este evident pentru noi prin cuvintele Sale şi Îl simţim în noi, pe măsura acestei simţiri trăim şi viaţa Lui. Hristologia are consecinţe reale în soteriologie. Soteriologia decurge din Hristos şi din opera Sa mântuitoare şi sfinţitoare. Într-o expunere dogmatică, soteriologia nu precede hristologia ci îi urmează, fiind o parte componentă a eclesiologiei.

Însă Iuda a căzut odată pentru totdeauna şi nu s-a reîntors între cei 12 Apostoli. În locul lui s-a ales o altă persoană, care a plinit numărul celor 12.

În afară de aceasta, şi Domnul a spus despre el[447] : „Vai de omul acela prin care Fiul Omului va fi vândut" (Mt. 26, 24). Şi iarăşi: „mai bine ar fi fost dacă acest om nu s-ar fi născut niciodată"(Ibidem.).

Căci El l-a numit pe Iuda „fiu al pierzării" (In 17, 12). Iar dacă ei spun că Iuda a fost *un tip al entimemei*, atunci nu este ca entimema separată de eon.

Căci patima oricum era în ea, iar *numărul 12* nu poate fi înţeles ca *un tip* şi *o împlinire* a numărului 3.

Căci Iuda a căzut şi în locul lui a fost ales Matia, dar în cazul eonilor are loc pericolul disoluţiei şi al destructurării [individuale].

În cazul lor avem o entimemă şi o patimă, căci ei despart *entimema* de *patimă*. Şi atunci când se vorbeşte despre *restaurare* se vorbeşte despre faptul, că entimema a dobândit *o formă anume*.

Însă pasiunea / patima, când s-a separat de entimemă, a devenit materie[448]. Şi, de aceea, există trei lucruri, adică *eonul*, *entimema* şi *patima*. Dar Iuda şi Matia, oricare dintre ei, nu pot fi *tipul celor trei*.

---

[447] Despre Iuda.

[448] Din desfăşurarea cosmogenezei gnostice înţelegem, cu atât mai mult, că materia este o excrescenţă frauduloasă a entităţilor divine sau, mai precis, că este o parte *murdară* a divinităţii.

Cosmogeneza se transformă astfel într-un supliment al teogenezei, pentru că materia este de esenţă divină, transformând sistemul gnostic într-un sistem semi-panteist, datorită faptului că materia nu este o formă *pură* a divinităţii, ci una *impură*.

Însă mai observăm şi altceva din acest sfârşit de capitol, că o individualitate a Plenitudinii se poate descompune în părţile ei componenente iar fiecare parte componentă poate să existe de sine stătătoare, deşi statul iniţial al eonului era *integralitatea*.

Capitolul al 21-lea

Cei 12 Apostoli nu au fost tipuri ai eonilor

1. Şi iarăşi, dacă ei spun că cei 12 apostoli au fost tipul acelui grup de 12 eoni, care a avut producţii în unire cu Omul şi Biserica, atunci trebuie să inventeze şi alţi 10 Apostoli, ca tipuri ai celor 10 eoni, care au mai rămas şi despre care ei spun, că au fost produşi de Cuvânt şi Viaţă.

Căci n-are nicio logică să afirmi că cei mai mici şi inferiori dintre eoni au fost produşi de către Mântuitorul, aidoma alegerii celor 12 Apostoli, pe când cei mai mari şi superiori celorlalţi, nu au parte de aceiaşi *prevestire*.

Căci, dacă Mântuitorul, după cum spun ei, şi-a ales Apostolii din acest motiv, ca prin intermediul lor, El să prezinte eonii Plenitudinii, atunci putea alege şi alţi 10 Apostoli, cât şi alţi 8 înaintea acestora, dacă El trebuie să arate şi prima Ogdoadă.

Fiindcă nu putea să prezinte numai duodecada, şi pentru aceasta să fie nevoie numai de tipul celor 12 Apostoli.

Dar Domnul nu a ales numai acest număr de Ucenici. Ci, după cei 12 Apostoli, Domnul nostru a trimis şi alţi 70 înaintea Lui.

Însă cei 70 nu pot fi tipul nici ai Ogdoadei, nici ai Decadei şi nici ai Treizecimii. Atunci, care este raţiunea pentru care eonii tineri, după cum am spus, sunt reprezentaţi de cei 12 Apostoli, pe când cei superiori lor, din care au primit fiinţa, nu sunt prefiguraţi de către nimeni?

Dar, dacă cei 12 Apostoli au fost aleşi cu un scop, adică numărul celor 12 eoni să fie indicaţi prin aceia, şi cei 70 ar fi trebuit să fie aleşi, ca să se constiuie în tipul celor 70 de eoni.

Dar, în acest caz, ei ar fi trebuit să afirme, mai degrabă, nu un număr de 30 de eoni, ci de 82. Căci El atâţi Apostoli a ales şi aceştia puteau să fie tipul eonilor Plenitudinii şi nu se puteau constitui într-un alt tip.

Însă ei nu au făcut altceva, prin indicarea Apostolilor Săi, decât *să aprobe* numărul eonilor, care sunt în Plenitudine.

2. De altfel, noi nu trebuie să tăcem precum Pavel[449], ci să cerem acelora, după tipul acelor eoni, a Apostolilor, care au fost cu noi pe pământ, să-l includem între ei şi pe Mântuitorul tuturor, a cărui fiinţă derivă din darurile tuturor la un loc şi pe care ei îl şi numesc „Toate lucrurile", căci din el s-au format toate.

Căci poetul Hesiod îi dăduse acestei fiinţe, tot ca şi ei, numele de Pandora, adică: „Darurile tuturor".

Şi de aceea şi cred, că toate darurile eonilor au fost centrate în el. Când a descris aceste *daruri*, Hermes a spus printre altele: „a băgat cuvintele *hoţie* şi *înşelătorie* în minţile lor, şi i-a învăţat să fie *hoţi*".

Fiindcă scopul ei era de a duce pe un drum greşit pe oamenii proşti, adică pe cei care au crezut în minciunile lor.

Căci şi Mama lor, adică Leto[450] / Latona[451], i-a provocat în mod tainic (în greceşte numele ei desemnează pe *cea care stârneşte* / *provoacă* / *excită* pe oameni), şi fără să cunoască pe Demirug, a dat naştere unor „taine" profunde şi inexprimabile şi proprii numai unor urechi desfrânate[452].

Căci şi Mama lor[453], nu numai că a provocat „taine" ca acelea despre care vorbeşte Hesiod, dar s-a priceput să născocească şi unele despre care vorbeşte poetul Pindar.

Căci Pindar spune ce a făcut Demirugul, în cazul lui Pelope, a cărei trup a fost tăiat în bucăţi de către Tatăl şi a fost strâns şi pus la un loc, şi apoi a fost transformat la loc de către zei.

Căci aceasta indica pe Pandora. Şi, după cum dovedesc minţile lor veştejite, prin ceea ce ei spun, nu se referă la nimic altceva, decât la lucruri, care au *acelaşi duh* cu al acelora.

---

[449] În a vorbi despre cele văzute în extaz, probabil.

[450] *Cf.* Gr. 1, p. 325.

[451] *Cf. Liddell-Scott Lexicon*, 24. 736, apud *BW 6*, Latona (în latină) a fost mama lui Apollo şi a lui Artemis, numele său fiind prezent la Homer sub forma: Λητῷος.

[452] Concluzia ultimă este că imoralitatea era aceea, care îi caracteriza pe gnostici şi nu dorinţa de învăţătură, de cunoaştere. Gnosticul nu era *un căutător de adevăr*, ci *un inventator de minciuni*, prin care să-şi satisfacă poftele cele mai josnice.

[453] A gnosticilor.

Capitolul al 22-lea

Cei 30 de oni nu sunt tipul lui Hristos, care a fost botezat la 30 de ani. El nu a suferit în a douăsprezecea lună de după botezul Său, ci a avut mai mult de 50 de ani când El a murit[454].

1. Am arătat că numărul de 30 nu poate fi susţinut. Sunt prea puţini eoni, după spusa lor, în Plenitudine şi prea multe fiinţe create, care nu le corespund ca număr.

De aceea nu există 30 de eoni şi nici nu a venit Mântuitorul să se boteze când avea 30 de ani, pentru această raţiune.

Căci El putea să arate şi prin propria sa tăcere eonii din sistemul pe care ei îl prezintă, atât timp cât ei spun, că Mântuitorul a fost separat şi respins de către Plenitudine.

Însă ei mai spun şi că El a suferit în a 12-a lună şi, cu alte cuvinte, că a predicat numai un an, după ce S-a botezat.

Ei doresc să stabilească acest lucru şi printr-o prorocie, căci e scris: „Declar ca pregătit anul Domnului, şi ziua răzbunării" (Is. 61, 2).

Dar, fiind pe deplin orbi, ei spun că au găsit aici tainele Adâncului, neînţelegând ce a vrut să spună Isaia aici, prin *pregătirea anului Domnului* şi prin *ziua răzbunării*.

Căci Prorocul nu a vorbit aici despre pregătirea unei zile, care să aibă 12 ore şi nici despre un an, care să fie de 12 luni. Şi asta o ştiu şi ei, că Prorocii s-au folosit adesea de parabole şi alegorii şi nu le-au înţeles, pe cele pe care le-au grăit, după sensul literal al cuvintelor.

2. Astfel, prin ziua răzbunării, Domnul a arătat că va răsplăti fiecăruia după faptele sale, adică a vorbit despre Judecata [de apoi].

---

[454] Faptul că Hristos Dumnezeu a avut mai mult de 50 de ani, atunci când a fost răstignit pe Cruce e o noutate şocantă pentru mine. N-am auzit pe nimeni să vorbească de aşa ceva. Nu ştiu ce să cred despre această afirmaţie, însă textul e destul de clar.

Iar pregătirea anului Domnului, iată că se întâmplă în vremea de acum, în care, cei care cred în El şi sunt chemaţi de către El, devin pregătiţi pentru Domnul.

Căci atunci când El va veni, la plinirea timpului / la sfârşitul vremurilor, se vor mistui toate lucrurile şi vor fi cu El cei care sunt rodurile milei Sale, adică cei care s-au mântuit.

Fiindcă, în acord cu cuvintele Prorocului, ziua răzbunării urmează anului acela de pregătire. Iar Prorocul s-ar fi dovedit vinovat că a minţit, dacă Domnul a predicat numai un an, potrivit acestui verset.

Căci care a fost ziua răzbunării? Fiindcă au trecut mulţi ani şi ziua răzbunării tot nu a mai venit. Căci El încă „face ca soarele să răsară peste cei buni şi peste cei răi, şi trimite ploaie peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi" (Mt. 5, 45).

Şi Drepţii sunt văzuţi cum suferă persecuţii, întristări şi cum sunt ucişi, pe când păcătoşii au averi din destul şi „beau, ascultând sunetul harpei şi al psaltirionului, dar la lucrurile Domnului nu privesc" (Amos 6, 5-6 / Is. 5, 12).

Căci, după cuvintele Prorocului, ei ar fi trebuit să îmbine[455] *ziua răzbunării* cu *pregătirea anului Domnului*. Pentru că vorbele proroceşti sunt acestea: „declar ca pregătit anul Domnului şi ziua răzbunării".

Astfel, timpul de faţă, în care oamenii sunt chemaţi şi mântuiţi de către Domnul, trebuie să fie înţeles prin cuvintele: „delar ca pregătit anul Domnului".

Iar cele care urmează acestora, adică „ziua răzbunării", acestea înseamnă Judecata [de apoi]. Căci timpul la care se referă [Sfântul Isaia] nu este numai un „an", la fel şi aceea pe care a numit-o „ziuă".

Căci atât Prorocul, cât şi Pavel Apostolul, chemând în minte Scriptura, spune în *Epistola* adresată romanilor: „Căci acestea s-au scris, < pentru Tine noi suntem omorâţi toată ziua şi suntem socotiţi ca nişte oi spre tăiere >" (Rom. 8, 36 / Ps. 43, 24 / NAS: 44, 22)[456].

---

[455] Să vadă ca un întreg şi nu să disocieze.
[456] NAS: *New American Standard Bible with Codes* (1977).

Iar aici, expresia „toată ziua”, reprezintă toate persecuţiile pe care noi le vom suferi[457] şi în care vom fi ucişi *ca nişte oi*.

Şi cum această „zi” nu înseamnă o zi de 12 ore, ci întreaga perioadă de timp în care credincioşii în Hristos suferă şi sunt daţi morţii pentru El, tot la fel şi anul menţionat anterior, nu e format din 12 luni, ci reprezintă întreaga perioadă de timp în care se predică credinţa printre oameni şi în care cei care ascultă şi cred predicarea Evangheliei şi se pregătesc pentru Dumnezeu, se unesc în mod intim cu El.

3. Şi ceea ce mă miră cel mai mult, este cum trec ei peste cele spuse[458], şi afirmă că au descoperit tainele lui Dumnezeu, când ei nu au cunoscut foarte bine ce spun Evangheliile despre ce s-a întâmplat după botezul Domnului până la răstignirea Lui în Ierusalim, de Paşti.

Căci acest lucru[459] se poate vedea la evreii din toate ţinuturile şi în fiecare an. Căci ei se adună în această perioadă la Ierusalim, şi celebrează sărbătoarea Paştelui.

Însă, mai întîi de toate, [după botezul Său], El a transformat apa în vin în Cana Galileii. Apoi a venit la sărbătoarea zilei de Paşti, cu ocazia căreia s-a scris de către Ioan, Ucenicul Domnului: „pentru că mulţi au crezut în El, când au văzut semnele[460] pe care le făcea” (In. 2, 23).

Şi iarăşi, Îl vedem că Se retrage din Iudeea şi Îl găsim în Samaria (In. 4, 3-4). Trecând prin Samaria, El se întâlneşte cu femeia samarineancă (In. 4, 7-30) şi, puţin mai încolo, vindecă pe fiul centurionului cu cuvintele: „Mergi, fiul tău trăieşte” (In. 4, 50) [461].

După ceva timp, Îl vedem pentru a doua oară la sărbătoarea Paştilor, în Ierusalim şi cu această ocazie vindecă pe omul paralitic (In. 5, 4-9).

---

[457] Noi, creştinii.
[458] De Sfânta Scriptură.
[459] Sărbătorirea Paştelui.
[460] Minunile Sale.
[461] Observăm că Sfântul Irineu dezvoltă viaţa Mântuitorului şi activitatea Sa de după botez, pe baza Evangheliei a patra. Care e motivul pentru care procedează astfel? Pentru că era în filiaţie cu Sfântul Ioan Evanghelistul.

Acesta zăcuse lângă scăldătoare (*the pool*) 38 de ani. Domnul l-a făcut să se ridice, să-şi ia patul şi să meargă (In. 5, 8).

Şi iarăşi, Îl vedem retrăgându-Se dincolo de marea Tiberiadei (In. 6, 1). Îl vedem aici împreună cu o mare mulţime de oameni, care venea către El şi îi hrăneşte pe toţi, toată această mulţime, numai cu 5 pâini.

După festin au rămas 12 coşuri cu firimituri (In. 6, 9, 12-13). Apoi, când El învie pe Lazăr din morţi (In. 11, 44) şi se făcea un complot împotriva Lui de către farisei, El se retrage într-o cetate numită *Efraim* (In. 11, 54).

Mai departe puţin stă scris: „El a venit în Betania, cu şase zile înainte de Paşti" (In. 12, 1) şi că a mers din Betania la Ierusalim (In. 12, 12), ca să mânânce Paştile (In. cap. 13-17) şi apoi să sufere în zilele următoare (In. cap. 18-19).

Şi vedem de aici, că avem 3 zile de Paşti, care nu se pot face toate într-un an, după cum ştie toată lumea. Iar luna în care e sărbătorit Paştele [iudaic] şi Domnul a suferit, nu este luna a douăsprezecea, ci prima lună[462], cum spun acei oameni, care se laudă că cunosc astfel de lucruri, iar dacă nu cunosc, putem să învăţăm asta de la Moise.

De aceea, explicaţiile lor[463], atât în ceea ce priveşte anul, cât şi luna a 12-a s-au dovdit a fi false amândouă şi ei trebuie să se lepede de ele, dacă urmăresc Evanghelia. Şi privind astfel lucrurile, cum se poate ca Domnul să fii predicat numai un an?

4. Căci a avut vârsta de 30 de ani, atunci când a venit ca să Se boteze. Atunci avea vârsta necesară pentru a fi un Învăţător[464] (*Magister*[465]).

Şi El a venit la Ierusalim şi a arătat tuturor că El poate fi cunoscut de toţi ca un Învăţător. Căci El nu părea una dar, în fapt era, altcineva. Ci toţi afirmau despre El şi Îl descriau ca având înfăţişare omenească.

Şi El a fost, ceea ce era evident pentru toţi că este[466]. De aceea, fiind un Învăţător, trebuia să aibă vârsta unui

[462] Din anul evreiesc.
[463] A gnosticilor.
[464] După prescripţia evreiască.
[465] Gr. 1, p. 330.
[466] Adică om. Vedeau că El e *şi om*, spunem noi.

Învăţător, nu dispreţuind şi trecând peste condiţia omului, nici neluând în seamă Legea, pe care El a dat-o oamenilor, ci sfinţind fiecare vârstă (*omnes aetatem sanctificans*)[467], prin cele care s-au petrecut cu Sine[468].

Căci El a venit să mântuiască pe toţi oamenii întru Sine, pe toţi, după cum am mai spus, pe cei care S-au născut prin El din Dumnezeu, adică pe prunci (*infantes*), pe copii (*parvulos*), pe adolescenţi (*pueros*), pe tineri (*juvenes*) şi pe oamenii în vârstă (*seniores*)[469].

De aceea a trecut El prin toate vârstele, devenind un Prunc pentru prunci: pentru ca să-i sfinţească pe prunci. A devenit un Copil pentru copii, pentru ca să-i sfinţească pe toţi care au această vârstă.

El S-a făcut pentru toţi un exemplu de cucernicie, de curăţie şi de ascultare. A fost un Adolescent pentru adolescenţi, devenind un exemplu al lor şi prin acesta El i-a sfinţit şi pe ei.

La fel S-a făcut un Bătrân / un Matur pentru oameni maturi, pentru ca să fie un Îmvăţător desăvârşit pentru toţi, nu numai în ceea ce priveşte adevărul, dar şi vârsta, sfinţind fiecare vârstă a oamenilor şi fiind un exemplu pentru toţi.

Şi, în utlimul rând, El a murit ca să fie „întâiul-născut dintre morţi, ca în toate lucrurile El să poată avea întâietate" (Col. 1, 18), ca Împărat al vieţii, existent mai înainte de toate şi pricinuitor al tuturor.

5. Astfel, aceştia pot stabili diverse lucruri false despre acest verset: „Declar ca pregătit anul Domnului, şi ziua răzbunării", ca spre exemplu: că El a predicat numai un an şi că a suferit în luna a 12-a.

Prin aceste ziceri, ei uită că sunt în pierdere, distrugând întreaga Sa operă şi jefuindu-L pe El de acea

---

[467] Gr. 1, p. 330.

[468] Ca om.

[469] Toate cuvintele latine ale frazei sunt *cf.* Gr. 1, p. 330. El mântuieşte, aşadar, toate vârstele, pe oamenii care cred şi se botează în El, de orice vârstă ar fi ei. Mântuirea nu e condiţionată de vârstă, cu alte cuvinte, şi nici de sexualitate, nici de etnia din care faci parte şi nici de limba pe care o vorbeşti.
Toți suntem chemaţi la mântuire, toţi oamenii de pe faţa pământului. Mântuirea e universală ca şi Biserica. Biserica cuprinde întreaga umanitate, care crede în Hristos cu adevărat.

vârstă, care este mai preţioasă şi mai cinstiă decât toate celelalte[470].

Căci eu cred, că vârsta cea mai prolix exprimată[471], este cea de Învăţător, când El a strălucit mai mult decât toţi. Căci cum ar fi avut Ucenici, dacă nu ar fi învăţat? Şi cum ar fi învăţat, dacă nu ar fi împlinit vârsta de a fi Învăţător?

Căci atunci când a venit să Se boteze, El nu avea încă 30 de ani, ci avea aproape 30 de ani.

Căci Luca, vorbind despre vârsta Sa, spune: „Şi Iisus era ca de 30 de ani” (Lc. 3, 23), atunci când a primit botezul.

Însă, după aceşti oameni, El a predicat numai un an, înţelegând acest an, ca fiind cel de după botezul Său. Aşa că ar fi suferit la 30 de ani, fiind încă un Tânăr şi nu Unul, Care ar fi avut o vârstă mai înaintată.

Însă, că această vârstă care începe la 30 de ani[472] cuprinde şi vârsta de 40 de ani, fiecare dintre noi vom admite asta.

Dar de la 40-50 de ani un om începe să fie *bătrân*. Aceasta este vârsta pe care Domnul nostru o avea când era în plinătatea Sa ca Învăţător[473].

Acest lucru o spune Evanghelia şi toţi cei din vechime o mărturisesc. Cei care au vorbit în Asia cu Ioan, Ucenicul Domnului, afirmă că Ioan le-a transmis lor această informaţie[474]. Şi el însuşi a trăit printre ei până în vremea lui Traian[475].

---

470 Adică Îl privează pe Hristos de maturitate.
471 În Evanghelii.
472 Adică maturitatea.
473 Acest fragment e păstrat în variantă latină şi, *cf.* Gr. 1, p. 331, are următorul conţinut: „a quadragesimo autem et quinquagesimo anno declinat jam in etatem seniorem, quam habens Dominus noster docebat”.
474 Sfântul Irineu îşi autentifică cuvintele pe baza mărturiei Sfântului Ioan Evanghelistul, care trăieşte până în vremea lui Traian (98-117 d. Hr.). Astfel, după mărturia Sfântului Ioan şi a Sfântului Irineu, Mântuitorul nu are o activitate publică de numai 3 ani şi 6 luni după Botez, cum ştim aproape toţi, dar nu ştim de unde am luat data ca atare, ci cu mult mai extinsă. Mântuitorul ajunsese la vârsta unei maturităţi înaintate, când a fost răstignit pe cruce.
475 Acest fragment s-a păstrat şi în limba latină şi în limba greacă şi le redăm aici pe ambele variante, pentru cei care vor să se convingă de veridicitatea traducerii noastre:
1. „καὶ πὰντες οἱ πρεσβύτεροι μαρτυροῦσιν, οἱ κατὰ τὴν ᾿Ασιαν ᾿Ιωάννῃ τῷ τοῦ Κυρίου μαθητῇ συμβεβληκότες, παραδεδωκέναι ταῦτα τὸν ᾿Ιωάννην. Παρέμεινε γὰρ αὐτοῖς μέχρι τῶν Τραϊανοῦ χρόνων”, *cf.* Gr. 1, p. 331.

De altfel şi alţi Apostoli au văzut, nu numai Ioan şi a auzit acelaşi lucru despre acestea şi au mărturisit validitatea acestei mărturii.

Şi cine nu i-ar crede? Căci, cum pot spune aceştia aşa ceva, care n-au văzut niciodată pe Apostoli sau Ptolemeu, care nici în visele lui cele mai bune, nu a înţeles ceva cât de puţin, din ce a înţeles un Apostol?

6. Căci, pe lângă aceasta[476], din disputa Mântuitorului Iisus Hristos cu iudeii, reiese foarte clar lucrul despre care am vorbit[477].

Căci atunci când Domnul le-a spus: „Tatăl vostru Avraam s-a bucurat să vadă ziua Mea şi el a văzut-o şi s-a bucurat", ei I-au răspuns: „Tu nu ai încă 50 de ani şi l-ai văzut pe Avraam?" (In. 8, 56-57).

Aceste cuvinte se potrivesc unuia care deja a trecut de 40 de ani, fără să fi împlinit încă 50 de ani, deşi nu e prea departe de a-i împlini (*qui jam XL annos excessit, quinquagesimum autem annum nondum attigit, non tamem multum a quinquagesimo anno absistit*)[478].

Însă unuia, care ar fi avut numai 30 de ani (*qui sit XXX annorum*)[479], ar fi trebuit să i se spună: „Tu nu ai încă 40 de ani (*Quadraginta annorum nondum es*)[480]".

Ci care nu doresc să fie pedepsiţi de către El pentru minciună nu vor extinde vârsta Sa mai mult decât vârsta pe care aceia au văzut-o la El.

Căci ei[481] vorbeau despre o vârstă apropiată de vârsta Lui reală, fără ca prin aceasta să fie atât de precişi precum un registru public şi fără să fie socotită părerea lor o simplă constatare [inplauzibilă].

Căci ei au observat că El are mai mult de 40 de ani şi cu certitudine, nu a împlinit vârsta de 50 de ani. Şi e fără rost să presupunem că ei s-au înşelat şi L-ar fi considerat de 20

---

2. „...sicut Evangelium et omnes seniores testantur, qui in Asia apud Johannem discipulum Domini convenerunt, id ispsum tradidisse eis Johannem. Permansit autem cum eis usque ad Traiani tempora", *cf.* Ibidem.

[476] Pe lângă mărturia Sfântului Ioan.

[477] Vârsta înaintată a Mântuitorului.

[478] Gr. 1, p. 332.

[479] Ibidem.

[480] Ibidem.

[481] Iudeii de la In. 8, 57.

de ani, când ei, dimpotrivă, doreau să dovedească că El este cu mult mai mic decât Avrraam.

Şi ceea ce au văzut, aceea au şi exprimat. Fiindcă Cel care era în faţa lor nu era o fantasmă, ci o fiinţă reală, cu trup şi sânge.

Însă acea fiinţă nu avea mai mult de 50 de ani. Tocmai de aceea, constatând asta, i-au spus Lui: „Tu nu ai nici 50 de ani, şi L-ai văzut pe Avraam?”.

Şi, de aceea, El nu a predicat numai un an de zile şi nici nu a suferit în a 12-a lună a anului.

Căci perioada dintre 30 şi 50 de ani nu poate fi văzută ca un an (*tempus enim a trigesimo anno usque ad quinquagesimum nunquam erit unus annus*)[482]. Asta numai dacă, în cazul eonilor lor, acest *an* înseamnă cei care au acelaşi rang cu Adâncul în Plenitudine.

Despre aceste fiinţe, poetul Homer a spus, fără îndoială, inspirat tot de Mama lor:

„Zeii stau împrejurul lui Jupiter
Şi vorbeau despre pardoseala din aur”.

[482] Gr. 1, p. 332.

Capitolul al 23-lea

Femeia care suferea de curgerea sângelui nu a fost un tip al eonului suferind

1. De altfel, neştiinţa lor devine foarte clară, când e vorba de femeia aceea, care suferea de curgerea sângelui şi care atingându-se de tivul hainei Lui, s-a făcut deplin sănătoasă (Mt. 9, 20).

Fiindcă ei spun că prin aceasta s-au dezvăluit cele 12 puteri, care au suferit patimă şi au revărsat imensitatea creaţiei, adică cei 12 eoni.

Neştiinţa lor se trage din aceea că, aşa după cum am arătat, potrivit sitemului lor, nu au fost numai 12 eoni. Ci deşi continuăm neîngăduit de mult acest subiect, existau 12 eoni, dintre care 11 au rămas *impasibili* tot timpul și numai al 12-lea a devenit *pătimaş*.

Însă femeia, care era bolnavă de 12 ani, a suferit şi timp de 11 ani şi în cel de al 12-lea an. Iar dacă ei vorbesc despre faptul că 11 eoni au fost pătimaşi şi că numai al 12-lea, singurul, s-a vindecat, atunci e mai bine să spunem, că femeia a fost tipul celor 11.

Căci, dacă ea a suferit 11 ani şi în tot acest timp nu a dobândit vindecare, ci s-a vindecat în al 12-lea an, poate să fie tipul celor 12 eoni, dacă 11, după această ipoteză, nu au suferit nimic, ci numai al 12-lea a suferit?

Pentru că *tipul* a ceva este, fără îndoială, diferit decât *adevărul semnificat*. Însă *forma* şi *înfăţişarea* trebuie să fie asemenea tipului, pe când el reprezintă doar umbra lucrului prezentat de acela, care va veni / care se va întâmpla.

2. Şi nu stau lucrurile astfel numai în cazul acestei femei cu atâţia ani de suferinţă (pe care ei l-au corupt), ci, iată, şi în cazul altei femei vindecate, care a suferit 18 ani (Lc. 13, 11-17).

Despre aceasta Domnul a spus: „Şi nu se cuvenea ca această fiică a lui Avraam, pe care Satana a legat-o 18 ani, să fie dezlegată într-o zi de sâmbătă?” (Lc. 11, 16).

Astfel, dacă prima era un tip al celor 12, care au suferit, aceasta trebuie să fie un tip al celor 18 eoni suferinzi. Dar ei nu vorbesc nimic despre aşa ceva. Ei pot include însă numărul Ogdoadei prime în numărul eonilor suferinzi.

Şi, în acelaşi timp vorbim, cu certitudine, de o altă persoană vindecată de Domnul, în cazul femeii care a suferit 18 ani. Din această cauză ei ar trebui să afirme că există 38 de eoni care suferă.

Căci dacă spun că lucrurile făcute de Domnul sunt tipuri ale celor din Plenitudine, atunci se cuvine să găsim tipuri peste tot [în faptele Sale].

Însă ei nu pot să adapteze propriului lor sistem ficţional cazului femeii, care a fost vindecată după 18 ani, nici celui, care a fost vindecat după 38 de ani (In. 5, 5-9).

Căci e cu totul absurd şi fără rost să declari că Domnul a prezentat *un tip* în fiecare dintre cazuri[483], însă să găsim, în acelaşi timp, că unele *nu sunt tipice*.

De aceea, tipul femeii căreia îi curgea sânge nu are nimic de-a face cu sistemul lor de eoni.

[483] Din cazurile de vindecare.

Capitolul al 24-lea

Argumentele nebuneşti derivate de eretici din numere, litere şi silabe

1. De asemenea am arătat că sunt cu totul false opiniile lor şi sistemul lor ficţional e de nesusţinut şi în cazul dovezilor pe care ei le aduc, referitoare la numere şi la silabele conţinute de anumite nume.

Literele silabelor şi numerele potrivite de către ei, sunt în acord cu practicile grecilor, pe care le găsim în anumite scrieri ale acestora. Şi am arătat, în mod clar, că maniera lor confuză de a vorbi despre acestea este de nesusţinut şi că ei practică un mod pervers de cunoaştere.

Căci, spre exemplu, translatând numele lui Iisus, care aparţine altei limbi, şi numărând apoi silabele în greacă, au obţinut pe *Semn* / Episemon, care are 6 litere iar, altă dată, „plenitudinea Ogdoadelor" au făcut-o să conţine un număr de 888.

Însă numele Său grecesc, care e *Soter* sau *Mântuitorul*, pentru că nu se găseşte în sistemul lor, e trecut cu vederea, atât în ceea ce priveşte valoarea sa numerică cât şi în ceea ce priveşte numărul literelor.

Însă, bineînţeles, dacă ei s-ar referi la numele Domnului, în acord cu scopul lui prestabilit de către Tatăl, conform valorii numerice şi a literelor sale, indicând prin acestea un număr al Plenitudinii, Soter / Mântuitorul, fiind un nume grecesc, s-ar fi cuvenit ca literele şi numerele exprimate prin intermediul literelor să fie în conformitate cu limba greacă şi astfel să se prezinte taina Plenitudinii.

Însă ei nu au făcut acest lucru. Deoarece cuvântul are 5 litere[484] şi valoarea sa numerică este 1408. Însă numărul acesta nu corespunde nicidecum cu Plenitudinea lor. El presupune o schimbare în Plenitudine şi nu ar fi conformă ei.

2. De altfel, *Iisus*, fiind un cuvânt propriu limbii ebraice, conţine, potrivit învăţaţilor, două litere jumătate şi

[484] În greacă.

semnifică pe Domnul, Care ţine cerul şi pământul (*Qui continet coelum et terram*)[485].

Iisus, în limba ebraică veche, însemna „cer”, pe când „pământ” era exprimat prin cuvântul „sura usser” (אֶרֶס רסֵס). Astfel, doar „Iisus” este singurul cuvânt, care conţine *cerul* şi *pământul*.

În acest context, explicaţia lor referitoare la Semn /Episemon e falsă şi, odată cu ea, cade şi calculul numeric legat de acesta.

În limba lor, Σότηρ/ Mântuitorul, fiind un cuvânt grecesc are 5 litere însă, în ebraică, Iisus / Mântuitorul are numai două litere şi jumătate.

Totalul calculat de către ei este acela de 888, însă el e cu totul fals. Căci, pe de o parte, literele ebraice nu corespund, ca număr, cu cele greceşti, însă cu toată această diferenţiere, pe de altă parte, fiind mai vechi şi neschimbătoare [aceste limbi], se poate găsi o legătură între aceste două nume.

Fiindcă în această limbă veche şi originară (*antiquae et primae*)[486], tocmai de aceea numită „limbă liturgică / bisericească / sfântă” (*ἱερουργικὰ* sau *ἱερατικά* [487]; *sacerdotales*), literele sunt în număr de 10 (deşi, în scris, ei folosesc vreo 15) iar ultima literă este unită cu prima.

Iar când ei scriu asemenea litere, după modul lor de scriere, ei le scriu invers ca noi, adică de la dreapta spre stânga, în aşa fel încât le citim invers decât o facem noi.

Astfel numele „Hristos”, se cuvine şi el să fie socotit în armonie cu eonii Plenitudinii, deşi, în acord cu sistemul lor, El este produs din ordinul şi după restaurarea Plenitudinii lor.

Şi „Tatăl” se cuvine să fie evaluat după numărul literelor şi a valorii lor numerice şi să conţină numărul acelor eoni pe care i-a produs.

La fel trebuie să se petreacă lucrurile şi cu Adâncul, dar şi cu Unul-Născut. Însă, mai presus de toate numele

---

[485] Gr. 1, p. 334.
[486] Idem, p. 335.
[487] *Cf.* Gr. 1, p. 335, n. 4, primul termen grecesc e propus de către Grabe și al doilea de către Semler ca un corelativ al lui *sacerdotales* din latină.

celorlalţi ar trebuie să fie numele lui Dumnezeu, care, în limba ebraică conţine tot două litere şi jumătate, după cum găsim la Baruh.

De aceea, din cauza acestui lucru, acest nume fiind mai important decât toate, atât în ebraică, cât şi în greacă, nu se potriveşte cu sistemul lor, nici în ceea ce priveşte numărul literelor sau a ceea ce gândesc despre el.

Căci se observă destul de clar că ei forţează modul de calcul referitor la acesta.

3. Şi astfel scot din lege tot ceea ce se potriveşte cu numerele adoptate de către ei în sistem, chinuindu-se, cu disperare, să obţină dovezi, care să-i valideze.

Dar dacă acesta a fost scopul Mamei lor sau al Mântuitorului sau al Demiurgului, ca să dezvăluie tipuri ale celor din Plenitudine, ei ar trebui să aibă grijă ca tipurile, care se găsesc în aceste lucruri să fie şi mai exact prezentate şi cu mai multă sfinţenie.

Şi, mai presus de toate, ar trebui să vadă în arca Legământului[488], o mărturie a ceea ce s-a arătat prin chivot. Şi modul cum a fost construit el: cu lungimea de 2 coţi şi jumătate[489], lăţimea de un cot şi jumătate iar înălţimea tot de un cot şi jumătate (Ieş. 37, 1).

Dar acest număr al coţilor nu corespunde sistemului lor, deşi se cuvenea ca să existe aceste tipuri, cât şi altele asemenea.

Nici locul milei / capacul chivotului / כַּפֹּרֶת[490] (Ieş. 25, 17; 37, 6) nu se armonizează nicidecum cu sistemul lor.

Şi alături de el este masa punerii-înainte, lungă de doi coţi şi lată de un cot şi jumătate (Ieş 37, 10).

Ambele lucruri sfinte erau puse înaintea Sfintei Sfintelor. Însă, prin niciuna dintre ele nu se indică Tetrada, Ogdoada sau pe cineva din Plenitudine.

De asemenea, ce reprezintă candelabrul (Ieş 37, 17-24) cu 7 braţe şi 7 candele [pentru ei]? Dacă el este un tip, se cuvenea ca cele 7 braţe şi cele 7 candele să reprezinte

---

[488] Arca Sfântului Noe, care a trecut poporul lui Dumnezeu, cel puţin la număr, prin apele potopului, fără să se piardă cineva.
[489] Un cot are 45 de cm după unii iar după alţii 48 de cm.
[490] Transliterarea: *kaporet*.

Ogdoada primară, care luminează pe ceilalţi eoni şi iluminează întreaga Plenitudine.

Însă ei au numărat, mai degrabă, covoarele [cortului] ca fiind zece (Ieş 36, 8), declarându-le tipuri ale eonilor, dar au uitat să numere şi acoperitoarele din piele [ale sale], care erau 11 (Ieş. 36, 14).

Nu au măsurat nici covoarele, fiecare în parte, care aveau 28 de coţi în lungime (Ieş. 36, 9), însă au spus că lungimea stâlpilor[491] este de 10 coţi (Ieş. 36, 21), şi că această dimensiune se referă la Decada eonilor.

Însă faptul că „lăţimea fiecărui stâlp era de un cot şi jumătate" (Ibidem), acest lucru nu l-au mai explicat, nici numărul tuturor stâlpilor sau a pârghiilor (Ieş 26, 26-29), pentru că acestea toate nu intrau în aranjamentul lor.

Însă ce rol are uleiul (Ieş. 30, 23-25; 37, 29), cu care s-a sfinţit întregul cort? Poate a scăpat din vedere Mântuitorului sau, pe când Mama lor dormea, Demiurgul a dat tuturor un rol / o importanţă anume[492].

Şi, poate, din acest motiv, acestea nu au nimic de-a face cu armonia Plenitudinii, deşi vorbim despre 500 de sicili de smirnă, 500 de casie, 250 de scorţişoară, 250 de trestie mirositoare (*calamus*), la care se adaugă uleiul, în aşa fel încât avem de-a face cu 5 ingrediente (Ieş. 30, 23-25).

De asemenea tămâia e compusă din mai multe ingrediente: ulei de smirnă (*stacte*), ghiară de pasăre (*ungula*), galbanum, mentă şi o varietate de tămâie (*thure*; *frankincense*)[493].

Niciuna nu are de-a face cu sistemul lor, după cum nici amestecul sau greutatea fiecăreia în parte. Şi, de aceea, este fără minte şi cu totul absurd să spui, că tipurile nu indică ceva mult mai sublim şi mai propriu despre Lege.

Dar, dacă ceva coincide cu părerile lor, ei imediat spun că sunt *tipuri* ale lucrurilor din Plenitudine. Însă adevărul e acela, că orice număr ai alege din mulţimea de numere a Scripturii, aşa după cum îţi place, imediat îl poţi desemna ca arătând nu numai Ogdoada, Decada sau

---

[491] Corelativul lui „scânduri" din ediţia BOR 1988.

[492] Ironia aceasta a Sfântului Irineu ne aduce aminte de ironia Sfântului Ilie faţă de Baal, care s-ar putea să aibă altceva de lucru, de aceea nu-şi ascultă supuşii.

[493] Toate cuvintele latine din această frază sunt *cf.* Gr. 1, p. 338.

Duodecada, ci orice număr din Scripturi, poate fi înţeles ca un tip, care desemnează o entitate, dintr-un sistem plin de minciuni fără număr.

4. Şi că ceea ce am spus acum e adevărat, vedem din aceea că numărul 5 (spre exemplu) nu se regăseşte deloc în vreo istorie de-a lor şi nici nu e în concordanţă cu sistemul lor, nici nu e potrivit spre a fi un tip al lucrurilor din Plenitudine (deşi îl găsim în multe locuri).

Vom dovedi aceasta cu locuri din Scriptură. Σότηρ este un cuvânt din 5 litere. Πάτερ e format tot din 5 litere. Αγάπη consistă tot din 5 litere. Iar Domnul nostru a binecuvântat 5 pâini şi a săturat cu ele 5000 de bărbaţi (In. 6, 10-11, 13).

Cinci dintre fecioare au fost numite de Domnul „înţelepte” iar celelalte cinci au fost numite „nebune” (Mt. 25, 1-13). Şi iarăşi cinci oameni, care au fost cu Domnul, au obţinut mărturie de la Tatăl: adică Petru, Iacov, Ioan, Moise şi Ilie (Lc. 17, 1-7).

Tot cinci persoane au fost cu El, în cămara unde era copila moartă şi pe care El a înviat-o. Căci spune Scriptura: „Nu a lăsat pe niciun om să intre, în afară de Petru, Ioan şi Iacov, împreună cu tatăl şi mama copilei” (Lc. 8, 51).

Omul bogat care era în Iad, a mărturisit că are 5 fraţi (Lc. 16, 28), pe care doreşte să-i scape de o astfel de moarte[494].

Scăldătoarea / piscina unde Domnul a poruncit slăbănogului / paraliticului să meargă la casa sa avea cinci pridvoare (In. 5, 2).

Forma crucii are de asemenea 5 laturi: două în lungime, două în lăţime şi una la mijloc, pe care era persoana bătută în cuie.

Fiecare palmă a noastră are cinci degete. Noi avem de asemenea cinci simţuri. Organele noastre interne sunt cunoscute a fi cinci: inima, ficatul, plămânii, splina şi rinichii[495].

Trupul nostru se împarte în cinci părţi: capul, pieptul, pântecele, mâinile şi picioarele.

[494] Rea şi care te duce în Iad.
[495] Vorbim de organe interne fundamentale.

Fiinţa umană are cinci vârste prin care trece: pruncia, copilăria, tinereţea, maturitatea, bătrâneţea. Moise a împărţit poporului Legea în cinci cărţi[496].

Fiecare tablă a Legii, pe care am primit-o de la Dumnezeu, avea câte 5 porunci. Perdeaua de la intrarea în Sfânta Sfintelor era sprijinită pe 5 stâlpi[497].

Altarul jertfelor avea cinci coţi lăţime (Ieş 27, 1). Cinci preoţi au fost aleşi în timpul pribegiei din pustiu: Aaron, Nadab, Abiud, Eleazar şi Itamar (Ieş. 27, 1).

Efodul şi cingătoarea şi celelalte veşminte de slujbă au fost făcute din 5 feluri de fire. Pentru ele s-au combinat: fire de aur, fire albastre, fire de purpură, fire stacojii (de culoare roşu-aprins) şi fire de in (Ieş. 28, 8).

Şi, de asemenea, au fost cinci regi amorei, pe care Iosua, fiul lui Nun (Ieş. 33, 11), i-a astupat în peşteră şi i-a dat pe mâna poporului (Iosua 10, 16-18).

Şi astfel putem strânge multe mii de astfel de lucruri, de nume şi de altele, care să se potrivească lor, fie din Scripturi, fie din cărţile cu observaţii din natură.

Însă prin toate acestea noi nu spunem că aceşti 5 eoni sunt mai presus de Demirug, şi nici nu vrem să instituim o Pentadă sau altceva *dumnezeiesc*. Nici nu ne străduim să susţinem lucruri fără niciun fundament, nici nu delirăm lucruri aidoma cu aceştia, care au creat toată această poveste deşartă.

Nu pervertim creaţia pentru ca să o adaptăm unui Dumnezeu creat de către noi, schimbând-o în lucruri, care nu au nici cea mai mică realitate, nici nu căutăm să născocim învăţături necredincioase şi dezgustătoare, ci încercăm să dezvăluim şi să distrugem, cu de-amănuntul, toate aceste [fabulaţii], cu toate mijloacele raţiunii noastre[498].

---

[496] O mărturie patristică despre autorul Pentateuhului.

[497] La Ieş. 26, 32 se vorbeşte de 4 stâlpi şi nu de 5. Şi în LXT avem acelaşi număr de 4. Însă perdeaua de la uşa cortului, adevărat, se sprijinea pe 5 stâlpi, *cf.* Ieş. 26, 37.

[498] Însă raţiunea de care vorbeşte aici Sfântul Irineu, care judecă toate pe îndelete şi demonstrează că erezia nu se sprijină pe nimic real, nu e raţiunea ştiinţifică autonomă, care separă toate, omoară întregul pentru parte, ca să judece partea, dar apoi nu mai ştie să pună la loc părţile sau nu mai poate să judece întregul părţilor, ca un întreg veritabil.

Ci raţiunea pe care o promovează Sfântul Irineu e raţiunea mlădiată de har, e raţiunea duhovnicească, care găseşte peste tot motive de a se minuna de Dumnezeu, care vede

5. Căci cine poate admite că anul are 365 de zile, pentru că cele 12 luni, de câte 30 de zile, sunt după tipul celor 12 eoni, când *tipul*[499] este, de fapt, în dizarmonie totală cu *antitipul*?

Pentru că ar trebui ca fiecare eon să fie a treizecea parte din Plenitudine. În altă parte, aceştia scot în evidenţă faptul, că luna este a 12-a parte dintr-un an. Iar dacă anul se divide în treizeci de părţi iar luna în doisprezece, atunci acest tip nu se va regăsi în sistemul lor ficţional.

Dar, dacă, dimpotrivă, aşa stau lucrurile, Plenitudinea lor se împarte în 30 de părţi şi, fiecare parte, în alte doisprezece iar fiecare an se împarte în doisprezece părţi, iar fiecare parte în treizeci de subpărţi.

De aceea şi Mântuitorul a făcut lucruri fără înţelepciune prin constituirea tipurilor din Plenitudine, dacă anul este un tip al Duodecadei, care există în Plenitudine.

Căci ar fi trebuit, mai degrabă, să împartă anul în 30 de părţi, decât în 12 luni, pentru că atâţi sunt eonii din Plenitudine.

De altfel, ei împart Plenitudinea în trei mari părţi, fiindcă avem Ogdoada, Decada şi Duodecada.

în natură multă frumuseţe şi înţelepciune divină, care vede în toate o necontenită purtare de grijă dumnezeiască şi care ia totul ca pe un dar al lui Dumnezeu, pentru care trebuie să mulţumească şi nu să-l strivească cu nepăsarea şi cu bădărănia sa.

Nu poate să judece erezia cu detaşare sfântă, decât omul care nu face din comdamnarea răului un atac la persoană, ci e purtat, în fiecare clipă, de grija pentru adevăr şi pentru iubirea şi mântuirea oamenilor.

Pe eretic nu îl îndrepţi cu bâta şi nici cu un sac de haine dat pe degeaba şi nici măcar cu Sfânta Scriptură în mână, din care citezi pe rupte, numai pentru că ai chef de ceartă cu cineva şi, în egosimul tău, chiar dacă ai dreptate, vrei să ai tu ultimul cuvânt şi nu zidirea fratelui în adevăr.

Îndreptarea ereticului ţine de îndepărtarea duhurilor rele de la el, prin rugăciune şi răbdare din partea ta şi, mai ales, prin adevărul necenzurat despre credinţă. Mărturisirea adevărului trebuie să fie acompaniată de un duh smerit şi de o inimă blândă, iubitoare, care să ştie să spună adevărul, dar să şi încurajeze pe cel care nu-l cunoaşte sau are un surogat în locul lui.

Mai întâi de toate trebuie să laşi să se observe în tine duhul adevăratei nevoinţe şi credinţe, pentru ca să insufli şi altora dragostea de adevăr şi conştiinţa mântuirii. Fără sfinţirea ta, a celui ce se pregăteşte să înveţe pe altul, învăţătura poate fi adevăr, dar nu adevărul deplin al lui Hristos, adică cel spus în Sfântul Duh.

Când rosteşti cuvintele lui Hristos, fiind plin de Sfântul Duh, atunci cuvintele tale au putere, rănesc inima cu dulceaţa curăţiei lui Hristos şi, înainte de a spune multe cuvinte, omul care crede greşit sau nu crede, e învăluit deja de căldura şi curăţia care emană din fiinţa noastră. Şi acestea spun despre tine, dacă eşti mireasmă a lui Hristos sau mireasmă a păcatului, spre moarte.

[499] Indicat aici.

Însă noi împărţim anul în patru părţi: primăvară, vară, toamnă şi iarnă. Şi iarăşi, nu putem face din luni *tipuri* ale Treizecimii, după numărul de 30 de zile, căci fiecare lună are mai mult sau mai puţin de 30 de zile, şi am avea încă 5 zile în plus[500].

Însă nici ziua nu constă, în mod fix, din 12 ore, ci creşte de la nouă la cincisprezece ore şi scade de la cincisprezece până la nouă ore.

De aceea nu se poate susţine nici că o lună are mereu numai 30 de zile, ca să fie un tip al eonilor, pentru că nu toate lunile au 30 de zile; nici zilele lunilor nu pot fi tipuri ale celor 12 eoni, pentru că o zi nu este întotdeauna de 12 ore.

6. Şi alături de acestea, ceea ce ei numesc substanţe materiale „ale mâinii stângi", sunt acele lucruri prin care cazi, în mod evident, în păcat.

Căci ei spun că Mântuitorul a căutat oaia cea pierdută şi a pus-o pe umărul drept, fiindcă 99 erau în siguranţă, şi pierise numai aceasta, singura (Lc. 15, 4).

Însă, mai departe, adaugă faptul, că ea a fost pe umărul stâng[501] și aceasta înseamnă că trebuie să cunoaştem că *stâpânirea* unui lucru nu înseamnă şi *mântuirea* lui.

Şi, privind astfel lucrurile, după cum au înţeles şi numerele, ei se silesc să înţelagă, că ceea ce aparţine mâinii stângi e *cu totul în păcat*.

Cuvântul grecesc ἀγάπη / dragoste, conform literelor care îl compun, după cum recunosc şi ei, are o valoare numerică de 93.

După modul lor de a vede lucrurile el face parte din *cele de-a stânga*.

De asemenea cuvântul ἀλήθεια / adevăr, după acelaşi principiu de mai sus, are o valoare numerică de 64, fiind şi el tot din *cele de-a stânga*. Şi astfel ei vor găsi, că toate numele sfinte nu au o valoare mai mare de o sută şi, prin urmare, că numerele lor însumate le indică a fi din *cele de-a stânga*, adică *materiale* şi *păcătoase*.

---

[500] La un an de zile.

[501] Aceştia presupuneau că ea fusese mai întâi pe umărul Său stâng, de aceea se pierduse de celelalte.

Capitolul al 25-lea

Dumnezeu nu trebuie să fie căutat numai la nivelul literelor, al silabelor şi al numerelor. Pentru astfel de cercetări [teologice]e nevoie de umilinţă

1. Şi ce ar putea să spună cineva împotriva acestor lucruri? Este un lucru *accidental* şi *fără niciun înţeles*, alegerea numelor şi alegerea Apostolilor, şi lucrările Domnului şi tot ce cuprinde lucrurile create?

Noi răspundem: cu siguranţă că nu! Căci cu mare înţelepciune şi dibăcie au fost făcute toate lucrurile de către Dumnezeu iar fiecare lucru a fost creat desăvrâşit şi cu un scop anume[502].

Iar cuvântul Său a făcut toate, de la primele lucruri din vechime şi până la cele de astăzi. Iar oamenii se cuvine să nu lege toate lucrurile numai de numărul 30, ci să armonizeze toate cu câte există acum sau cu o raţiune mai presus de ele.

Căci nu trebuie să căutăm, în mod programatic, să ne întrebăm despre Dumnezeu, apelând la numere, silabe şi litere. Căci acesta este un mod îndoielnic de a pune problema şi pe care îl găsim în multe sisteme [de gândire] şi, mai ales, fiindcă fiecare ipoteză pe care o aducem, va fi alta decât cele de până atunci.

Ei pot scoate multe argumente împotriva adevărului din aceste teorii, fiindcă pot opta pentru diversele ramuri ale acestora.

Însă, s-ar cuveni, mai degrabă, să adapteze numerele şi lucrurile create, la adevărul care a existat înainte de ei[503]. Fiindcă un sistem nu poate inventa de la sine numere şi nici Dumnezeu nu Îşi derivă existenţa din lucrurile create, ci acestea au fost făcute de El. Pentru că toate lucrurile au fost originate / create de unul şi acelaşi Dumnezeu.

---

[502] Raţionalitatea dumnezeiască a creaţiei şi a omului, unul dintre răspunsurile cheie date filosofiilor secolului al XX-lea, de către teologii ortodocşi, era dezbătută încă din secolul al II-lea de Sfântul Irineu.

[503] Adică la adevărul ecumenic, deplin al Bisericii.

2. Însă, dacă lucrurile create sunt numeros de multe, ei ar trebui să se raporteze la întreaga creaţie, deşi, atunci când privim lumea, noi vedem şi lucruri haotice şi care se opun reciproc, aidoma cântecului unei lire, care fiind format din multe note diferite, poate scoate la iveală o melodie cu multe asperităţi, deoarece există intervale, care separă fragmentele melodice unul de altul.

Însă iubirea pentru adevăr nu trebuie să fie dusă în eroare de intervalul existent între ele, nici nu trebuie văzută ca fiind creaţia unui artist sau a unui autor uman, nici a unui triplet de persoane, în care poţi să departajezi pe bariton, de glasul subţire al tenorului.

Ci unul singur este Cel care a făcut totul, lucru dovedit de judecata, bunătatea şi modul diferit al întregii lucrări şi a înţelepciunii, după care a fost rânduită.

Căci cei care ascultă o melodie, trebuie, în acelaşi timp, să laude pe artist şi să admire cursul melodiilor iar, în acelaşi timp, încearcă să nu îi deranjeze pe ceilalţi, care ascultă ca şi ei, atât accentele joase dar şi pe cele înalte ale muzicii şi consideră ambele tonuri ca având rolul lor.

Iar a interpreta după cum simţi ariile muzicale pe care le-ai auzit, din cauza varietăţii lor, nu contravine regulii noastre, nici nu duce la concluzia unui alt artist[504].

Şi, prin aceasta, nici nu ne lepădăm de singurul Dumnezeu, Care a creat toate şi nici nu spunem blasfemii la adresa Creatorului nostru.

3. Dar, dacă nu găsim cauza lucrurilor, care constituie obiectul nostru de cercetare, atunci să gândim că omul este infinit inferior lui Dumnezeu; că el primeşte harul numai în parte şi nu este egal şi asemenea cu Creatorul său.

Şi, de aceea, el nu poate avea experienţa şi nici nu-şi poate crea o idee despre toate lucrurile, ca Dumnezeu Însuşi. Ci el are o cunoaştere conformă cu cea pe care o dobândeşte zilnic.

Căci, de la început, a fost o creatură a Sa şi este inferior Celui care l-a creat. Căci omul este cu ceea ce este mereu, căci el este identic cu sine.

---

[504] În afara celui pe care l-am ascultat.

Însă în ceea ce priveşte cunoaşterea şi puterea de a cerceta cauzele lucrurilor, el este inferior Celui care l-a făcut. Căci tu, omule, nu eşti o fiinţă necreată, nici nu ai fost coexistent cu Dumnezeu, nici cu Cuvântul Său. Ci, din prea multa Sa bunătate, ai primit începutul tău prin creare şi ai învăţat zilnic din cele ale Cuvântul lui Dumnezeu, care te-a făcut pe tine![505]

4. Căci El a pregătit calea cunoaşterii tale, şi nu tu. Aceasta ca să nu fi un neştiutor al adevăratei bunătăţi şi să cauţi în cele de sus pe Dumnezeu, fără a putea să treci peste El.

Şi nici nu poţi să cauţi pe cineva mai presus decât Creatorul, căci nu vei putea descoperi aşa ceva, fiindcă Creatorul tău este fără limite.

Căci tu nu poţi cunoaşte nici măcar toate din univers şi nici să le înţelegi pe toate câte El le-a creat. Fiindcă găseşti că toate au adâncimea, înălţimea şi lăţimea lor, însă în acelaşi timp crezi, că *există altul* mai presus de Tatăl.

Iar dacă tu nu poţi să gândeşti tot ceea ce a creat El, ci te pierzi în gândul că multe sunt în neregulă, dovedeşti că suferi de multă prostie.

Iar dacă continui această goană [după înţelegere nechibzuită], vei cădea în cea mai mare nebunie, pentru că te consideri, tu, cel mai mic, mai mare decât Creatorul tău şi îţi imaginezi, că poţi pătrunde dincolo de Puterile Sale.

---

[505] Fundamentul creaţiei stă în bunătatea lui Dumnezeu. Dumnezeu a dorit ca omul să existe, să fie creat. Şi, nu numai atât, ci fiecare creştem în înţelegere, din ceea ce ne luminează Cuvântul lui Dumnezeu.
Purtarea de grijă a Cuvântului, luminarea activă a omului de către El, extinde conclucrarea lui Dumnezeu cu omul la toată omenirea, chiar dacă ideile bune ale multora, nu sunt socotite de către ei, luminări de la Dumnezeu. Înţelepciunea adevărată o primim numai de la Cuvântul lui Dumnezeu.

Capitolul al 26-lea

„Cunoaşterea îngâmfă, pe când dragostea zideşte”(I Cor. 8, 1)

1. De aceea ar fi mult mai bine şi mai frumos să fim oameni simpli şi fără carte / agramaţi însă, prin iubire, să ne aflăm în intimitate cu Dumnezeu, decât să ne imaginăm despre noi înşine că suntem învăţaţi şi cunoscători a toate, dovedindu-ne însă nişte oameni, care spun blasfemii împotriva lui Dumnezeu, după cum aceştia se roagă la alt Dumnezeu decât la Tatăl[506].

Căci pentru această raţiune a spus Pavel: „Cunoaşterea îngâmfă, pe când dragostea zideşte”. Fiindcă nu a vorbit împotriva adevăratei cunoaşteri a lui Dumnezeu, căci s-ar fi acuzat pe el însuşi, ci a unuia care cunoaşte, dar se îngâmfă cu pretinsa sa cunoaştere, căzând departe de la dragostea lui Dumnezeu.

Căci cei ca acesta îşi imaginează despre ei că sunt *desăvârşiţi*, dar tocmai ei vorbesc despre *un Dumnezeu nedesăvârşit*, fiindcă pun, mai presus de toate, mândria lor decât *cunoaşterea*.

Şi, de aceea a spus el: „Cunoaşterea îngâmfă, pe când dragostea zideşte”. Căci cine poate concepe ceva mai mare decât Acesta, adică pe cineva mult *mai desâvărşit* decât Cel care este Creatorul nostru şi Care ne-a dat suflare de viaţă, şi Care a prouncit tuturor să vină întru existenţă?

Fiindcă de aceea am spus, că e mai bine să nu cunoşti raţiunea vreunui lucru creat, dar să crezi în Dumnezeu şi să-L iubeşti pe El.

Căci primul se mândreşte cu acest fel de cunoaştere[507], şi de aceea cade din dragoste, care este viaţa omului[508].

---

[506] Sfântul Irineu nu indică nicidecum aici, că e mai bine să fii prost şi incult, decât cu carte şi luminat la minte prin învăţătură. Ci e de preferabil să fii un om liniştit şi iubitor de Dumnezeu, care poate nici nu ştii să citeşti, dar nu te îngâmfi, ci asculţi de cei care cunosc adevărul lui Dumnezeu, decât să fii un om cultivat şi să îţi foloseşti mintea în rău, creând dumnezei fantomă. Sfântul Irineu nu putea indica aşa ceva prietenului său, atâta timp cât şi el, şi acela, erau *doi creştini cultivaţi* şi nu *doi analfabeţi*.

[507] A lucrurilor create.

Iar ceea ce el va găsi după multe căutări, va fi altceva decât cunoaşterea lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Care S-a răstignit pentru noi.

Acest lucru este mult mai important [de ştiut] decât orice altă întrebare subtilă şi decât orice expresie meşteşugită, care te aruncă în necredinţă[509].

2. Căci, cum ar fi dacă, cineva, plin de astfel de învăţături, auzind că Domnul a spus: „şi perii capului vostru sunt număraţi" (Mt. 10, 30), ar începe să numere câte fire de păr are în cap şi ar dori să ştie pentru ce are el atâtea fire de păr în cap, şi dacă altul are tot atâtea fire de păr în cap ca el?

Căci ar fi mii şi mii de oameni de cercetat şi cifrele ar varia, fiind mai multe fire de păr sau mai puţine, pe când unii nu mai au aproape deloc păr în cap.

Şi ce ar fi dacă, cei care şi-au numărat firele de păr din cap, ar înţelege că de aceea s-a spus asta [în Evanghelie], ca să îşi facă fiecare câte o sectă?

Sau, ce ar fi dacă, cineva, auzind din Evanghlie: „Nu se vând două vrăbii pe un ban? Şi totuşi nici una nu va cădea la pământ, dacă nu va dori Tatăl vostru" (Mt. 10, 29), ar începe să numere păsările pe care le poate vedea într-o zi, într-o anume regiune a lumii şi s-ar întreba, pentru ce raţiune au fost atât de multe păsări capturate ieri, dar şi mai multe alaltăieri, dar şi mai multe în altă zi?

Şi dacă ar vrea să calculeze toate păsările, ca să ajungă la un rezultat, nu ar fi unul ca acesta un om cu totul rătăcit şi un nebun de-a binelea pentru toţi, dacă s-ar ocupa toată ziua cu astfel de lucruri, vrând să dovedească, ca şi aceştia, lucruri *şi mai mari* decât învăţătorii lor?[510]

---

[508] Dragostea e viaţa omului, pentru că dragostea de Dumnezeu e aceea care ne face plini de harul dumnezeiesc. Fără să simţi că eşti al lui Dumnezeu, nu te bucuri cu adevărat de viaţă, de libertatea pe care o dă harul dumnezeiesc.
Şi, chiar dacă eşti în putere, dacă te bucuri de viaţa pământească, plină de huzururi, nu te simţi împlinit fără Dumnezeu, pentru că împlinirea este umplerea de harul lui Dumnezeu, adică de viaţa cea veşnică.

[509] E mai importantă hristologia decât orice altă filosofie la modă. Hristos, Care a murit pentru noi ne-a adus mântuirea, pe când filosofia nu ne dă decât nişte cunoştinţe de care ne putem debarasa foarte bine, fără urmări grave. Însă lepădarea de Hristos e tot una cu moartea noastră veşnică, cu chinurile Iadului.

[510] Umorul Sfântului Irineu este extraordinar și, în fața unor astfel de aberații, a unor creații atât de alambicate, nici că poți să te raportezi altcumva.

3. Iar dacă cineva ne-ar întreba, care este numărul tuturor lucrurilor care au fost create şi sunt create [acum], i-am spune că acest lucru îl cunoaşte numai Dumnezeu, căci fiecare lucru în parte a fost făcut prin purtarea Sa de grijă, primind statutul pe care îl are.

Fiindcă noi trebuie să înţelegem referitor la acest lucru, că nimic din ce s-a făcut şi se va face nu a scăpat cunoaşterii lui Dumnezeu, ci El poarte de grijă de fiecare în parte, ca fiecare lucru să fie după firea, rangul şi numărul lor, cu o anume greutate, şi că nimic din ce s-a făcut sau se va face nu este întâmplător şi fără niciun rost, ci fiecare e făcut cel mai potrivit, pentru scopul pe care îl are[511].

Căci, pentru o asemenea muncă trebuie să avem o cunoaştere duhovnicească şi o minte cu adevărat dumnezeiască şi încântătoare, ca să distingem cauzele proprii ale lumii.

Iar dacă, zic, cineva ar câştiga atenţia şi consimţământul nostru şi ar începe să gândească şi să numere boabele de nisip şi pietrele pământului, ori s-ar gândi la valurile mării şi la stelele cerului şi ar vrea să ştie din ce cauză sunt atâtea, câte a descoperit el că sunt, nu ar fi munca lui în zadar şi nu ar fi declarat nebun, dar pe drept, un astfel de om şi fără minte, conform bunului simţ?

Căci ocupându-se cu astfel de lucruri şi crezând că e *mai presus* decât ceilalţi, el este, de fapt, un om neîndemânatic, neştiutor şi decăzut[512].

Căci cine ar vrea să cunoască munca lui, ar vedea că e mai degrabă o adevărată nebunie, o prostie, căci vrea să fie ca un fulger, deşi el este, în orice privinţă, inferior lui Dumnezeu.

---

[511] Sfântul Irineu pune creaţia în mod deplin sub semnul perfecţiunii şi a purtării de grijă a lui Dumnezeu. Nici un lucru creat nu trebuie să ne nedumerească! Chiar dacă noi nu înţelegem multe lucruri, trebuie să fim încredinţaţi că ele au un rost dumnezeiesc şi că fiecare lucru din viaţa noastră este sub atenta şi curenta grijă a lui Dumnezeu.
Pentru o cunoaştere aprofundată a lumii şi a voii lui Dumnezeu trebuie să ne curăţim de patimi, trebuie să ne sfinţim viaţa. Însă, întotdeauna, rămân infinit de multe lucruri neştiute pentru om.
[512] Literal: *o fiinţă necuvântătoare*.

Şi prin ceea ce crede el că a descoperit, el vorbeşte, de fapt, despre alt Dumnezeu şi admiră în sine ceva, considerat *mai presus* decât măreţia lui Dumnezeu.

Capitolul al 27-lea

Adevăratul mod de interpretare al parabolelor şi a locurilor grele din Scriptură

1. O minte sănătoasă şi care nu tinde spre o astfel de greşeală, fiind cu totul dăruită evlaviei şi dragostei de adevăr, va medita cu înfocare la acele lucruri, pe care Dumnezeu le-a lăsat în seama puterii oamenilor şi care sunt obiectul cunoaşterii noastre şi va spori întru ele, înţelegând mai uşor cele pe care le studiază[513].

Aceste lucruri aşadar cad sub atenţia minţii noastre, şi le putem exprima în mod clar şi fără nicio ambiguitate, potrivit termenilor găsiţi în Sfintele Scripturi (*ἐν ταῖς Θείαις Γραφαίς*)[514].

De asemenea, parabolele se cuvine să nu le explicăm prin tot felul de expresii ambigue. Căci dacă nu procedăm astfel, putem explica lucrurile fără niciun pericol[515] iar parabolele vor avea aceeaşi interpretare pentru toţi, şi adevărul va rămâne nestricat, fiind prezentat conform cu înţelegerea oamenilor[516] şi fără amestecuri străine.

Dar, dacă adaugi expresii, care nu sunt clare sau interpretezi parabolele după cum vrei, atunci nu are rost [să continui].

Căci, în acest fel, nu vei avea de partea ta regula / canonul adevărului (*regula veritatis*)[517]. Şi, după numărul celor care tălmăcesc parabolele, vom avea numeroase

---

[513] Înfocarea pentru adevăr şi pentru cunoaşterea celor dumnezeieşti este proprie celor cu minte sănătoasă, cu minte duhovnicească. Aceia care şi-au curăţit fiinţa lor, care şi-o curăţesc continuu simt înţelegerea celor duhovniceşti ca propria căutare a lui Dumnezeu.
Căutându-L pe El, înţeleg cele ale Lui. Conţinutul dragostei lor pentru Dumnezeu îl constituie cunoaşterea celor duhovniceşti şi, pe măsura cunoaşterii Lui, creşte şi dragostea pentru El. De aceea nu putem vorbi despre o anterioritate a dragostei asupra cunoaşterii sau a cunoaşterii asupra dragostei de Dumnezeu, ci de o simultaneitate a celor două.
[514] Gr. 1, p. 347. Atragem atenţia asupra expresiei „Sfintele Scripturi", care apare pentru prima dată în această carte.
[515] De a greşi.
[516] Cu sensul de: adaptat după puterea de înţelegere a credincioşilor.
[517] Gr. 1, p. 348.

sisteme „ale adevărului”, care se opun unul altuia şi prezintă învăţături potrivnice, asemănătoare cu problemele, care îi animau pe filosofii păgâni (*gentilium philosophorum*)[518].

2. De aceea, legat de astfel de mod de lucru, oamenii se vor întreba mereu şi niciodată nu vor găsi, fiindcă ei resping adevărata metodă de înţelegere.

Iar când Mirele va veni (Mt. 25, 6), cel care are candela neîmpodobită şi nu va arde în ea lumina, care să lumineze cu tărie, atunci va rămâne în rândul celor care au intrepretat în mod obscur parabolele, fiind părăsiţi de Cel care anunţase în mod clar, că împarte daruri tuturor precum voieşte, atunci când El va veni şi că vor intra cu El în cămara de nuntă (Mt. 25, 10).

Căci întreaga Scriptură, Prorocii, şi Evangheliile pot fi înţelese de către toţi în mod clar, fără ambiguităţi şi armonios, deşi poate că nu toţi cred în ele.

Şi, dacă spun că există un singur Dumnezeu, nevorbind de alţii, Care a făcut toate lucrurile prin cuvântul Său, atât pe cele văzute cât şi pe cele nevăzute, atât pe cele cereşti cât şi pe cele pământeşti, atât pe cele din apă cât şi pe cele de sub pământ, după cum am arătat şi eu de multe ori cuvintele Scripturii; şi dacă noi mărturisim întreaga creaţie, adică tot ce cade sub mintea noastră, ca fiind toate făcute şi conduse de către o Fiinţă atunci aceia, care nu văd claritatea acestor adevăruri sunt cu adevărat orbi şi nebuni şi nu au lumina celor care s-au făcut.

Căci ei se încătuşează prin ceea ce îşi imaginează, prin acele obscure interpretări ale paraboleleor, căci nu L-au găsit pe Dumnezeu în ei. Căci nu există nimic, care să nu iasă la lumină, dacă este dezvăluit. Şi nu negăm, dacă în vreo parte a Scripturii, Tatăl e conceput de către cei de altă părere, după cum mărturisesc ei.

Căci ei spun că şi Mântuitorul a dat numai unora să gândească aceste lucruri, dar nu tuturor, căci şi în cazul Său, numai Ucenicii au înţeles unele lucruri, pe când ceialalţi le-au înţeles prin disputele [avute cu ceilalţi], prin enigme şi parabole (Mt. 13, 10-11; Mc. 4, 10-11; Lc. 8, 9-10).

---

[518] Ibidem.

Însă aceştia trebuiau să gândească în cele din urmă, că există doar o singură Fiinţă, Care este Dumnezeu şi nu există alt Tată [în afară de El]. Despre El vorbeau toate parabolele şi enigmele Sale.

3. Dar, după cum parabolele admit multe interpretări, pe care numai iubitorul de adevăr le va înţelege[519], le putem spune că Dumnezeu e mai presus de toate acestea[520].

Însă, dacă ei s-au lepădat de ceea ce este cert, indubitabil, adevărat, cum să nu se arunce pe ei în mare pericol, cu multă înverşunare, prin acest lucru fără de minte?

Şi cum să ducă o astfel de cale la zidirea unei case pe stâncă, care să dureaze, să rezistente şi nu, mai degrabă, la una pe nisipuri mişcătoare? Căci o astfel de zidire se va dărmâna uşor, dacă e făcută pe nisip.

---

[519] Numai omul duhovnicesc, care iubeşte să adaste în faţa cuvintelor lui Dumnezeu, Dumnezeu îi luminează mintea ca să le înţeleagă în parte. Cel care nu iubeşte pe Dumnezeu în mod real, trece repede peste cuvinte, crede că le-a înţeles. Cel care este intim cu Dumnezeu însă, aşteaptă de fiecare dată o înţelegere şi mai deplină a cuvintelor Sale, pe care le ştie şi le crede fără de sfârşit.
Şi chiar dacă cunoaşte că cuvintele Sale sunt adânc de negrăit, totuşi el aşteaptă să vadă puţin din ele. Şi aceasta e bucuria lui zilnică, pentru că se bucură de Dumnezeu înţelegându-I cuvintele şi le înţelege pentru că aşteaptă nu de la mintea lui, ci de la Dumnezeu, înţelesul lor profund.
Căci cum ar putea să aştepte de la sine răspunsuri, dacă cuvintele nu-i aparţin şi sunt ale lui Dumnezeu? Şi noi, oamenii, vrem ca să ni se înţeleagă cuvintele aşa cum le gândim. Şi pentru ca să înţelegi cum gândesc eu, trebuie să-ţi explic. Tot la fel aşteptăm de la Dumnezeu răspunsuri, pentru că El e singurul, Care ni le poate da.

[520] De toate cele spuse despre El.

Capitolul al 28-lea

Cunoaşterea desăvârşită nu se atinge în viaţa aceasta. Multe din întrebările noastre trebuie să fie lăsate, mai degrabă, în mâinile lui Dumnezeu

1. De aceea, având adevărul însuşi ca regulă / canon / dreptar (*regulam ipsam veritatem*)[521] al nostru şi mărturia despre Dumnezeu (*de Deo testimonium*)[522] păstrând-o nestricată de la cei de dinainte [de noi], se cuvine ca să nu alergăm după numere şi răspunsuri la întrebări diverse, şi să ne lepădăm, prin acestea, de *adevărata cunoaştere* de Dumnezeu.

Ci, e mult mai potrivit, ca să ne întrebăm şi să ne nevoim să înţelegem taina şi lucrarea Dumnezeului Celui viu, şi să creştem în dragostea Lui, a Celui care a creat toate şi Care a făcut asemenea lucruri mari pentru noi[523].

Căci, prin aceasta[524], nu vom cădea din credinţă, ci vom mărturisi, în mod deschis, căci această unică Fiinţă este Dumnezeu şi Tatăl, Care a creat lumea şi pe om, şi i-a dat putere acestuia de a creşte şi a cere să vină peste el cele ale lui Dumnezeu[525].

Căci El la creat pe om ca pe un copil zămislit în pântece, ca să vadă lumina soarelui şi l-a făcut să se ridice ca pe un fir de grâu, când i-a dat putere să meargă. Căci unul şi acelaşi este Creatorul pântecelui, cât şi al soarelui.

---

[521] Gr. 1, p. 349.

[522] Ibidem.

[523] Sfântul Irineu ne dă adevăratul dreptar al Teologiei. Teologia nu se ocupă cu evidenţierea unor lucruri mărginaşe, colaterale, obscure, ci cu lucrurile centrale, cu existenţa şi lucrarea lui Dumnezeu faţă de oameni iar noi trebuie să cercetăm acestea, pentru a ne umple şi mai mult de dragostea Sa.
Teologia trebuie să ne umple de evlavie şi nu să ne facă sceptici şi necredincioşi. Adevăratul teolog se umple pe fiecare zi de sfinţenie, prin vorbirea despre Dumnezeu şi lucrarea Sa cu lumea. E o contradicţie în termeni să afirmi că teologul este altceva decât un om în care sfinţenia este evidentă.

[524] Prin iubirea prin care vrea să Îl cunoască pe El.

[525] Literal: *cele care sunt ale Sale*, intime Lui. Vedem în această formulare prototipul unei formulări ulterioare, ca : „cele din jurul lui Dumnezeu”, adică *lumina necreată* sau *darurile Sale multiple*.

Şi unul şi acelaşi este Domnul, Care a aruncat sămânţa, a făcut-o să crească şi să se înfrăţească şi să devină spic de grâu, tocmai bun de pus în hambar.

2. Căci, dacă noi nu căutăm să descoperim explicaţii la toate lucrurile din Scriptură, care pot face obiectul cercetării noastre, asta nu înseamnă că noi căutăm un alt Dumnezeu, în locul Celui care există cu adevărat.

Fiindcă ar fi cea mai mare dovadă de necredinţă. Căci nu ne lepădăm de fiinţa lui Dumnezeu, a Celui care ne-a creat pe noi, fiindcă suntem încredinţaţi că Scripturile sunt desăvârşite, şi ele ne vorbesc şi de Cuvântul lui Dumnezeu şi de Duhul Său.

Însă noi suntem cu mult inferiori [lui Dumnezeu] şi am venit mai târziu la existenţă, decât Cuvântul lui Dumnezeu şi Duhul Său.

Însă, prin aceasta, nu am fost lipsiţi de cunoaşterea tainelor Sale. Şi nu e niciun motiv să ne mirăm, despre lucrurile duhovniceşti şi cereşti şi să cerem să ni se dea să le cunoaştem, atâta timp cât sunt atâtea lucruri, care stau la picioarele noastre (mă refer la cele ale acestei lumi, pe care noi le putem pipăi, le putem vedea, le putem cunoaşte în de-aproape) şi care sunt mai presus de cunoaşterea noastră. Însă pentru acest lucru nu trebuie să Îl părăsim pe Dumnezeu.

Fiindcă nu e nimic mai desăvârşit, decât Cel care e mai presus de toată cunoaşterea. Căci, spre exemplu, ce am face în cazul, când am vrea să explicăm, de ce curge Nilul?

Am spune, în primul rând, că e un lucru greu de înţeles, unii ar spune că se poate înţelege iar alţii că acest lucru reprezintă o problemă. Însă, cu adevărat, fără nicio îndoială, acest lucru îl ştie numai Dumnezeu[526].

---

[526] Sfântul Irineu propune gnoseologia teocentrică, ca singura gnoseologie autentică, cu tot paradoxul ei inextricabil. Cu toate că noi nu ştim toate lucrurile, ştim că Dumnezeu care le-a creat le-a făcut pe toate cu un rost.

Şi în aceasta constă paradoxul de nedepăşit, că noi credem lumea ca deplin inteligibilă în faţa lui Dumnezeu, cu toate că noi nu înţelegem inteligibilitatea ei absolută.

Însă credinţa în Dumnezeu exclude orice îndoială, că aşa stau lucrurile. Acolo unde nu mai putem cunoaşte, trebuie să admitem că sunt lucruri care ne depăşesc, dar care sunt cunoscute de Dumnezeu, care singur are dezlegarea necunoscutelor noastre.

Şi iarăşi, locul acelor păsări[527], care vin primăvara şi se întorc de unde au venit, în pragul toamnei, deşi e un lucru al acestei lumi, totuşi el depăşeşte cunoaşterea noastră. Ce explicaţii dăm fluxului şi refluxului oceanului, dacă admitem cu toţii *că există* acest fenomen?

Sau ce putem spune despre natura acelor lucruri din atmosferă? Ce spunem despre cum se formează ploaia, fulgerul, tunetul, despre cum se adună norii, vaporii de apă, şi cum de se pornesc vânturile, şi despre alte lucruri ca acestea? Ce spunem aşadar despre zăpadă, grindină şi altele ca ele? Ştim noi din ce se compun norii sau care este adevărata natură a vaporilor din atmosferă?

Care e raţiunea pentru care luna creşte şi descreşte sau care e motivul pentru care există atâtea diferenţe între firea apei, a metalelor, a stâncilor şi a altora de acest fel? Toate aceste lucruri sunt într-adevăr greu de înţeles, dacă noi vrem să le ştim cauzele, însă numai Dumnezeu e singurul care le-a făcut şi care poate spune adevărul cu privire la ele.

3. De aceea, dacă cu privire la creaţie există atât de multe lucruri de înţeles, pe care numai Dumnezeu le ştie, şi altele ca acestea, depăşesc gradul nostru de cunoaştere, atunci de ce ne plângem, că multe din cele duhovniceşti ale Scripturii, nu ne învrednicim, cu harul lui Dumnezeu, ca să le explicăm?

Căci mai degrabă se cuvine ca aceste lucruri să le lăsăm în mâinile lui Dumnezeu[528], căci şi aici, şi în viaţa ce va să vină, tot Dumnezeu e Cel care ne învaţă pe fiecare şi oamenii vor învăţa întreaga veşnicie lucrurile create de Dumnezeu[529].

---

[527] Cu sensul de: *locul de unde vin aceste păsări*. Locul de unde provin păsările este necunoscuta acestei fraze.

[528] În seama Sa.

[529] Teocentrismul gnoseologic al Sfântului Irineu însă nu este prevăzut numai pentru timpul istoric al omului, ci pentru întreaga sa veşncie. Ceea ce nu se înţelege aici, se va înţelege în veşncie, toată veşnicia, fără să se expuizeze cele pe care Dumnezeu ne va învăţa.

Paradoxul acestei gnoseologii se dovedeşte nu o aporie, nu un lucru care stagnează înţelegerea, ci care reprezintă capacitatea noastră umană de înţelegere. Dumnezeu înţelege lucrurile perfect, din totdeauna. Omul le învaţă, e învăţat de către Dumnezeu.

El nu le va cuprinde cum le cuprinde Dumnezeu şi niciodată nu va cuprinde definitiv, cele ale lui Dumnezeu. Gnoseologia ortodoxă e gnoseologia precizată aici

Căci şi Apostolul a zis, că atunci când vom împlini toate, vor mai rămâne acestea trei: „credinţa, nădejdea şi dragostea, iar ultima va rămâne” (I Cor. 13, 13).

Credinţa în Stăpânul nostru, păstrată fără schimbare, ne dă încredinţarea că există numai un singur Dumnezeu şi că noi Îl vom iubim, cu adevărat, pentru totdeauna, văzând în El pe singurul nostru Tată.

Nădejdea va primi întotdeauna din ce în ce mai multe de la Dumnezeu şi va învăţa de la El, din cauză că El este bun şi are întreaga bogăţie fără margini, adică o Împărăţie fără sfârşit şi care nu poate fi depăşită cumva.

De aceea, dacă după regula de care am vorbit, noi vom lăsa nedumeririle noastre în mâinile lui Dumnezeu, ne vom păstra credinţa fără pată şi vom merge pe cale fără primejdie.

Căci toate Scripturile, care ne-au fost date de Dumnezeu (*omnis Scriptura, a Deo nobis data*)[530] vor fi înţelese de noi ca desăvârşite şi vom armoniza parabolele cu acele versete, care au fost explicate iar ceea ce a fost spus cu claritate, ne va servi la explicarea parabolelor.

Şi astfel, multele exemple ale Scripturii vor fi o muzică armonioasă pentru noi, un imn de slavă adus lui Dumnezeu (*laudantem hymnis Deum*)[531], Care a creat toate lucrurile[532].

Căci, spre exemplu, dacă cineva întreabă: „Ce a făcut Dumnezeu înainte de a face lumea?”, noi trebuie să

---

de Sfântul Irineu, e gnoseologia fără limită, dar care va avea întotdeauna limita diferenţei abisale de fiinţă, dintre Dumnezeu şi om.

[530] Gr. 1, p. 352.

[531] Ibidem.

[532] Dumnezeiescul Irineu ne mai învaţă aici o lecţie importantă referitoare la ierminia Scripturii şi anume: tălmăcirea trebuie să aibă coerenţă interioară, coerenţa unui imn de slavă adus lui Dumnezeu. Comentariul sciptural nu trebuie să fie o aventură halucinantă, plină de ipoteze şi păreri personale antagonice, ci un discurs evlavios, o încântare a inimii, în care adevărul e mărturisit pe măsura înţelegerii personale şi a harului dat nouă de către Dumnezeu.

Comentariul la Scriptură trebuie să vadă adâncimea Scripturii nu presupuse *divergenţe* ale ei, sau, şi mai mult, presupuse *lipsuri*, *erori* sau, şi mai grav, *contrafaceri* ale textului. Comentariul ortodox trebuie să aibă părtăşie, contiguitate cu modul de a vedea al Părinţilor, care au comentat mai înainte şi care s-au arătat adevăraţi purtători de Dumnezeu. Comentariul nostru trebuie să aibă afinitatea Tradiţiei, conglăsuirea cu Tradiţia şi nu *disjuncţia* faţă de Tradiţiei sau *condamnarea* ei.

răspundem, că răspunsul la această întrebare aparţine numai lui Dumnezeu.

Fiindcă această lume a fost creată de la început de Dumnezeu ca desăvârşită şi a primit un început în timp, după cum ne spun Scripturile.

Însă Scripturile nu ne revelază ce a făcut Dumnezeu înainte de acest eveniment[533].

De aceea răspunsul la această întrebare rămâne al lui Dumnezeu şi nu se cuvine nouă să dorim a-l afla, apelând la tot felul de nebunii necugetate şi la supoziţii pline de blasfemii.

Căci unii ca aceştia, imaginându-şi că au descoperit cauzele lucrului cercetat, s-au situat, de fapt, în afara lui Dumnezeu, Care a făcut toate lucrurile.

4. Şi, consider, că toţi cei care au inventat astfel de opinii, s-au depărtat de Tatăl, care este singurul Dumnezeu, Care există cu adevărat şi au ajuns la unul ca Demiurgul. Fiindcă Scripturile ne învaţă că există *numai* un singur Dumnezeu. Iar Domnul a spus despre Sine că are *un singur* Tată şi că nu cunoaşte un altul.

Şi eu am arătat asta, citând cuvintele Sale, când am spus că ei descriau Fiinţa ca un fruct al defectului / al păcatului şi ca o mlădiţă a neştiinţei, şi vorbeau despre El ca despre unul, care nu cunoscuse lucrurile de deasupra Lui şi alte astfel de afirmaţii referitoare la El. Fiindcă este o îngrozitoare blasfemie, şi e demnă de pedeapsă, această împotrivire în faţa lui Dumnezeu, care este singurul Dumnezeu cu adevărat.

Şi, după cum nu e nimic mai serios şi mai vrednic de cinste, decât a spune că *crezi* în Dumnezeu, tot la fel, nu e nimic mai nefolositor, decât *a inventa* alţi dumnezei şi a

---

[533] Dacă suntem atenţi la modul de explicitare al Sfântului Irineu, observăm că şi ceea ce nu ştim şi nu ni s-a revelat sunt motive să ne umplem de şi mai multă înţelepciune şi evlavie, pentru că despre ele ştie numai Dumnezeu.

Pentru credinciosul ortodox matur în credinţă, ceea ce el nu ştie sau nu ni s-a revelat de către Dumnezeu nu sunt motive de *sminteală* sau de *panică*, pentru că înţelege că voia lui Dumnezeu e *mai importantă* decât *curiozitatea sa păcătoasă*.

Căci, dacă Dumnezeu nu a vrut să ne dezvăluie acele lucruri, cu siguranţă, că ele ne depăşesc sau nu ne sunt de folos. Pentru că tot ceea ce este de folos, El ni le-a spus şi ne luminează să le înţelegem, pe fiecare, la timpul lor. Învăţăm de aici că adevărata smerenie se abţine de la a se întreba lucruri, care nu ni s-au descoperit şi care nu ţin de noi, ci de Dumnezeu.

spune, că Fiinţa în care ei cred, este fructul păcatului şi o zămislire a neştiinţei.

Dar aceşti orbi şi nebuni despre care îţi vorbesc atât de mult[534], nu au vrut deloc să vorbească despre Dumnezeu[535], ci au dorit, mai degrabă, să vorbească despre naşterea lui Dumnezeu, despre Gândirea Sa, despre Cuvântul Său, despre Viaţă şi Hristos.

Însă trebuie să înţelegi că nu vorbesc decât despre lucruri care ţin de experienţa umană. Căci ei nu înţeleg, ceea ce am spus mai înainte, adică, că în cazul omului, care e o fiinţă compusă, numai aici vorbim despre *minte* şi despre *gândul omenesc*.

Şi de aceea, când vorbim de gândul care se naşte din minte, despre intenţia pe care o naşte mintea noastră şi despre cuvânt, (care la greci este *principiul gândirii* dar şi *instrumentul* prin care se exprimă ceea ce gândim) şi despre ceea ce oamenii numesc tăcere şi odihnă, şi care[536] e în alte momente promotorul vorbirii şi al acţiunii, acelea ţin de oameni.

Căci Dumnezeu e mintea desăvârşită, raţiunea deplină, activitatea supremă, adevărata lumină a tuturor, şi toate sunt depline la Dumnezeu.

Fiindcă noi ne folosim de ele[537] pentru a gândi pe Dumnezeu şi astfel am învăţat despre El din Scripturi, însă sentimentele şi modul în care vorbim despre El, nu pot fi înţelese ca *potrivite*, în mod desăvârşit, pentru Sine.

Căci gura noastră trupească nu este în stare să facă faţă rapidităţii minţii şi, cu atât mai mult, pentru o fire duhovnicească. Raţiunea cuvintelor noastre ţine de noi şi nu desemnăm prin ele tot ceea ce gândim cu mintea. Fiindcă ar trebui un efort continuu, pentru ca limba noastră să expime ceea ce gândeşte omul.

5. Dar când spunem că Dumnezeu este Mintea prin excelenţă, Cuvântul desăvârşit, nu spunem decât că El gândeşte, şi gândeşte tocmai ceea ce spune.

---

[534] Literal: *atât de volubil*, cu atât de multe date.
[535] Despre adevăratul Dumnezeu.
[536] Cuvântul, puterea de a cuvânta.
[537] De cuvinte şi de acţiuni umane.

Fiindcă gândirea Sa e Cuvântul şi Cuvântul e Mintea şi Mintea cuprinde toate cele ale Tatălui. De aceea, când El spune despre mintea lui Dumnezeu şi descrie modul ei de a fi, spune despre El că e o Fiinţă, Care este Dumnezeu şi Mintea Lui dintotdeauna.

Şi iarăşi, când spune despre Cuvânt, cineva îi atribuie al treilea loc în modul de ieşire din Tatăl. Dar cel ce spune acest lucru e un neştiutor al măreţiei Sale şi vorbeşte despre Cuvânt ca fiind *separat* de Dumnezeu.

Însă Prorocul spune despre El: „Iar neamul Lui cine îl va spune?" (Is. 53, 8). Dar dacă pretinzi că *ieşirea* Lui din Tatăl e la fel cu *modul de formare* al cuvântului omenesc, care are loc prin deschiderea buzelor, şi acesta este *Cuvântul lui Dumnezeu*, atunci, pe drept, ne-am robit acestor lucruri, necunoscând nici ceea ce este *omenesc* şi nici ceea ce este *dumnezeiesc*.

6. Căci, mai presus de mintea ta îngâmfată şi pe care tu o crezi *înţeleaptă*, care presupune acestea, sunt cele de negrăit ale tainelor lui Dumnezeu.

Căci Domnul, adevăratul Fiu al lui Dumnezeu, a mărturisit că numai Tatăl cunoaşte ziua şi ceasul judecăţii, după cum se vede aici: „Dar ziua şi ceasul acela nu e cunoscut de către oameni, nici Fiul nu-l cunoaşte, ci numai Tatăl" (Mt. 24, 36, Mc. 13, 32; F. Ap. 1, 7).

Atunci, dacă Fiul nu Se ruşinează să spună, că acea zi e cunoscută numai de către Tatăl şi spune că acesta e adevărul, atunci nici nouă nu trebuie să ne fie ruşine să rezervăm lui Dumnezeu acele lucruri, adică cele care ne depăşesc pe noi.

Fiindcă omul nu e mai mare decât Stăpânul său. Iar dacă cineva va zice: „Cum a fost născut Fiul de către Tatăl?", atunci trebuie să-i răspundem, că oamenii nu cunosc această *naştere* sau *generare*, sau *numire*, sau *revelare* sau *orice alt nume am da*, care ar vrea să descrie *generarea* Sa, fiindcă ea este inexprimabilă.

Nici Valentin, nici Marcion, nici Saturnin, nici Vasilide, nici Îngerii, nici Arhangelii, nici Începătoriile, nici Puterile nu cunosc aceasta, ci numai Tatăl, Care L-a născut şi Fiul, Care a fost născut.

Căci naşterea Lui este de negrăit, pentru toţi câţi s-ar strădui să gândească cu mintea lor acest lucru, căci ei nu pot înţelege lucruri, care sunt inexprimabile.

Pentru că şi un cuvânt omenesc poate fi înţeles deplin de către mintea noastră, numai dacă îl înţelegem cu toţii. Iar cei care nu au abilitatea de a înţelege lucrurile grele sau nu înţeleg tainele profunde, atunci nu pot să vorbească decât în mod simplu[538], despre ce au înţeles ei şi să vorbească în aceşti termeni despre Unul-Născut şi Cuvântul lui Dumnezeu.

Însă acele lucruri de negrăit şi nearătate de către El, ca veşnica şi unica Lui naştere, auzind despre ea, lor li s-a părut că au asistat la propria Lui naştere, fiindcă au văzut naşterea Sa în conformitate cu termenul omenesc, [care desemnează *naşterea*].

7. Însă noi nu vom face greşeala să spunem acelaşi lucru despre un asemenea fapt[539]. Numai Dumnezeu Însuşi poate spune aceasta. Fiindcă am învăţat din Scripturi că Dumnezeu stăpâneşte peste toate lucrurile. Însă despre cum a fost El născut[540], nu se spune nicăieri în Scriptură.

Şi noi nu vom presupune acest lucru, ca, după mintea noastră, să vorbim despre aşa ceva, care ţine de Dumnezeu, ci vom lăsa o astfel de înţelegere în mâinile lui Dumnezeu.

În acelaşi fel trebuie să procedăm şi cu răspunsul la întrebarea, *de ce au fost făcute lucrurile de către Dumnezeu*.

Fiindcă aceasta au făcut îngerii[541] păcătoşi, care s-au răsculat împotriva lui Dumnezeu, pe când alţii, cei mai mulţi, s-au păzit de a face aceasta, şi se păzesc şi acum, şi nu întreabă *de ce* au fost făcuţi de către El şi *ce fire* au cei căzuţi, cât şi cei care s-au păzit de a cădea.

Căci ei lasă aceste lucruri, şi noi trebuie să facem asta, să le lăsăm în seama lui Dumnezeu şi a Cuvântului Său.

Căci doar Lui[542] I s-a spus: „Şezi de-a dreapta Mea, până ce voi pune pe duşmanii Tăi, aşternut picioarelor Tale”

---

[538] Redus ca înţelegere.
[539] Naşterea Fiului din Tatăl.
[540] Fiul.
[541] Literal: *creaturile*.
[542] Cuvântului lui Dumnezeu.

(Ps. 109, 1; Mt. 22, 44; Mc. 12, 36; Lc. 20, 42; F. Ap. 2, 34-35; Evr. 1, 13). Căci noi, care suntem pe pământ, nu avem cum să stăm pe tronul Lui. Iar Duhul[543], Care locuia în Mântuitorul, Acela „cercetează toate lucrurile şi adâncul lui Dumnezeu" (I Cor. 2, 10).

Şi, deşi noi primim „daruri diferite, iar slujirile sunt felurite şi, la fel, şi lucrările" (I Cor. 12, 4-6) pe care le avem, aici pe pământ, totuşi Pavel ne spune: „în parte cunoaştem şi în parte profeţim"(I Cor. 13, 9).

De aceea, dacă noi cunoaştem în parte, se cuvine să lăsăm problemele grele în mâinile lui Dumnezeu, pentru ca El să verse peste noi harul Său. De exemplu, focul cel veşnic este pregătit pentru cei păcătoşi. Domnul spune acest lucru în mod explicit şi în mai multe locuri din Scripturi se spune acelaşi lucru. Însă El pregătise acest foc, la început, pentru cei care păcătuiseră mai înainte[544].

Însă care este cauza unei asemenea păcat, nici o carte a Scripturii nu ne spune, nici un Apostol şi nici Domnul Însuşi nu ne-a învăţat[545].

De aceea trebuie să lăsăm înţelegerea acestui lucru în seama lui Dumnezeu. Iar dacă Domnul nu ne-a spus ziua şi ceasul judecăţii, nu trebuie să căutăm un astfel de lucru, care ne duce la lucruri pierzătoare / periculoase pentru noi, ci să lăsăm şi acestea în mâinile Sale şi nu vom primi harul Său cu măsură.

Dar, dacă vom cerceta lucruri ca cele spuse mai sus şi nu vom fi mulţumiţi cu ceea ce am înţeles, e absurd să vorbim lucruri mincinoase despre Dumnezeu şi despre lucruri, care nu ne-au fost descoperite, căci prin acestea deja ne-am îndepărtat de El şi vorbim despre emisii deşarte la Dumnezeu, la Creatorul tuturor lucrurilor şi spunem ca ei, că El derivă dintr-o fire apostată şi neştiutoare, după cum spun atât de hulitor, învăţăturile lor, care se războiesc cu Dumnezeu.

---

[543] Duhul Sfânt.

[544] Pentru demoni adică, *cf.* Mt. 25, 41: „focul cel veşnic, care este gătit diavolului şi îngerilor lui".

[545] Focul Iadului era pregătit numai pentru demoni. Dar Scriptura nu ne spune cauza pentru care au căzut, spune Sfântul Irineu. Alţi Sfinţi Părinţi vor vorbi despre faptul că demonii au căzut din mândrie şi astăzi aceasta este părerea cea mai răspândită.

8. Fiindcă ei nu dovedesc ceva în sistemul lor, ci au numai anumite lucruri pe care le-au inventat recent, cu referire la numere, silabe şi nume. Iar dacă există cuvinte care sunt conţinute de alte cuvinte, iar dacă parabolele nu trebuie intrepretate astfel şi se pot face conjecturi josnice, ei se străduiesc să stabilească faptul, că aceste lucruri fabuloase *există* de fapt.

Şi dacă cineva s-ar întreba pentru ce raţiune Tatăl a lucrat împreună cu Fiul toate lucrurile, poate ajunge la concluzia, că numai Domnul cunoaşte ziua şi ceasul judecăţii, şi va găsi acest lucru mult mai bun sau mai sigur decât (căci, într-adevăr, Domnul este singurul nostru Stăpân), că noi putem învăţa de la El, că Tatăl este mai presus de toate lucrurile. Căci El a spus: „Tatăl este mai mare decât Mine" (In. 14, 28).

De aceea, Tatăl este mărturisit de către Domnul ca având mai multă cunoaştere decât Sine. Şi pentru aceasta, noi care gândim ca cei de pe pământ, vom avea cu atât mai puţin o cunoaştere desăvârşită, despre astfel de probleme, ca *existenţa lui Dumnezeu* şi nu avem nicio şansă, ca să cercetăm firea cea prea înaltă a Tatălui, ci vom cădea, făcând aceasta, într-o mare primejdie, întrebându-ne, dacă nu cumva există alt Dumnezeu mai presus decât Dumnezeu.

9. Iar dacă cineva iubeşte faptul de a căuta contradicţii / nepotriviri peste tot, va găsi şi aici, în ceea ce spune Apostolul, când a zis: „noi cunoaştem în parte şi în parte profeţim" (I Cor. 13, 9), şi îşi va imagina că ceea ce el caută nu e din cele nedepline, ci din *cele depline* şi că el cunoaşte *toate lucrururile* câte există.

Căci asta fac cei ai lui Valentin sau ai lui Ptolemeu sau ai lui Vasilide sau ai altora, care spun că ei *cercetează* adâncurile lui Dumnezeu.

Însă se umflă degeaba, iubind slava deşartă şi crezând că sunt mai deştepţi decât alţii, atât la cunoaşterea celor nevăzute cât şi a acelora, care pot fi cercetate. Însă trebuie să îi întrebăm liniştiţi [în cugetul nostru], pentru ca să ne spună, *cum obţin* ei informaţii de la Tatăl?

Să ne spună atunci *raţiunea* lucrurilor create, pe care ei n-o cunosc, de fapt. Şi, ca în exemplul pe care l-am dat cu firele de păr şi cu păsărelele căzute în laţ şi în alte exemple,

îi rugăm să ne spună, *cum* stau lucrurile. Numai aşa putem să-i credem, dacă ne răspund la aceste întrebări.

Însă, dacă ei nu sunt *desăvârşiţi* şi nu înţeleg lucrurile pe care le ţin în mână, şi care sunt la picioarele lor şi în faţa lor, pe întregul pământ, şi nici pe cele care ţin de culoarea părului lor[546], cum putem să credem că astfel de oameni cunosc lucrurile duhovniceşti şi pe cele mai presus de Îngeri, când ei spun numai deşertăciuni despre Dumnezeu?

Şi eu am spus mai multe lucruri despre numere, nume şi silabe şi despre lucrurile pe care noi le înţelegem ca fiind deasupra noastră, cât şi despre modul impropriu în care ei comentează parabolele. Nu mai adaug nimic în această privinţă. Însă din acestea toate tu poţi să extinzi cele pe care le cred ei.

[546] Adică pe cele ce ţin de vârsta lor.

Capitolul al 29-lea

Respingerea părerilor ereticilor referitoare la destinul sufletului şi al trupului

1. Să revenim aşadar, la punctele pe care nu le-am dezbătut din sistemul lor. Căci atunci când ei vorbesc, despre arderea / consumarea tututor lucrurilor, Mama lor va reintra în Plenitudine şi va primi de la Mântuitorul pe soţul ei. Şi ei înşişi, fiind fiinţe „duhovniceşti”, vor părăsi sufletele animale pe care le au şi vor deveni duhuri raţionale, şi se vor însoţi cu îngerii duhovniceşti.

Însăşi Demiurgul, despre care ei vorbesc ca despre un animal, va trece în locul Mamei iar sufletele celor Drepţi se vor odihni în locul de mijloc. Iar atunci toate vor fi împreună, cele duhovniceşti cu cele duhovniceşti, cele trupeşti cu cele asemenea lor şi, în contradicţie flagrantă cu ce spun ei, nu după mult timp, sufletele vor trece, potrivit naturii lor, în locul de mijloc, alături de cele asemenea lor, după faptele pe care le-au făcut pe când erau în trup, cu toate că ei spun, că cei Drepţi vor intra într-un locaş al lor iar cei necredincioşi vor fi în foc.

Dar, dacă toate se întâmplă potrivit naturii sufletelor, şi toate obţin ceea ce le place, şi apoi vor fi cu toate în locul de mijloc, pentru simplu motiv că sunt suflete şi au naturi asemănătoare, atunci înseamnă că credinţa lor este fără rost şi Mântuitorul a coborât degeaba în această lume[547].

Iar dacă cei Drepţi ajung la odihnă, atunci nu ştim dacă se întâmplă asta, pentru că ei sunt nişte suflete sau pentru că sunt sufletele unor oameni Drepţi.

Iar dacă sufletele nu se pierd, indiferent dacă sunt sau nu ale celor Drepţi, atunci dreptatea lor nu are puterea de a mântui trupurile, în care au locuit aceste suflete[548].

---

[547] De acum.

[548] Distingem de aici, că soteriologia, după autorul nostru, înglobează, deopotrivă, sufletul şi trupul şi că el nu vorbeşte de o mântuire *numai* a sufletelor, ci de o mântuire a omului în integralitatea sa.

Atunci, pentru ce să se mai nevoiască să fie *Drepţi*, dacă acest lucru *nu mântuieşte*? Iar dacă mântuirea depinde de firea pe care o ai, atunci toate sufletele vor fi *mântuite*[549].

Însă dacă dreptatea şi credinţa nu mântuiesc trupurile şi sufletele lor, de ce mai au parte de *nemurire*? Căci dreptatea pare, în acest cadru, după cele spuse, ca ceva nefolositor şi nedrept, dacă se mântuieşte firea de la sine şi nu prin altceva.

2. Însă s-a spus în mod clar, că faptele care ne fac Drepţi le-am făcut pe când aveam trupuri. De aceea, fie că toate sufletele vor trebui să treacă în locul de mijloc şi nu va avea loc nicio judecată, fie trupurile, care au participat la dreptate, vor ajunge în locul în care le place, împreună cu sufletele pe care le-au avut, dacă dreptatea este îndeajuns de puternică ca să le aducă împreună pe acestea două.

Dacă se vor crede acestea din urmă, adică învăţătura referitoare la învierea trupurilor, în care şi noi credem, atunci ea va apare cu adevărat şi în sistemul lor. Căci noi spunem că Dumnezeu, când va învia trupurile noastre muritoare, care au gustat dreptatea, atunci ele vor primi nestricăciunea şi nemurirea[550].

Pentru că Dumnezeu este superior nouă după firea Sa şi are în Sine dispoziţia de a ne arăta bunătatea Sa. Căci El este bun și va face aceasta, fiindcă El e puternic. Şi pentru că ne poartă de grijă în mod desăvârşit, arată că El este puternic şi desăvârşit.

3. Dar ei sunt în contradicţie cu ei înşişi, când spun că *nu toate* sufletele trec în locul de mijloc, ci *numai* sufletele Drepţilor. Fiindcă, mai înainte, ei au susţinut, că se produce asta după firea fiecăruia şi au vorbit despre trei feluri de fiinţe produse de către Mamă.

Prima fire a fost produsă din îngrijorare, slăbiciune şi teamă şi ea e firea materială.

A doua fire are multă impetuozitate, pentru că este firea animală. Ea a fost creată, după ce ea[551] a avut viziunea

---

[549] Căci toate sunt suflete şi nu le mai trebuie nimic altceva, conform concepţiei gnostice, ca să se mântuiască.

[550] Învăţătura despre trupurile înviate ale Sfinţilor indică faptul că întregul om va fi în viaţa veşnică plin de slava lui Dumnezeu.

[551] Mama lor.

îngerilor, care coborau peste Hristos, care reprezintă firea *spirituală* / duhovnicească.

Astfel, dacă această fire, pe care ea a introdus-o în Plenitudine, cum spun toţi, este *spirituală*, atunci ea este spirituală, firea materială va rămâne jos, pentru că e materială şi ea va fi arsă deplin de focul ce o va cuprinde. Atunci de ce firea animală va merge în *locul de mijloc*, unde va merge şi Demiurgul?

De ce nu merge şi el în Plenitudine? Căci ei spun că sufletele vor rămâne pentru totdeauna în locul de mijloc, pe când trupurile, pentru că sunt materiale, vor fi arse de foc. Dar dacă trupurile vor fi distruse iar sufletele lor rămân în locul de mijloc, atunci nicio parte a omului nu intră în Plenitudine.

Căci inteligenţa umană, mintea, gândul, intenţiile omului şi altele asemenea lor nu sunt decât ale sufletului. Iar emoţiile şi gândurile sufletelor nu se petrec în afara sufletelor.

Atunci cu care parte a lor, vor rămâne aceştia să intre în Plenitudine? Fiindcă ei înşişi, adică sufletele lor, rămân în locul de mijloc, pe când trupurile sunt consumate şi distruse de foc.

Capitolul al 30-lea

Absurditatea pretenţiei lor de a fi consideraţi fiinţe spirituale, când Demirugul este declarat un animal

1. Aşa stând lucrurile în acest caz, aceşti oameni infatuaţi se declară mai presus decât Demiurgul, căci spun despre ei că sunt *superiori* Dumnezeului, Care a făcut şi a întocmit cerul şi pământul şi toate lucrurile din ele.

Fiindcă ei se cred a fi *spirituali* / duhovniceşti, deşi sunt în cel mai ruşinos grad cu putinţă nişte oameni trupeşti, care suferă de o mare necredinţă.

Căci ei spun că Cel care a făcut pe Îngeri şi a împodobit cu luminători firmamentul ceresc şi împrejumuieşte pământul şi îl stăpâneşte, şi care îi vede pe locuitorii lui ca pe nişte lăcuste[552] şi care este Creatorul şi Domnul tuturor firilor spirituale, acesta are *o fire animală*. Şi chiar şi numai această singură declaraţie trădează marea lor nebunie.

Însă ei se străduiesc să lase impresia unui tunet, adică mai presus decât giganţii despre care vorbesc fabulele păgânilor, prin aceste opinii ale lor împotriva lui Dumnezeu, născute dintr-o minte lăudăroasă şi din slava deşartă[553]. Însă pentru ei nu este de ajuns tratarea cu tot spânzul[554] de pe lume, căci nu pot scăpa de marea lor nebunie.

2. O persoană superioară e arătată de faptele sale. Astfel, ţinând cont de acest lucru, dacă ei se consideră *superiori* Creatorului (şi, prin acest argument putem înţelege nivelul lor de necredinţă, dacă ei sunt în stare să facă o comparaţie între Dumnezeu şi oamenii proşti; şi, prin acest argument, noi putem să le contrazicem opiniile.

---

[552] Nişte fiinţe infime.

[553] Dar, de fiecare dată, impozantele sisteme doctrinare eretice, la o cercetare amănunţită în cadrul Tradiţiei una a Bisericii, se dovedesc nişte însăilări putrede, prea slabe pentru a fi băgate în seamă.

[554] O plantă curativă. În paragraful de mai sus, ideea textului ar fi pe deplin redată, prin expresia românească: „toate doctoriile din lume, dacă le-aţi lua, tot nu vă vindecaţi”, pentru că sunteţi *prea bolnavi*. Sfântul Irineu arată că nebunia şi necredinţa lor e mai mare decât orice închipuire.

Iar dacă Dumnezeu mă ajută, voi arăta aceste declaraţii ale lor, nu numai prin prisma lucrurilor care reies din compararea lor cu Dumnezeu, ci mai mult, voi învinge şi voi fărâma cu totul opiniile lor nebuneşti.), ce oameni nebuni vor admira atât de mult asemenea persoane, încât să înveţe lucruri *mai preţioase* de la ei, decât de la adevărul însuşi?!

Căci cuvântul Scripturii: „Căutaţi şi veţi afla" (Mt. 7, 7), ei îl interpretează potrivit acestei opinii, că sunt *mai presus* decât Creatorul lor, fiindcă spun că sunt *mai mari* decât Dumnezeu, pentru că ei se cred oameni *spirituali* / duhovniceşti, dar Creatotul lor e *un animal*.

Şi dacă spun, că pentru acest lucru ei sunt *mai presus* decât Dumnezeu, ar fi trebuit să intre în Plenitudine, dacă El rămâne în locul de mijloc. Astfel, cerem să ne dovedească faptele lor, că ei sunt *superiori* Creatorului. Căci o persoană superioară se cuvine să dovedescă nu prin ceea ce spune, ci prin ceea ce face cu adevărat[555].

3. Astfel, ce lucru au săvârşit ei, atât de mare şi de glorios ca şi Mântuitorul sau ca Mama lor sau mai mare şi mai plin de frumuseţe şi înţelepciune, decât cei care au fost produşi de către El, Care a făcut toate din jurul nostru? Care dintre ceruri au fost create de către ei?

Care pământ a fost zidit de către ei? Pe care dintre stele le-au chemat întru existenţă? Sau ce lumini cereşti au făcut să aibă strălucire?[556] Ce pământ au îngrădit ei?[557]

Sau ce ninsori, geruri sau zăpezi, sau ceea ce este specific fiecărui anotimp, adică propria climă a fiecăruia, au creat ei pe pământ?

Şi iarăşi, în opoziţie cu aceia[558], ce căldură şi ce apă au făcut să fie pe pământ, mai presus decât ei? Ce râuri au făcut să curgă? Ce izvoare au ţâşnit din cauza lor? Cu ce flori şi cu ce copaci au împodobit lumea de sub cer?

---

[555] Înţelepciunea autentică este cea care arată ceea ce poate. Dar nu cun stridenţă, ci cu moderaţie, cu atenţie, cu smerenie. Cuvintele sunt superflue fără faptele care să le probeze.
[556] Se referă la stele.
[557] Se referă la modul în care Dumnezeu a pus stavili apelor, la locul lor, peste care ele nu trec.
[558] Cu divinităţile uraniene.

Sau ce număr de animale au creat ei, cât şi oameni, şi alte fiinţe fără minte, pe care să le încununeze cu mai multă frumuseţe? Şi cine poate enumera, unul câte unul, lucrurile pe care le-a făcut Dumnezeu prin puterea Sa şi care sunt stăpânite de înţelepciunea Sa?

Sau cine poate cerceta măreţia a ceea ce a făcut Dumnezeu în fiecare dintre ele? Şi cine poate cuprinde pe cele din cer şi care nu sunt trecătoare, adică Îngerii, Arhanghelii, Tronurile, Domniile şi Puterile inumărabile? Ce spun ei împotriva tuturor acestor lucruri? Ce pot ei să arate asemănător acelora, pe care să le fi făcut ei înşişi sau cu ajutorul mai multora ai lor, încât să fie socotiţi Creatori şi în acelaşi timp creaturi ale Creatorului?

Căci pentru ce Mântuitorul sau Mama lor (ca să folosim expresiile lor, pentru a dovedi falsitatea termenilor pe care îi conţin) au folosit această Fiinţă[559], după cum spun ei, ca să facă un chip al lucrurilor care sunt în Plenitudine şi al acelor fiinţe, pe care ea le-a văzut coborând peste Mântuitorul?

Pentru ce a folosit pe Demiurg ca pe o fiinţă superioară sieşi şi mai bună, ca să împlinească prin el ce şi-a propus, şi l-a folosit ca pe o unealtă, când putea foarte bine, să facă chipurile acelora după cei inferiori ei, decât după nişte fiinţe superioare ei?

4. Căci, dacă îi urmărim conform declaraţiile pe care le fac, toate cele prezentate de ei ca fiind *o învăţătură duhovnicească*, observăm că nu vorbesc decât despre fiinţele, care pot fi contemplate în jurul Pandorei. Şi dacă ei continuă acelaşi traseu, atunci Mama nu face totul într-un mod instumental.

Pentru că ar trebui în acest caz, ca ea să fie *pasivă* şi toate lucrurile să fie făcute de către Mântuitorul. Şi atunci nu ar fi apărut nimic *desăvârşit*, pentru că nu ar fi făcut nimic împreună. Însă Dumnezeu, potrivit lor, a produs toate, deşi prin argumentele lor El se dovedeşte a fi *inferior* acestora, căci are *o natură animală*.

Însă ei nu au fost niciodată forţa activă, care să anime toate lucrurile şi să le zidească efectiv şi să desăvârşească tot

---

[559] Demiurgul.

ce s-a făcut, în aşa fel încât, să fie chipurile tuturor lucrurilor create, adică nu numai a lucrurilor care se pot vedea, ci şi a celor nevăzute, a Îngerilor, Arhanghelilor, Domniilor, Puterilor şi Stăpâniilor, dacă spun că sunt supeiori şi capabili de a naşte o asemenea dorinţă. Însă, se pare, că Mama nu a făcut ceva cu ajutorul lor, după cum ştiu şi ei asta.

Şi fiecare om cu judecată ştie că un avort ar fi produs o mare durere Mamei lor. Căci nu un obstretician i l-a provocat, ci ei au căzut asemenea unui copil avortat, care nu mai e bun de nimic şi care nu se formase deplin de către Mamă[560].

Şi, cu toate că ei se cred nişte *fiinţe superioare* Lui se dovedesc nişte făpturi jalnice, pe când El este atât de admirabil şi atât de divers în lucrările Sale, pe care le-a făcut şi le-a desăvârşit.

5. Şi să fim şi mai concişi. Dacă unul are două unelte de fier şi cu una este mereu în mână şi munceşte iar pe a doua o foloseşte când îi place, şi când arta şi meşteşugul i-o cere, pe când la alţii uneltele rămân nefolositoare şi puse deoparte, atunci, în cazul ultimilor, nu avem de-a face cu nicio lucrare, pentru că muncitorii nu fac nimic, nu produc nimic prin munca lor.

Însă primul, chiar dacă nu face nimic cu una dintre unelte, decât arareori, prin aceea el îşi arată măestria lui, căci prin ea şi-a câştigat reputaţia pe care o are. Însă ceilalţi, dacă gândesc despre el că este *un imbecil*, acest lucru nu caracterizează mintea lui.

Ci astfel trebuie consideraţi[561] aceia, care spun despre ei înşişi că sunt fiinţe *spirituale* şi *superioare*, pe când Creatorul lor are o natură animală, şi care spun că pentru acest motiv ei intră în lumină şi în Plenitudine cu soţii lor (căci în acord cu declaraţiile lor, ei sunt fiinţe feminine[562]),

---

[560] Prima referire la avort a cărţii de faţă. Avortul provoacă dureri imense. Cei care se cred *mai deştepţi* decât Creatorul lor, se dovedesc a fi nişte *copii avortaţi*, care nu gândesc nimic bun în viaţa lor.

Avortonul de aici trebuie văzut în paralel cu fiinţa, care se zideşte în Hristos, despre care vorbea Sfântul Pavel (Efes. 4, 24; Col. 3, 10). Sfântul Irineu foloseşte imaginea avortonului pentru a desemna starea de involuţie în Hristos sau negarea lui Hristos, care te face să fii un fetus fără viaţă.

[561] Adică imbecili.

[562] E foarte interesantă această afirmaţie a gnosticilor. Dacă ei se credeau a fi cu toţii femei, atunci nu dădeau prea mare importanţă sexualităţii diferenţiate pe genuri. Cel

dar Dumnezeu, Creatorul, are o natură inferioară lor, şi rămâne în locul de mijloc, deşi nu aduc nicio dovadă în acest sens.

Căci omul ar trebui să arate, mai degrabă, lucrarea sa şi toate lucrurile create de către Dumnezeu. Însă ei, neavând nicio raţiune, spun că ei au făcut totul. Fiindcă „munca” lor nu e decât nebunia cea mai mare şi de nevindecat.

6. De aceea, dacă ei spun că au făcut lucrurile materiale, la fel cu cele din cer şi că întreaga lume, care e aici, jos, a fost făcută de către Demirug, atunci toate lucrurile mult mai duhovniceşti decât acestea, care sunt în cer, adică Începătoriile, Puterile, Îngerii, Arhanghelii, Domniile, Stăpâniile, au fost produse printr-o naştere duhovnicească (căci aşa spun ei), atunci, noi putem să arătăm din Scripturile canonice[563], că toate lucrurile, care au fost menţionate, văzute şi nevăzute, au fost făcute de către Dumnezeu[564].

---

care vrea astăzi să-şi schimbe sexul şi e bărbat, invocă, cel mai adesea, că *se simte femeie* şi că el *trebuia să se nască femeie*, şi că schimbarea sexului său nu înseamnă decât o intrare pe făgaşul „normal”, a ceea ce se simte el.

E o patimă enormă dorinţa de a-ţi anula propria ta sexualitate pentru experienţe sexuale inedite, prin intermediul unui sex cu care tu nu te-ai născut, care ţi-e impropriu. Dedublarea sexuală nu e decât urmarea unui egoism sexual puternic, care te determină să optezi radical pentru o altă fizionomie, numai pentru a trăi „ca o femeie”.

Însă transsexualul bărbat nu va fi decât o femeie în adâncul său, iar transsexualul femeie nu va fi decât un bărbat închis într-un trup de femeie. Operaţia chirurgicală de schimbare de sex nu strică ontologia diferenţiată sexual a umanităţii, ci doar o perverteşte.

Transsexualii sunt fiinţe confuze, pentru că nu îşi pot extirpa din suflet conformaţia pe care sufletul le-a dat-o trupului lor. E o adevărată dramă viaţa acestor oameni, care se ascund de ei înşişi în propriile lor trupuri.

[563] Scripturile canonice fac notă discordantă cu apocrifele. Apocrifele vor fi întotdeauna glasuri ale Satanei, care a amestecat binele cu răul, pentru a pierde pe mulţi.

Traducerea supra e făcută după limba engleză. În latină avem *Dominicis Scriptures*, adică *Scripturile Domnului*, *cf.* Gr. 1, p. 365, ca și în greacă: Κυρίων Γραφῶν, cf. Gr. 1, p. 365, n. 2.

Însă *Scripturile Domnului* sunt cele canonice, cele stabilite și garantate ca revelate de către Biserica ecumenică, pentru că s-au făcut în cadrul ei și nu *apocrifele*, care au fost scrieri făcute de către eretici și păgâni, în afara Bisericii și împotriva ei.

[564] Atragem atenţia cititorului atent, că în acest capitol sunt enumerate de trei ori o parte dintre ierarhiile cerești. Sfântul Irineu a trăit în secolul al II-lea. Mulţi dintre teologii recenţi socotesc, în mod inacceptabil şi împotriva întregii Tradiţii a Bisericii, că Sfântul Sfințit Mucenic Dionisie Areopagitul a trăit în secolul al V-lea sau al VI-lea şi nu în secolul întâi şi că el ar fi „inventat” ierahiile cerești. Dar cum de ştie despre ele Sfântul Irineu, din secolul al II-lea, dacă ele au fost „inventate” în secolul al V-lea sau al VI-lea?

Însă aceşti oameni nu se ţin de Scripturi şi nu dau importanţă cuvintelor Domnului, celor ale lui Moise şi ale Prorocilor, care au spus adevărul, ci se încred *numai* în ei, care nu au făcut nimic din cele văzute, ci delirează numai lucruri fără sens.

Iar dacă lucrurile de deasupra sunt *cereşti* şi ele au fost făcute cu ajutorul lor, atunci să ne spună şi nouă care este firea celor nevăzute, să ne spună numărul Îngerilor şi rangul Arhanghelilor, să ne arate taina Tronurilor şi să ne înveţe diferenţa dintre Domnii, Începătorii, Puteri şi Stăpânii[565].

Însă ei nu pot să spună nimic despre acestea, căci n-au fost create de către ei. Iar dacă ele au fost făcute de către Creator, lucru care e adevărat şi sunt fiinţe duhovniceşti şi sfinte, atunci urmează că El a creat fiinţe duhovniceşti iar El, în concluzie, nu are o natură animală.

Prin acest raţionament se răstorană astfel acest înfricoşător sistem plin de blasfemii.

7. În ceruri însă sunt fiinţe duhovniceşti, după cum spun cu multă tărie toate Scripturile. Şi Pavel declară, în mod expres acest lucru, că există fiinţe duhovniceşti, când el spune că a fost ridicat până la al treilea cer şi că a fost purtat prin Paradis şi a auzit cuvinte de negrăit, care nu se cuvin ca oamenii să le grăiască (II Cor. 12, 2-4).

Însă ce a câştigat el, prin intarea lui în Paradis sau prin ridicarea sa la al treilea cer, mai presus de acele lucruri, care

---

Însă ierarhiile cereşti nu sunt nişte *invenţii* improprii Bisericii, ci reprezintă o imensă descoperire făcută Sfântului Dionisie şi altor Sfinţi Părinţi, despre lumea nevăzută. Cei care neagă pe Sfântul Dionisie Areopagitul vor să scoată din secolul I al Bisericii lui Dumnezeu, cunoştinţa despre Sfintele Taine, despre Biserică, despre Ierarhiile cereşti şi despre vederea luminii dumnezeieşti. Cei care secularizează lumea continuu vor să fărâme forţa Bisericii, care a rămas neclintită peste veacuri, în Sfinţii săi.

În măsura în care ne vom impropria Tradiţia autentică a Bisericii, în măsura în care vom fi una cu palpitaţiile fiecărui membru al Bisericii, cu bucuriile şi necazurile lui, vom înţelege ce înseamnă a fi *mădular* al Bisericii. Însă dacă începem să negăm vieţile Sfinţilor, monumentele Tradiţiei, dacă discredităm hotărârile şi canoanelor Sinoadelor Ecumenice, dacă ne îndoim de minuni şi de Sfintele Taine, dacă credem că curăţirea de patimi nu mai are niciun rost şi că Biserica trebuie să se „adapteze" vremurilor, atunci nu vom gusta niciodată din savoarea Bisericii, din măreţia sfinţeniei şi a frumuseţii ei, chiar dacă *suntem* în Biserică.

[565] Iată a patra enumerare a 7 dintre ierarhiile cereşti! Lipsesc numai Heruvimii şi Serafimii, care nu puteau să fie neştiuţi de Sfântul Irineu, când ei apar, în mod, explicit în Scriptură.

sunt sub puterea Demiurgului, dacă unii ca aceştia îndrăznesc să fie de pe acum văzători şi ascultători a acelor taine, pe care ei le desemnează a fi mai presus decât Demiurgul?

Iar dacă e adevărat că el[566] a devenit / a ajuns ca lucrurile, care sunt deasupra Demiurgului, e de la sine înţeles că nu a rămas în regiunea unde e Demiurgul, iar Demirugul nu poate vedea unde este el.

Spunem aceasta potrivit modului lor de vorbire, căci între ei sunt patru ceruri, dacă el a ajuns unde e Demiurgul, iar apoi a intrat în al 7-lea cer, deasupra Demiurgului.

Însă putem înţelege, poate, şi că el a ajuns în locul de mijloc, unde este Mama şi a primit de la ea informaţii despre lucrurile din Plenitudine[567].

Pentru că omul interior din el şi care vorbeşte în el, după cum spun ei, i-au spus despre lucrurile nevăzute, prin aceasta el a putut atinge nu numai al treilea cer, ci chiar prezenţa Mamei lor. Iar dacă ei spun că omul interior sunt ei înşişi, şi că sunt mai presus de Demiurg şi depărtaţi de Mamă, cu atât mai mult trebuie să fie omul interior al unui Apostol.

Căci dacă Demiurgul nu-l stânjenea, acesta, după cum spun ei, ar fi fost robit de către Mântuitorul. Dar dacă el s-ar fi străduit să îl stânjenească[568], efortul lui nu ar fi avut niciun succes.

Căci nu e posibil ca el să se dovedească mai puternic decât purtarea de grijă a Tatălui. Fiindcă s-au spus acestea într-un limbaj omenesc despre cele nevăzute, adică şi despre Demiurg. Însă Pavel descrie urcarea sa la cer ca pe ceva măreţ şi care s-a întîmplat anterior şi nu poate fi comparat cu aceşti oameni, care spun că s-au urcat în al 7-lea cer, deşi ei nu sunt *superiori* nicidecum Apostolului.

Dacă aceştia spun că sunt *mai mari* decât Pavel, atunci să dovedească asta prin faptele lor, lucru pe care ei nu îl fac niciodată.

---

[566] Sfântul Pavel.

[567] Sfântul Irineu include extazul Sfântului Pavel în schema doctrinară a acestor eretici, pentru a dovedi, încă o dată, inconsistenţa sitemului lor.

[568] Pe Sfântul Pavel.

Însă Pavel pentru această raţiune adaugă: „fie în trup, fie în afară de trup, Dumnezeu ştie” (II Cor. 12, 3): căci trupul a luat parte la vedere / descoperire / extaz, dacă a putut participa la vederea şi auzirea acelor lucruri[569] şi pentru ca nimeni să nu spună că nu poate să se ocupe de cele înalte din cauza greutăţii trupului[570].

Însă, dacă, mai degrabă, putem să vedem fără trup tainele duhovniceşti (*sacramenta spiritalia*)[571], care au fost create de către Dumnezeu, Care a creat şi cerul şi pământul şi l-a făcut pe om, şi să fim văzători a acelora [de sus, cereşti], după cum spun ei, la fel ca Apostolul, atunci am atins o mare înălţime a desăvârşirii şi a dragostei de Dumnezeu.

8. Însă lucrurile duhovniceşti făcute de această Fiinţă au fost văzute de către Apostol în al treilea cer. Şi el a fost un văzător al lor şi a auzit cuvinte de negrăit, care nu se cuvin oamenilor să le grăiască, pentru că ele sunt duhovniceşti[572].

Însă El Însuşi a dat darul acesta lui Pavel, ca să-L vadă imediat / repede / extatic, pentru că El este Paradisul[573].

---

[569] De taină.

[570] Sfântul Irineu vorbeşte aici, în mod deschis, despre participarea omului, în completitidunea sa, la vederea lui Dumnezeu. Vederea lui Dumnezeu, extazul nu au fost niciodată în Biserică un lucru ascuns, ci extaze au avut mereu, de-a lungul secolelor, adevăraţii trăitori ai credinţei ortodoxe.
Vieţile Sfinţilor şi Scriptura sunt pline de descoperiri ale lui Dumnezeu. Comunicarea reală dintre Dumnezeu şi oameni are loc prin vederea luminii dumnezeieşti necreate şi mulţi dintre Sfinţi au trăit descoperirile, ca pe nişte mari daruri de la Dumnezeu.
Trupul nu e o problemă în a ne curăţi de patimi, ci el este cel care ne ajută să facem acest lucru. Un trup înduhovnicit nu e o povară pentru noi, ci un mijloc real, foarte lesnicios, prin care se manifestă bogăţia sufletului. Sfinţii au văzut pe Dumnezeu încă fiind în trup, în viaţa aceasta. De aceea, spune autorul nostru, greutatea trupului nu e o stavilă, o incomodare a noastră pentru a nu vedea pe Dumnezeu, ci, dimpotrivă, şi în trup se arată dulceaţa harului, care curge din suflet.

[571] Gr. 1, p. 366.

[572] Ceea ce a văzut Sfântul Pavel nu e era de negrăit la propriu, adică el nu a văzut lucruri despre care nu putea să spună nimic. Ci el a văzut lucruri dumnezeieşti, sub anumite forme, pe care nu le-a înţeles deplin şi pe care, cei care le-ar fi auzit sau le-ar auzi, le-ar înţelege foarte periferic, dacă nu sunt oameni duhovniceşti. Ceea ce nu şi-a permis Sfântul Pavel să vorbească multora, alţi Sfinţi Părinţi au vorbit mai cu de-amănuntul, însă tot ce s-a spus despre decoperirile cereşti, depăşeşte puterea noastră de înţelgere.

[573] Sfântul Pavel Îl vede instant, repede, extatic, pe Domnul, care e Raiul cel cugetător. Afirmaţiile Sfântului Irineu vorbesc foarte corect, atât despre modul cum se petrece un extaz, cât şi de Cel care este *focalizarea* extazului, adică Dumnezeu.

Şi El este, cu adevărat, Duhul lui Dumnezeu şi nu un animal ca Demiurgul, căci altfel nu ar fi putut crea vreun lucru duhovnicesc[574].

Şi dacă Demiurgul are o natură / o fire animală, atunci merită să ne spună aceştia, cum au fost făcute lucrurile duhovniceşti? Căci ei nu pot aduce nicio dovadă, după cum face ascetul (*friar*), care să vorbească despre travaliul Mamei lor, deşi ei spun că sunt ca aceia[575].

Dar aceştia nu vorbesc despre niciun lucru duhovnicesc. Căci nu au făcut nicio zburătoare sau un ţânţar sau vreun animal cât de mic. Ci ei au vorbit despre cele găsite în Scripturi, unde [se spune că] primele animale au fost făcute de către Dumnezeu şi au fost rânduite să se înmulţească în cadrul aceleiaşi specii[576].

Căci nimic nu a fost făcut de către Mamă (fiindcă ei spun că Demirugul a fost produs de către ea), ci numai Domnul este autorul întregii creaţii.

Iar dacă ei spun, că Domnul şi Creatorul tuturor a avut o fire animală, dar spun despre ei înşişi că sunt *duhovniceşti*, atunci ei nu au nimic de-a face cu crearea lumii şi nu sunt niciun fel de creatori ai ei, nici a lucrurilor extravagante despre care vorbesc şi nici a propriilor lor trupuri.

Căci dacă ei sunt *duhovniceşti* şi *superiori* Creatorului, aceasta nu le va aduce decât o mare durere trupească, care luptă, în mod grozav, împotriva voinţei lor.

9. Dar noi îi putem convinge cu adevărat că s-au depărtat şi despărţit de adevăr.

---

[574] Cuvântul şi Duhul lui Dumnezeu sunt împreună, în actul extazului. Ortodoxia a învăţat şi învaţă de la început, împreună lucrarea Fiului cu Sfântul Duh. Acolo unde Fiul Se separă de Duhul apare erezia, apare atacul hulitor şi eretic la adresa învăţăturii despre Sfânta Treime.

[575] „Friar” desemnează la propriu pe monah sau pe cerşetor. Însă, am crezut că ar fi mai bine aici termenul de ascet, care desemnează pe cel care se luptă cu el însuşi, care trece prin multe dureri pentru a ajunge la curăţirea de patimi. Ascetul poate să vorbească în cunoştinţă de cauză despre travaliu, despre durerea creării omului duhovnicesc. De aceea, prin cuvântul „ascet” am îmbinat munca interioară, de asceză, a celui ce se curăţeşte de patimi, cu travaliul lui Achamoth.

[576] Comentatorii Sfinţi ai Scripturii au ţinut cont întotdeauna de acest lucru: înmulţirea speciei se face în cadrul ei şi nu în afară de ea. Dacă veţi urmări comentariile la primele două capitole ale Facerii, la Sfinţii Părinţi, veţi găsi cu acrivie această informaţie, care e conformă cu Scriptura şi cu obsevarea atentă a plantelor, a animalelor şi a păsărilor. Nici o specie nu şi-a depăşit limitele. Numai omul vrea să se împreuneze cu animalele sau să îşi facă părţi din el din metal, numai el vrea să se înmulţească altfel decât normal şi tehnologic.

Căci, dacă Mântuitorul a făcut toate lucrurile, şi El este Demiurgul, atunci se dovedeşte că El nu poate fi inferior lor, ci *superior*, pentru că El este Cel care i-a creat pe ei şi ei fac parte din cele create.

Atunci, cum pot dovedi că sunt *duhovniceşti*, dacă cel care i-a creat este *un animal*? Sau iarăşi, dacă (şi acesta este adevărul, pe care eu l-am arătat până acum, prin numeroase argumente, într-un mod cât se poate de clar) El este Creatorul tuturor lucrurilor şi prin puterea Sa, El a creat şi a desăvârşit toate, şi voinţa Sa este cea care a creat toate lucrurile, atunci El S-a revelat pe Sine ca fiind singurul Dumnezeu, Care a creat toate lucrurile, singurul Atotputernic, şi singurul Tată, Care a creat şi ţine toate lucrurile, pe cele văzute şi pe cele nevăzute, pe cele care pot fi percepute de simţurile noastre cât şi pe acelea, care nu le putem percepe, pe cele cereşti şi pe cele pământeşti, şi pe toate le ţine „cu cuvântul puterii Sale" (Evr. 1, 3).

El este Cel care a creat şi a desăvârşit toate lucrurile prin înţelepciunea Sa, Care ţine toate lucrurile şi le cuprinde pe toate, dar nimeni[577] nu-L cuprinde pe El. El este Întâiul, Creatorul, Descoperitorul / Revelatorul, Făcătorul, Domnul tuturor. Şi nimeni nu mai era în afară de El şi niciunul deasupra Lui.

Nu exista nicio Mamă [în afara Lui], după cum Îl descriu aceştia în mod mincinos, şi niciun alt Dumnezeu secund, după cum şi-a imaginat Marcion. Nu era nicio Plenitudine de 30 de eoni, cum presupun aceştia în mod deşert, nici vreo fiinţă ca Adâncul sau Întâiul început.

Nici nu existau atâtea ceruri sau o lumină feciorelnică, sau un eon de nenumit, şi nimic din acele lucruri pe care le visează aceştia într-un mod nebunesc şi pe care le inventează toţi ereticii.

Ci era *doar* un singur Dumnezeu, Creatorul. El era deasupra tuturor Începătoriilor, Puterilor, a Domniilor şi a Stăpâniilor, deoarece este Tatăl, Dumnezeu, Întemeietorul, Făcătorul, Creatorul celor făcute de El şi Care le-a făcut prin

[577] Literal: *niciunul dintre lucruri*.

Cuvântul şi Înţelepciunea Sa (*per Verbum et per Sapientiam Suam*[578])[579].

El a creat cerul şi pământul, mările şi toate lucrurile care sunt în ele. El e drept, bun, a creat pe om, a sădit Paradisul, a făcut lumea, a făcut pe cele care au ieşit din apă, a mântuit pe Noe.

El este Dumnezeul lui Avraam, Dumnezeul lui Isaac şi Dumnezeul lui Iacov, Dumnezeul cel Viu. El este Cel care a dat Legea, Care a învăţat pe Proroci, pe Care L-a descoperit / revelat Hristos, pe Care Apostolii ni L-au făcut cunoscut şi în care crede Biserica[580].

El este Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos. Prin Cuvântul Său, Care este Fiul Său, El a fost revelat / arătat tururor celor cărora El S-a descoperit.

Şi L-au cunoscut *numai aceia*, care au primit descoperirea despre El de la Fiul. Căci Fiul este împreună veşnic cu Tatăl şi deopotrivă cu El, căci dintotdeauna e cu El. Şi El a descoperit pe Tatăl Îngerilor, Arhangelilor, Puterilor, Stăpâniilor şi tuturor celor cărora El a dorit ca Dumnezeu să fie cunoscut de către ei[581].

---

[578] Gr. 1, p. 368.

[579] Cu siguranţă, că se referă la Fiul şi la Sfântul Duh.

[580] Învăţătura despre adevăratul Dumnezeu, spune Sfântul Irineu, a fost aceea care a fost crezută în toate veacurile, de la începutul lumii şi pe care Biserica o moşteneşte, ca o iubitoare şi atentă păstrătoare a adevărului.

Dumnezeu, realitatea lui Dumnezeu nu a fost un *secret* de care oamenii au fost privaţi, ci, dimpotrivă, Dumnezeu S-a descoperit, S-a revleat oamenilor, le-a vorbit despre Sine şi oamenii Sfinţi au păstrat această mărturie în inimile lor şi unii au scris aceste mărturii.

[581] Fiul este Cel care revelează pe Tatăl şi înainte de întrupare, dintotdeauna. El Îl descoperă pe Tatăl Puterilor cereşti, dar şi celor care El a vrut. Astfel, descoperirea, revelarea lui Dumnezeu e activitatea dintotdeauna a Fiului, pe care El o lucrează în cei credinincioşi. Fiul descoperă Treimea şi astăzi, ca întotdeauna, celor care sunt pregătiţi, care doresc să Îl cunoască pe Dumnezeu.

Aşa că orice sclipire de adevăr a omenirii e datorată Cuvântului lui Dumnezeu. Dumnezeu Cuvântul e Cel care vorbeşte despre Dumnezeu în inimile oamenilor şi cei care receptează aceste vorbe dumnezeieşti se schimbă cu schimbarea cea bună.

Capitolul al 31-lea

O recapitulare a argumentelor anterioare şi aplicabilitatea lor

1. Astfel, [prin cele pe care le-am spus până acum], au fost învinşi cei care sunt din şcoala lui Valentin şi, la fel, toată mulţimea de eretici.

Pentru că toate argumentele pe care eu le-am adus împotriva Plenitudinii şi împotriva lucrurilor care sunt în ea, au avut drept scop, ca să arate că Tatăl tuturor este cu neputinţă de descris, de cel care este mai presus de El (dacă, într-adevăr, există ceva dincolo de El) şi că este absolut necesar ca, în teoria lor, să se conceapă mai mulţi Taţi, mai multe Plenitudini, mai multe creaţii ale lumii, care să înceapă cu unul şi să se sfârşească cu ultimul dintre ei[582].

Şi că fiecare dintre ei trebuie să aibă grijă de stăpânirea lui şi să nu se intereseze de ceea ce fac ceilalţi, dacă nu există un interes comun al eonilor şi nicio unitate între ei. Şi, prin urmare, că nu există un Dumnezeu al tuturor, decât, dacă toate aceste nume [ale eonilor], nu aparţin decât numai Atotputernicului.

Şi toate argumentele mele se pot aplica foarte bine tuturor, atât şcolii lui Marcion, cât şi a lui Simon, cât şi a lui Menandru sau a oricărui altcuiva, care, la fel ca ei, a tăiat / a separat creaţia [de Dumnezeu], cu care noi am fost înfrăţiţi (*connected*) de către Tatăl[583].

---

[582] Dintre eonii cereşti.

[583] Dacă separi creaţia de Dumnezeu, creaţia nu mai are niciun sens bun, nicio împlinire şi nici nu-şi găseşte nicidecum fundamentul existenţei sale. Omul este legat de universul în care s-a născut, de lumea aceasta, pentru că Dumnezeu L-a conexat cu ea, l-a înfrăţit, l-a pus să fie în ea şi să o înduhovnicească prin munca şi asceza sa. O lume, care ar evolua de la sine, pe care nu a creat-o nimeni, ar fi o lume fără nicio logică, o lume haotică.

Însă lumea are armonie, are frumuseţe, pentru că Dumnezeu este Cel care a creat-o şi o susţine, Care întăreşte viaţa şi întreţine existenţa, cu toate păcatele oamenilor. În măsura în care ne cunoaştem lumea în care trăim şi avem grijă de ea, în aceeaşi măsură creştem în responsabilitatea şi faţă de trupul nostru, în convieţuirea paşnică cu noi înşine şi, mai ales, în supunerea faţă de Dumnezeu.

Sfinţii, care s-au împăcat cu Dumnezeu şi cu ei înşişi, care au realizat în ei Împărăţia lui Dumnezeu, dau dovadă despre această împăcare cu natură şi despre frumuseţea

Şi iarăşi, argumentele pe care le-am adus împotriva acelora care spun, că Tatăl este, fără îndoială, Cel care conţine / cuprinde toate lucrurile, dar că, creaţia nu a fost făcută de El, ci de o altă putere sau de îngeri şi că ea nu a fost cunoscută de Întâiul Tată, care împrejmuie ca un centru întreaga imensitate a universului şi că el e ca o pată pe o mantie; au constat în aceea că, nu e potrivită această supoziţie, cum că o altă fiinţă este creatorul tuturor şi nu Tatăl tuturor.

Acelaşi lucru se poate spune şi împotriva urmaşilor lui Saturnin, Vasilide, Carpocrat şi a tuturor gnosticilor, care au învăţături similare. Iar argumentele la faptul, că toate au fost făcute prin emanaţii şi, la fel, şi eonii, şi că există o presupusă degenerescenţă în rândul lor, şi că Mama lor are un caracter schimbător, şi prin care am învins şi pe Vasilide şi pe cei care în mod fals se numesc „gnostici" [cunoscători], le-am dat atunci, când am afirmat, că ei de fapt repetă acelaşi lucru sub diferite nume şi că există mai multe lucruri decât cele prime [cereşti] şi că ei aduc tot feluri de lucruri din afara adevărului în propriul lor sistem.

Şi am remarcat, totodată, că prin acele numere pe care le folosesc, ei luptă împotriva acelora, care şi-au însuşit acele numere pe nedrept din cele ale adevărului şi le-au inclus în sistemul lor.

Şi prin toate pe care l-am spus cu privire la Creator [Demiurg], am arătat că nu există decât un singur Dumnezeu

---

legăturii dintre om şi natură, dacă te înduhovniceşti şi înduhovniceşti şi natura şi pe oameni, prin prezenţa ta binefăcătoare.

Cunoaşterea lui Dumnezeu, în această situaţie, nu e decât dovada că Dumnezeu este în tine, pentru că L-ai cunoscut pe El şi te-ai sfinţit pentru El. Nu mai deduci existenţa lui Dumnezeu din raţionamente, ci Îl dezvălui pe El în inima ta şi Îl arăţi din minunea omului nou, care tu ai devenit.

Sfinţenia e dovada unică, autentică, că Îl cunoaştem pe Dumnezeu şi că ne împărtăşim de vorbirea cu El şi de darurile Sale. Orice altă dovadă e deficitară, pentru că nu te expune ca un întreg în această afirmare, ci numai mintea sau gura ta afirmă existenţa lui Dumnezeu.

Dar când oamenii văd în tine că eşti mai presus de omul trupesc, de omul supus patimilor şi în tine viază viaţa harului, atunci aceasta aduce certitudinea că Dumnezeu există, pentru că El lucrează astfel de minuni copleşitoare cu oamenii.

Dacă oamenii se schimbă, atunci (ca un raţionament invers), Dumnezeu există. Şi Dumnezeu există şi oamenii se sfinţesc, dacă se silesc cu tot dinadinsul, în viaţa lor, să scape de omul cel vechi al păcatului şi să se zidească făptură nouă în Hristos.

şi Tată al tuturor şi toate pe care le voi spune în cărţile ce vor urma, le voi susţine împotriva tuturor ereticilor.

Fiindcă mi-ar fi fost mult mai uşor şi mai cuviincios, să te conving de toate blasfemiile lor despre Creatorul, Făcătorul, Susţinătorul [tututor] şi Domnul, şi că naşterea Lui nu are nimic de-a face cu *neştiinţa* sau *păcatul*. Însă aceste animale sălbatice şi fără minte, te-ar fi putut târî după ele şi nu ai fi putut rezista vorbirii lor prosteşti[584].

2. Mai mult decât atât, am respins şi pe aceia care, împreună cu Simon şi Carpocrat, spun că fac *minuni*. Căci ei nu fac *minuni* prin puterea lui Dumnezeu, adică fiind de partea adevărului, nici nu sunt oameni *desăvârşiţi*.

---

[584] Cu alte cuvinte, Sfântul Irineu îi spune prietenului său iubit, că ereziile nu au nevoie doar de *mărturii ortodoxe*, spuse ca o concluzie mică, pe o foaie-două. Ci adevărata combatere a ereziilor este cea metodică, care ia fiecare nebunie în parte, o disecă şi arată lipsa ei de minte.

Poate că mulţi dintre cititorii acestei cărţi vor găsi sau au găsit deja fără sens, disputa Sfântului Irineu cu gnosticismul; această dispută scrupuloasă, atentă, obiectivă. Însă această carte este o lecţie dură adresată nouă, care nu luăm în seamă, atât de atent, ereziile vremii noastre.

Sfântul Irineu a vorbit în mod extins despre ce credeau ereticii din vremea lui. Nu a încercat să ascundă vreun text de-al lor, vreo idee. Nu a considerat că cea mai mare hulă şi inepţie nu e demnă de discutat sau că ei nu i se poate da un verdict, în comparaţie cu adevărul Bisericii.

Această refutatio magistrală trebuie să ne umilească şi să ne înveţe să fim cunoscători cu adevărat ai credinţei noastre şi, mai ales, să fim în stare să o explicăm cu adevărat şi să combatem cu adevărul ei, inepţiile diverse, tot la fel de bogate ca şi atunci, ale vremii noastre.

O respingere de asemena anvergură merită toate ereziile şi filosofiile antihristice care au străbătut veacurile până la noi, toate ideologiile dezumanizante şi toate tabieturile, care nu au nimic de-a face cu o viaţă evlavioasă.

Ca şi în al doilea secol creştin, şi în secolul al XXI-lea oamenii cred în nebunii cu carul, de la venirea unor presupuşi extratereştii foarte „luminaţi" şi „avansaţi tehnologic", a încrederii în fabricanţii de minuni şi de speranţe utopice, până la o viaţă fără sens şi fără constrângeri, în care cauţi să te distrugi, să te anulezi, să te dizolvi.

Sfântul Irineu putea să stea liniştit şi să nu se ocupe cu lucruri, care te umplu de scârbă şi de durere, ca ereziile. El putea să nu mai scrie această carte, după cum cer unii dintre noi, care sunt lacşi şi îndobitociţi de cele ale lumii.

Însă el a scrie această dumnezeiească carte, această monumentală carte, ivită din purtarea de grijă pentru umanitate, tocmai pentru că i-a păsat mult, ca de propria sa viaţă, de sănătatea credinţei ortodoxe şi de sănătatea duhovnicească a mădularelor Bisericii.

Cei care se ocupă de adevărul Bisericii şi scriu cărţi despre El, au sau trebuie să aibă dorul după adevăr şi grija pentru autenticitatea credinţei ortodoxe. Falsul, imitaţia, compromisul şi decăderea trebuie arătate cu smerenie şi nu cu furie. Trebuie să îndreptăm cu rugăciune şi cu atenţie pe cele pe care unii le strică, din ambiţie şi crasă neştiinţă.

Ci ei distrug şi îi conduc pe oameni în mod mincinos, pentru că învaţă pe cei care cred în ei, că e mai de preţ stricăciunea / păcatul decât binele, şi prin multe lucruri de acest fel, îi duc pe drumul cel greşit.

Căci ei nu pot da vedere unui orb, nici auzul unui surd, nici nu pot îndepărta tot soiul de demoni, ci numai pe cei care sunt trimişi în alţii de către ei înşişi[585], dacă pot face şi acest lucru[586].

Nici nu pot vindeca pe un slăbănog, nici pe un olog, nici pe un paralitic sau pe alţii, cu alte afecţiuni, şi nicio altă boală a trupului. Ei nu pot vindeca pe cei cu asemenea boli, pe care i-am enumerat. Şi, cu atât mai mult, ei nu pot fi în stare să învie pe cineva dintre morţi, cum a făcut Domnul şi cum au făcut Apostolii prin rugăciunea lor, şi cum se întâmplă, în mod frecvent, fraţilor, care au astfel de metehne[587].

Căci întreaga Biserică de undeva se roagă fierbinte, posteşte şi se roagă mai mult, şi face să se reîntoarcă sufletul celui adormit. Şi el este dăruit [iarăşi] lor, ca un răspuns la rugăciunile Sfinţilor[588].

Căci cei care nu cred că se poate face una ca asta, şi nu pot să creadă că cineva poate învia din morţi, nu au nici cea mai mică legătură cu adevărul pe care îl mărturisesc[589].

---

[585] Adică prin vrăjile pe care le făceau împreună cu demonii.

[586] Răspunsul Sfântului Irineu, despre modul cum se fac *minunile* false, este mereu actual. Demonii intră şi ies din oameni, la cererea falşilor vindecători, pentru că vor ca, în acest fel, să se înmulţească numărul celor care aştepată de la demoni vindecarea şi nu de la Dumnezeu.

[587] Sfântul Irineu era familiarizat cu vindecările în timpul său. Mulţi fraţi făceau minuni prin harul lui Dumnezeu.

[588] Un pasaj elocvent despre dragostea şi frăţietatea membrilor Bisericii din timpul său! Întreaga comunitate a Bisericii se întrunea şi se ruga, postea. Întreaga comunitate a unei Biserici de undeva, dintr-un sat sau oraş se ruga pentru cineva să învie şi erau ascultaţi, dacă se ruga şi trăiau ca nişte Sfinţi. Aveau curajul rugăciunii, pentru că aveau o viaţă de sfinţenie, care le permitea intimitatea cu Dumnezeu. Se rugau şi posteau îndelung şi aşteptau totul de la Dumnezeu. Şi minunea era socotită *un răspuns al lui Dumnezeu* la rugăciunea lor şi nu *rezultatul unui efort uman*.

[589] Cred că aceste fraze ultime au în vedere pe creştinii care mărturiseau învierea dar nu credeau, în mod efectiv, că acest lucru e posibil şi în vremea lor. Adevărata credinţă e credinţa care face minuni. Minunile nu sunt nişte întâmplări previzibile, pe care le credem că se pot materializa cumva, ci adevăratele minuni trec mai presus de aşteptările noastre şi de orice imaginaţie. Minunile adevărate sunt perplexante, pentru că evidenţa lor nu au nimic de-a face cu ceea ce ştim noi, că trebuia să se întâmple în cazul unui bolav de SIDA.

3. Şi, întrucât există în ei păcate şi gânduri rele, tocmai de aceea sunt şi pregătiţi astfel de oameni, ca să vadă iluzii magice şi necuviinţe de tot felul[590].

Însă, în Biserică, iubirea, împreuna suferinţă cu ceilalţi, credincioşia, adevărul, ajutorul şi încurajarea aproapelui, nu numai că nu se fac pentru plată sau cadouri, ci fiecare dintre noi nu primim daruri unii de la alţii[591] [pentru acestea].

Dacă aflăm, că prin rugăciunile şi ajutorul unui Sfânt Părinte el a fost vindecat, evidenţa acestui fapt ne lasă fără grai, pentru că noi ştiam că această boală nu are încă o soluţie. Cazurile fără scăpare, cazurile limită vindecate ne arată cât de colosală e minunea, ajutorul lui Dumnezeu. Dacă ţi-e frică să te rogi lui Dumnezeu să îţi ajute, dacă crezi că El nu te ajută, dacă nu crezi că te poţi vindeca de patimi, de o boală, de o răutate anume, înseamnă că nu ţi-ai pus cu totul nădejdea în El şi nu ai o credinţă, care să fie urmată de faptele curăţirii de patimi.

Oamenii lui Dumnezeu au îndrăzneală la El, nu pentru că ar avea vreo întâietate, pe care ei şi-o arogă în mod pretenţios, ci pentru că ei cred, că şi lucrurile care nu pot fi înţelese şi cuprinse de către ei, se pot petrece, dacă Dumnezeu vrea.

Acest adevăr: „dacă Dumnezeu vrea”, este sursa întregii minuni. Dacă ne rugăm Lui cu credinţă, dacă credem că El poate face ceea ce noi nici nu putem intui că va face, atunci Dumnezeu Se poate milostivi de noi şi ne ajută, umplându-ne de lacrimi de bucurie, de mulţumire şi de eliberare interioară.

[590] Dacă omul de astăzi ar urî răul, păcatul, patima, înşelarea de orice fel şi ar iubi adevărul deplin, netrunchiat, atunci nu ar suporta să creadă în vreo idee greşită, păcătoasă şi să se conducă după ea. Dar mulţi dintre noi, trăind în toate poftele, sunt pregătiţi de minuni demonice, de năluciri, pentru că trăiesc în rău şi sunt fascinaţi de magia lui falsă. Un admirator al muzicii rock sau a filmelor triller va purta cu emoţie drăcească pe piept, un craniu, pete de sânge, expresii ale morţii şi ale terorii. El va devasta cimitire, va fi pregătit să ucidă, va spune că iubeşte pe Satana şi că vrea să moară pentru el.

De aceea, e pregătit să intre în contact cu persoanele din care emană răul personalizat, adică cu demonii. Însă şi cel care fumează, care se uită la filme porno, care bea şi se îmbată, pregăteşte culcuşul inimii lui, ca să vină dracii la el sau locuieşte cu ei la un loc.

Ce să mai spunem despre vrăjitori, eretici, atei, liber cugetători? Dracii sunt împreună cu ei şi nu îşi dau seama prea bine de efectul distructiv al propriilor lor ambiţii. Filmele şi cărţile ultimilor ani ne pregătesc pentru o dorire masivă a demonilor. *Invazia extraterestră* poate fi văzută foarte bine ca *o invazie masivă a demonilor*, ca o populare masivă a omenirii de către demoni şi ca o nouă eră a depravării umanităţii.

Cei care văd o „nouă eră”, era fără Hristos, nu propagă decât *un veac demonic*. Omul pământesc, decăzut, e jalnic, în orice secol l-ai urmări şi ai vorbi despre el. Dacă doriţi să faceţi un asemenea experiment, puteţi lua un om libertin al istoriei, din orice secol doriţi, şi să urmăriţi viaţa şi cuvintele ce ne-au rămas de la el, în funcţie de cuvintele Scripturii şi ale Sfinţilor, şi veţi vedea că are multe dintre prostiile în care credem şi noi, cei de astăzi.

[591] Adică o plată făcută pentru un bine, care ni s-a făcut. În Biserica lui Dumnezeu s-au făcut dintotdeauna cadouri şi milostenie, dar ca expresii ale dragostei şi ale mulţumirii. Nu se dă însă o remuneraţie cuiva pentru că a făcut o faptă bună, ci fapta bună înseamnă *însăşi* sănătatea lui duhovnicească. Dacă eşti om şi creştin, atunci binele este însăşi modul tău de a fi. Şi nu vrei să fii plătit, dacă ai făcut cuiva un bine,

Şi, deobicei, cei care sunt vindecaţi nu au adesea lucrurile pe care aceia le cer[592], dar pe care le primesc de la noi. Dar, şi în acest caz, aceia dovedesc fără tăgadă, cât de departe sunt de firea lui Dumnezeu şi de binefacerile Sale şi de toată desăvârşirea duhovnicească[593].

Căci sunt în cea mai mare înşelare (*deceit*) în toate ale lor, conduşi de duhul apostaziei, lucrând cu demonii, şi izvodind fantasmele idolatriei, şi sunt adevăraţii iniţiatori ai dragonilor / zmeilor / balaurilor, care prin astfel de înşelătorii, vor face să cadă a treia parte din stele şi le va arunca pe pământ (Apoc. 12, 4).

Şi, de aceea, se cade ca noi să zburăm spre ei, şi să facem şi noi acelaşi lucru[594].

Şi mai mari lucruri putem face, decât cele pe care ei spun că le fac, [decât „minunile" lor], dacă vom privi cu mai multă grijă la ei / mult mai atent şi vom vedea ce mare duh de viclenie (*majorem nequitiae spiritum*)[595] îi poartă[596].

Iar, dacă cineva se întreabă despre „profeţiile" lor şi despre cele pe care le fac aceşti oameni, vor înţelege că şi unele şi altele le fac împreună cu demonii.

---

ci tocmai binele este expresia celei mai netulburate acţiuni de către patimă. Interesul meschin, care se insinuează într-o faptă bună, strică toată dragostea autentică şi fapta ca atare.

[592] Ereticii.

[593] Ereticii care vindecau prin vrăji şi cereau bani, cadouri pentru aceste şiretlicuri satanice, se dovedesc a nu avea nimic în comun cu harul lui Dumnezeu, care umple de bunătate pe om şi care face şi pe acela bun cu alţii, din bunătatea pe care Dumnezeu l-a învăţat s-o aibă.

[594] Cu ei, adică să-i zdrobim pe demoni prin faptele noastre bune.

[595] Gr. 1, p. 371.

[596] Adică e mai minunat lucru şi mai mare să recunoşti înşelarea, erezia, decât să faci minuni false, cu demonii.

Capitolul al 32-lea

Continuarea expunerii referitoare la învăţăturile viclene şi pline de blasfemii ale reticilor

1. Pe lângă cele spuse, părerile lor necredincioase despre fapte, arată că ei au experienţa unor astfel de fapte, atât de îngrozitoare. Căci ele au fost repinse de învăţătura Domnului, Care a respins nu numai adulterul, dar şi pe omul care doreşte să comită un adulter (Mt. 5, 27-28); Care a respins nu numai pe criminalul vinovat de uciderea altora şi condamnat, ci şi pe cel care se enervează pe fratele său fără nicio pricină (Mt. 5, 21-22)[597]; Care a poruncit ucenicilor Săi nu numai să nu urască, ci să îşi iubească şi vrăjmaşii (Mt. 5, 44); şi Care nu le-a îngăduit nu numai să nu jure fals, ci să nu jure deloc (Mt. 5, 33-37); şi nu a spus numai să nu îţi vorbeşti de rău pe vecinii pe care îi ai, ci să nu spui nimănui „raca” şi „nebune”, spunând că unuii ca aceştia sunt în primejdia de a fi aruncaţi în focul Iadului (Mt. 5, 22); şi Care nu a zis numai să nu lovim pe cineva, ci chiar dacă alţii ne lovesc, noi să întoarcem şi celălalt obraz (Mt. 5, 39); şi nu ne-a învăţat numai să dăm ale noastre altora, ci şi pe noi, dacă vrea să ne ia alţii cu forţa, noi să nu ne dăm înapoi de la ai urma (Mt. 5, 41-42); şi Care nu ne-a spus numai să nu nedreptăţim pe vecinii noştri, şi să nu le facem niciun rău, dar şi atunci, când ei ar lucra în mod viclean, noi să îi răbdăm îndelung şi să arătăm bunătate faţă de ei şi să ne urgăm pentru ei (Mt. 5, 44), căci numai prin pocăinţă pot fi aceştia mântuiţi şi astfel, să nu ne arătăm în niciun fel a imita aroganţa acelora, desfrânarea şi mândria lor.

Şi întrucât El cere acestea oamenilor lăudăroşi, ca un Stăpân al lor şi ei spun despre El că a avut cel mai înalt şi sfânt suflet (lucru adevărat), ar fi trebuit, cu atât mai mult, să

---

[597] La fel avea şi Fericitul Augustin în *Predica de pe Munte*, textul Sfintei Scripturi: enervare fără nicio pricină, fără nicio motivaţie, fără nicio cauză reală. A se vedea traducerea noastră, *cf.* Fericitul Augustin, *Predica de pe Munte a Domnului nostru Iisus Hristos*, tra. din lb. engl., introd. şi note de Pr. Drd. Dorin Octavian Picioruş, cu postfaţă de Rev. David Schley Schaff, Ed. Agnos, Sibiu, 2006, p. 55.

fie încredinţaţi, că prin poruncile Sale cineva devine *bun* şi *desăvârşit*, şi nu numai că s-ar fi lăsat de fărădelegile pe care le fac, ci, deşi sunt conduşi de gânduri viclene, vătămătoare şi urâte, s-ar fi gândit însă, cum să scape de a fi puşi în încurcătură[598].

Căci cum pot să afirme că Stăpânul a avut cel mai *înalt* şi *sfânt suflet*, şi, cu toate că le-a dat poruncile Sale, ei se opun cu totul învăţăturilor Sale?

Şi iarăşi, dacă lucrurile nu sunt nici bune şi nici rele, dar unele lucruri au fost socotite *bune* iar altele *rele*, numai după o părere omenească, El nu ar fi spus niciodată în predica Sa:

„Drepţii vor străluci ca soarele în Împărăţia Tatălui lor" (Mt. 13, 43), ci ar fi trimis pe nedrepţi şi pe cei care nu fac faptele dreptăţii „în focul cel veşnic, unde viermele[599] lor nu moare şi unde focul nu se stinge" (Mc. 9, 43-44; 45-46; 47-48).

2. Ci ei spun că în acestea constau faptele lor, în avea experienţa oricărui fel de lucru şi de comportament şi că, dacă e posibil, să facă acest lucru în toată viaţa lor şi astfel devin *desăvârşiţi*.

Dar vor fi *desăvârşiţi*, fără nicio schimbare, dacă se vor strădui să facă acele lucruri care duc la virtute şi care se dovedesc a fi grele, dar slăvite, care cer multă iscusinţă şi sunt aprobate de către toţi, ca fiind *lucruri bune*.

Şi pentru că e necesar să facă tot felul de lucruri şi lucrări, ei ar trebui să înveţe toate artele / ştiinţele, adică toate care se referă la teorie sau la practică, tot ceea ce cere renunţare la sine şi să devină stăpâni pe fiecare dintre ele, prin muncă şi practică asiduă.

Adică ar trebui să cunoască orice fel de muzică, aritmetică, geometrie, astronomie şi toate celelalte ştiinţe care au ţeluri intelectuale.

Dar alături de acestea ar trebui să studieze medicina în integralitatea ei şi să cunoască plantele, adică cum să le prepare şi să le folosească pentru a-i însănătoşi pe oameni,

---

[598] Cu sensul de a fi daţi judecăţii Domnului.

[599] Viermele, conştiinţa lor plină de păcate, nu se opreşte niciodată în a-i inculpa, în a-i chinui.

pictura şi sculptura, cum să prelucreze metalele sau să taie marmura şi pe toate ca acestea.

Ei ar fi trebuit să învețe orice muncă care se face la ţară, adică cum să te ocupi de bolile animalelor şi de creşterea şi întreţinerea lor, alături de tot felul de munci, care îţi cer o mare îndemânare şi care se pretează la toate nevoile omului.

Trebuia să ştie cum e viaţa celor care se ocupă cu ambarcaţiunile maritime, să facă exerciţii gimnastice, să vâneze, să lupte în război şi toate câte mai există şi care cer multă muncă. Dar pe acestea toate ei nu le pot învăţa în 10 sau 40 de ani şi nici pe durata întregii lor vieţi.

Căci, de fapt, ei nu doresc să înveţe nimic din toate acestea, ci spun numai că *ar trebui* să aibă experienţa tuturor acestor lucruri. Ci îşi petrec timpul în tot felul de plăceri şi desfrânări şi în fapte de ruşine, şi prin aceasta se auto-condamnă de către propria lor învăţătură. Şi pentru că ei sunt străini de orice virtute, despre care am vorbit, vor trebui să fie daţi focului spre chinuire.

Căci aceşti oameni, care se laudă că Iisus este Stăpânul lor, se arată prin fapte, că sunt la întrecere cu filosofia lui Epicur şi cu indiferenţa cinicilor. Şi ei spun că *Iisus* e *Stăpânul lor*. Dar Acesta nu numai că a întors pe ucenicii Săi de la faptele cele rele, ci El i-a oprit de la orice cuvânt rău şi de la orice gând rău, după cum am spus mai devreme.

3. Şi iarăşi, aceştia mai spun, că ei au sufletele din aceeaşi sferă cu a lui Iisus şi că ei sunt asemenea Lui şi uneori ei spun, că sunt *superiori* Lui. Dar când ei afirmă că produc ca şi El, ar trebui ca lucrurile lor să fie în folosul şi spre binele oamenilor.

Dar ei nu au făcut nimic din cele pe care le-a făcut El şi nici altceva, care să se compare cu cele ale Sale. Şi dacă ei au făcut ceva cu adevărat „remarcabil” l-au făcut prin magie, căznindu-se să înşele şi să prostească poporul, şi prin aceasta, ei nu le-a dat un ajutor real sau o binecuvântare, deşi se consideră „experţi” în domeniul „puterilor supranaturale”.

Ci ei aduc în faţă numai copii (pe care îşi fac vrăjile) şi le înşală vederea acelora, prin fantasme care încetează la comandă şi care nu durează decât o clipă[600] .

Prin acestea însă ei dovedesc că sunt ca Simon Magul şi nu ca Domnul nostru Iisus. Căci Domnul nostru a înviat a treia zi din morţi cu adevărat şi S-a arătat Apostolilor Săi şi pe El L-au văzut ridicându-Se la cer. Dar când aceşti oameni mor, ei nu învie iarăşi, nici nu se arată cuiva, şi prin aceasta se dovedesc a nu fi *asemenea* cu Iisus.

4. Iar dacă ei spun că Domnul a făcut minunile Sale în aparenţă[601], noi vom aduce cărţile proroceşti şi vom dovedi, că toate lucrurile spuse cu referire la El s-au întâmplat negreşit şi că El este singurul Fiul al lui Dumnezeu[602].

Iar toţi cei care sunt, într-adevăr, ucenicii Săi, primesc harul Său, şi fac întru numele Său minuni. Şi acestea dovedesc că ei sunt *desăvârşiţi* în comparaţie cu alţii, datorită darului pe care ei, în comparaţie cu mulţi alţii, l-au primit de la El. Căci cei care scot afară relele din ei cu adevărat, sunt cei care se curăţesc continuu de duhurile rele[603] şi cred în Hristos şi se adună în Biserică.

Şi aici[604] unii au cunoaşterea lucrurilor viitoare, alţii văd vedenii, iar alţii profeţesc. Unii vindecă pe cei bolnavi punându-şi mâinile peste ei şi aceia se fac sănătoşi (I Cor. 12, 4-10).

Şi, mai mult decât atât, după cum am spus mai înainte, cel mort învie şi rămâne printre noi mai mulţi ani[605]. Şi de ce să nu spun şi mai mult decât atât? Căci nu putem să numărăm darurile pe care Biserica le-a risipit / le-a împărăştiat în întreaga lume, şi pe care le-a primit de la Dumnezeu, în numele lui Iisus Hristos, Care a fost răstignit

---

[600] Minunile satanice ale secolului al II-lea, sunt identice, în esenţa lor, cu cele ale secolului nostru. Iluzionismul satanic al magicienilor nu durează decât câteva clipe. Minunea vindecării reale însă rămâne, nu se dizolvă într-o clipă. Efemerele lumi demonice, pe care le găsim adesea în ispitirile Sfinţilor, se năruie ca nişte vise urâte. Ele nu rezistă. Când demonii nu îşi ating ţinta și anume să-i înșele pe oameni, pentru ca să păcătuiască, atunci ci pleacă făcându-se de ruşine.

[601] Adică păreau *rele* dar erau *simple năluciri*.

[602] Sfântul Irineu apelează la profeţiile mesianice ca să arate faptul, că Domnul a făcut minuni cu adevărat.

[603] Se dezlipesc de demonii, care îi subjugă şi îi stăpânesc în inimile lor.

[604] În Biserica lui Dumnezeu.

[605] Adică mai trăieşte o bună perioadă de timp, până adoarme iarăşi.

sub Ponţiu Pilat şi pe care ea[606] le dăruie zilnic spre binefacerea neamurilor, fără să înşele pe cineva şi fără să ia vreo plată de la ele, după cum i-au aceştia pentru „minunile" eonilor.

Căci Biserica le-a primit în dar de la Dumnezeu şi le dăruieşte în dar tuturor (Mt. 10, 8; I Cor. 12, 7, 11).

5. Căci Biserica nu săvârşeşte ceva prin chemarea Îngerilor[607] sau prin incantaţii sau prin vreo curioasă lucrare vicleană, ci se adresează în rugăciune Domnului, Celui care a făcut toate lucrurile, în mod direct / nemijlocit, în curăţie, adevăr şi tăria duhului şi cheamă peste ea numele Domnului nostru Iisus Hristos şi săvârşeşte minuni spre binele oamenilor şi nu pentru a-i duce în păcat[608].

Iar dacă numele Domnului nostru Iisus Hristos dă şi acum vindecare oamenilor şi vindecă deplin pe oricine crede în El, atunci numele lui Simon, al lui Menandru, al lui Carpocrat şi al oricărui altcineva[609], nu poate să facă aceasta.

Căci El a făcut pe om şi S-a îmbrăcat cu propria Sa creaţie[610] şi ne-a dat tot adevărul prin puterea lui Dumnezeu, conform cu voia Tatălui tuturor, cum spuseseră mai înainte Prorocii.

Dar [dacă vrem să ştim] lucrurile pe care El ni le-a dat, le vom găsi pe toate descrise şi mărturisite de către cărţile proroceşti.

---

[606] Biserica.

[607] Sfântul Irineu nu se referă la urgăciunile către Sfinţii Îngeri ci la invocarea demonilor.

[608] Observăm aici o descriere foarte clară a modului în care era văzută Biserica. Biserica e Biserica rugăciunii, nu a disputelor şi a intrigilor de tot felul, care se roagă pentru toţi şi toate lui Dumnezeu şi care conduce omenirea spre mântuire.

Rugăciunea trebuie să fie *după adevăr* şi ca să te rogi trebuie *să te simţi* un mădular viu, autentic, al Bisericii. Numai în Biserică rugăciunea devine o chemare directă a lui Dumnezeu, pentru că venim în faţa Lui cu cereri potrivite adevărului, cu curăţia cugetului şi cu tăria, încredinţarea, că vom fi ascultaţi de către El.

[609] Dintre eretici.

[610] Adică cu trup şi suflet.

Capitolul al 33-lea

Absurditatea învăţăturii despre transmigraţia sufletelor

1. Dar noi putem să răsturnăm şi învăţătura lor despre transmigrarea / călătoria sufletului dintr-un trup în altul**,** prin aceea, că aceste suflete nu-şi amintesc nimic despre lucrurile care s-au petrecut cu ele într-o altă existenţă anterioară.

Iar dacă ele migrează, cu scopul de a avea experienţa oricărui fel de lucru, ar trebui ca, în mod necesar, ele să-şi amintească acele lucruri pe care le-au învăţat anterior, pentru ca să se ocupe de acele lucruri unde ei au deficienţe şi să nu stea tot timpul, fără încetare, numai într-un anume lucru, trundindu-se în van (deşi unirea sufletului cu trupul nu poate curma amintirea a ceea ce ele au comtemplat la început) şi să ajungă în lumea pe care ele o doresc.

Pentru că atunci, când trupul doarme şi se odihneşte, lucrurile pe care sufletul le vede în somn sau într-o vedenie, şi le aminteşte după aceea şi le împărtăşeşete altora. Şi se întâmplă mereu, ca la trezire, să spui, după mult timp, ceea ce ai văzut în vis.

Şi nu poţi spune, fără îndoială, decât ce ţi-ai reamintit, din ceea ce ai visat pe când dormeai. Şi chiar dacă ai visat puţin timp sau ai un avut un vis cât de mic, acestea le-ai avut prin suflet şi ţi le aminteşti la trezire.

Şi, când te ridici în picioare, cu atât mai mult îţi aduci aminte de lucrurile pe care le-ai visat în timpul nopţii. Iar dacă lucrurile stau astfel, cu atât mai mult ar trebui să îţi aduci aminte lucrurile trăite într-o viaţă anterioară.

2. Căci, cu referinţă la aceste lucruri, Platon, acel atenian din vechime, care a fost primul care a introdus astfel de învăţături (*Plato, vetus ille Atheniensis, qui et primus sententiam hanc introduxit*[611]), când nu a putut să îi atragă de partea lui [pe contemporanii săi], a inventat noţiunea de „paharul/ vinul uitării” (*oblivionis poculum*[612]; *cup of oblivion*), crezând că prin aceasta scapă de probleme.

---

[611] Gr. 1, p. 377.
[612] Idem, p. 377-378.

El n-a cutezat să dovedească cumva părerea sa, ci a răspuns în mod searbăd obiecţiilor ridicate, cum că, atunci când sufletele intră într-o nouă viaţă, ele sunt împinse să bea paharul uitării, de către demonul, care păzeşte intrarea în lume, sufletele uitând tot ce au trăit la intrarea lor în noile trupuri.

Acest lucru îl spun şi ei. Însă ceea ce a spus el[613], ne facem să cădem în altă nedumerire şi mai mare. Căci dacă această *cupă a uitării*, după ce a fost băută, poate şterge aminitrea tuturor faptelor pe care le-au făcut, atunci, cum ai putut tu, Platon, să cunoşti acest lucru (dacă sufletul tău e în trup), dacă, înainte de a intra în acest trup, ţi s-a dat să bei, de către acel demon, băutura care cauzează uitarea?

Căci dacă ţi-ai reamintit de demon, şi de cupă, şi de intrarea în această viaţă, se cuvine să ştii şi alte lucruri. Dar dacă tu nu ştii nimic din toate acestea, atunci nu e adevărată povestea pe care ne-ai spus-o despre demon şi nici despre cupa uitării, pe care ai ticluit-o atât de prozaic (*artificiose compositum*)[614].

3. Însă, în opoziţie cu cele afirmate anterior, cum că trupurile beau din cupa uitării, putem să facem această observaţie. Cum pot trece [în starea de trezie] ceea ce văd sufletele în vis? Cum reţinem deopotrivă şi visele şi gândurile şi lucrurile serioase, deşi trupul nostru doarme în acel moment? Cum de ne amintim lucrurile pe care le spunem altora?

Căci dacă trupul este cauza uitării [sufletelor], atunci sufletul care locuieşte în trup nu ar trebui să îşi amintească lucruri din trecut, pe care le-am trăit cu ochii şi urechile noastre, dar nici pe cele mai recente pe care le-am văzut, ci amintirea lor ar fi trebuit să se piardă cu totul. Pentru că sufletul, fiind cauza uitării, nu ar putea să cunoască altceva, decât ceea ce vede în momentul de faţă.

Atunci, cum pot cunoaşte lucrurile dumnezeieşti şi reţine cele pe care le-am făcut în trup, dacă ei spun, că trupul e cauza uitării?

---

[613] *Filosoful* Platon, care, de fapt, era un teolog păgân, care a efeminat și cerebralizat *misterele* păgâne în care era inițiat.

[614] Gr. 1, p. 378.

Atunci Profeţii, când erau pe pământ, îşi aminteau unele lucruri dintr-o viaţă anterioară, adică lucruri pe care ei le văzuseră şi le auziseră în vedenie, despre cele din cer şi despre acelea vorbeau?

De aici, tragem concluzia, că trupul nu cauzează sufletului uitarea, atâta timp cât acele lucruri duhovniceşti au fost mărturisite. Ci sufletul învaţă trupul şi se bucură împreună cu trupul de vederea duhovnicească[615] (*Se anima docet corpus et participat de spiritali ei facta visione*)[616].

4. Pentru că trupul nu are o mai mare putere decât sufletul, chiar dacă, e adevărat că trupul este zămislit, însufleţit, crescut şi stăpânit (*spiratur, et vivificatur, et augetur, et articulatur*)[617] de către suflet[618].

Căci sufletul conduce şi stăpâneşte trupul. Şi, fără îndoială, că omul e mai încet în mişcări, în măsura în care vorbim de mişcările trupului. Însă, pentru aceasta nu îşi pierde nicidecum cunoaşterea pe care o are.

Căci trupul poate fi comparat cu un instrument, pe când sufletul este raţiunea artistului. Şi, după cum artistul găseşte o idee folosindu-se de rapiditatea minţii sale şi o transportă foarte uşor la nivelul instrumetului, din cauza unei perfecte înzestrări de a pune o idee pe note, în puţine momente, şi face totul într-un mod cumpănit, de la cap la coadă, conform cu ceea ce a gândit, tot la fel şi sufletul, fiind unit deplin cu trupul, nu e stânjenit de acesta, ci curge rapid prin trupul, care se mişcă încet[619].

Însă niciunul dintre ele nu îşi pierde puterile proprii. Ci atunci, când îşi împarte viaţa împreună cu trupul, nu este el însuşi *cauza* încetării vieţii.

---

[615] Pentru a doua oară, Sfântul Irineu arată în această carte, participarea deplină a omului la vederea lui Dumnezeu.

[616] Gr. 1, p. 379.

[617] Ibidem.

[618] Avem aici elemente antropologice indispensabile. Trupul e format şi crescut de către suflet şi el îl stăpâneşte. Lupta dintre trup şi suflet nu se datorează modului genetic de apariţie a omului, ci datorită mişcărilor spre rău ale persoanei umane.

[619] Sufletul e unit cu trupul în mod deplin iar rapiditatea minţii nu cauzează trupului, dacă ea nu este utilizată în exces. Uneori supraaglomerarea mentală produce dureri, halucinaţii, boli psihice. Dar dacă vorbim de isteţimea minţii, de modul rapid în care ea lucrează, procesează tot felul de date, putem spune că mintea e mai rapidă decât trupul.

De asemenea, dacă comunică altora pe cele care ţin de trup, nu-şi pierde cunoaşterea lor şi nici amintirea a ceea ce a spus.

5. De aceea, dacă sufletul nu-şi aminteşte nimic din existenţa anterioară, dar ţine minte lucrurile pe care le percepe acum, înseamnă că el nu a fost niciodată în alte trupuri, nici nu a făcut lucrurile pe care nu le cunoaşte, nici nu cunoaşte lucruri pe care nu şi le poate aminti.

Căci fiecare dintre noi primim trupurile pe care le avem prin măiastra lucrare a lui Dumnezeu şi fiecare dintre ele au un suflet[620].

Şi, pentru că Dumnezeu nu e atât de sărac, încât să nu dea un suflet propriu fiecărui trup în parte, El dă mai mult decât atât şi un caracter personal fiecăruia[621].

Şi, de aceea, pentru că s-a fixat acest număr[622], pe care El l-a prestabilit în sfatul Său veşnic, toţi cei care vor învia pentru viaţa cea veşnică, vor avea propriile trupuri şi propriile suflete şi propriile duhuri / spirite, prin care au plăcut lui Dumnezeu.

Iar cei care învie spre pedeapsă, vor merge acolo, având şi ei propriile trupuri şi propriile suflete, prin care au stat departe de harul lui Dumnezeu.

Şi unii şi ceilalţi nu vor mai avea fii şi fiice, nici nu se vor mai căsători (Mc. 12, 25) iar numărul întregii umanităţi va fi acela prestabilit de către Dumnezeu, şi va fi deplin, şi Tatăl va împărăţi deplin întru toţi.

---

[620] Sufletele şi trupurile sunt personale şi create de către Dumnezeu.
[621] Adică trupului şi sufletului omenesc.
[622] De doi: trup şi suflet.

Capitolul al 34-lea

Sufletele se recunosc unele pe altele în viaţa veşnică şi sunt nemuritoare, deşi ele au un început

1. Domnul a învăţat cu foarte mare putere, că sufletele, nu numai că îşi continuă existenţa după moarte, dar nici nu trec dintr-un trup în altul, ci ele îşi păstrează aceeaşi formă, asemenea trupului de care au fost legate[623].

Ele îşi amintesc faptele pe care le-au făcut în viaţa aceasta şi pe care au părăsit-o. Acest lucru se poate vedea din parabola omului bogat şi a acelui Lazăr, care se odihneşte în sânul lui Avraam (Lc. 16, 19-31).

În aceasta El spune cum bogatul l-a văzut pe Lazăr după moarte şi la fel şi pe Avraam, şi că fiecare dintre ei aveau propria lor viaţă şi că bogatul a cerut pe Lazăr, pe cel care odinioară nu îl servea nici măcar cu firimiturile de la masa sa. Şi ni se spune şi răspunsul lui Avraam, care nu i-a împlinit dorinţa, şi cum i s-a spus bogatului, că cei care nu doresc să vină în locul de chinuire, atunci aceia trebuie să creadă în ce au spus Moise şi Prorocii, şi să primească predicarea Celui care a înviat din morţi.

Şi prin aceste lucruri, cred că este foarte explicit, cum că sufletele continuă să existe în viaţa cealaltă, că ele nu trec dintr-un trup în altul, că ele posedă forma omului (*et habere hominis figuram*)[624], şi că ele se recunosc unele pe altele şi posedă amintirea lucrurilor din această lume.

Mai mult decât atât, înţelegem de aici şi darul prorociei pe care l-a avut Avraam, şi că fiecare dintre suflete primesc locul pe care îl merită, chiar şi înainte de judecată[625] (*etiam antem judicium*)[626].

---

[623] Sfântul Irineu spune aici, că sufletul după moarte are forma reperabilă a trupului pe care l-a avut.
[624] Gr. 1, p. 381.
[625] Se referă la Judecata finală. Sufletele locuiesc în locul pe care îl merită, adică de care s-au făcut proprii. Bazându-se pe parabola de la Lc. 16, este extraordinar cât de multe idei a extras Sfântul Irineu, pentru ca să sprijine existenţa sufletelor după moarte şi modul lor propriu, personal, de existenţă.
[626] Gr. 1, p. 381.

2. Dar, dacă cineva va spune, că acele suflete, care au gustat numai puţin din viaţa de aici, nu pot îndura veşnicia pentru măreţia ei, atunci fie sunt nenăscuţi şi, în acest fel, sunt *nemuritori*, fie au un început, şi au murit *trupeşte*.

Pe unii ca acesta trebuie să îi învăţăm că numai Dumnezeu, Care este Domnul tuturor, este fără de început şi fără sfârşit, acelaşi fiind şi întotdeauna fiind, şi întotdeauna rămânând neschimbat întru Sine.

Dar toate lucrurile create de către El, oricând ar fi făcute, sunt cu toate făcute, şi fiecare primeşte un început şi prin aceasta sunt inferioare Celui care le-a făcut, şi ele nu sunt necreate. Niciuna nu sportă ceva şi nu rezistă în timp, decât atât cât doreşte Dumnezeu, Creatorul lor. Şi El a dat fiecăreia dintre ele un început şi numai după aceea au existat ca atare.

3. Şi, de asemenea, cerul de deasupra noastră, firmamentul ceresc, soarele, luna, celelalte stele şi toată măreţia lor nu au preexistat, ci au fost chemate la existenţă şi continuă să existe prin voinţa lui Dumnezeu şi astfel se poate gândi şi cu privire la suflete şi duhuri şi, de fapt, cu referire la toate lucrurile create, care nu merg pe un drum diferit[627], ci cu toate au un început, un timp în care au fost făcute, şi vor exista atâta timp cât Dumnezeu va dori ca ele să dăinuie.

Duhul Sfânt i-a dat Prorocului să spună aceste lucruri: „Căci El a zis şi s-au făcut, El a poruncit şi s-au zidit, căci El le-a stabilit pe ele în veac şi în veacul veacului" (Ps. 148, 5-6 / Ps. 32, 9).

Şi iarăşi, El a spus despre mântuirea omului: „Viaţă a cerut de la Tine şi i-ai dat lui lungime de zile în veacul veacului" (Ps. 20, 4), arătând prin aceasta, că Tatăl tuturor este Cel care o dăruie pentru vecii vecilor celor mântuiţi. Căci viaţa nu ţâşneşte din noi, nici din fiinţa noastră, ci este un dar, pe care ni-l dă nouă harul lui Dumnezeu[628].

---

[627] De cel dat lor de Dumnezeu.

[628] Chiar dacă în mamă se zămisleşte un copil, el nu se zămisleşte *numai* pentru că mama a avut relaţii sexuale cu soţul ei sau cu un necunoscut, ci pentru că Dumnezeu *a îngăduit* să vină pe lume un copil. Dumnezeu e Cel care dă sufletul copilului.
Fără suflet nu poate exista nici trupul, căci sufletul formează trupul. Infatuării mamelor, care nu ştiu sau uită acest lucru, trebuie să li se spună că Dumnezeu este

Şi, de aceea, cel care primeşte viaţa[629], trebuie să mulţumească lui Dumnezeu, Cel care i-a dat-o şi prin aceasta o va moşteni pentru veacul veacului. Dar cel care nu va mulţumi pentru ea, şi se va dovedi prin aceasta nemulţumitor faţă de Făcătorul său, căci el fiind o creatură, nu a recunoscut pe Cel care i-a dat acest dar, va fi lipsit de viaţă pentru veşnicie[630].

Căci pentru acest lucru spune Domnul, despre cei care s-au arătat nemulţumitori faţă de Sine: „Căci dacă nu aţi fost credincioşi în cele mici, cum să primiţi pe cele mari?” (Lc. 16, 10). Căci aici vorbeşte despre aceia care, în scurta lor viaţă pământească, s-au arătat nemulţumitori faţă de darurile Sale şi, pentru aceasta, nu vor primi să fie cu El pentru vecii vecilor.

4. Căci animalul nu are suflet, deşi trupul şi sufletul său sunt împreună cât doreşte Dumnezeu. Fiindcă sufletul animalului nu este viaţa, ci e părtaş, atât cât trăieşte, la viaţa dăruită lui de Dumnezeu[631].

Însă cuvintele proroceşti spun despre primul om: „el a devenit un suflet viu” (Fac. 2, 7). Şi, prin aceasta, suntem învăţaţi, că *participarea la viaţă* a sufletului înseamnă a trăi şi că sufletul şi viaţa pe care o posedă acesta[632] trebuie înţelese ca fiind două lucruri separate.

De aceea, când Dumnezeu a dat viaţa şi a făcut-o să dureze, a arătat că sufletele nu au preexistat dar că ele vor dura pentru veşnicie, pentru că El a dorit ca ele să existe şi să existe veşnic.

Căci voia lui Dumnezeu conduce şi stăpâneşte toate lucrurile şi se cuvine ca toate să se îndrepte spre El, supunându-se şi slujindu-I Lui. De aceea, peste ceva timp am să vorbesc şi despre crearea sufletului şi despre veşnicia lui.

---

autorul vieţii şi nu ele. Ele sunt copărtaşe la naşterea vieţii, dar nu ele sunt principiul vieţii, nu ele iniţiază viaţa.

[629] Prin naştere.

[630] Va fi lipsit de bucuria adevăratei vieţi, de fericirea Sfinţilor.

[631] Animalele, păsările, peştii nu au un suflet nemuritor ca omul, ci au suflare de viaţă, care ţine atât cât ele trăiesc, cât sunt vii. Deşi Sfântul Irineu indică un „suflet” în cazul animalelor, el spune că acesta trebuie înţeles ca o viaţă limitată, temporară, şi nu veşnică.

[632] Omul.

Capitolul al 35-lea

Respingerea lui Vasilide şi a opiniei, cum că Prorocii au proorocit sub inspiraţia a mai mulţi dumnezei

1. Pe lângă cele spuse anterior, Vasilide credea, în acord cu principiile sale, că e necesar să spunem nu numai că există 365 de ceruri, făcute prin emanarea unuia din altul, ci că există un număr infinit de ceruri, care se creează continuu şi cele care apar nu mai pier niciodată.

Dar dacă primul cer se scurge în al doilea, şi al doilea e aidoma cu primul, şi al treilea seamănă cu al doilea şi peste tot este unul şi acelaşi cer, atunci ar urma, tot la fel de necesar, ca şi din cerul nostru, care este ultimul, să se scurgă un altul şi din acesta un al treilea şi nici acestea să nu se piardă, dacă, la fel, s-au petrecut lucrurile şi cu cerurile de deasupra sau cu cerurile mai noi şi am avea ceruri infinite şi vor răsări în continuare un număr indefinit de ceruri.

2. Acum mai rămân [de discutat] doar falşii termeni ai gnosticilor şi afirmaţia lor, cum că Prorocii au prorocit sub inspiraţia a mai multţi dumnezei.

Şi aceasta din urmă poate fi foarte uşor combătută, prin aceea, că toţi Prorocii vorbesc despre un singur Dumnezeu şi Domn, şi că El e Făcătorul cerului şi al pământului şi al tuturor lucrurilor din ele. Şi ei au vestit venirea Fiului Său, după cum am să demonstrez pe baza Scripturilor, în cărţile care vor urma.

3. Însă în limba ebraică există diverse nume ale lui Dumnezeu, pe care le găsim şi în Scripturi, ca Savaot, Eloi, Adonai, şi altele ca acestea, pe baza cărora ei se străduiesc, ca să dovedească că există mai multe *puteri* sau *dumnezei*. Noi vom arăta că acestea toate vorbesc despre una şi aceeaşi Fiinţă.

Cuvântul *Eloi*, în limba ebraică înseamnă *Dumnezeu*, pe când cuvântul *Elohim*, în ebraică, înseamnă: *Cel ce ţine toate* / *Atotţiitorul*.

Cuvântul *Adonai* înseamnă ceva demn de amintit şi admirat, dar când avem doi de d, şi cuvântul îşi regăseşte accentul său gutural primar, atunci rezultă Addonai.

Iar *Addonai* înseamnă: *Cel care a separat pâmântul de ape*, pentru ca apa să nu inunde pământul.

Tot la fel, *Savaot*, dacă îl scriem în greacă cu omega, îl traducem prin *o voinţă liberă*, dar când îl trasliterăm în greacă cu omicron, Savaot înseamnă *primul cer*.

În acelaşi fel cuvântul *Iaot* (*Jaoth*), când ultima silabă e mai lungă şi aspirată, înseamnă *o măsură prestabilită*. Dar când e scris în greceşte şi are pe omicron şi ultima silabă e scurtă, numele *Iaot* se traduce: *cel care a izgonit pe demoni*. Şi toate cuvintele şi expresiile de acest fel, care pot fi aduse, vorbesc despre una şi aceeaşi Fiinţă.

Căci „Domnul Puterilor", „Tatăl tuturor", „Dumnezeu Atotputernicul", „Cel Prea Înalt", „Creatorul", „Făcătorul", nu vorbesc decât despre Dumnezeu.

Iar toate aceste nume şi expresii pe care le-am înşirat aici nu reprezintă fiinţe diferite, ci una şi aceeaşi Fiinţă, pe care noi o numim Dumnezeu şi Tatăl, Care ni S-a descoperit şi Care ţine toate lucrurile şi dă tuturor darul vieţii.

4. Căci aşa au predicat Apostolii adevărata învăţătură a Domnului, după cum vestiseră şi Prorocii. Şi Apostolii au vestit-o deplin, ajutându-se şi de Lege, şi amândouă [Testamentele] laudă una şi aceeaşi Fiinţă, pe Dumnezeu şi Tatăl tuturor, şi nu mai multe fiinţe, nici o fiinţă din a cărui fire au emanat mai mulţi dumnezei sau puteri.

Căci ele[633] au spus că unul şi acelaşi Tată a făcut toate lucrurile (cărora nu le-a mai ajustat niciodată firile şi înclinaţiile), atât pe cele văzute cât şi pe cele nevăzute şi, pe scurt, că toate lucrurile au fost făcute / create, dar nu cu ajutorul Îngerilor, nici a unei alte puteri, ci numai Dumnezeu singur le-a făcut, Tatăl.

Şi toate de acolo[634] sunt în conglăsuire cu cele pe care le-am spus noi şi sunt o dovadă clară, ca prin toate cele spuse acolo cu tărie, să se arate că există *numai* un singur Dumnezeu: Făcătorul tuturor lucrurilor.

---

[633] Ambele Testamente, Cel vechi şi Cel nou.
[634] Din Scriptură.

De aceea nu voi ezita să aduc o mulţime de alte dovezi, pe care le vom găsi în Scripturile Domnului (căci ele fac foarte evident şi vestesc cu tărie acest lucru) şi le voi descrie, spre folosul acelora, care nu şi-au întinat mintea cu cele ale lor[635].

Pentru aceştia voi aloca o carte întreagă, care se referă la cele ale Scripturii şi am să le explic îndeajuns de mult, [pentru ca să arăt], cât de evident vorbesc Scripturile acelora, care sunt iubitori de adevăr.

---

[635] Ale ereticilor.

Cuprins

Cartea I

Cartea a-II-a

Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruş